

Belastingdienst voor Vlaanderen

onroerende voorheffing
Jaarverslag 2005

Inhoud

	<i>Mission Statement & Werkingsjaar 2005</i>	4
	<i>Het jaar 2005 in vogelvlucht</i>	5
1. AUTONOME INNING, OUTSOURCING & INSOURCING		10
	De basisovereenkomst - De avenanten - De taakverdeling - Overleg - Aanvullende overeenkomst en insourcing - Elektronische ID-kaart	
2. WONEN IN VLAANDEREN		12
2.1.	Bevolking en huishoudens	12
2.2.	Ontgroening en vergrijzing creëren nieuwe woonbehoeften	12
2.3.	Gebouwen, woningen, tweede verblijven en huisjesmelkers	13
2.4.	Grond: de druk op natuur en landbouwareaal neemt toe	14
2.5.	Uitbreiding van het woongebied	15
2.6.	Prijzig bouwen en wonen	16
3. WETTELIJK KADER		20
3.1.	Het Kadaster en het kadastraal inkomen	20
3.1.1.	Technisch: kadastraal plan en kadastrale legger	20
3.1.2.	Fiscale opdracht van het Kadaster en aanpassingen aan het K.I.	22
3.2.	De tarieven van de onroerende voorheffing	23
3.3.	Vrijstellingen en verminderingen	27
3.4.	Bezwaarschriften	30
3.5.	Ambtshalve ontheffing	30
3.6.	Fiscale procedure	31
4. WERKING		33
4.1.	Dataverwerking, aanslagen en betalingen	33
4.1.1.	De Woningendatabank	33
4.1.2.	Lijnverbindingen	34
4.1.3.	Gegevens, kohieren en aanslagbiljetten	34
4.1.4.	Verwerking van betalingen	36
4.1.5.	De invordering	36
4.1.6.	Verjaring: stuiting en schorsing	37
4.2.	Communicatiestromen	38
4.2.1.	De informatie aan de burger	38
4.2.2.	Telefonie	41
4.2.3.	De schriftelijke communicatie	41
4.2.4.	e-notificaties	43
4.2.5.	Bezwaarschriften en bezwaardossiers	44
5. DATA WAREHOUSE		50
6. HET PERSONEEL		53
7. ANALYSE VAN DE KOHIEREN		56
7.1.	Een globaal overzicht	56
7.2.	Gedetailleerd overzicht	58
7.2.1.	Niet-geïndexeerd en geïndexeerd K.I.	58
7.2.2.	De bruto OV na aftrek van de belastingkredieten	58
7.2.3.	De bruto OV	59
7.2.4.	De toegepaste verminderingen	60
7.2.5.	De netto te innen OV en de verdeling ervan	62
7.2.6.	Belastingdruk op onroerend goed neemt toe	63
8. DE ONTVANGSTEN		65
8.1.	Betaalratio	65
8.2.	Thesaurie	66
8.3.	Voorschottenregeling	67
9. DE INNINGKOSTEN		69
10. SLOT		72

Bijlagen

1. De gemeentelijke opcentiemen in 2005	73
▪ De evolutie van de opcentiemen in de 308 Vlaamse gemeenten (1995-2005)	74
▪ De opcentiemen in kaart gebracht	79
Het Vlaamse Gewest	
Provincie Antwerpen	
Provincie Limburg	
Provincie Oost-Vlaanderen	
Provincie Vlaams-Brabant	
Provincie West-Vlaanderen	
2. De tweede schepping: het landschap in mutatie (1813-1865)	85
	door Lic. Lucas Tessens
Lijst van afkortingen	110
Colofon	111

In dit jaarverslag vindt u tien oude kaarten van België, één van het gehele grondgebied en negen van de provincies. Deze kaarten dateren van 1843 en zijn afkomstig uit de 'Atlas van het Koninkrijk België' van H. Reding (uitgegeven te 's Gravenhage door A.P. Van Langenhuysen). De kaarten geven een gedetailleerd overzicht van de geografie van België rond 1840.

Met dank aan de UFSIA-bibliotheek, afdeling "Preciosa", die ons toeliet foto-opnames te maken.

Mission Statement

De Belastingdienst voor Vlaanderen heeft als opdracht de belastingen en taksen op een efficiënte en productieve wijze te innen en in te vorderen.

Hierbij huldigen zijn medewerkers de gedragscode van dienstbaarheid aan de Vlaamse bevolking en van gelijkberechtiging van alle belastingplichtigen.

WERKINGSJAAR 2005

De Belastingdienst voor Vlaanderen (BVV) Onroerende Voorheffing, verantwoordelijk voor de inning en invordering in het Vlaamse Gewest, brengt hierbij verslag uit over het werkingsjaar 2005. Dat was het zevende jaar waarin de belastingdienst zelf de onroerende voorheffing inde.

Wij benadrukken dat de gegevens in het jaarverslag momentopnames zijn op datum van 31 december 2005.

Tenzij anders vermeld, zijn de cijfergegevens afkomstig uit het data warehouse van Onroerende Voorheffing en hebben zij betrekking op de kohieren die in 2005 uitvoerbaar werden verklaard.

ONROERENDE VOORHEFFING het jaar 2005 in vogelvlucht

De onroerende voorheffing wordt vanaf 1999 door de Vlaamse overheid zelf geïnd. Daartoe sloot zij op 19 december 1998 voor een termijn van vijf jaar een outsourcingovereenkomst met CIPAL. In 2003 ondertekenden de Vlaamse overheid en CIPAL een aanvullingsovereenkomst voor een termijn van vijf jaar, eindigend op 31 december 2008. De samenwerking leidde tot een zeer grote expertise en het inzetten van tal van hulpmiddelen uit de informatie- en communicatietechnologie (ICT).

Op 24 juni 2005 heeft de Vlaamse Regering beslist om – overeenkomstig de voorziene mogelijkheid van de aanvullingsovereenkomst van 10 juli 2003 – de administratieve taken van de Onroerende Voorheffing in te sourcen tegen 1 mei 2007. Er werd door de Vlaamse Regering geopteerd om het personeel statutair aan te werven met ingang van 1 mei 2007 via functiespecifieke examens. De regeringsbeslissing kadert in de geleidelijke valorisatie en de overdracht van de opgebouwde kennis naar de eigen administratie.

Tijdens het zevende werkingsjaar van de Onroerende Voorheffing (OV) consolideerde de Belastingdienst voor Vlaanderen (BVV) de inmiddels rijke ervaring. De geautomatiseerde koppelingen tussen de talloze bestanden die de belastingtoepassing voeden (Kadaster, Rijksregister, ...) staan op punt. In het centrale bestand, nl. de Woningendatabank, worden de relevante gegevens van externe informatieleveranciers zoals deze van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ), de Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO) en deze van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), geïntegreerd.

De website van de OV werd uitgebouwd tot een echt interactief instrument voor het raadplegen van informatie, het uitvoeren van simulaties voor de berekening van de belasting en het elektronisch indienen van bezwaarschriften. Via een beveiligde toegang krijgt de burger inzage in zijn eigen belastingdossier. De token en (vanaf 2006) de elektronische iedentiteitskaart vervullen daarin trouwens een cruciale rol. De ‘fiscale dialoog’ tussen burger en administratie zit definitief op het digitale spoor en maakt gebruik van de breedbandigheid van de netwerken in Vlaanderen.

De notarissen kunnen via een uniek en beveiligd communicatieplatform informeren of er op een onroerend goed nog fiscale schulden rusten (e-notificaties). Wat eind 2004 nog maar een net gestart project was, werd in 2005 door alle participanten een succes genoemd.

De inkohiering verliep uitstekend ondanks moeilijkheden met de tijdige aanlevering van gegevens door externe informatieleveranciers.

De grondslag van de OV

Het kadastraal inkomen (K.I.) van een onroerend goed wordt bepaald door het federale Ministerie van Financiën, Administratie van het kadaster, de registratie en de domeinen (AKRED).

Het K.I. stemt overeen met het normaal gemiddeld netto-inkomen voor één jaar en wordt vastgesteld op grond van de normale netto-huurwaarde op een bepaald referentietijdstip (1975). Zowel bebouwde als onbebouwde onroerende goederen, alsook het materieel en outillage, krijgen een K.I. toegemeten. De onroerende voorheffing wordt geheven op het geïndexeerde K.I. In het Vlaamse Gewest bedraagt de aanslagvoet voor het jaar 2005 2,5% voor de bebouwde en onbebouwde onroerende goederen en 2,18% voor materieel en outillage.

Opcentiemen

De gemeenten en provincies heffen opcentiemen op het bedrag OV dat aan het gewest toekomt. De OV is één van de belangrijkste inkomstenbronnen van de provincies en gemeenten. In 2005 verhoogden 5 gemeenten de opcentiemen en hebben 15 gemeenten de opcentiemen verlaagd. Het gemiddelde van de opcentiemen van de Vlaamse gemeenten lag in 2005 op 1.305, een status quo tegenover 2004. Voor de provinciale opcentiemen zijn er geen wijzigingen doorgevoerd in 2005. Het gemiddelde bleef op 329 opcentiemen liggen.

Taakverdeling. Outsourcing betekent taakverdeling en concrete afspraken. Het MVG is bevoegd voor alle wettelijke taken en treedt op als controlerende en bijsturende instantie. Het personeel te Aalst staat onder leiding van het CIPAL-management. De mainframeapplicatie van CIPAL te Geel zorgt voor de berekening van de miljoenen componenten die op de aanslagbiljetten voorkomen. De verwerking van de briefwisseling (inclusief de bezwaarschriften) gebeurt hoofdzakelijk te Aalst en in bijkomende orde te Brussel en te Diepenbeek.

Het overlegcomité "Onroerende Voorheffing", waarin de hoofdverantwoordelijken van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en van CIPAL zetelen, waakt over de uitvoering van de overeenkomst. Het comité stippelt de grote organisatielijnen uit. Het OV-overlegcomité kwam in 2005 zes maal samen.

Personeel. Op 31 december 2005 telde OV te Aalst 86 personeelsleden, 14 minder dan eind 2004. In VTE uitgedrukt zijn er dat 82 tegenover 95,80 eind 2004. De grotere efficiëntie heeft zich vertaald in een kleinere maar hoger opgeleide ploeg. Bij ABAFIM te Brussel staan ambtenaren - 25,5 voltijds equivalenten - in voor de uitvoering van de wettelijke en de controlerende taken.

Inkohiering en aanslagbiljetten. Voor het aanslagjaar 2005 werden 55 kohieren opgemaakt en werden er 2.558.248 aanslagbiljetten verzonden. Hiermee is een bedrag van 2,006 miljard EUR gemoeid. De detailcijfers zijn te vinden in de volgende tabel.

Tabel - Aanslagbiljetten en bedragen		
Aanslagjaar 2005	aantal verzonden AB	bedrag in EUR
gewone aanslagen	2.555.946	2.002.338.155
navorderingen	2.302	3.529.780
Totaal	2.558.248	2.005.867.935

Tijdens het werkingsjaar werden er nog 43.282 aanslagbiljetten verzonden voor het aanslagjaar 2004 en 25.144 biljetten voor het aanslagjaar 2003. In de OV-aanvullingsovereenkomst van 10 juli 2003 heeft CIPAL zich er toe verbonden om 95,5 % van de aanslagbiljetten vóór 31 oktober van het lopende jaar te verzenden. Deze doelstelling werd ook in 2005 overtroffen.

Briefwisseling. De papieren communicatie tussen burger en overheid blijft aanzienlijk. De postkamer te Aalst is het zenuwcentrum in de digitalisering van de inkomende briefwisseling. Alle brieven worden daar ingescand en komen als digitale files in het elektronisch dossier van de belastingplichtige terecht. In 2005 werd de volledige scanningbatterij vernieuwd. De originele poststukken worden bewaard in het chronologisch geordende archief.

Aantal bezwaardossiers verder gedaald en behandeltermijnen gehalveerd. Het afnemend aantal bezwaardossiers weerspiegelt de algehele kwaliteitsverbetering binnen de BVV. Een korte analyse van de totaalcijfers illustreert de weg die is afgelegd:

- op 7 jaar tijd legde de BVV 366.233 bezwaardossiers aan;
- daarvan zijn er 349.213 (95,4%) volledig verwerkt en gesloten;
- het saldo bestaat uit 17.020 dossiers (4,6 %);
- van die 17.020 dossiers wachten er 11.530 op een advies van derden (bvb. het advies van de AKRED, een antwoord van de belastingplichtige zelf op een vraag van de BVV of een vonnis);
- op 31 december 2005 waren er nog slechts 5.490 bezwaardossiers in verwerking bij de BVV. Dit lage cijfer mag beklemtoond worden.

Voor alle types van bezwaren werd een halvering van de behandeltermijnen gerealiseerd. Dat deze vaststelling eveneens geldt voor de complexe bezwaren, is o.a. te danken aan de ervaring en de uitstekende inzet van het aanwezige personeelskader en aan een nog intensievere kwaliteitscontrole vóór de verzending van de aanslagen. Bij de insourcing in 2007 zou men op deze sterke fundamenten moeten kunnen voortbouwen.

Telefonie. In 2005 heeft de BVV 42.549 telefoons ontvangen. Hiervan kwamen er 18.055 rechtstreeks binnen bij de dossierbeheerders en 24.494 bij de Vlaamse Belastinglijn (VBL). De VBL vervult als gespecialiseerd 'call center' een onmisbare taak in de snelle en directe voorlichting van de burgers en zorgt ervoor dat het personeel te Aalst zich kan concentreren op de operationele kerntaken.

De thesaurie. In het kalenderjaar 2005 heeft de Vlaamse overheid 2,032 miljard EUR aan OV ontvangen. Daarvan gaat 1,951 miljard EUR naar de provincies en de gemeenten. Voor haar eigen algemene middelen houdt het Vlaamse Gewest - als gevolg van het toekennen van het belastingkrediet aan rechtspersonen en de vrijstellingen in de VEN-gebieden - een bescheiden 81,3 miljoen EUR over.

Zeer hoge betaalratio

Van alle inbare bedragen over het aanslagjaar 1999 (1,481 miljard EUR) was op 31 december 2005 99,66 procent effectief ontvangen. Voor elk van de daaropvolgende aanslagjaren ligt de betaalratio telkens een fractie lager, aangezien de invorderingscyclus nog niet is beëindigd. De score voor het afgelopen aanslagjaar 2005 bedroeg op 31 december 2005 reeds 96,29 procent. De hoge betaalratio's die de BVV kan presenteren, staan model voor de doelstellingen van de Vlaamse fiscale autonomie.

Invordering en stuiting/schorsing van de verjaring.

De meeste belastingplichtigen betalen de OV nauwgezet. Toch blijft een strikte en door het publiek gekende invorderingprocedure nodig, al was het maar om aan te tonen dat een tijdige betaling aangeraden is. De belastingdienst heeft de opdracht een strikt en gefaseerd debiteurenbeleid te voeren: herinnering, aangetekende herinnering, het inzetten van gerechtsdeurwaarders en eventuele beslaglegging. De 'cel invordering' waakt over het goede verloop. Gelijkberechtiging staat steeds voorop en de BVV volgt daarbij haar "Mission Statement". Vanaf aanslagjaar 2005 worden de aangiften van schuldvorderingen verzonden met een bijlage, de zogenaamde "Financiële Staat", die een overzicht bevat van alle nog openstaande belastingschulden en/of belastingtegoeden van de belastingplichtige bij de BVV. De BVV ziet er nauwlettend op toe of er verjaring van vorderingen dreigt en zo ja dan wordt de verjaringstermijn gestuit of geschorst.

Hedwig Van der Borgh
Directeur-Generaal ABAFIM

Marc de Kort
Afdelingshoofd ABAFIM

Robert Collin
Directeur DAB-AVFI

Yves Hantson
Directeur ABAFIM

Arthur Philips
Directeur-Generaal
CIPAL

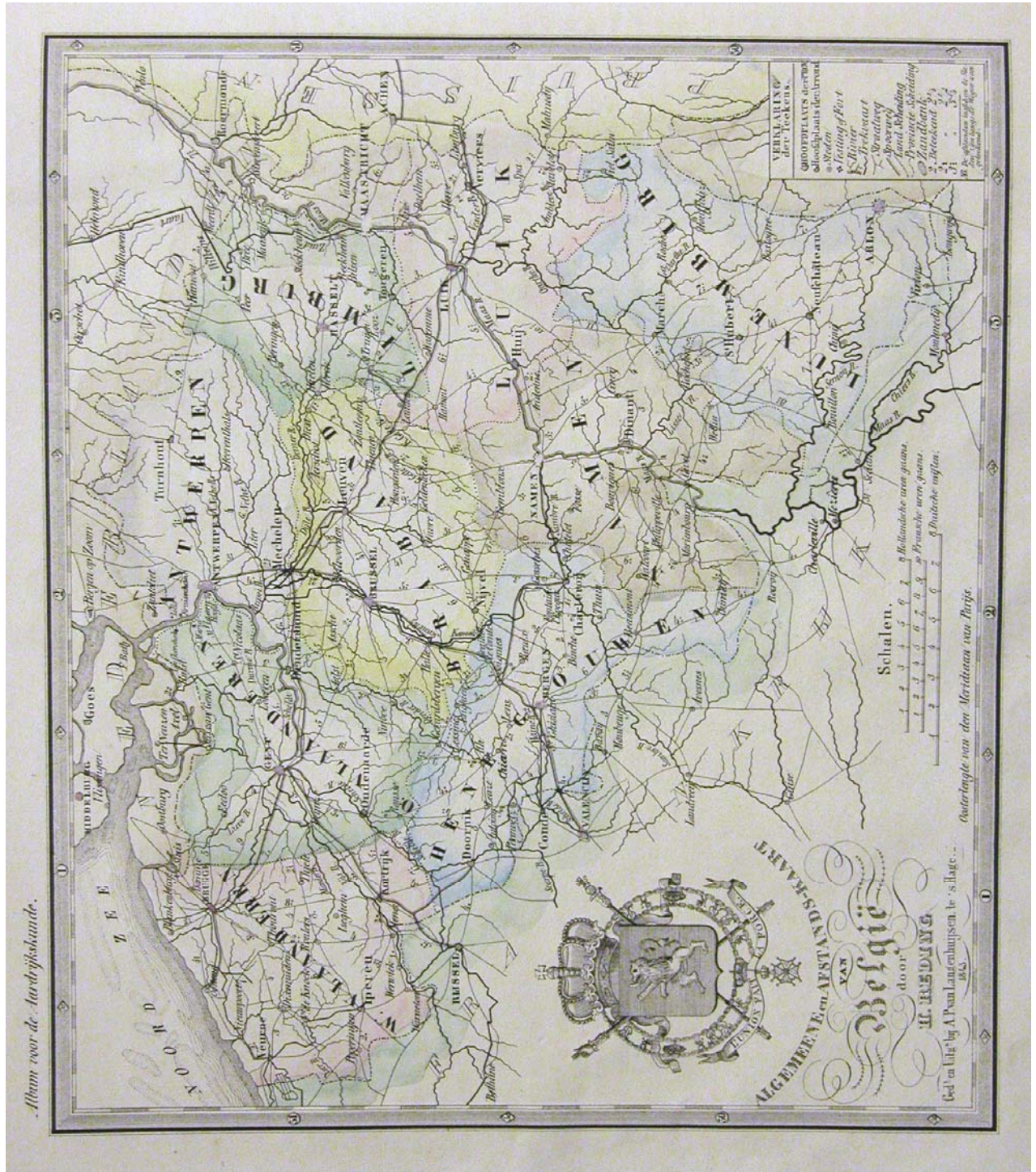
Marcel Geypen
Directeur Ontwikkeling
CIPAL

René Pelckmans
ICT -Coördinator
CIPAL

Ellen Broekmans
Manager OV
CIPAL

1. AUTONOME INNING, OUTSOURCING & INSOURCING

De basisovereenkomst

De basisovereenkomst tussen het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en CIPAL, afgesloten op 19 december 1998, heeft tot voorwerp de administratieve, informatica-technische en organisatorische ondersteuning bij de inning en de invordering van de onroerende voorheffing.

De basisovereenkomst kaderde in de beslissing van de Vlaamse overheid om de onroerende voorheffing (OV) zelf te innen. Er werd gekozen voor uitbesteding. Na selectie, een voorstudie en langdurige onderhandelingen werd de overeenkomst met CIPAL afgesloten.

De eigen inning van de OV past in de trend naar meer fiscale autonomie, die een logisch verlengstuk is van de grondwettelijk vastgelegde federalisering van de Belgische staat.

De inning en invordering van de OV is een complexe materie, vooral omdat er vele externe instanties informatie aanleveren aan de Woningendatabank, de basis van de belastingtoepassing. De aangeleverde gegevens moeten 'gestroomlijnd' en uniform verwerkt worden om naadloos te passen in de databank.

De avenanten

Tijdens het inloopjaar 1999 bleek dat de complexiteit van de inning groter was dan kon worden voorzien. De partners hebben dan ook de overeenkomst herhaaldelijk moeten bijsturen. Zeven avenanten hebben de basisovereenkomst aangepast en zo werden de respectievelijke verantwoordelijkheden duidelijker afgelijnd. De bijkomende vergoedingen voor meerprestaties werden eveneens vastgelegd. Die avenanten werden ondertekend op 9 juni 1999, 2 juli 1999, 15 december 2000, 14 mei 2001, 19 november 2001, 10 juli 2003 en 2 juni 2004.

De taakverdeling

CIPAL zorgt voor een eigentijdse informatica-toepassing, een elektronisch document-beheersysteem, een performant data warehouse, het personeel en het management. Het MVG behoudt de volledige handelingsbevoegdheid voor alle wettelijke taken en treedt op als controlerende en bijsturende instantie.

Overleg

In een overlegcomité wordt de communicatie tussen de hoogste instanties van het Vlaamse Gewest (ABAFIM) en CIPAL gestroomlijnd. Tijdens deze vergaderingen worden de belangrijke aspecten van de inning en de

invordering geëvalueerd en besproken. Het overlegcomité kwam zes maal bijeen en wel op 13 januari, 16 maart, 11 mei, 15 juni, 15 september en 24 november 2005.

Er is tevens wekelijks overleg tussen het management van ABAFIM en het management van CIPAL.

Aanvullende overeenkomst en insourcing

Op 10 juli 2003 ondertekende de Vlaamse overheid een aanvullingsovereenkomst, voor een termijn van vijf jaar, eindigend op 31 december 2008. Het vertrouwen in CIPAL bleef dus behouden en de continuïteit werd gegarandeerd.

De nieuwe overeenkomst voorziet in de mogelijkheid om vanaf mei 2007 op een andere manier te gaan samenwerken, waarbij de ICT-troepen van CIPAL meer op de voorgrond komen en de Vlaamse Gemeenschap de administratieve taken van de inning en de invordering in eigen beheer zou nemen.

Op 24 juni 2005 heeft de Vlaamse Regering dan effectief beslist om de administratieve taken in te sourcen tegen 1 mei 2007.

Er werd door de Vlaamse Regering geopteerd om het personeel statutair aan te werven met ingang van 1 mei 2007 via functiespecifieke examens. Naar het huidige personeel toe heeft CIPAL zich ertoe verbonden deze overgang te ondersteunen.

Elektronische identiteitskaart

In 2005 sloot de Vlaamse Gemeenschap met CIPAL een overeenkomst af met het oog op de integratie van de elektronische identiteitskaart met e-Taxes/Onroerende Voorheffing. Deze toepassing wordt operationeel in 2006.

Transformatie & mutatie

De inning van de onroerende voorheffing lijkt enkel nog aan de buitenkant op die van vóór 1999. Achter de schermen is een totaal nieuwe organisatie gegroeid met eigen informatica-procedures, website-applicaties en vooral een snelle digitale doorstroming van informatie.

Alle transformaties hebben geleid tot een diepgaande mutatie in de inning van deze belasting.

Via e-Taxes is het topje van de ijsberg ook zichtbaar voor de burger.

De Vlaamse Regering kan op die resultaten steunen bij de uitbouw van een breder bemeten Belastingdienst voor Vlaanderen.

2. WONEN IN VLAANDEREN

2.1. Bevolking en huishoudens

De particuliere huishoudens zijn de grootste groep betalers van onroerende voorheffing. Het Vlaamse Gewest telde per 1 januari 2005 6.043.161 inwoners (Belgen en vreemdelingen), samenwonend in 2.502.681 particuliere en 3.320 collectieve huishoudens. De particuliere huishoudens zijn de alleenstaanden en de gezinnen. De collectieve huishoudens (bvb. de kloostergemeenschappen, gevangenissen, enzovoort), waarin 72.563 personen leven, zijn soms vrijgesteld van het betalen van onroerende voorheffing op basis van specifieke bepalingen.

Hieronder vindt men de evolutie van de basisgegevens van 1995, 2003, 2004 en 2005:

Tabel - Bevolking, particuliere en collectieve huishoudens, gezinsgrootte in het Vlaamse Gewest				
op 1 januari	1995	2003	2004	2005
bevolking	5.866.106	5.995.553	6.016.024	6.043.161
bevolking in particuliere huishoudens	5.800.647	5.923.095	5.944.228	5.970.598
particuliere huishoudens	2.296.008	2.457.779	2.480.108	2.502.681
gezinsgrootte	2,53	2,41	2,40	2,39
collectieve huishoudens	3.230	3.322	3.354	3.320

Bron: NIS, Bevolkingsstatistieken & Rijksregister

Terwijl de bevolking tussen 1995 en 2005 met 3,02 % steeg, groeide het aantal particuliere huishoudens met 9 %, een fenomeen dat men ook 'gezinsverdunding' noemt (de gemiddelde gezinsgrootte evolueerde van 2,53 naar 2,39). Meer huishoudens betekent voor elke belastingdienst een verhoging van het aantal aanslagbiljetten.

2.2. Ontgroening en vergrijzing creëren nieuwe woonbehoeften

Ontgroening en vergrijzing van de bevolking zijn al geruime tijd aan de orde en zullen zich volgens de NIS-projecties ook doorzetten in de toekomst¹. In vergelijking met de overige gewesten van het land zijn deze ontwikkelingen het meest markant in Vlaanderen. Sterker nog dan in de andere regio's transformeert de leeftijdspiramide zich tot een zgn. bonenstructuur met smalle basis en zware top. Jongeren onder de 20 jaar zullen vanaf 2020 geen 20% van de Vlaamse bevolking meer uitmaken, terwijl nog vóór 2030 het aandeel van vijfenzestigplussers de kaap van 25% bereikt. Tegen dat jaar overigens moet men rekenen met een aangroei van vijfenzestigplussers groter dan de huidige bevolkingen van Gent en Antwerpen samen.

Vanaf 2010 gaat de afhankelijkheidsratio in Vlaanderen sterk stijgen, van 0,66 nu naar 0,90 in 2040. De inactieve leeftijdsgroepen zullen dan flink zwaarder drukken op de actieve leeftijdsgroep (20-64 jaar) dan vandaag het geval is. Vlaanderen en Wallonië volgen hier een parallele ontwikkeling, met Vlaanderen als koploper vanaf 2030. Brussel kent een minder steile ontwikkeling op dat vlak.

Een apart gegeven is de veroudering binnen de veroudering, met een stijgend aandeel 80-plussers binnen de groep van 65-plussers (van 23% nu naar 40% in 2050). Ook de 'witte druk', zoals weergegeven in de ratio van hoogbejaarden (80-plussers) en de bevolking op arbeidsleeftijd (20-64 jaar), gaat crescendo. Vanaf 2015 wordt Vlaanderen koploper in dit opzicht. Berekend op de totale bevolking stijgt het aandeel hoogbejaarden in Vlaanderen van 4% nu naar 11% in 2050 en dat is een signaal voor de zorgsector.

De bevolking op arbeidsleeftijd is, na een stijging tot 2010, op termijn aan een krimp toe. Voorspeld wordt om voor Vlaanderen te rekenen met een verlies van 350.000 eenheden in 2040 t.o.v. het peil in 2000. Vlaanderen kenmerkt zich tevens door de sterkste veroudering van haar bevolking op arbeidsleeftijd.

¹ Wij verwijzen naar de studie "Ontgroening en vergrijzing in Vlaanderen 1990-2050. Verkenningen op basis van de NIS-bevolkingsvooruitzichten" door Edwin Pelfrene, MVG, Administratie Planning en Statistiek, oktober 2005. Nieuw is de problematiek zeker niet want de toenmalige gouverneur van de provincie Antwerpen, Andries Kinsbergen, wijdde in 1988 reeds een visionaire studie van 185 bladzijden aan dit prangend demografisch vraagstuk: "Ontgroening en vergrijzing. Beschouwingen over de bevolkingsevolutie in de provincie Antwerpen" (Provinciebestuur Antwerpen).

Bijzondere aandacht vraagt de vervanging van arbeidskrachten. De instroom van jongeren is kleiner dan de uitstroom (de groep die de pensioenleeftijd bereikt). Dit heeft uiteindelijk ook zijn gevolgen voor de woonbehoeften. Van oudere alleenstaanden zijn deze natuurlijk anders dan die van gezinnen. Vlaanderen telt naar verhouding minder alleenstaanden in de bevolking dan Brussel of Wallonië. Voornamelijk bij vrouwen, waar alleen wonen vooral een gegeven is op oudere leeftijd (55-plus), wordt een stijging van het aandeel alleenstaanden in de bevolking verwacht. Zou men dit uitdrukken in de nood aan nieuwe woonegelegenheden voor alleenstaanden, dan moet tegen 2020 gerekend worden met een bijkomende nood in de orde van 80.000 eenheden; tegen 2050 met een bijkomende nood van 170.000 eenheden.

2.3. Gebouwen, woningen, tweede verblijven en huisjesmelkers

De zogenaamde “demografie van de gebouwen”, bijgehouden door het Kadaster, levert cijfers over de periode waarin gebouwen werden opgericht. 69% van de gebouwen dateert van na 1945. Tussen 1995 en 2005 steeg het aantal woonegelegenheden met 11%. De evolutie van het aantal particuliere huishoudens (+9%) ligt iets lager. Het zou verkeerd zijn te besluiten dat er geen spanning op de woningmarkt ontstaat want flink wat woonegelegenheden zijn tweede verblijven.

Tabel - Demografie van de gebouwen volgens Kadaster - situatie op 1/1 in het Vlaamse Gewest					
	1995	2004	2005	%	evolutie 1995=100
Aantal gebouwen	2.338.386	2.497.215	2.507.956	100	107
Aantal woonegelegenheden	2.549.541	2.798.301	2.819.559		111
Aantal gebouwen opgericht voor 1900	255.412	238.528	236.654	9,4	93
Aantal gebouwen opgericht van 1900 tot 1918	154.015	147.024	146.235	5,8	95
Aantal gebouwen opgericht van 1919 tot 1945	417.770	403.988	402.522	16,0	96
Aantal gebouwen opgericht van 1946 tot 1961	422.831	414.618	413.688	16,5	98
Aantal gebouwen opgericht van 1962 tot 1970	323.643	319.911	319.442	12,7	99
Aantal gebouwen opgericht van 1971 tot 1981	411.495	407.890	407.280	16,2	99
Aantal gebouwen opgericht na 1981	353.220	565.256	582.135	23,2	165

Bron: Ecodata/Kadaster

Exacte cijfers over het aantal tweede verblijven ontbreken maar de kustgemeenten² en de Kempen zijn koplopers. Een omzendbrief van Binnenlandse Zaken³ aangaande de gemeentebelasting op tweede verblijven bevat interessante bepalingen, zoals onder meer: *“Meer dan andere belastingen treft de gemeentebelasting op tweede verblijven vooral mensen die niet in de gemeente zijn ingeschreven. Om geen onbillijke verschuiving van de belastingdruk te creëren naar personen die niet in de bevolkingsregisters van de gemeente zijn ingeschreven en die er dus niet kiesgerechtigd zijn, moet de aanslagvoet van deze belasting dan ook gematigd blijven, zeker indien de hoofdbelastingen, de opcentiemen op de onroerende voorheffing en de aanvullende personenbelasting, beneden het gemiddelde liggen. Een tarief boven 650 euro kan inzake deze gemeentebelasting niet meer als gematigd beschouwd worden. De aanslagvoet wordt meestal forfaitair bepaald. Gedifferentieerde aanslagvoeten zijn toegelaten rekening houdend met bijvoorbeeld de ligging van het tweede verblijf in een welbepaalde zone van de gemeente of met de waarde van het tweede verblijf. Uiteraard moeten hierbij verantwoorde en objectieve criteria gehanteerd worden. Het kadastraal inkomen kan voorlopig niet als berekeningsgrondslag dienen ingevolge de nieuwe interpretatie die de Raad van State heeft gegeven aan artikel 464, 1° van het WIB92 (zie het arrest nr. 117.154 van 18 maart 2003). Een differentiatie van het tarief van het tweede verblijf is wenselijk, zeker indien hoge aanslagvoeten worden vastgesteld. Hiermee zou kunnen tegemoet gekomen worden aan terechte klachten van verschillende belastingplichtigen die slechts over een bescheiden tweede verblijf beschikken en toch hetzelfde hoge tarief moeten betalen als eigenaars van luxueuze gelegenheden.”*

² De Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij West-Vlaanderen publiceerde in december 2005 een interessante studie die o.m. de structuur van nieuwbouwprojecten aan de kust onderzoekt: “Het verloop van de sociaal-economische indicatoren en de conjunctuur in West-Vlaanderen.”

³ Gemeentefiscaliteit: coördinatie van de onderrichtingen. Omzendbrief BA-2004/03 van 14 juli 2004 - B.S. 8 september 2004. De oorspronkelijke omzendbrief van de gemeenschapsminister van Binnenlandse Aangelegenheden en Openbaar Ambt is deze van 16 augustus 1990 met kenmerk BA-G-90/11.

De problematiek van de tweede verblijven is een actueel gegeven omdat men vaststelt dat een aantal van deze vaste of semi-mobiele (bvb. stacaravans) bouwwerken gaan dienen als vaste residentie voor kansarmen, niet ingeschreven in de gemeente. De woningnood aan de onderkant van de markt wordt vaak ingevuld door 'huisjesmelkers' en de soms schrijnende toestanden waarin men al dan niet legaal verblijvende bewoners aantreft, halen meer en meer de media.

De bebouwde gronden en terreinen⁴ namen in 1980 2.469 vierkante kilometer in beslag; in 2005 was dat gestegen tot 3.439 km². Uitgedrukt in een percentage van de totale oppervlakte van het Vlaamse gewest (13.522 km²) betekent dat op 25 jaar tijd een stijging van 18,3 % naar 25,4 %.

De druk op de open ruimte is dus enorm toegenomen.

2.4. Grond: de druk op natuur en landbouwareaal neemt toe

De zeer hoge bevolkingsdichtheid in het Vlaamse Gewest (447 inwoners⁵ per vierkante kilometer) beïnvloedt de ruimtelijke ordening, de mobiliteit en het milieu. Vooral het gebied Brussel-Leuven-Antwerpen-Gent lijdt aan congestieverschijnselen.

447/km²

In een rapport van mei 2005 slaat het Instituut voor Natuurbehoud een alarmkreet. Om de biodiversiteit te behouden, is het nodig natuurgebieden te beschermen en te beheren. Tussen 1996 en 2004 is de oppervlakte natuurreservaat verdubbeld. Momenteel beschikt Vlaanderen over 32.000 ha beheerd natuurgebied. Het streefdoel is 50.000 ha tegen 2007, wat nog steeds weinig is in vergelijking met andere dichtbevolkte streken. Het natuurbeheer slaagt er in om negatieve trends om te buigen en biodiversiteit te herstellen. Er zijn heel wat meer voordelen voor de samenleving zoals de bescherming tegen overstromingen. Dat er toch nog plantensoorten blijven achteruitgaan heeft dikwijls te maken met de te kleine reservaatoppervlakte en met de ontoereikende milieukwaliteit. Het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) dient om deze natuurgebieden te vergroten en te verbinden. Hierdoor zijn ze beter bestand tegen verstoringen. Er is 125.000 ha VEN voorzien tegen 2007. Momenteel is 86.800 ha gerealiseerd, maar omdat het hier grotendeels over bestaand natuurgebied gaat, is de meerwaarde nog maar klein. In welke mate het VEN het verlies van biodiversiteit kan stoppen, zal afhangen van een goed afgewogen voltooiing ervan, incl. natuurverbodings- en natuurverwevingsgebieden en een doeltreffende uitvoering van natuurrichtplannen. De doelstelling om tegen 2007 10.000 ha nieuw bos te realiseren vorderde de voorbije 4 jaar met een snelheid van 205 ha per jaar. Ondertussen kon het principiële verbod op ontbossing niet verhinderen dat 126 ha bos per jaar verdween. Aan dit tempo zal het nog 127 jaar duren vooraleer de doelstelling gerealiseerd is. Deze cijfers illustreren hoe groot de druk op de leefgebieden van planten en dieren in Vlaanderen blijft.

In verband met de open ruimte en het landschap zijn volgende trends⁶ waarneembaar:

- inkrimping van het landbouwareaal en het braakland;
- uitbreiding van de woon- en industriezones (KMO-zones);
- stijgende nood aan rust- en verzorgingstehuizen;
- verkeerscongestie in stadsrand;
- verhoogde aandacht voor bosconservatie;
- interesse van Vlamingen voor bouwgronden in Waals Brabant;

- inplanting van koopcentra in de periferie van de grootsteden;
- afwateringsproblemen wegens asfaltering van bodem;
- stadsvlucht en verpaupering van de city's;
- functiewijziging van het oude industriële patrimonium (lofts, ontspanningscentra, ...);
- toenemende noodzaak van bodemsanering op oude industriële sites.

De problematiek haalt geregeld de voorpagina van de kranten. De beperkte oppervlakte van het Vlaamse grondgebied maakt de oplossingen er niet eenvoudiger op. Het lijkt er sterk op dat het landschap aan de limieten van zijn draagvermogen geraakt.

⁴ Gebaseerd op gegevens van het Kadaster volgens de definities van OESO/Eurostat. De terreinen bebouwd met verspreide landbouwgebouwen zijn hierin niet opgenomen. Een berekening op basis van de effectief bebouwde perceelsgrootte levert lagere percentages op. We verwijzen hiervoor naar het Jaarverslag 2004. In het Jaarverslag 2003 vindt men een detailanalyse.

⁵ Gebaseerd op bevolkingscijfers per 1 januari 2005 (NIS/Rijksregister).

⁶ Voor een bespreking met meer details verwijzen we naar het Jaarverslag 2004.

2.5. Uitbreiding van het woongebied

Om tegemoet te komen aan de stijgende vraag naar inlichtingen over het potentiële woongebied heeft de Vlaamse overheid een 'Atlas van de woonuitbreidingsgebieden' opgesteld⁷. De Atlas, die op het internet te raadplegen is, werd op 30 november 2005 aan de pers voorgesteld. Op korte termijn kan 5.089 ha aangesneden worden - goed voor circa 86.100 woningen - zo luidt het in de persmap.

Wij citeren: *"Eind jaren '70 bestemden de gewestplannen 28.271 ha. als woonuitbreidingsgebied. De voorbije 25 jaar werd hiervan 37% ontwikkeld en bebouwd. Via deze Atlas zal op korte termijn bijkomend 5.089 ha of 18% van de totale oppervlakte woonuitbreidingsgebieden, aangesneden kunnen worden. Dit staat voor ongeveer 86.100 woningen. Hiervan zijn reeds ca. 40.000 percelen gelegen in een goedgekeurde verkaveling, een bijzonder plan van aanleg of ruimtelijk uitvoeringsplan, wat betekent dat de nodige stedenbouwkundige vergunningen onmiddellijk aangevraagd kunnen worden."*

De Atlas van de woonuitbreidingsgebieden geeft voor elk woonuitbreidingsgebied in Vlaanderen aan of het vanuit beleidsmatig en planologisch oogpunt kan ontwikkeld worden voor woningbouw. De Atlas houdt rekening met de opties van de op dit moment gekende plannen (algemeen plan van aanleg (APA), bijzonder plan van Aanleg (BPA), ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP), gemeentelijk ruimtelijk structuurplan (GRS), afbakeningsprocessen stedelijke gebieden, duinendecreet, habitatrictlijngebieden, goedgekeurde niet-vervallen verkavelingen, woningbehoefstudies, principiële akkoorden, enz.). De Atlas vervangt de genoemde plannen niet. Deze plannen kunnen wijzigen en er kunnen plannen bijkomen. Bijgevolg is de Atlas slechts een momentopname, die regelmatig zal moeten worden bijgewerkt om zijn actualiteitswaarde te behouden. De Vlaamse overheid zal zich bij het beoordelen van dossiers baseren op de aanduidingen in de Atlas. Deze aanduidingen houden echter geen rekening met eventuele beperkingen die van toepassing kunnen zijn als gevolg van andere sectorale regelgeving, vb. bosdecreet, natuurdecreet, watertoets, veiligheidsrapportage, Milieueffectenrapportering (MER) enz. In die zin houdt de aanduiding in de Atlas slechts een voorwaardelijke beleidsmatige vrijgave van de gronden in.

De vraag naar betaalbare woningen roept lokale initiatieven in het leven. Zo kondigde de gemeente *Kapelle-op-den-Bos* in december 2005 aan dat ze een aantal bouwgronden in erfpacht zal geven. De erfpachter moet dan enkel de woning bekostigen (ca. 150.000 EUR voor een modale woning met 3 slaapkamers).

In *Hasselt*⁸ werd een initiatief gelanceerd dat een sociale correctie inhoudt. Om ook minder gefortuneerden de kans te geven een woning te bouwen, verkoopt de stad 75 bouwpercelen van minder dan 25.000 EUR. Voor de toewijzing werd een puntensysteem uitgewerkt dat de sociaal zwakkeren bevoordeelt. Mobiliteit, mantelzorg, inkomen van de partners en het aantal kinderen spelen in dat puntensysteem een hoofdrol.

In de sector van de sociale huurwoningen doet zich een opmerkelijk fenomeen voor. De indexcijfers van de consumptieprijzen per product⁹ wijzen uit dat de niet-sociale huurprijzen tussen 1996 en december 2004 met 14,38 % stegen; de sociale huurprijzen stegen in diezelfde periode met maar liefst 23,06 %. De spanningen op de markt van bouwen en kopen hebben een effect op de huurmarkt en de repercussies blijken groter te zijn voor de huurprijzen van sociale woningen.

Uit wat voorafgaat blijkt duidelijk dat het kleine en dichtbevolkte Vlaanderen te kampen heeft met een complexe regelgeving inzake bouwen en wonen. Het vraagt spits technologie om de gewestelijke, provinciale en gemeentelijke reglementen te analyseren. Toch kan ICT helpen om de kandidaat-bouwer doorheen de doolhof te loodsen. Maar het blijft natuurlijk waar dat de hoge prijzen vaak het struikelblok zijn bij de realisatie van de eigen stek. Tussen het recht op wonen en het eigen huis liggen wetten en praktische bezwaren.

⁷ Voor meer informatie verwijzen we naar de website www.vlaanderen.be

⁸ Bron: De Morgen, 4 maart 2006.

⁹ Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Financiële statistieken. Consumptieprijzen: indexen, gemiddelde prijzen en inflatie. Jaar 2004. Brussel, 2006 (jaarlijkse publicatie).

2.6. Prijzig bouwen en wonen

In het jaar 2004 werden 68.676 woonhuizen verkocht. Dat zijn er ongeveer 2.500 minder dan het jaar voordien. De gemiddelde nominale verkoopprijs steeg met 4,8 % (als men ook rekening houdt met de inflatie van 2,1% in 2004, komt men uit op een gemiddelde prijsstijging van 2,7 %). In Vlaanderen (plus 6,2 %) stegen de nominale prijzen sterker dan in Wallonië (plus 5,8 %) en dan in de 19 gemeenten van Brussel (plus 4,7 %). Vlaamse woonhuizen kostten in 2004 gemiddeld 109.533 euro, dat is ruim 20.000 euro meer dan Waalse woonhuizen (86.865 euro) maar een pak minder dan woonhuizen in de 19 Brusselse gemeenten (147.514 euro).

Er veranderden in 2004 ook 12.809 herenhuizen en villa's van eigenaar, tegen 10.941 in 2003 (plus 17,1 %). In deze gebouwen categorie steeg de gemiddelde nominale verkoopprijs slechts met 4,7 %. Vlaanderen kende een sterkere prijsstijging (plus 5,5 %) dan Wallonië (plus 3,2 %) maar in Brussel is de toename explosief te noemen (plus 11,5 %). Vlaamse herenhuizen en villa's gingen gemiddeld voor 301.645 euro van de hand, Waalse voor 249.840 euro en Brusselse voor 594.636 euro. Het aantal verkochte appartementen kende ook een aardige toename: van 37.011 in 2003 naar 39.179 vorig jaar (plus 5,9 %). In deze sector stegen de gemiddelde nominale prijzen met maar liefst 14,9 %. Ook hier is het Brussel dat de sterkste stijging optekent (plus 15,5 %), maar Vlaanderen (plus 14,5 %) en Wallonië (plus 11,4 %) blijven niet ver achter. Een appartement in Vlaanderen kostte in 2004 gemiddeld 129.430 euro, in Brussel 135.506 euro, Wallonië (92.061 euro) blijft voorlopig onder de grens van de 100.000 euro. Het relatieve prijsverschil tussen het Brusselse Gewest en de twee andere gewesten is dus het kleinst op de appartementenmarkt. Dit prijsverschil is niet het gevolg van de grootte van de appartementen. Voor de nieuwe flats geldt zelfs dat deze in het Brusselse Gewest de grootste oppervlakte hebben. De gemiddelde verkoopprijs van appartementen steeg in 2004 dus sterker dan die van gewone huizen en villa's.

Tabel - Verkopen van huizen en appartementen (2003-2004)

	Aantal verkopen			Gemiddelde verkoopprijs (in EUR)				
	2003	2004	Evolutie	2003	2004	Evolutie		
						Nominaal	Reëel (a)	
Woonhuizen (b)								
België	71.246	68.676	-3,6%	96.181	100.837	+4,8%	+2,7%	
Vlaamse Gewest	39.749	37.619	-5,4%	103.140	109.533	+6,2%	+4,1%	
Waalse Gewest	29.085	29.295	+0,7%	82.074	86.865	+5,8%	+3,7%	
Brussels HG	2.575	1.762	-31,6%	140.848	147.514	+4,7%	+2,6%	
Herenhuizen en villa's								
België	10.941	12.809	+17,1%	283.990	297.416	+4,7%	+2,6%	
Vlaamse Gewest	8.011	9.155	+14,3%	286.021	301.645	+5,5%	+3,4%	
Waalse Gewest	2.570	3.262	+26,9%	242.102	249.840	+3,2%	+1,1%	
Brussels HG	360	392	+8,9%	533.402	594.636	+11,5%	+9,4%	
Appartementen								
België	37.011	39.179	+5,9%	109.551	125.919	+14,9%	+12,8%	
Vlaamse Gewest	22.079	23.492	+6,4%	113.081	129.430	+14,5%	+12,4%	
Waalse Gewest	4.794	5.361	+11,8%	82.638	92.061	+11,4%	+9,3%	
Brussels HG	10.138	10.326	+1,9%	117.298	135.506	+15,5%	+13,4%	

(a) Als men rekening houdt met de inflatie van 2,1 % in 2004, komt een toename van de gemiddelde verkoopprijs van woonhuizen in 2004 met 4,8 % overeen met een reële stijging van 2,7 % (4,8 min 2,1). Bij de berekening van de nominale evolutie wordt geen rekening gehouden met de stijging van de levensduurte.

(b) Woonhuizen: arbeiders-, bedienden-, rentenierswoningen en burgerhuizen, maar ook landelijke en landbouwerswoningen... voor zover de oppervlakte kleiner is dan 5 are.

Bron: FOD Economie - Algemene Directie Statistiek.

Bouwgrond bijna 11 % duurder

Er gingen in 2004 21.971 bouwpercelen van de hand. Dat waren er iets meer dan het jaar voordien (21.242). De gemiddelde prijs per vierkante meter steeg echter met 10,6 % op één jaar tijd tegenover 7,9% in 2003. De stijging in Vlaanderen bedroeg 8,7%. In 2004 kostte een vierkante meter bouwgrond er gemiddeld 94,22 euro. Ook in Wallonië stegen de bouwgronden sterk in prijs (plus 6,3 %), tot 27,70 euro/m². Ze blijven dus nog steeds ongeveer driemaal zo goedkoop als die in Vlaanderen. In Brussel was er een belangrijke stijging van de gemiddelde prijzen (plus 53,2 %) tot gemiddeld 346,5 euro (hierbij moet men wel rekening houden met het feit dat het beperkt aantal transacties in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest sterke schommelingen van jaar tot jaar kan veroorzaken). In sommige Brusselse gemeenten mag je tegenwoordig al een modaal maandloon neertellen voor één vierkante meter bouwgrond.

De tien hoogste prijzen werden genoteerd in Elsene (1.931 euro per vierkante meter), Koekelberg (1.089), Oudergem (611), Sint-Pieters-Woluwe (567), Schaarbeek (470), Sint-Lambrechts-Woluwe (341), Ganshoren (341), Jette (313), Watermaal-Bosvoorde (294) en Edegem (280). Voordelig bouwgrond kopen kan nog in Viroinval (5,74 euro), Léglise (5,77), Paliseul (6,53), Saint-Hubert (6,98); Momignies (7,59), Bièvre (7,72), Herbeumont (7,72), Vaux-sur-Sûre (7,91), Burg-Reuland (8,27) en Daverdisse (8,38).

Tabel - Verkopen van bouwgronden (2003-2004)

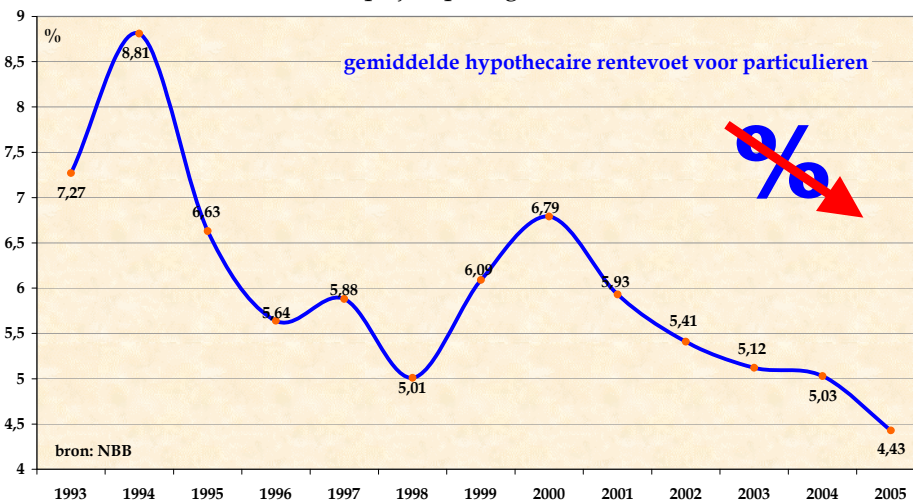
	Aantal verkopen			Gemiddelde VKP (in EUR/m ²)			
	2003	2004	Evolutie	2003	2004	Nominaal	Reëel (a)
België	21.242	21.971	+3,4%	56,7	62,7	+10,6%	+8,5%
Vlaamse Gewest	12.299	12.901	+4,9%	86,67	94,2	+8,7%	+6,6%
Waalse Gewest	8.627	8.764	+1,6%	26,07	27,7	+6,3%	+4,2%
Brussels HG	316	305	-3,5%	226,22	346,5	+53,2%	+51,1%

(a) Als men rekening houdt met de inflatie van 2,1 % in 2004, komt een toename van de gemiddelde verkoopprijs van bouwgronden in 2004 met 10,6 % overeen met een reële stijging van 8,5 % (10,6 min 2,1). Bij de berekening van de nominale evolutie wordt geen rekening gehouden met de stijging van de levensduurte.

Bron: FOD Economie - Algemene Directie Statistiek.

Lage hypotheekrente heeft stuwend effect op prijzen

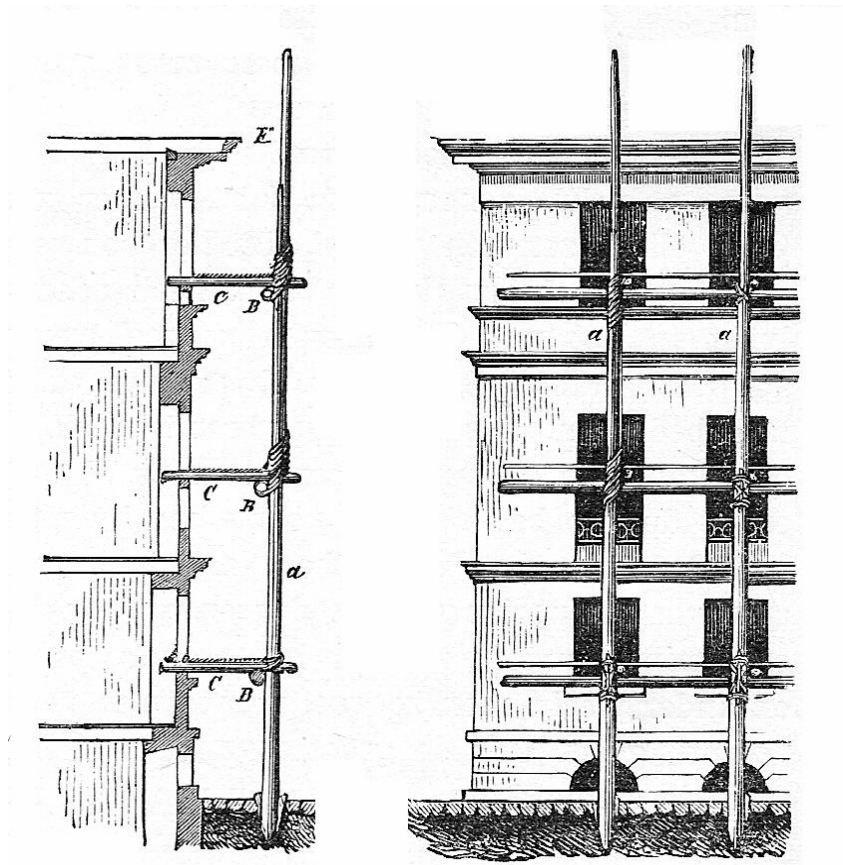
De hypotheekrente¹⁰ bereikte in 2005 een historisch en spectaculair dieptepunt: 4,43 %. Deze cruciale parameter¹¹ heeft een stuwend effect in de prijsbepaling van immobiëlen.

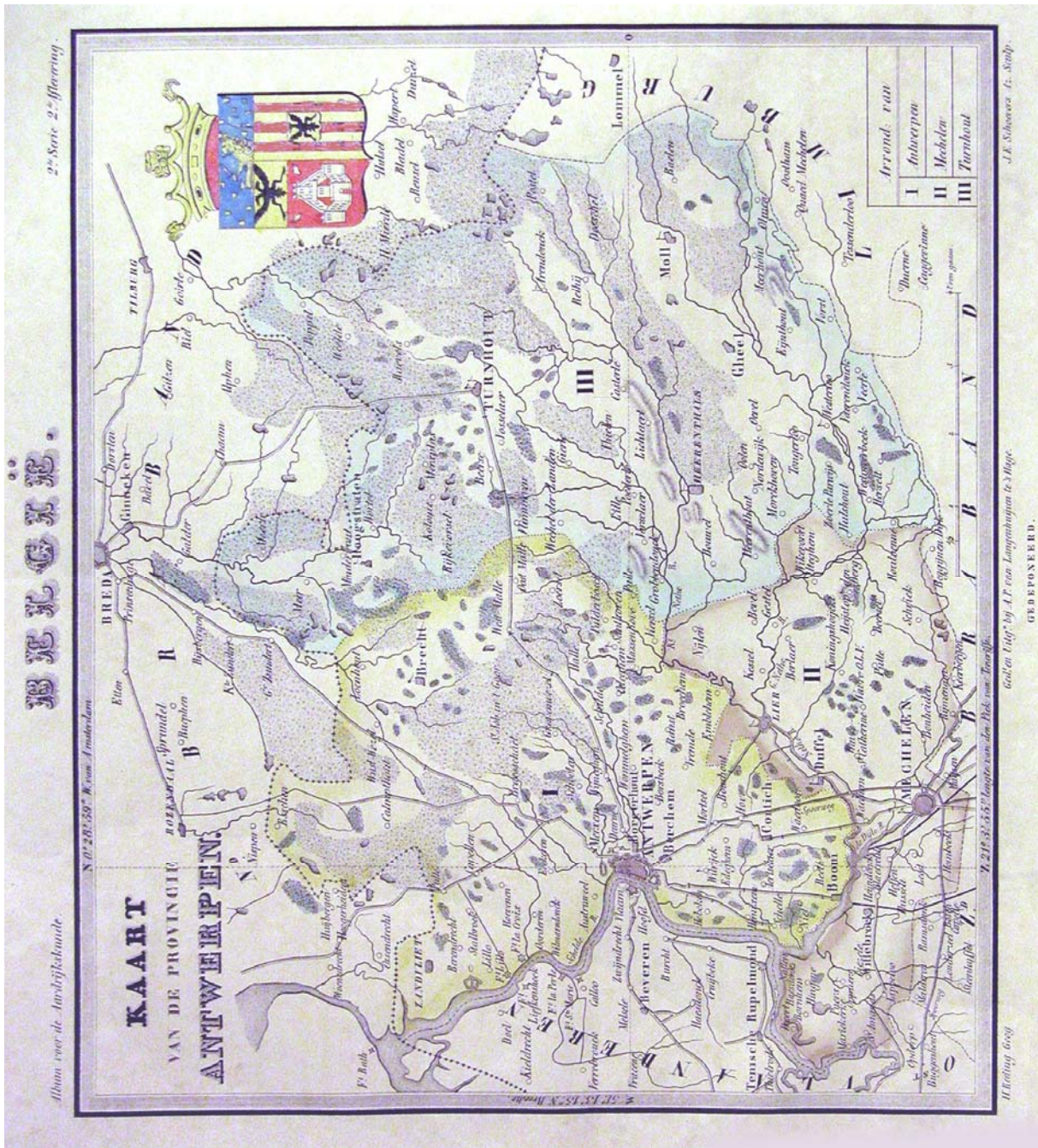
¹⁰ De cijfers zijn afkomstig van de studiedienst van de Nationale Bank. We wijzen erop dat, ingevolge een gewijzigde methodologie opgelegd door de Europese Centrale Bank, de cijfers per eind 2004 en 2005 slechts in beperkte mate vergelijkbaar zijn met de cijfers van de voorgaande jaren. (cfr. Verordening (EG) Nr. 63/2002 VAN DE ECB van 20 december 2001 met betrekking tot statistieken van door monetaire financiële instellingen ten aanzien van huishoudens en niet-financiële vennootschappen gehanteerde rentetarieven op deposito's en leningen.) De trend van verder dalende rentetarieven is echter wel duidelijk aanwezig.

¹¹ Voor een degelijke bespreking van de prijsontwikkeling van immobiëlen, in verband gebracht met de hypotheecaire rentevoet en de inflatie, verwijzen we naar een recente publicatie: Janssens Ph. & De Wael P., 50 jaar Belgische vastgoedmarkt. Waar geschiedenis tot toekomst vergroeit. Verschenen in 2005.

De afgenomen investeringen van de ondernemingen zijn niet meer conjunctureel te duiden maar drijven op een structurele onderstroom: de *delokalisatie* van de arbeidsintensieve nijverheid. Tegelijk valt de kapitaalsintensieve component van de industrie weg uit de vraag naar geld. De prijs van het krediet (de rente) zakt dan automatisch. Er zijn ook tekenen van *ontsparing*¹² bij de gezinnen, wat wijst op een toenemende autofinanciering bij de verwerving van duurzame goederen én op een gewijzigd consumptiepatroon. Deze trends en signalen zijn de voorbode van radicale wijzigingen in het maatschappijbeeld en de toekomstverwachtingen – *onzekerheid* – van de gezinnen.

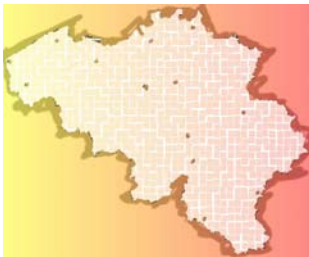
¹² Volgens berekeningen van de Nationale Bank daalde de bruto-spaarquote, het deel van het beschikbaar inkomen dat niet wordt geconsumeerd, van 21% in 1993 naar 12,5% in 2005. De klassieke theorie propageert dat mensen minder sparen als ze de toekomst rooskleurig zien, als ze verwachten dat hun inkomen zal stijgen. Deze theorie is al te deterministisch en heeft weinig oog voor de verschillen tussen de inkomensgroepen. Bepaalde groepen ontsparen wel degelijk uit noodzaak omdat het huidige beroeps- of vervangingsinkomen niet volstaat om de courante gezinsuitgaven te dekken. Anderen leven in toenemende mate op krediet.

3. WETTELIJK KADER

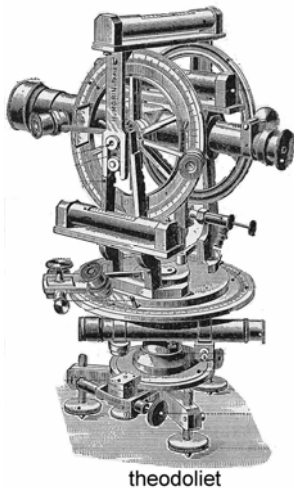
3.1. Het Kadaster en het kadastraal inkomen

Landschappen. Het Vlaamse gewest neemt met zijn 13.522 km² iets meer dan 44% van het Belgische grondgebied in beslag. De gekadastrateerde oppervlakte is opgedeeld in 5.135.025 percelen en de gemiddelde oppervlakte van een perceel bedraagt 2.633 m². In het verstedelijkte Brussel is dat 380 m² en in het bosrijke Waalse gewest bereikt de perceelsgrootte gemiddeld 4.274 m². Het spreekt vanzelf dat er binnen elk gewest van streek tot streek aanzienlijke verschillen in de perceelsgrootte bestaan. Wie van Oostende naar Aarlen reist, doorkruist een variëteit van landschappen en het is pas voorbij de Brusselse agglomeratie dat het oog wijde einders kan aftasten. De bevolkingsdruk en de economische activiteit hebben een grote invloed op de wijziging van de landschappen in Vlaanderen.

Gebied	opp. in m ²	%	percelen	perceelsgrootte
Brussel	161.382.278	0,5	424.466	380
Vlaams gewest	13.522.251.012	44,3	5.135.025	2.633
Waals gewest	16.844.292.203	55,2	3.941.139	4.274
België (*)	30.527.925.493	100,0	9.500.630	3.213

(*) excl. Continentaal plat (201.700 ha)
Bron: Kadaster, bodemgebruik 2005. Aantal percelen: 2003.

theodoliet

Het Kadaster is een afdeling van de AKRED, de Administratie van het kadaster, de registratie en de domeinen.

Het Kadaster, ingesteld door een wet uit 1807, is een van de meest standvastige administratieve instellingen van de staat en toch is zijn functie en werking zo goed als onbekend bij het grote publiek.

Deze instelling heeft een tweevoudige opdracht:

- ▶ een technische, die tot doel heeft de documentatie (plannen, registers, beschrijving) inzake de onroerende goederen bij te houden en continu bij te werken,
- ▶ een fiscale, die erin bestaat het kadastraal inkomen vast te stellen.

3.1.1. Technisch: kadastraal plan en kadastrale legger

Binnen zijn *technische opdracht* beschrijft het Kadaster de onroerende goederen in de vorm van kadastrale percelen, kent hen een "naam" (sectie en perceelnummer) toe en geeft hun beschrijving weer door middel van topografische en aanwijzende elementen (ligging, aard, grootte en eigenaar).

De onroerende goederen zijn daardoor geïdentificeerd en geïndividualiseerd.

Het *kadastraal plan* is een kaart die een grafische voorstelling geeft van de kadastrale percelen, van hun grenzen en van de gebouwen die erop voorkomen. Elk perceel wordt genummerd. Per gemeente of per kadastrale afdeling van een gemeente wordt een plan opgemaakt. Op die wijze brengt de AKRED het volledige grondgebied van het land, per kadastrale afdeling, in kaart.

De *kadastrale legger* is een jaarlijks bijgewerkt register waarin op naam van iedere eigenaar al de hem in de gemeente of kadastrale afdeling van de gemeente toebehorende onroerende goederen waarop hij een zakelijk recht heeft, zijn opgenomen onder een eigen genummerd artikel. Het vermeldt alle percelen die hij bezit en duidt de totale oppervlakte en het totale kadastraal inkomen van deze percelen aan.

De volgorde waarin de verschillende personen ingeschreven staan, is afhankelijk van de aard van het zakelijk recht waarover zij beschikken.

- ▶ Bij een onroerend goed in (volle) eigendom, wordt het kadastraal inkomen ingeschreven op naam van de (volle) eigenaar.
- ▶ Bij splitsing van het eigendomsrecht van een onroerend goed in vruchtgebruik en blote eigendom wordt eerst de naam van de vruchtgebruiker vermeld aangezien hij de belastingplichtige is voor de onroerende voorheffing. De naam van de blote eigenaar (en dat kunnen er meerdere zijn, bvb. in het geval van een onverdeeldheid tussen moeder en kinderen) komt pas op de tweede plaats.
- ▶ Voor onroerende goederen die in erfpacht zijn gegeven of die zijn opgericht mits een recht van opstal, is het de naam van de erfpachter of de opstalhouder die als eerste ingeschreven staat omdat zij de belastingplichtigen zijn voor de onroerende voorheffing.
- ▶ Gewijzigde inschrijvingsregels voor gehuwde eigenaars.
Voor gehuwde eigenaars gebeurde de inschrijving in de kadastrale legger vóór 1992 steeds op naam van de man, zowel voor onroerende goederen van de huwelijksgemeenschap als van één van beide echtgenoten. Vanaf 1992 wordt bij de nieuwe inschrijving van de onroerende goederen van echtgenoten rekening gehouden met het huwelijksvermogensrecht. Dat is in feite een late toepassing van een toch fundamentele wetgeving op de gelijke rechten van man en vrouw. Eigen goederen van één van de echtgenoten worden ingeschreven op naam van die echtgenoot-eigenaar. Goederen die tot de gemeenschap behoren, worden op naam van beide echtgenoten ingeschreven. Vanaf 2001 zijn door toepassing van een geautomatiseerde procedure zoveel mogelijk oude inschrijvingswijzen gewijzigd volgens de nieuwe inschrijvingsregels.

Het Kadaster heeft geen bewijskracht inzake burgerlijke aangelegenheden. Het kan ten hoogste een vermoeden verschaffen bij gebrek aan andere bewijselementen. Het bewijs van het eigendomsrecht kan inderdaad slechts blijken uit de eigendomstitel die, om tegenstelbaar te zijn aan derden te goeder trouw, regelmatig overgeschreven moet worden in de hypotheekregisters¹. Verkrijgers kunnen evenwel niet op de juistheid van de registers voortgaan. Daarom pleiten eminente rechtsgeleerden² voor een systeem waarbij de inschrijving in een 'grondboek' noodzakelijk zou zijn om het eigendomsrecht te vestigen en tevens derden te goeder trouw bescherming zou verlenen. Ook de uniformisering op het vlak van de databases wordt nodig geacht zodat grondboek en kadaster met elkaar kunnen 'communiceren'.

¹ Zie: X (2004), Wegwijs in het kadaster, uitgave van de Federale Overheidsdienst Financiën.

² STORME Matthias Prof. Dr (1997), Het grondboek: de vereiste hervorming van de regels betreffende de verkrijging van onroerende zakelijke rechten, in: Rechtskundig Weekblad 1997-1998, 18-25 april 1998, pp. 1173-1187. Het gaat hier om een preadvies voor het Wetenschappelijk Kongres van de Vlaamse Juristenvereniging, Gent, 25 april 1998. In dezelfde publicatie lanceert Prof. Rogier de Corte een op sommige punten nog radicaler stelling. Een wat oudere bijdrage van L. PHILIPS gaat in dezelfde richting: Het ontwerp voor een nieuw burgerlijk wetboek van wijlen Prof. E.M. Meyers en het grondboekstelsel, in: Rechtskundig Weekblad, 10 juni 1956, kol. 1849-1860.

3.1.2. Fiscale opdracht van het Kadaster en aanpassingen aan het K.I.

Aan elk onroerend goed dat in België gelegen is zoals bijvoorbeeld gronden, woningen, fabrieken, kantoorgebouwen, etcetera, wijst de AKRED een "kadastraal inkomen" toe³.

Dat kadastraal inkomen is geen reëel, maar wel een fictief inkomen. Men gaat ervan uit dat het overeenstemt met het gemiddeld jaarlijks netto-inkomen dat onder normale omstandigheden van een onroerend goed kan bekomen worden.

Om dit inkomen vast te stellen, plaatst men zich op een referentietijdstip. Op dit ogenblik wordt door de AKRED nog steeds gewerkt op basis van de normale nettohuurwaarde op het referentietijdstip 1 januari 1975. "Netto", want de brutohuurwaarde (huurprijs + huurvoordelen) wordt verminderd met de lasten. Deze lasten worden voor gebouwde onroerende goederen forfaitair op 40 % geschat en voor ongebouwde onroerende goederen op 10%. Kan men het K.I. niet op die wijze vaststellen dan gebruikt men een vergelijking met andere gelijkaardige percelen. Deze manier van werken is zo oud als het kadaster zelf en het was in de 19de eeuw de taak van de zogenaamde 'repartiteurs'.

De algemene perequatie

Normaal gezien worden de bestaande kadastrale inkomens periodiek, om de 10 jaar, herschat via een zogenaamde algemene perequatie (ingevolge de wet van 13 juli 1930). Dat gebeurt ambtshalve door de Administratie van het kadaster, de registratie en de domeinen. De laatste algemene perequatie dateert echter al van de wet van 19 juli 1979 die als referentietijdstip de netto-huurwaarde per 1 januari 1975 vooropstelde. Een algemene perequatie is een kostelijke operatie en om budgettaire redenen heeft ze niet meer plaats gevonden. Ter compensatie van het uitblijven van een nieuwe algemene perequatie, worden de kadastrale inkomens sinds aanslagjaar 1991 geïndexeerd, door ze te vermenigvuldigen met een indexatiecoëfficiënt. Voor materieel en outillage is er een desindexatie.

Voor materieel en outillage wordt steeds een afzonderlijk K.I. vastgesteld, gelijk aan 5,3 % van de gebruikswaarde op 1 januari 1975. De wetgeving bepaalt dat de gebruikswaarde gelijk is aan 30 % van de aanschaffings- of beleggingswaarde als nieuw. Er wordt een K.I. per kadastraal perceel bepaald, behalve wanneer het perceel ook materieel en outillage bevat.

Aan een nieuw gebouwd onroerend goed of na het uitvoeren van verbouwingswerken aan een bestaand onroerend goed, kent de AKRED op basis van een geïndividualiseerde schatting een nieuw kadastraal inkomen toe bij nieuwbouw of wordt het bestaande kadastraal inkomen herschat bij verbouwing. De belastingplichtige voor de OV dient zelf de AKRED binnen de dertig dagen na de ingebruikneming van het onroerend goed of na de voltooiing van de verbouwingswerken op de hoogte te brengen van de reden tot (her)schatting door aangifte te doen van die ingebruikneming of voltooiing van de bouwwerken. Meestal verzendt de dienst van het Kadaster spontaan een aangifteformulier aan de belastingplichtige zodra deze dienst door de gemeente op de hoogte is gebracht van de ingebruikneming. Dat aangifteformulier moet binnen de 14 dagen teruggezonden worden naar het Kadaster. Het geschatte of herschatte kadastraal inkomen wordt door de AKRED aan de belastingplichtige betekend, dit wil zeggen "officieel te kennen gegeven", via een aangetekend schrijven. Wie niet akkoord gaat met het nieuwe of herziene kadastraal inkomen kan binnen de twee maanden na de betekening een aangetekend en gemotiveerd bezwaarschrift indienen bij de AKRED, met de opgave van een alternatief kadastraal inkomen.

Het kadastraal inkomen wordt juridisch geacht te bestaan vanaf de eerste dag van de maand die volgt op de maand van het in gebruik nemen van het pand of het voltooiën van de werken, ook al gebeurt de officiële betekening (kennisgeving) door de administratie meestal veel later in de tijd.

³ Voor een beknopte historiek van de totstandkoming van de wetgeving op de grondbelasting verwijzen we naar volgend standaardwerk: MARSTBOOM L., BOURLON R., JACOBS A.E. (1956), Le cadastre et l'impôt foncier. Op de pp. 424-429 vindt men een compleet overzicht van alle wetten en KB's tot op de publicatiedatum. Enkele belangrijke wettelijke bepalingen die leidden tot de aanleg van het kadaster: 23/10/1798: Loi sur la répartition, l'assiette et le recouvrement de la contribution foncière; 15/9/1807: Loi des finances, ordonnant la confection du cadastre parcellaire; 15 & 25/9/1807: Loi sur les limites territoriales des communes; 27/1/1808: Décret impérial portant exécution de la loi des finances du 15/9/1807; 11/8/1808: Décret d'application de la loi du 23/11/1798; 30/9/1814: Arrêté relatif à la confection du cadastre. Voor een kort historisch overzicht en de implicaties voor het cijnskiesrecht in de 19de eeuw, verwijzen we naar het vorige jaarverslag pp. 71-73.

3.2. De tarieven van de onroerende voorheffing

De *onroerende voorheffing* is een belasting op het inkomen uit onroerend goed.

Het *tarief* van de onroerende voorheffing is afhankelijk van de *ligging* van het onroerend goed en niet van de woonplaats van de eigenaar of van de vestigingsplaats van de maatschappelijke zetel, als het om een rechtspersoon gaat. De onroerende voorheffing is een gewestbelasting. De gewesten bepalen autonoom het *tarief* van de onroerende voorheffing.

De *opbrengst* van deze belasting wordt verdeeld over het Vlaamse Gewest, de 5 Vlaamse provincies en de 308 Vlaamse gemeenten.

De volgende aanslagvoeten worden door de gewesten toegepast :

■ Vlaamse Gewest	2,50 %
■ Waalse Gewest	1,25 %
■ Brusselse Hoofdstedelijk Gewest	1,25 %

In 1991 verhoogde het Vlaamse Gewest het eigen tarief - dat als basis dient voor de opcentiemen - van 1,25% naar 2,50%.

Het zou onjuist zijn hieruit af te leiden dat de OV in het Waalse Gewest minder bedraagt dan in het Vlaamse Gewest want de provinciale en gemeentelijke opcentiemen liggen er veel hoger.

Het percentage wordt geheven op het geïndexeerd kadastraal inkomen (KIG). De coëfficiënt wordt verkregen door het gemiddelde van de indexcijfers⁴ (van de consumptieprijzen) van het jaar dat het aanslagjaar voorafgaat te delen door het gemiddelde van de indexcijfers van de jaren 1988 (100) en 1989 (103,11). De afronding gebeurt op vier cijfers na de komma.

indexatiecoëfficiënten	
1998	1,2281
1999	1,2399
2000	1,2538
2001	1,2857
2002	1,3175
2003	1,3391
2004	1,3604
2005	1,3889

⁴ Voor de indexatie wordt het algemeen indexcijfer en NIET het gezondheidsindexcijfer - waaraan bijvoorbeeld wel de lonen en de wedden gekoppeld zijn - gehanteerd. Het zogenaamde "gezondheidsindexcijfer" werd ingevoerd bij K.B. van 24 december 1993. Uit de korf van producten waarop het algemeen indexcijfer gebaseerd is, werden voor de berekening van het gezondheidsindexcijfer een aantal voor de gezondheid schadelijke (tabak en alcohol) en/of zeer prijsgevoelige producten (benzine en diesel) weggelaten. Sinds 1 januari 1994 worden de huren en de lonen aangepast met deze "gezondheidsindex". De algemene index groeit sneller dan de gezondheidsindex.

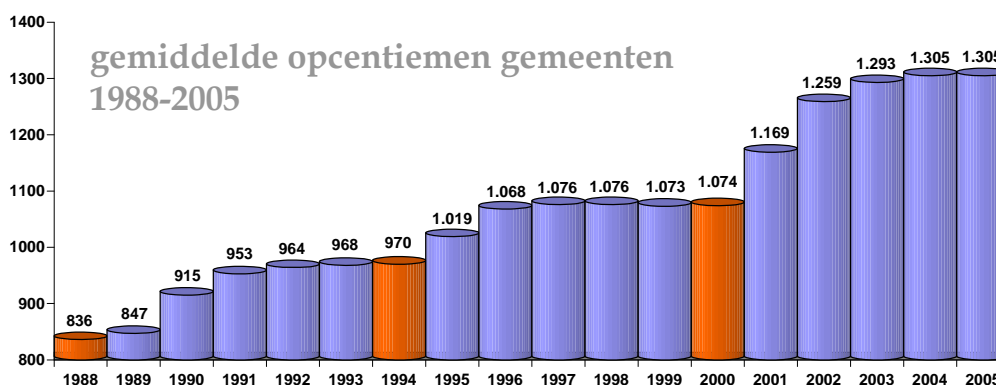
De opcentiemen

De provincies en de gemeenten heffen opcentiemen op het bedrag aan onroerende voorheffing dat aan het gewest toekomt. De onroerende voorheffing is één van de belangrijkste inkomstenbronnen van de provincies en de gemeenten. Zij bepalen zelf de hoogte van deze opcentiemen⁵.

De gemeenten

In de tabel vindt men het gemiddeld OV-tarief⁶ van de 308 Vlaamse gemeenten en dit voor de periode 1988-2005. In 2005 verhoogden vijf gemeenten (Beersel, Herenthout, Linkebeek, Aalst, Torhout) hun opcentiemen. Vijftien gemeenten (Lint, Herentals, Wemmel, Boortmeerbeek, Boutersem, Haacht, Heuvelland, Anzegem, Deerlijk, Ninove, Erpe-Mere, Wichelen, Evergem, Peer, Tongeren) verlaagden die.

1988	836
1989	847
1990	915
1991	953
1992	964
1993	968
1994	970
1995	1.019
1996	1.068
1997	1.076
1998	1.076
1999	1.073
2000	1.074
2001	1.169
2002	1.259
2003	1.293
2004	1.305
2005	1.305

De provincies

In de periode 1996-2000 bleven de provinciale opcentiemen in alle provincies ongewijzigd. Het jaar 2001 gaf een forse stijging te zien in 4 van de 5 provincies. Limburg wachtte tot 2002 om zijn opcentiemen te verhogen maar deed het toen fors (van 300 naar 400) en werd daarmee koploper. In 2003 waren er geen wijzigingen in de provinciale opcentiemen. In 2004 verhoogde enkel de provincie West-Vlaanderen de opcentiemen met 10 punten. In 2005 bleven de provinciale opcentiemen stabiel.

	1996-2000	2001	2002	2003	2004	2005
Antwerpen	230	290	290	290	290	290
Limburg	300	300	400	400	400	400
Oost-Vlaanderen	245	295	295	295	295	295
Vlaams-Brabant	282	332	332	332	332	332
West-Vlaanderen	245	320	320	320	330	330
Gemiddelde	260	307	327	327	329	329

⁵ Ingevolge het decreet van 13 april 1999 tot wijziging van het decreet van 28 april 1993 houdende regeling voor het Vlaamse Gewest, van het administratief toezicht op de gemeenten is het administratief toezicht overgeheveld van de bestendige deputatie naar de provinciegouverneur.

⁶ Hier wordt het rekenkundig gemiddelde bedoeld, m.a.w. de som van de opcentiemen van de 308 Vlaamse gemeenten gedeeld door 308.

Een voorbeeld

Een huis in Antwerpen heeft een K.I. van 1.250 EUR.

Het geïndexeerde K.I. bedraagt dan $1.250 \text{ EUR} \times 1,3889 = 1.736,13 \text{ EUR}$.

De aanslagvoet in het Vlaamse Gewest bedraagt 2,50%, dus is het te betalen basisbedrag 43,40 EUR

De provincie Antwerpen heft 290 opcentiemen of $43,40 \text{ EUR} \times 2,90 = 125,86 \text{ EUR}$

De gemeente heft 1.350 opcentiemen of $43,40 \text{ EUR} \times 13,50 = 585,90 \text{ EUR}$

De te betalen O.V. bedraagt $43,40 + 125,86 + 585,90 = 755,16 \text{ EUR}$

De financieringsbehoeften van de gemeenten

Omdat de kadastrale inkomens een jaarlijkse indexatie ondergaan, wijzigt ook het nominale bedrag van de inkomsten voor de gemeenten. Bij ongewijzigde opcentiemen volgen de inkomsten van de gemeenten de evolutie van de levensduurte. Bij het verhogen van de opcentiemen stijgt de belasting sneller dan de levensduurte. Voor de Aanvullende Personenbelasting (APB) liggen de zaken iets genuanceerder: bij een ongewijzigd percentage volgen de inkomsten van de gemeente de evolutie van de belastbare inkomsten van de belastingplichtigen die op het grondgebied van de gemeente hun wettelijke woonplaats hebben. Deze kunnen dus stijgen of dalen.

Een anecdotie

In 1898 hield de stad Antwerpen onder de eigenaars een referendum om de opcentiemen met 5 punten te mogen verhogen om de uitbreiding van het politiekorps te kunnen financieren. Om de eigendommen te beschermen wilde het stadsbestuur 100 agenten benoemen en de nachtdienst verdubbelen. Van de 27.328 antwoorden waren er 18.683 of ruim 68 % positief. Er antwoordden bovendien 779 eigenaars die niet zelf in de stad woonden maar er wel een onroerend goed bezaten; een meerderheid van 54% gaf een negatief antwoord. Naar de mening van niet-eigenaars werd niet gepeild. Hun oordeel was van geen tel. De directe betrokkenheid van de belastingbetaler bij de voorgestelde maatregel bleek een doorslaggevende factor. Wellicht is het vandaag niet anders.

(X, Antwerpen 1860-1960. Tentoonstellingcatalogus, Deel II, p. 143. Antwerpen, Stadsbestuur, 1960 (ref. 19600034). De toenmalige burgemeester was Jan Van Rijswijck.

Vóór 2005 verhoogden vele gemeentebesturen de opcentiemen en/of het percentage van de APB⁷. De belastingverhogingen zijn opmerkelijk vanaf het jaar 2000. De gemeenten oordeelden daarmee impliciet dat de aanpassing ingevolge de indexatie van de K.I.'s of de nominale aangroei in de personenbelasting onvoldoende was om hun budgettaire behoeften te dekken. De keuze om of de opcentiemen of de APB of beide belastingen te wijzigen is een evenwichtsoefening⁸ en weerspiegelt veelal een politiek compromis⁹. Een verhoging van de opcentiemen garandeert in ieder geval een hogere belastingopbrengst, los van de economische draagkracht van de belastingplichtige.

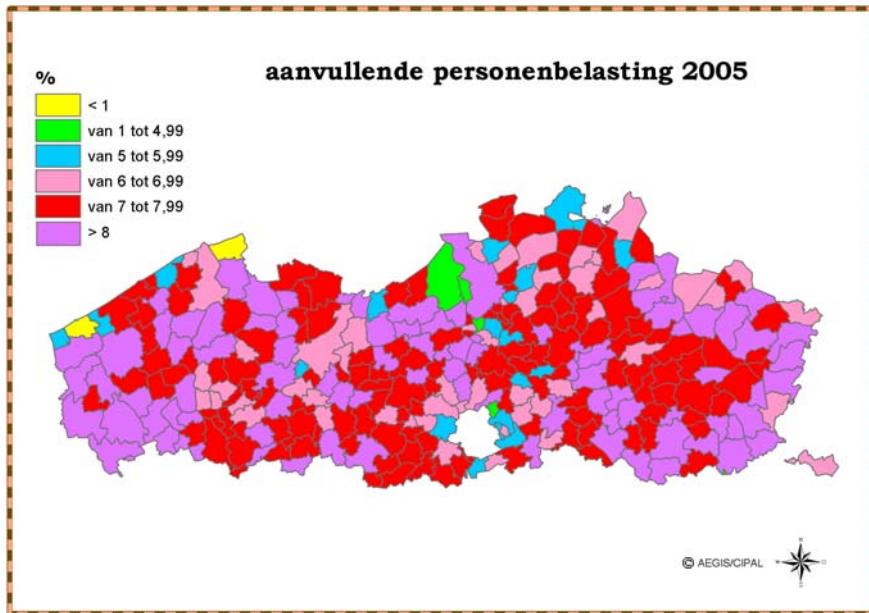
Bijlage 1 - tabel met de evolutie 1995 t.e.m. 2005 en kaarten - geeft de detailinformatie van de door de gemeenten opgelegde opcentiemen.

De volgende kaart biedt een inzicht in de verschillen die nog bestaan tussen de gemeenten inzake de percentages van de APB. Er tekent zich een duidelijke tendens af naar een uniform en hoog percentage.

⁷ De door een gemeente gevestigde APB is verschuldigd door alle inwoners van de gemeente die onderworpen zijn aan de personenbelasting. M.a.w.: alle natuurlijke personen die op 1 januari van het aanslagjaar hun fiscale woonplaats hebben in de gemeente en er tevens een aanslag in de personenbelasting verschuldigd zijn voor datzelfde aanslagjaar (cfr. artikelen 465 t.e.m. 468 van het WIB 92).

⁸ Voor een analyse van het correlatief verband tussen APB en OV op het gemeentelijk niveau, zie Jaarverslag Onroerende Voorheffing 2001, blz. 23-25.

⁹ Het zou ons te ver leiden hierover uit te wijden. Toch is het duidelijk dat de politieke keuzes die in dit verband worden gemaakt, op termijn verregaande consequenties kunnen hebben voor de in- of uitwijking. De gemeente kan aldus haar fiscaal beleid afstemmen op het geviseerde woonbeleid, inclusief het grondbeleid en sociaal beleid (verzorgingsfuncties, migrantenbeleid, algemene vangnetfunctie van het plaatselijke OCMW, etcetera).

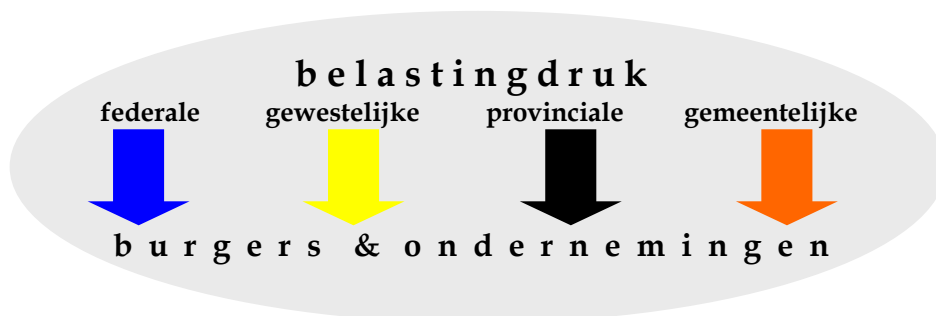
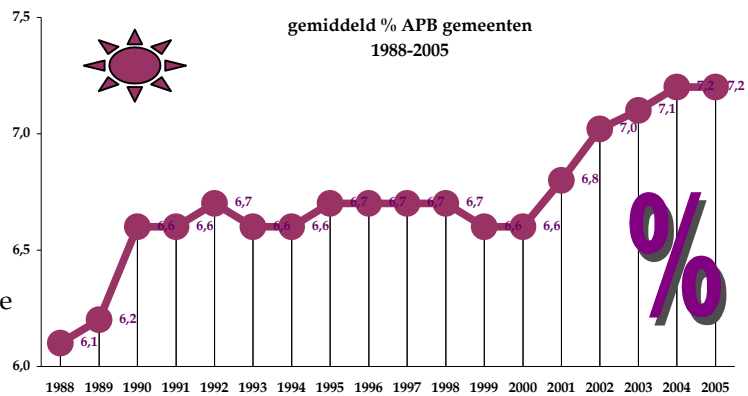
Het gemiddeld percentage van de APB bleef in het aanslagjaar 2005 constant op 7,2 %.

Belastingdruk

Sinds het einde van de 18de eeuw is er een fiscale mutatie aan de gang. De Franse Revolutie bracht een sterk centralistisch fiscaal systeem tot stand dat daarna stelselmatig terug werd afgebouwd en waardoor het lokale bestuursniveau weer meer gewicht kreeg. In een federale staat is het fiscale landschap – wegens het ontstaan van nieuwe intermediaire niveaus – bijzonder complex, vooral indien

geen oude tussenstructuren worden afgeschaft. Anderzijds eisen grensoverschrijdende en internationale problemen beslissingen en solidariteit op Europese schaal.

Het spreekt vanzelf dat een analyse van de belastingdruk en de evolutie daarvan, het geheel van fiscale maatregelen onder ogen moet nemen en dat er geen valabele uitspraken mogelijk zijn indien men focust op slechts één bestuursniveau. Bij objectieve beschouwingen omtrent de belastingdruk wordt daarom best het standpunt van de modale burger of van het doorsnee bedrijf ingenomen, een “down-top-analyse” waarbij het totale fiscale pakket wordt gewogen. Intuïtief laat de burger die analyse doorwegen in zijn oordeel over het gevoerde beleid.

3.3. Vrijstellingen en verminderingen

De belastingplichtige kan onder zekere voorwaarden een belastingvrijstelling of een vermindering krijgen. We geven hier een kort overzicht.

3.3.1. Vrijstellingen

Bepaalde onroerende goederen genieten een vrijstelling van onroerende voorheffing.

Tot die categorie behoren de onroerende goederen met een bepaalde bestemming (vb. openbare eredienst, vrijzinnige morele dienstverlening, onderwijs, hospitalen, klinieken, dispensaria, rusthuizen, vakantiehuizen voor kinderen of gepensioneerden, of van andere soortgelijke weldadigheidsinstellingen), onroerende goederen als bejaardenvoorzieningen aangewend door een openbaar bestuur of een belastingplichtige die geen winstoogmerk nastreeft, eigendommen van vreemde staten op voorwaarde van wederkerigheid (vb. ambassades) en nationale domeingoederen (vb. staatsbos) die voldoen aan de toekenningvoorwaarden.

Ook onroerende goederen die onder de toepassing van het bosdecreet van 13 juni 1990 vallen en die als milieubeschermend bos of als bosreservaat werden erkend of aangewezen, worden vrijgesteld van de onroerende voorheffing. Ook de bossen die erkend worden voor het produceren van bosbouwkundig teeltmateriaal genieten een vrijstelling.

Het kadastraal inkomen van nieuw materieel en outillage is vrijgesteld van onroerende voorheffing wanneer voor de eerste maal een kadastraal inkomen werd toegekend na 1 januari 1998 (nieuwe investering) óf wanneer het kadastraal inkomen verhoogd werd in vergelijking met het op 1 januari 1998 bestaande K.I. (vervangingsinvesteringen). In het laatste geval geldt de vrijstelling enkel voor het gedeelte van het K.I. dat het op 1 januari 1998 bestaande K.I. overschrijdt.

Vanaf aanslagjaar 2003 werden *twee nieuwe tijdelijke vrijstellingen* ingevoerd bij decreet¹⁰ van 20 december 2002 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2003. Deze vrijstellingen kaderen in de strijd tegen leegstand en verkrotting en hebben betrekking op het verbouwen van een handelspand tot woning en het renoveren van een verwaarloosde of onbewoonbare woning.

Het recht op vrijstelling wordt onder meer geregeld door het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 (WIB 92, artikel 253, 1° t.e.m. 8°). Een aantal vrijstellingen wordt opgelegd door specifieke wetten.

De beslissing over het al dan niet toekennen van een vrijstelling gebeurt door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Of de aanwending van het onroerend goed in aanmerking kan komen voor een vrijstelling, wordt onderzocht door de AKRED. De overige voorwaarden worden onderzocht door de BVV. Voor onroerende goederen van diplomatieke of consulaire zendingen wordt het advies van de Protocoldienst van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Internationale Samenwerking gevraagd. De beslissingen worden dan meegedeeld aan de AKRED.

¹⁰ Decreet van 20 december 2002 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2003 (Belgisch Staatsblad 31 december 2002).

Vlaamse overheid treedt milderend op via het basistarief

sociaal

Uit *sociale overwegingen* ligt de gewestbelasting op 1,6% voor sociale huurwoningen van sociale huisvestingsmaatschappijen, van gemeenten en van OCMW's.

ecologisch

Uit *milieu-overwegingen* heeft het Vlaamse Gewest beslist de onbebouwde onroerende goederen gelegen in het Vlaams Ecologisch Netwerk - de zogenaamde VEN-gebieden - een belastingkrediet¹¹ toe te kennen, gelijk aan 2,5 % van het geïndexeerd kadastraal inkomen. Dit belastingkrediet geldt vanaf de inwerkingtreding van het definitief vastgesteld plan betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, of van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening. De maatregel trad effectief in werking in 2004 en had vanaf dat aanslagjaar een beperkte daling in de opbrengst van de OV tot gevolg.

economisch

Uit *economische overwegingen* heeft de Vlaamse overheid¹² beslist de aanslagvoet voor het aanslagjaar 2005 te verlagen tot 2,18% (tegen 2,22% in 2004, 2,26% in 2003, 2,29% in 2002, 2,35% in 2001, 2,41% in 2000) voor de heffing op materieel en outillage (industriële investeringsgoederen). De beslissing tot verlaging - een negatieve indexatie of de zogenaamde desindexatie¹³ - wordt elk jaar genomen door de Vlaamse minister bevoegd voor Financiën. De desindexatie komt neer op een bevrozing van het K.I. voor M&O op het inflatieniveau van 1997.

Een tweede tegemoetkoming op het economisch terrein is het *belastingkrediet*¹⁴ voor *rechtspersonen*. Vanaf 2004 is er geen gewestelijk gedeelte van de OV meer verschuldigd door belastingplichtige rechtspersonen¹⁵. Dit belastingkrediet geldt voor alle onroerende goederen van de rechtspersoon, dus ook voor het materieel en outillage. Deze steunmaatregel had en heeft een aanzienlijke daling van de gewestelijke inkomsten voor gevolg (zie verder hoofdstuk 7).

¹¹ Decreet van 9 mei 2003 tot invoering van een vrijstelling van successierechten voor bossen en van een vrijstelling van successierechten en onroerende voorheffing voor gronden gelegen in het VEN (BSB 20030602). Dit decreet voegt een artikel 260bis in in het WIB.

¹² Ministerieel Besluit van 15 maart 2005 houdende vaststelling voor wat het Vlaamse Gewest betreft en voor het aanslagjaar 2005 van de coëfficiënt zoals bedoeld in artikel 255, derde lid, van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 en van de vermindering zoals bedoeld in artikel 257, § 1, 2° van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 (Belgisch Staatsblad 1 april 2005).

¹³ De desindexatiecoëfficiënt voor materieel en outillage wordt berekend volgens de richtlijnen van artikel 255 van het WIB 92. Hij bedraagt 2,5% vermenigvuldigd met het gemiddelde van de indexcijfers van 1996 gedeeld door het gemiddelde van de indexcijfers van het jaar dat het jaar van de inkomsten voorafgaat. $2,5\% \times i_{1996} / i_{2004} = 2,18\%$ voor de inkomsten 2005.

¹⁴ Het verschil met een "fiscale vrijstelling" of een "fiscale vermindering" is dat bij belastingkrediet de belastbare basis wordt verminderd en niet het brutobedrag van de onroerende voorheffing.

¹⁵ Decreet van 19 december 2003 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2004 (BSB 20031231). Art. 37. In hetzelfde Wetboek wordt, wat het Vlaamse Gewest betreft, een artikel 260ter ingevoegd, dat luidt als volgt: Artikel 260ter. Aan de belastingplichtige rechtspersoon wordt een belastingkrediet toegekend dat gelijk is aan het bedrag van de onroerende voorheffing, zoals bepaald in artikel 255. Dit belastingkrediet komt volledig ten laste van het Vlaamse Gewest.

3.3.2. Verminderingen

Veel eigenaars van een woning hebben recht op een vermindering van onroerende voorheffing. Tot en met het aanslagjaar 1998 moesten alle procentuele verminderingen worden aangevraagd bij de belastingdiensten van de federale overheid. Eigenaars en huurders die dat niet deden, kregen geen vermindering.

Toen de Vlaamse overheid in 1999 zelf de OV ging innen, werden de verminderingen forfaitair en niet meer in procenten bepaald, wat een radicale breuk met het verleden betekende. De rechthebbende eigenaar krijgt bepaalde verminderingen automatisch. Huurders moeten zich éénmalig melden. Het overzicht hieronder geeft de reden van de vermindering, de aard ervan, de basisvoorwaarden en de wijze van toekenning (automatisch of op aanvraag)¹⁶.

Vermindering	Aard vermindering	Voorwaarden	Toekenning aan rechthebbende
bescheiden woning	25%	✓ totaal K.I. < of = 745 € ✓ domicilie	AUTOMATISCH
	25%	✓ totaal K.I. > 745 en < of = 992 € n.a.v. de perequatie van 1979 ✓ zelfde eigenaar als in 1979 en geen bijkomende verwervingen/verbouwingen sindsdien ✓ domicilie	EENMALIGE AANVRAAG
	50%	✓ totaal K.I. < of = 745 € ✓ nieuwbouw of nieuwkoop zonder bouwpremie ✓ duur: maximum 5 jaar ✓ domicilie	EENMALIGE AANVRAAG
kinderen & gehandicapte kinderen	forfait ¹⁷	✓ 2 of meer kinderen ✓ 1 of meer gehandicapte kinderen ✓ deel uitmaken van het gezin ✓ kinderbijslag genieten ✓ min. 66% ✓ domicilie	AUTOM. voor eigenaars EENMALIGE AANVRAAG voor huurders
gehandicapte persoon	forfait	✓ deel uitmaken van het gezin ✓ min. 66% & oorzaak vóór 65 jaar ✓ domicilie	AUTOM. voor eigenaars EENMALIGE AANVRAAG voor huurders
gr. oorlogsverminkten	20%	✓ als dusdanig erkend	EENMALIGE AANVRAAG
proportioneel	K.I.	✓ leegstand buiten wil eigenaar	AANVRAAG & ONDERZOEK

Om de zogenaamde automatische verminderingen toe te kennen, moet de BVV beschikken over de gegevens van de belastingplichtige, over de onroerende goederen die hij of zij bezit en over de persoon (of personen) die recht geeft (geven) op vermindering. Tal van instanties leveren de bestanden aan. Voor de identificatie van personen is het rijksregisternummer essentieel in elk van die bestanden. Voor rechtspersonen is het ondernemingsnummer onontbeerlijk. De koppeling van een persoon aan een welbepaald onroerend goed (of meerdere eigendommen) op een bepaald adres is geen sinecure. De bestanden die met elkaar verbonden worden, zijn immers niet zonder meer te koppelen. Er zijn jaarlijks vele manuele interventies nodig om alles op één noemer te krijgen (persoonsgegevens, straatcodes, gezinssituaties, etcetera).

¹⁶ Voor een uitgebreide bespreking van de verminderingen verwijzen we naar de website (www.onroerendevoorheffing.be).

¹⁷ Dat forfaitaire bedrag wordt geïndexeerd. De vermindering in 2005 bedroeg € 6,20 voor 2 kinderen, € 9,82 voor 3 kinderen, € 13,75 voor 4 kinderen, € 18,03 voor 5 kinderen, € 22,61 voor 6 kinderen, € 27,54 voor 7 kinderen, € 32,82 voor 8 kinderen, € 38,40 voor 9 kinderen en € 44,36 voor 10 kinderen. Vanaf het 11de kind wordt een vermindering van € 6,20 per bijkomend kind toegekend. (Ministerieel Besluit van 15 maart 2005, Belgisch Staatsblad van 1 april 2005).

Hoe verkrijgt men de vrijstellingen en de verminderingen?

Eigenaars

Op het aanslagbiljet vindt de belastingplichtige welke *verminderingen* hij automatisch gekregen heeft. De proportionele vermindering dient men wel jaarlijks aan te vragen.

Om een *vrijstelling*, de vermindering met 50% voor bescheiden woning en de vermindering voor groot-oorlogsverminkte te bekomen, moet de belastingplichtige een éénmalige aanvraag indienen. Wanneer het onderzoek een positieve beslissing oplevert, wordt de vrijstelling of vermindering ook voor de volgende jaren toegekend. Na een bepaalde periode controleert de administratie of aan de voorwaarden tot het bekomen van de betreffende vrijstelling of vermindering nog is voldaan. Dat kan leiden tot het intrekken van het genoten voordeel.

Zoals gezegd worden de vrijstellingen aan belastingplichtige rechtspersonen en aan eigenaars van onroerende goederen, gelegen in VEN-gebieden, automatisch verleend.

Huurders van een private woning

Huurders moeten een éénmalige aanvraag voor een vermindering voor kinderen en/of voor gehandicapte persoon en/of groot-oorlogsverminkte indienen. Daarbij is de opgave van het rijksregisternummer essentieel omdat dit nummer toelaat de huurder te volgen, ook als hij na de aanvraag verhuist. De vermindering waarop de huurder recht heeft, kan dan toegekend worden via zijn nieuwe verhuurder. Is de huurder geregistreerd vóór de opmaak van het aanslagbiljet dan wordt de vermindering hierop verrekend. De huurder wordt per brief verwittigd dat de vermindering is toegekend. Wanneer de vermindering niet is toegekend op het aanslagbiljet, dient de situatie via een bezwaarschrift te worden rechtgezet voor het betreffende jaar en worden de gegevens aangepast voor de volgende aanslagjaren. De eigenaar is verplicht de vermindering te verrekenen met de huurder. Betwistingen hierover kunnen huurders en verhuurders aan het oordeel van de vrederechter voorleggen.

Huurders bij een sociale huisvestingsmaatschappij

Een huurder van een sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) dient geen aanvraag te doen voor een vermindering. De verminderingen worden rechtstreeks met de SHM geregeld. Die geeft elk jaar de gegevens van de huurders op 1 januari elektronisch door aan de BVV. De SHM moet haar huurder inlichten over het bedrag van de vermindering en deze som in mindering brengen van de huurlast.

3.4. Bezwaarschriften

Een belastingplichtige die het niet eens is met zijn aanslag kan een gemotiveerd bezwaar indienen. In Hoofdstuk 4 over de werking van de OV bespreken we in detail de belangrijke problematiek van de bezwaardossiers.

3.5. Ambtshalve ontheffing

Na het verstrijken van de bezwaartermijn heeft de belastingplichtige nog een uitweg via de procedure van de ontheffing van ambtswege. De ambtshalve ontheffing moet aangevraagd worden binnen drie jaar, voor bepaalde overbelastingen vanaf 1 januari van het jaar waarin de belasting is gevestigd en voor andere overbelastingen vanaf 1 januari van het aanslagjaar.

Een decreet¹⁸ heeft de voorwaarden voor het toekennen van een ambtshalve ontheffing wegens inproductiviteit gewijzigd vanaf aanslagjaar 2005. Het volstaat niet langer om eenvoudig een ambtshalve ontheffing wegens inproductiviteit van een onroerend goed of van materieel en outillage

¹⁸ Decreet van 24 december 2004 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2005 (Belgisch Staatsblad 31 december 2004)

te vragen op basis van artikel 376, §3 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 (WIB92). De mogelijkheid van de ambtshalve ontheffing blijft bestaan, maar dan onder de voorwaarden van artikel 376, §1 van het WIB92. Er moet dus worden aangetoond dat de overbelasting het gevolg is van een materiële vergissing, dat ze voortvloeit uit een dubbele belasting, of dat ze blijkt uit afdoende bevonden nieuwe bescheiden of feiten waarvan het laattijdig voorleggen of inroepen door de belastingschuldige door gewettigde redenen wordt verantwoord.

De reden voor de wijziging is als volgt verwoord in het Vlaamse Parlement: "*In de praktijk nu wordt vastgesteld dat sommige belastingplichtigen het volledige bedrag zoals vermeld op het aanslagbiljet betalen, vervolgens de termijn voor het indienen van een bezwaarschrift laten verstrijken en tenslotte pas veel later een ambtshalve ontheffing aanvragen. Toch gaat het daarbij over feiten of omstandigheden die ze reeds veel eerder, tijdens de bezwaartermijn, perfect hadden kunnen inroepen. Daaruit blijkt dat hun enige bedoeling is op die manier het bedrag aan te ontvangen moratoriuminteressen op te drijven. Het spreekt vanzelf dat de Vlaamse Regering het gebruik van de wettelijk voorziene rechtsmiddelen met speculatieve inzichten wil voorkomen. Niet alleen vanuit budgettair oogpunt (de moratoriuminteressen bezwaren onnodig de begroting van de Vlaamse Regering) maar ook vanuit juridisch oogpunt omdat het de plicht is van een overheid om de rechtsgelijkheid onder de belastingplichtigen te waarborgen.*"¹⁹

3.6. Fiscale procedure

De wet betreffende de rechterlijke inrichting in fiscale zaken van 23 maart 1999 heeft de rechtsprekende bevoegdheid inzake fiscale geschillen hoofdzakelijk toevertrouwd aan de rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied waar de belasting wordt geïnd (en niet het rechtsgebied waar het onroerend goed gelegen is). Aangezien de Belastingdienst voor Vlaanderen is gevestigd te Aalst komen al deze geschillen terecht op de rol van de rechtbank van eerste aanleg te Gent. In overeenstemming met de Mission Statement van de BVV is het de betrachting het aantal procedures zo laag mogelijk te houden maar dat neemt niet weg dat sinds de opstart van de BVV 935 procedures werden ingeleid²⁰. In deze procedures werden 164 vonnissen en arresten uitgesproken.

In de onderstaande tabel is een onderverdeling gemaakt naargelang de uitspraak in de zaak gunstig of ongunstig is voor de BVV. Zoals men kan zien, wint de BVV het pleit vaker dan de belastingplichtige. Het lage aantal vonnissen en arresten is te wijten aan de overbelasting van de fiscale kamer van de rechtbank van eerste aanleg te Gent.

Tabel – Aantal en status van rechtszaken op 31/12/2005		
Rechtszaken	Aantal	%
Positief vonnis voor BVV	95	10,2%
Negatief vonnis voor BVV	63	6,7%
Vonnissen met prejudiciële vraagstelling	5	0,5%
Vonnissen met heropening debat	1	0,1%
Hangende zaken	771	82,5%
Totaal rechtszaken 1999-2005	935	100,0%

Tegenover de massa verzonden aanslagbiljetten vormt het aantal rechtszaken een zeer klein percentage. Dit is onder meer het gevolg van een kwalitatieve inkohiering en van wettelijk correct opgebouwde verwerkingsprocedures.

¹⁹ Vlaams Parlement Ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2005. Stuk 124 2004-2005 Nr. 1 (Zitting 16 november 2004)

²⁰ Hierin zijn naast de geschillen over de aanslagen ook de procedures van verzet tegen een roerend beslag (revindicaties) begrepen.

4. WERKING

4.1. Dataverwerking, aanslagen en betalingen

4.1.1. De Woningendatabank

Vanaf het begin van de outsourcingopdracht waren diverse instanties betrokken bij de aanlevering van de essentiële opstartgegevens voor de opbouw van de Woningendatabank. Ook bij het onderhoud van deze databank worden deze instanties aangesproken. Doorheen de jaren zijn er informatieleveranciers bijgekomen. We geven een summier overzicht.

► OPBOUW EN ONDERHOUD VAN DE WONINGENDATABANK ◀		
Instantie	Levert (of leverde) gegevens over	Updates
Federaal Ministerie van Financiën		
- AKRED	kadastergegevens	jaarlijks
	groot-oorlogsverminkten aanslagjaar 1998	éénmalig
	kadastergegevens bescheiden woning periode 5 jaar (aanslagjaar 1998)	éénmalig
- PB	kinderen & gehandicapten	jaarlijks
KSZ	kinderbijslaggerechtigde kinderen & gehandicapten	jaarlijks
ADP	groot-oorlogsverminkten	jaarlijks
Rijksregister privé personen	woonplaats & adresgegevens	wekelijks
Sociale huisvestingsmaatschappijen	sociale woningen & sociale huurders	jaarlijks
Huurders	aanvragen vermindering	dagelijks
ABAFIM (MVG)	opcentiemen provincies en gemeenten	jaarlijks
	bedrijven zonder opcentiemen	
Graydon	faillissementen	dagelijks
KBO	ondernemingen/adresgegevens	wekelijks
VLM	VEN-gebieden	jaarlijks

Door koppeling en integratie van al die verschillende bestanden is de grootste databank van Vlaanderen ontstaan. De verschillende bronbestanden waren oorspronkelijk niet bedoeld om met elkaar verbonden te worden en hun opbouw verschilt wezenlijk. De complexiteit van de Woningendatabank is juist daardoor ongeëvenaard. De integratie van en de kwaliteitscontrole op de aangeleverde gegevens vergt permanente inspanningen. Een specifiek probleem vormde de matching tussen de adresgegevens (straatcodes en straatnamen, postcodes, NIS-codes en gemeentenamen) uit de bestanden van de AKRED (die dus de ligging beschrijven) en die van het Rijksregister (die de gegevens van bewoners van woningen en van de bedrijven, voor deze laatste tot en met aanslagjaar 2003, bevatten). De relatietabel tussen deze elementen werd voor een groot deel manueel opgebouwd.

De gegevens met betrekking tot ondernemingen (o.a. adres en ondernemingsnummer) komen sinds 2004 van de Kruispuntbank van Ondernemingen. Elk jaar vraagt de koppeling tussen de gegevens uit het Rijksregister (adres) en die uit de Kadaster-database (ongebouwde en bebouwde percelen) manuele interventies voor nieuwbouw, hernummeringen in straten, adressen zonder busnummers en wijzigingen van straatnamen. Deze constante bijsturingen hebben er o.a. toe geleid dat het aantal bezwaarschriften met betrekking tot automatisch toegekende verminderingen jaar na jaar daalt.

De Vlaamse Landmaatschappij levert vanaf 2004 een bestand aan met de (gedeeltelijk) vrijgestelde kadasterpercelen die in een VEN-gebied liggen. Per perceel wordt aangegeven hoeveel procent van de oppervlakte in het VEN-gebied ligt en hoeveel procent niet. Het percentage 'binnen een VEN-gebied' zal in de woningendatabase worden bewaard. Het belastbare gedeelte wordt meegenomen bij de selectie van belastbare elementen in het belastingsysteem.

Een databank moet de feitelijke mutaties op de voet volgen. Mogelijke mutaties zijn: verkopen van onroerende goederen, erfenissen (overdracht van de volle of de naakte eigendom), vruchtgebruik, in en uit onverdeeldheid treden, schenkingen, faillissementen, echtscheidingen, een herziening van het K.I. Een laattijdig geregistreerde mutatie aan het begin van de ketting heeft gevolgen voor de correctheid van de inkohiering en dus voor het verdere verloop van de administratieve procedure.

4.1.2. Lijnverbindingen

Voor de aan- en aflevering van data beschikt de BVV over een gesofisticeerd netwerk van lijnverbindingen. We sommen ze even op:

- ➔ Van BVV Aalst naar CIPAL Geel over een 1 Mbit-verbinding via Belgacom (gehuurde datalijn).
- ➔ Van BVV Aalst naar AKRED Brussel (CADNET): online verbinding via Belgacom (BiLAN 256 Kbit).
- ➔ Van BVV Aalst naar Rijksregister: online verbinding via Belgacom (X25 netwerk).
- ➔ Van BVV Aalst naar KBO Brussel: online verbinding via Internet.
- ➔ Van BVV Aalst is er (via CIPAL Geel) een verbinding (256 Kbit via Telenet gehuurde datalijn) met het netwerk van de gerechtsdeurwaarders.
- ➔ Van MVG Brussel naar BVV Aalst over 1 Mbit-verbinding via Belgacom (gehuurde datalijn) en zo verder naar CIPAL Geel via de bovenstaande 1 Mbit-verbinding Aalst-Geel.
- ➔ Een directe back-up-lijn tussen MVG Brussel en CIPAL Geel (voor noodgevallen) via 128-Kbit-verbinding via Belgacom (gehuurde datalijn).
- ➔ Van BVV Aalst (via CIPAL Geel) naar KFBN Brussel: online verbinding via Belgacom (BiLAN 256 Kbit).
- ➔ Van CIPAL Geel is er via een 128 Kbit-lijn een verbinding opgebouwd met de drukkerij te Turnhout.

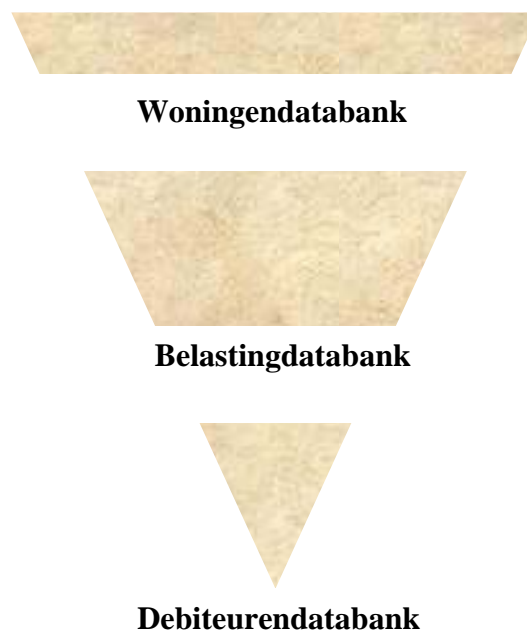
De consultatie van private gegevens is streng beveiligd met authenticatie-codes.

4.1.3. Gegevens, kohieren en aanslagbiljetten

De *Woningendatabank* is het hart van het systeem en wordt als input gebruikt voor de registratie van de gegevens m.b.t. vrijstellingen, voor het berekenen van het totaal K.I. (het samengevoegd K.I. op naam van een belastingplichtige), het berekenen van het basisbedrag van de aanslag en het bedrag van de verminderingen.

De resultaten van deze berekeningen worden geregistreerd en als belastbare elementen opgeslagen in de *Belastingdatabank*. Zij is de basis voor de aanmaak van de kohieren en voor het berekenen en afdrukken van de aanslagbiljetten.

Informatie wordt opgeslagen in de *Debiteurendatabank* ten einde de betalingen te kunnen opvolgen.

De kohieren

De onroerende voorheffing wordt gevestigd door *inkohiering*, wat niets anders betekent dan het op lijst brengen van een vastgesteld recht. Elk kohier bevat meerdere aanslagen en heeft zijn eigen specifieke codering, bestaande uit zes cijfers. De eerste twee cijfers geven het aanslagjaar weer, de volgende twee bepalen het type kohier en vordering, de laatste twee vormen het volgnummer van dat kohier. Een voorbeeld maakt dit duidelijk: het kohier met het nummer 05 01 20 is een kohier van het aanslagjaar 2005 waarbij het om gewone aanslagbiljetten gaat en het is het twintigste kohier gewone aanslagen van dat aanslagjaar.

We onderscheiden vijf¹ kohiertypes:

- **01:** de gewone aanslagbiljetten;
- **03:** de navorderingen van het type 'correctie', waarbij bvb. een aanvullende aanslag nodig is nadat de AKRED heeft gemeld dat het kadastraal inkomen wordt verhoogd;
- **04:** de navorderingen van het type 'nieuwe aanslag', waarbij een volledig nieuw aanslagbiljet wordt opgemaakt omdat er initieel niet op de juiste belastingplichtige was ingekohierd;
- **05:** de navorderingen type 'bescheiden woning'. De AKRED is gestructureerd in kadastrale afdelingen (grote gemeenten hebben er meerdere). Het Kadaster werkt afdeling per afdeling af en de kadastragegevens worden bijgevolg gespreid aangeleverd. Zo komt het dat bijvoorbeeld op basis van de gegevens die op een bepaald moment aangeleverd zijn, een belastingplichtige recht kan hebben op de vermindering voor bescheiden woning maar dat deze vermindering later weer moet worden ingetrokken omdat er van de eigenaar nog bijkomende gegevens aangeleverd zijn, die aantonen dat hij geen recht heeft op de vermindering. Dat is één van de redenen waarom er een correctiesysteem is opgezet. In het voorbeeld gebeurt er dus een navordering van het bedrag van de ten onrechte toegekende vermindering van 25% of 50%. De factor tijd is weerom een belangrijk gegeven bij het innen van belastingen.
- **06:** navorderingen type 'bedrag', vooral van toepassing op sociale huisvestingmaatschappijen, waarbij een verrekening van saldi gebeurt wanneer er bezwaarschriften werden ingediend voor verschillende verminderingen (kinderen, gehandicapte personen, e.a.).

De uitvoerbaarverklaring

Het is de verantwoordelijke ambtenaar van het MVG die de kohieren uitvoerbaar verklaart: hij geeft zijn visum waardoor het kohier rechtsgeldigheid verkrijgt. Pas dan kunnen de aanslagbiljetten worden verzonden. Er is dus een onderscheid te maken tussen het tijdstip van de uitvoerbaarverklaring van het kohier (UVV) en het tijdstip van verzending van het aanslagbiljet. De datum van verzending is bepalend voor de aanvangsdatum van de betalings- en bezwaartermijn.

Inkohiering en aanslagbiljetten

Voor het aanslagjaar 2005 werden 55 kohieren opgemaakt en werden er 2.558.248 aanslagbiljetten verzonden. Hiermee is een bedrag van 2,006 miljard EUR gemoeid. De detailcijfers zijn te vinden in de volgende tabel.

Tabel - Aanslagbiljetten en bedragen		
Aanslagjaar 2005	aantal verzonden AB	bedrag in EUR
gewone aanslagen 01	2.555.946	2.002.338.155
navorderingen 03 t.e.m. 06	2.302	3.529.780
totaal	2.558.248	2.005.867.935

We vermelden dat er tijdens het werkingsjaar nog 43.282 aanslagbiljetten werden verzonden voor het aanslagjaar 2004 en 25.144 biljetten voor het aanslagjaar 2003.

In avenant 6 bij het outsourcingcontract verbindt CIPAL er zich toe 95,5 % van de aanslagbiljetten vóór 31 oktober van het lopende jaar te verzenden. Deze doelstelling werd ook in 2005 gehaald.

¹ De vorderingen in faillissementen, voorheen samengebracht in kohieren van het type 02, worden vanaf 2003 als gewone vorderingen behandeld.

4.1.4. Verwerking van betalingen

Betaalt de belastingplichtige op tijd dan spreken we van een *normale inning*. Van de kassier van het MVG ontvangt CIPAL dagelijks over een datalijn de informatie over de ontvangen betalingen en die worden onmiddellijk geboekt in de Debiteurendatabank.

Debiteurendatabank

De burger die niet akkoord gaat met het bedrag van de aanslag, omdat bijvoorbeeld een bepaalde vermindering niet werd toegekend, kan een bezwaarschrift indienen én mag bovendien beslissen enkel het *niet betwist gedeelte* te betalen. Zo'n gedeeltelijke betalingen worden eveneens in de Debiteurendatabank geboekt. Het saldo is dan betwist.

Werd het meegestuurde overschrijvingsformulier niet gebruikt of werd bij internetbanking het gestructureerde kohierartikel niet of onjuist vermeld, dan is de betaling niet automatisch toewijsbaar. Zulke betalingen komen in een *wachtbestand* terecht. Via manueel opzoekwerk worden de niet toegewezen betalingen uit het wachtbestand weggeboekt naar de corresponderende vordering in de Debiteurendatabank. In die korte tussentijd blijft de vordering de facto openstaan en onvermijdelijk komt de verdere invorderingsprocedure op gang. De opvolging van het wachtbestand vergt permanente interventies om het debiet ervan zo klein mogelijk te houden.

Wachtbestand

Het komt voor dat de BVV *niet-verschuldigde bedragen* ontvangt. Die worden aangewend voor de aanzuivering van openstaande en vervallen vorderingen op de belastingplichtige of via de kassier teruggestort aan de betaler.

4.1.5. De invordering

De procedure van invordering komt automatisch op gang na het verstrijken van de uiterste betaaldatum. De procedure is strikt gereguleerd en volgt een strak schema. Die rigiditeit is een logisch gevolg van het streven naar gelijkberechtiging van de belastingplichtige. Het gaat immers niet op dat een late betaler voordeel zou kunnen halen uit zijn nalatigheid of onwil.

De uiterste betaaldatum ligt op twee maanden na de verzenddatum van het aanslagbiljet. Wanneer de betaaltermijn verstreken is en er geen dossier op de dienst is geopend (bezwaarschrift, retour, ...), ontvangt de belastingplichtige een *herinnering* voor de nog niet (volledig) betaalde vordering. Wanneer, ondanks de herinnering, de vordering dan nog niet volledig is betaald, en op voorwaarde dat er geen dossier is geopend op de BVV, krijgt de belastingplichtige een *aangetekende herinnering*. Dan volgt een *aanmaning via een gerechtsdeurwaarder*. Voor belastingplichtigen die hun vorderingen dan nog niet volledig afgelost hebben, wordt een *dwangbevel* betekend door een gerechtsdeurwaarder. De aanmaning en het dwangbevel brengen kosten met zich mee die de achterstallige debiteur moet bijbetalen.

Na uitputting van de procedure 'uitvoerend roerend beslag' (inclusief loonbeslag), worden desgevallend de nodige maatregelen genomen ter voorbereiding van de inschrijving van de wettelijke hypotheek voor de dossiers die worden aangeduid door de bevoegde ambtenaren. Als alle pogingen om de belastingplichtige tot betaling te bewegen vergeefs zijn, dan rest de BVV de mogelijkheid van een procedure van uitvoerend beslag op onroerend goed.

De cel invorderingen

De 'cel invorderingen' heeft een bijzondere opdracht met betrekking tot een aantal specifieke dossiertypes: afbetalingen, faillissementen, collectieve schuldenregeling, notariële verkopen, klachten en gerechtelijke procedures. Daarnaast wordt de invordering via gerechtsdeurwaarder voorbereid en opgevolgd. Als alle gewone invorderingsmogelijkheden zijn uitgeput, wordt getracht de rechten van de Schatkist te vrijwaren door het inschrijven van de wettelijke hypotheek en/of door roerend beslag te leggen op het loon of op huurgelden. Deze dossiers vragen een manuele aanpak.

Dagelijks worden tientallen aangiften van schuldvorderingen ingediend bij curatoren, notarissen en schuldbemiddelaars. In 2005 werden 970 aangiften van schuldvordering ingediend in het kader van faillissementen; 10.003 manuele notificaties en 6.105 automatische notificaties met openstaande schulden werden ter kennis gebracht van notarissen (zie verder); en 556 schuldvorderingen werden opgemaakt in het kader van collectieve schuldenregelingen. Tenslotte stelde de BVV 1.987 afbetalingsplannen op. Het totale aantal notificaties (16.108) met schulden in de loop van 2005 is duidelijk hoger dan het aantal van 2004 (9.703). Hierdoor werden er waarschijnlijk meer risicoschulden via notarissen geïnd wat dan weer heeft geleid tot een flinke daling van het aantal wettelijke hypotheekdossiers met meer dan 50% en van de gerechtsdeurwaarderskosten.

Vanaf aanslagjaar 2005 worden de aangiften van schuldvorderingen verzonden met een bijlage, de zogenaamde "Financiële Staat", die een overzicht bevat van alle nog openstaande belastingschulden en/of belastingtegoeden van de belastingplichtige bij de BVV.

Om de invordering via een gerechtsdeurwaarder op te starten, werden er in 2005 30.925 aanmaningen en 19.668 dwangschriften over verschillende aanslagjaren opgemaakt. De distributie naar de méér dan honderd gerechtsdeurwaarderkantoren gebeurt sedert half 2003 per aangetekende postzending. Gerechtsdeurwaarders hoeven de nodige documenten dus niet langer in Geel of in Aalst op te halen. Er blijft echter nog veel manueel sorteerwerk te verrichten omdat elke aanmaning of dwangschrift één of méér bijlagen kan bevatten, afhankelijk van het aantal vorderingen. Bovendien moet elk dwangschrift nog een fysische handtekening van een bevoegd ambtenaar dragen.

Vanaf 2003 werd er grote aandacht besteed aan het inschrijven van de wettelijke hypotheek op onroerend goed nadat alle andere invorderingsmogelijkheden werden uitgeput. In 2005 werden er beduidend minder dossiers voor onderzoek geopend, zijnde 417 (tegenover 853 in 2004), tengevolge van het invoeren van automatische notificaties (zie hoger). Tijdens het werkingsjaar werd in 261 dossiers de wettelijke hypotheek ingeschreven op één of meer onroerende goederen van de debiteur.

Aangezien de 'cel invorderingen' meestal te maken krijgt met dossiers in een eindfase, vergt de behandeling ervan een goed inzicht in de totaliteit van de invorderingsmogelijkheden. Vaak stoot men hierbij op onvoorziene moeilijkheden en uitzonderingssituaties. Een jurist ondersteunt permanent de 'cel invorderingen'. Dit waarborgt de link met de juridische dienst. Deze jurist adviseert bij het uitschrijven van richtlijnen en van een gespecialiseerd procedureboek ten behoeve van de medewerkers. Op 31 december 2005 werkten er in totaal 13 mensen in de cel invorderingen.

4.1.6. Verjaring: stuiting en schorsing

Na verloop van vijf jaren vanaf de datum waarop de belastingen dienen betaald te zijn, kan de belastingplichtige de verjaring inroepen. Er kan dan geen vervolging ter invordering meer worden ingesteld. De Belastingdienst voor Vlaanderen ziet er dus nauwlettend op toe of er verjaring dreigt en zo ja, wordt de verjaringstermijn gestuit of geschorst. De stuitingdaden maken een einde aan de lopende verjaringstermijn. Een nieuwe verjaringstermijn van vijf jaren begint daardoor te lopen. De schorsingsdaden maken de verlopen termijn niet ongedaan. Bij schorsing wordt de loop van de verjaring tegengehouden zolang de oorzaak van de schorsing blijft bestaan en loopt de verjaring verder zodra die oorzaak verdwijnt.

4.2. Communicatiestromen

4.2.1. De informatie aan de burger

Drie componenten in het algemene communicatieproces (publiek, inhoud en kanaal) hebben tijdens het laatste decennium een transformatie zonder voorgaande doorgemaakt. De BVV heeft in de loop der jaren een eigen strategie opgebouwd voor de communicatie met de burgers. Die bestaat erin de expertise vast te leggen, ze vervolgens te vertalen en te verkavelen om ze dan te spreiden over verschillende communicatiekanalen. De strategie houdt rekening met de diversiteit van de doelgroepen, de complexiteit van de vraagstelling en de voortschrijdende mogelijkheden van het internet (bandbreedte, beveiligde gegevensoverdracht, identificatie, ...).

4.2.1.1. Informatie op het aanslagbiljet.

Ver moet de belastingbetaler niet zoeken want het aanslagbiljet zelf bevat veel informatie. De keerzijde van het aanslagbiljet vermeldt de hoofdlijnen van de wetgeving inzake verminderingen, vrijstellingen en bezwaarschriften. De bijlage bij het aanslagbiljet geeft het detail van de aanslag en een uitgewerkt voorbeeld van de wijze waarop de onroerende voorheffing wordt berekend.

4.2.1.2. De Vlaamse Belastinglijn

In de brieven gericht aan AKRED, gemeentebesturen, notarissen, gerechtsdeurwaarders, curatoren, ombudsdiensten, rechtbanken en aan ministeriële kabinetten, is het telefoonnummer van de BVV vermeld. Vanaf het jaar 2000 vermeldt de BVV het telefoonnummer van de Vlaamse Belastinglijn - een gespecialiseerd call center - op alle uitgaande brieven aan belastingplichtigen. In 2001 heeft de VBL zijn dienstverlening uitgebreid en verstrekt sindsdien naast *eerstelijijninformatie*² ook algemene dossiergebonden informatie (informatie over de status van het dossier). In juli 2005 werd nog een stap verder gezet: op de website werd een speciale toegang voor de VBL voorzien en via deze weg kan de VBL online gegevens opvragen over aanslagen, betalingen, dossierstatus, enz. Voor deze soort informatie is dus een doorschakeling naar de pool bij de BVV niet langer nodig.

Voor nog meer detailinformatie over de verwerking van bezwaardossiers (informatie die verder gaat dan gewoon een opgave van de status van een dossier) dient de VBL de correspondent nog steeds door te verbinden naar de dossierbeheerder bij de BVV.

De zogenaamde *tweedelijijninformatievragen* vergen interpretatie en kunnen om die reden enkel door specialisten worden beantwoord. Deze vragen verwijst de VBL door naar een 'back office OV' dat door medewerkers van ABAFIM wordt bemand.

4.2.1.3. Website haakt in op het Document Information System

Dat informatie- en communicatietechnologie (ICT) in een complexe maatschappij de basis vormt voor een goed e-governmentbeleid staat vast. ICT is de verzamelnaam voor de technologische aspecten van de informatica, bureautica en automatisering. E-government betekent het sturen en beheersen van een betere dienstverlening door gebruik te maken van de ICT om de bestaande processen te herdenken, te vereenvoudigen en te digitaliseren. E-government richt zich op proces-reëngineering, administratieve vereenvoudiging en matiging van de regelgeving. Belangrijke kenmerken van dit laatste zijn o.a.: éénmalige gegevensopvraging aan de burger en/of andere overheden; gebruik maken van centrale databanken; de gedigitaliseerde keten niet doorbreken; intensieve samenwerking tussen de verschillende overheden. Totdaar de theoretische beschouwing.

ABAFIM en CIPAL hebben samen een hele weg afgelegd in verband met het OV-project dat toonaangevend is voor ICT en e-government. Uit ervaring binnen de BVV is gebleken dat een stap-voor-

² Onder *eerstelijijninformatie* wordt verstaan: algemene inlichtingen die niet dossiergebonden en niet vatbaar zijn voor interpretatie. De informatie is neergeschreven in algemeen geldende (door ABAFIM goedgekeurde) scripts ten behoeve van de operatoren. Concreet gaat het om: de berekening van de OV; daarmee samenhangende begrippen zoals K.I., belastingplichtige, gewesttarief, opcentiemen en indexeringscoëfficiënt; de verschillende sociale verminderingen en de berekening ervan; de proportionele vermindering en de vrijstelling; de betalingsmodaliteiten van de OV; het indienen van bezwaren; de aanvraag van duplicaten en van Franstalige aanslagbiljetten; de inning- en invorderingprocedure.

stap aanpak aansluit bij het leerproces dat de burger doormaakt en dat een allesomvattende “grote stap voorwaarts” niet de aangewezen strategie is.

We geven een korte beschrijving van de bestaande modules.

1 Verstrekken van *algemene informatie*

m.b.t. de onroerende voorheffing met onderliggende rubrieken: “Veel gestelde vragen” (FAQ’s), “Nieuw”, “Wetgeving”, “Formulieren” en “Info van A tot Z”. De module toont dynamisch opgebouwde webpagina’s.

3 Indienen van een *bezwaarschrift*.

Deze toepassing laat burgers of bedrijven toe, via een “geleide flow”, elektronisch een bezwaar te formuleren tegen een aanslag. De module is geïntegreerd met de productiedata van onroerende voorheffing. De bestaande module werd van een bijkomende beveiliging voorzien. Vroeger moest er een combinatie van nummers ingegeven worden eer men toegang kreeg. In de loop van 2004 werd dit aangepast en werd de mogelijkheid voorzien om zich te authenticeren via een “token”. Vanaf 2006 wordt ook nog authenticatie via de elektronische identiteitskaart toegevoegd. Via het gebruik van deze middelen zijn elektronisch ingediende bezwaren nu ook rechtsgeldig; een fysieke handtekening en verzending met de post is overbodig.

5 De vijfde module : *het opvragen van het belastingdossier*.

Via deze module krijgt een belastingplichtige een overzicht van de status van zijn of haar belastingdossier met daarbij een aantal basisgegevens. Men kan een kohierartikel selecteren om dan meer detailinformatie op te vragen over betalingen, de historiek van de verzonden documenten, belaste percelen en het bezwaarschrift. Welke kohierartikelen er getoond worden, is afhankelijk van enkele parameters. Het is een on-line webtoepassing en deze haalt de gegevens rechtstreeks uit de productiedatabank van onroerende voorheffing.

2 Simulatie van de onroerende voorheffing.

Deze module laat toe om via een “geleide flow” allerlei parameters in te vullen en de te betalen onroerende voorheffing voor één of meerdere goederen te berekenen. De gekoppelde informatie-pagina’s geven uitleg over de parameters. In 2004 werd deze module aangepast, o.a. voor het berekenen van het nieuwe belastingkrediet voor rechtspersonen

4 Opvragen van de *verwerkingstatus van een bezwaardossier*.

Deze module laat toe om de verwerking van een dossier op te volgen. De « token » verleent toegang tot inzage in de evolutie van het dossier.

Kim Vriendts		
1. NAVOZE	9. MOZARE	17. ZERUTA
2. ZERUTA	10. ZERUTA	18. SOLIPE
3. SOLIPE	11. SOLIPE	19. QULEKO
4. MOZARE	12. QULEKO	20. WAPERI
5. QULEKO	13. WAPERI	21. MOLEKA
6. WAPERI	14. MOLEKA	22. TUDOFA
7. MOLEKA	15. NAVOZE	23. NAVOZE
8. TUDOFA	16. TUDOFA	24. MOZARE

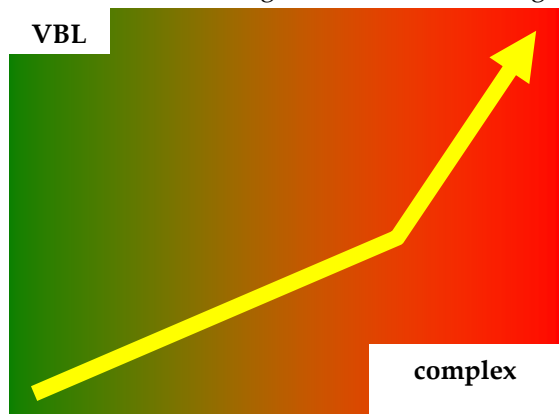
Ontsluiting website via elektronische identiteitskaart

Voor de toepassingsmodules op de website waar reële (en dus private) informatie wordt getoond met betrekking tot verstuurd aanslagbiljetten, betalingen, bezwaardossiers, enz..., heeft de gebruiker identificatieplicht. Dat geldt ook indien men een bezwaar wil indienen via de website. Sinds juli 2004 is dat mogelijk met een token (zie hoger).

Begin 2006 wordt een bijkomende mogelijkheid voorzien om zich op de website aan te melden met de elektronische identiteitskaart. In tegenstelling tot het gebruik van de token, waar de burger geen extra hardware of over een stukje software op zijn/haar computer moet hebben, is dit voor de elektronische identiteitskaart wél het geval. Hij dient te beschikken over een smartcardlezer en een stukje software, ter beschikking gesteld door de federale overheid.

Elke elektronische identiteitskaart is voorzien van elektronische certificaten. Bij het aanmelden op de website van onroerende voorheffing wordt online gecontroleerd of het certificaat nog geldig is. Enkel indien het certificaat geldig is, kan men verder doorstoten naar de persoonsgebonden toepassingsmodules op de website.

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van het type van de consultaties die via e-Taxes werden uitgevoerd en het traject – met of zonder de token of via de VBL – dat daarbij werd gevolgd. Algemeen kunnen we stellen dat de burger frequenter de hulp van de VBL inroept naarmate de gevraagde informatie of de actie complexer wordt. Dat blijkt duidelijk in het geval van het opvragen van het belastingdossier. Voor het opzoeken van algemene informatie en voor simulaties – die sowieso een vrijblijvend karakter hebben – blijkt de burger geen nood te hebben aan assistentie. De bevindingen volgen de logica: hoe complexer een onderwerp hoe meer nood aan advies.

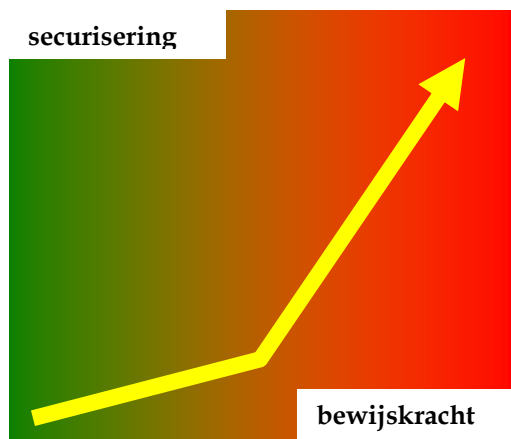
Tabel - Type, traject en aantal consultaties via e-Taxes

Consultaties en handelingen via e-taxes	Algemene info		Belastingdossier opgevraagd		Status bezwaardossier opgevraagd		Bezwaardossiers via e-taxes		Simulaties		Totaal
	nVBL	VBL	nVBL	VBL	nVBL	VBL	nVBL	nVBL	VBL		
jaar 2005	29.970	3	1.492	9.089	5.354	1.155	472	30.666	48	78.249	

nVBL = burger raadpleegt e-taxes rechtstreeks; VBL = burger raadpleegt e-taxes via de Vlaamse Belastinglijn

Bron: DIS

Het aantal bezwaardossiers dat via e-taxes wordt ingediend is nog bijzonder laag en dat lijkt er op te wijzen dat toch nog meer vertrouwen gaat naar een op papier ingediend bezwaar (al dan niet aangetekend). Ook hierin redeneert de burger met gezond verstand: hoe hoger de behoefte aan bewijskracht, hoe meer vertrouwen hij (nog steeds) stelt in de papieren drager. Deze vaststelling sluit aan bij de menselijke behoefte aan zekerheid. In allerhande media-onderzoeken komt dit tot nu toe aan bod: wat geschreven of gedrukt staat, wordt meer geloofd dan wat gezegd of van nature vluchtig is. Verba volant, scripta manent. Het is juist daarom evident dat in het tijdperk van het internet en de elektronische post de securiserende omgevingsvariabelen (veiligheid), de garantie van de privacy, de waterdichte ontvangstmelding en de betrouwbaarheid van de instanties waarmee men handelt, topprioriteiten zijn en blijven in het

verkeer tussen klant en leverancier, tussen burger en overheid. Enkel op die manier kan de dominantie van het papieren bewijsstuk verminderen. Dat de vereiste securisering (de 'token') voor de belastingplichtige tijdverlies inhoudt, heeft zeker meegespeeld in het lage aantal (472) van de elektronisch ingediende bezwaarschriften.

Van een belastingdienst wordt geen middelmatigheid geduld omdat de burger zich als belastingbetaler tevens financier weet van de geleverde service. Het zijn factoren waarmee een innoverend ICT-beleid rekening moet houden. Dat de openbare dienstverlening inzake belastingheffing correctheid, vertrouwen en kwaliteit uitstraalt, is een legitiem verlangen in een rechtsstaat. De BVV streeft ernaar aan dit beeld te beantwoorden: in haar briefwisseling, aan het loket, in het telefonisch contact en in de informatie en de hulpmiddelen die hij elektronisch aanbiedt via het internet. Het waar maken van de geformuleerde doelstellingen vraagt van de medewerkers – van hoog tot laag – een voortdurende inspanning en waakzaamheid. Bij de ontwikkeling van software-applicaties anticipeert de BVV op de vragen en de noden van het publiek, valoriseert hij de opgedane ervaring en houdt hij rekening met het digitaal uitrustingsniveau van de burger. De dynamiek die de laatste jaren binnen de BVV tot stand kwam, heeft daardoor een hoog peil bereikt en de formule van de outsourcing is zonder meer succesvol gebleken. De kruisbestuiving tussen een verantwoordelijke overheid en een hoogtechnologische partner heeft vruchten afgeworpen.

Van een belastingdienst wordt geen middelmatigheid geduld omdat de burger zich als belastingbetaler tevens financier weet van de geleverde service. Het zijn factoren waarmee een innoverend ICT-beleid rekening moet houden. Dat de openbare dienstverlening inzake belastingheffing correctheid, vertrouwen en kwaliteit uitstraalt, is een legitiem verlangen in een rechtsstaat. De BVV streeft ernaar aan dit beeld te beantwoorden: in haar briefwisseling, aan het loket, in het telefonisch contact en in de informatie en de hulpmiddelen die hij elektronisch aanbiedt via het internet. Het waar maken van de geformuleerde doelstellingen vraagt van de medewerkers – van hoog tot laag – een voortdurende inspanning en waakzaamheid. Bij de ontwikkeling van software-applicaties anticipeert de BVV op de vragen en de noden van het publiek, valoriseert hij de opgedane ervaring en houdt hij rekening met het digitaal uitrustingsniveau van de burger. De dynamiek die de laatste jaren binnen de BVV tot stand kwam, heeft daardoor een hoog peil bereikt en de formule van de outsourcing is zonder meer succesvol gebleken. De kruisbestuiving tussen een verantwoordelijke overheid en een hoogtechnologische partner heeft vruchten afgeworpen.

4.2.1.4. Een duidelijker informatieverstrekking aan de burger.

Vanaf aanslagjaar 2005 wordt een beslissingsbrief over een bezwaar verzonden met twee bijlagen. De "Financiële Staat" bevat het financieel resultaat ingevolge de administratieve beslissing en de belangrijkste gegevens met betrekking tot andere vorderingen met hun saldo. De belastingplichtige krijgt dus een overzicht van alle nog openstaande belastingsschulden en/of belastingtegoeden bij de Belastingdienst voor Vlaanderen op datum van aanmaak van de beslissingsbrief. De bijlage "Begrippen en Handelwijzen" bevat de omschrijving van juridische begrippen en de handelwijze voor een betaling door de belastingplichtige of voor een terugbetaling door de BVV.

4.2.2. Telefonie

Dagelijks is er rechtstreeks telefonisch contact tussen de burgers en de BVV. Vanaf 2004 hanteert de BVV een nieuwe meetprocedure (met nieuwe software op alle telefooncentrales) en zijn de cijfers niet meer vergelijkbaar met die van voorgaande jaren³. In 2005 heeft de BVV 42.549 telefoons ontvangen. Hiervan kwamen er 18.055 rechtstreeks binnen bij de dossierbeheerders en 24.494 bij de Vlaamse Belastinglijn.

4.2.3. De schriftelijke communicatie

Naast de miljoenen aanslagbiljetten die de BVV elk jaar vanuit de drukkerij te Turnhout verzendt, verwerkt de postkamer van de BVV te Aalst een omvangrijke briefwisseling. De cijfers in de onderstaande tabel geven het grootste deel van de communicatiestroom weer. Naar aanleiding van de dossierverwerking is er uiteraard ook mailverkeer tussen de dossierbeheerders en de belastingplichtigen. Deze e-mails verhogen de briefwisseling nog aanzienlijk. Van deze e-mails wordt afzonderlijk geen meting bijgehouden: zij maken deel uit van de correspondentie die gepaard gaat met de verwerking van dossiers.

Tabel - Ontvangen en verzonden briefwisseling te Aalst in 2005

ontvangen		verzonden	
gewone brieven	80.445	gewone brieven (1)	337.989
aangetekende brieven	28.083	aangetekende brieven (1)	89.854
faxberichten	13.484	faxberichten	3.538
e-mails in mailbox website	9.948	e-mails (2)	n.v.t.
totaal	131.960	totaal	431.381

(1) dossiergebonden briefwisseling, aanslagbiljetten en herinneringen die vanuit Aalst verstuurd worden.

(2) verzonden e-mails behoren tot de tellingen in de dossierbehandeling

De manipulatie van de papieren in- en outflow zorgt voor een groot werkvolume, dat slechts ten dele mechanisatie toelaat. Een voorbeeld: de opening van brieven gebeurt met een machine maar vergt een manuele sortering op formaat.

In 2005 werden er ook 9.948 e-mails (tegen 6.555 in 2004) ontvangen op het e-adres info@onroerendevoorheffing.be. De elektronische briefwisseling met de burger blijft zoals verwacht een stijgende trend vertonen.

Codering, scanning, archivering en dossiervorming. De inkomende poststukken worden manueel voorgesorteerd en elke brief ontvangt een code, die naar een dossiertype verwijst. Vervolgens worden alle stukken dagelijks in de postkamer ingescand onder het aangegeven dossiertype. De brief zelf wordt opgenomen in het fysisch klasment en van dan af gebeurt de verdere verwerking 100% digitaal. De volgende stap bestaat er dan in via identificatie van de belastingplichtige zijn digitale brief te koppelen aan zijn dossier.

In 2005 werden vier nieuwe en snellere scanners geïnstalleerd.

³ We vermelden hier enkel de jaarcijfers: 97.945 in 1999, 106.872 in 2000, 38.683 in 2001, 38.572 in 2002 en 34.129 in 2003. Voor de maandcijfers kan men terecht in het Jaarverslag 2003, p. 42. In 2004 werden er 60.000 telefoons ontvangen volgens de nieuwe meetprocedure.

De verwerking van brieven

CIPAL heeft voor het opvolgen van de briefwisseling een specifiek Dossieropvolging- en Documentenbeheersysteem gebouwd, dat geïntegreerd is in het belastingpakket.

Het vertrekpunt is het elektronisch dossier dat wordt gevormd en waarin alle briefwisseling onder ingescande vorm terecht komt. Via consultatie van de Woningendatabank vindt de dossierbeheerder antwoorden op volgende vragen: *Woont de belastingplichtige op 1 januari van het aanslagjaar in de woning? Wat is het totaal K.I. van de betrokkene? Werd het K.I. verhoogd?* Er kunnen ook opzoeken gebeuren in de database van de openstaande vorderingen (Debiteurendatabank). Tevens kan onderzocht worden of er geen identiek bezwaar is neergelegd. Ook welk bedrag er met het bezwaar gemoeid is, kan worden berekend zonder de toepassing te verlaten. Het resultaat van het onderzoek wordt voor het merendeel elektronisch ter goedkeuring voorgelegd aan ABAFIM. De goedgekeurde dossiers worden dan met een visum-code opgenomen in het Belastingstelsel.

Voor de meeste dossiertypes werd een eigen gestandaardiseerde verwerkingsprocedure ('flow') ontwikkeld, d.w.z. een traject met beslissingsmomenten en commando's aan de operationele databank. Deze werkwijze garandeert de gelijkberechtiging van de belastingplichtigen omdat elk dossier op éénduidige wijze wordt behandeld.

Decretale wijzigingen leiden soms tot kettingreacties binnen de flows. Maar ook uit de dagelijkse ervaring trekt de BVV zelf lessen en tracht zij de procedures gebruiksvriendelijker en transparanter te maken.

De schematische beschrijving van de procedures is vervat in een bundel van enkele honderden bladzijden. Achter de ogenschijnlijk eenvoudige commando's op de terminals van de dossierbehandelaars schuilt een complex maar extreem logisch opgebouwd beslissingschema dat mag beschouwd worden als een heus expertsysteem inzake de onroerende voorheffing.

Navorderingen en/of ontheffingen die op aangeven van AKRED zijn doorgegeven, worden door ambtenaren van het MVG verwerkt.

Het MVG behandelt zelf de kabinetsbrieven, de klachten ingediend bij haar eigen klachtendienst⁴, de opvolging van de klachten die worden ingediend bij de Vlaamse ombudsdienst en de gehele geschillenprocedure. Dat laatste houdt in: het nazicht en de verbetering van de conclusies ingediend door de advocaten, het beslissen tot het verder zetten of stopzetten van procedures en het eventueel aanpassen van de richtlijnen, vervat in het procedureboek. Andere taken die de ambtenaren te Brussel afhandelen zijn: de ontvangsten, de boekhouding, de afrekening met de notarissen en de curatoren. De voorselectie van de fiscale berichten van notarissen valt eveneens onder de bevoegdheid van het MVG. De BVV levert de nodige ondersteuning en nazorg voor de verschillende klachten, de verwerking van de fiscale berichten en de rechtszaken.

⁴ in toepassing van het decreet van 1 juni 2001 houdende toekenning van een klachtrecht ten aanzien van de bestuursinstellingen (Belgisch Staatsblad van 17 juli 2001).

4.2.4. e-notificaties

Bij de geplande overdracht van een onroerend goed zijn de notarissen verplicht de ontvangers van de belastingadministraties daarvan in kennis te stellen met een "fiscaal bericht". Doel is na te gaan of er nog fiscale schulden open staan. Tot november 2004 gebeurde dat, overeenkomstig het WIB92, via een aangetekend schrijven aan ABAFIM. De ontvanger diende dan binnen de 12 dagen de notaris met een aangetekend schrijven te notificeren (mee te delen) of er voor de betrokken belastingplichtige vervallen fiscale schulden zijn die bij voldoende provisie kunnen worden afgehouden van de verkoopprijs. Het was een dure en tijdrovende procedure.

In het kader van het streven naar administratieve vereenvoudiging werd tussen de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat (KFBN) en de Federale Overheidsdienst (FOD) Financiën het licht op groen gezet om het proces van versturen en ontvangen van "fiscale berichten" en "notificaties" elektronisch te laten verlopen. Een Koninklijk Besluit⁵ stuurde de wetgeving bij. Om op deze evolutie in te spelen heeft ABAFIM een communicatieplatform ontwikkeld. De bestaande toepassingen bij KFBN voor communicatie met FOD Financiën werden aangepast en uitgebreid. De KFBN treedt op als tussenliggende partner voor de notarissen en vervult de rol van centraal distributiepunt voor de berichten tussen de notarissen en de BVV. De nieuwe toepassing aan de zijde van ABAFIM bestaat uit een webservice die op basis van XML-technologie berichten uitwisselt met een server op het intranet van KFBN. Het notariskantoor gebruikt een webbrowser of een e-mail programma voor de gegevensuitwisseling met deze server.

HET NOTARIAAT

Een ambt met een zeer lange traditie. In zijn huidige vorm ingericht door de wet van 25 ventôse jaar XI (16/3/1803). De wet werd laatst aangepast op 4 mei 1999 (van kracht sinds 1 januari 2000).

Cijfers voor België (2004):

- Notarissen: 1.314
- Nederlandstalige notarissen: 779
- Franstalige notarissen: 535
- Vrouwelijke notarissen: 203
- Gemiddelde leeftijd: 48 j.
- Gemiddelde anciënniteit: 14 j. en 7 m.
- Gemiddelde leeftijd bij benoeming: 33 j. en 4 m.
- Kantoren: 1.203
- Cliënten: ca. 2.000.000
- Akten: 794.040
- Geïnde registratierechten: 2,4 miljard EUR
- Trends: associatie van notarissen, verjonging, inzetten van ICT, geleidelijke vervrouwelijking van het ambt.

Beroepsvereniging: Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat

Aanbevolen lectuur en informatie:

- STEVENS Fred (1994), Revolutie en notariaat Antwerpen 1794-1814
- BRUNEEL Claude, STEVENS Fred, GODDING Philippe, e.a. (1998), Het notariaat in België van de Middeleeuwen tot heden
- Website: www.notaris.be

Op een fiscaal bericht kan de notaris volgende antwoorden ontvangen:

- negatief: er zijn geen fiscale schulden;
- positief: er gebeurt een notificatie van schuld(en); in dit scenario worden alle details van de notificatie geheel in het antwoord vevat; het antwoord geldt als officiële en rechtsgeldige notificatie aan de notaris;
- in beraad: het systeem van de BVV kan niet op geautomatiseerde wijze de fiscale schulden bepalen (meestal wegens het ontbreken van het rijksregisternummer of het KBO-nummer in het fiscaal bericht); in dat geval zal men teruggrijpen naar de schriftelijke procedure: het elektronische antwoord geldt als bevestiging van aanvraag, en de notificatie, zal door de BVV afgeleverd worden via een aangetekend schrijven;
- fout: er is een fout opgetreden bij het genereren van het antwoord, de reden hiervan kan een foutieve input van gegevens zijn of fouten die optreden in het generatieproces zelf.

Evaluatie. Op 8 december 2004 werd deze nieuwe toepassing als primeur in België vrijgegeven voor de notarissen. In 2005 werden er via dit nieuwe elektronische kanaal 79.002 fiscale berichten ontvangen. Daarvan konden er 61.498 (dit is 77,84 %) automatisch en online worden verwerkt. Voor de andere berichten (17.504) diende men opzoekingen te doen. Ruim 75 % van de notarissen gebruikt de nieuwe applicatie en de KFBN noemt het systeem een succes. Voor de schatkist is het ook een goede zaak want meer fiscale schulden dan ooit tevoren worden via deze weg gerecupereerd aan de bron, te weten de opbrengst van het verkochte onroerend goed op het ogenblik dat de gelden door de handen van een

⁵ KB van 31 maart 2003 houdende invoering van een elektronisch systeem van notificaties tussen de Federale Overheidsdienst Financiën en sommige ministeriële officieren, openbare ambtenaren en andere personen.

beëdigd ambtenaar, de notaris, passeren. Bovendien beperkt de nieuwe procedure de portkosten voor de notarissen⁶.

De oude methode om berichten uit te wisselen via de klassieke post, blijft voorlopig bestaan voor de notarissen die nog niet beschikken over voldoende informatica-infrastructuur of die de klassieke werkwijze verkiezen.

4.2.5. Bezwaarschriften en bezwaardossiers

In een rechtstaat heeft elke belastingplichtige het recht bezwaar in te dienen tegen de van hem gevraagde bijdrage. Om redenen van billijkheid en met het oog op efficiëntie moet een belastingdienst ervoor zorgen dat het aantal bezwaarschriften zo laag mogelijk blijft. De burger is daarmee dubbel gediend: hij kan vertrouwen op een nauwgezette opmaak van de aanslagbiljetten én de inningskosten blijven binnen de perken. Een nauwgezette voorbereiding van de inkohiering, gebaseerd op correcte basisgegevens en het oordeelkundig inzetten van ICT, levert immers steeds minder bezwaardossiers op. Bepaalde bezwaren hebben echter een structureel karakter en zullen jaarlijks terugkeren.

Een belastingplichtige die niet akkoord gaat met zijn/haar aanslagbiljet kan een gemotiveerd bezwaarschrift indienen. Dat moet binnen een termijn van drie maanden, na de verzending van het aanslagbiljet, gebeuren of via de post of elektronisch. Als het bezwaarschrift wordt ingediend via de post is het aangeraden een kopie van het aanslagbiljet toe te voegen omdat het inscannen van de barcode van dit document de verdere documentenstroom (herinnering, aangetekende herinnering, aanmaning, dwangsbrief, ...) automatisch blokkeert. Bij een elektronische indiening zorgt het kohierartikel voor de blokkering.

Eén bezwaarschrift kan ofwel gaan over één of meerdere niet-automatisch toegekende vermindering(en) ofwel over meerdere andere kwesties. Dat betekent dat er bij de verwerking van het bezwaarschrift meerdere bezwaardossiers kunnen ontstaan. Elk bezwaardossier vergt immers een specifiek onderzoek en doorloopt een voorgeprogrammeerde 'flow'. Voor sommige bezwaarschriften met een zeer speciaal karakter (type NFLO) kan geen 'flow' worden gevolgd. Zij vergen een tijdrovende manuele en intellectuele behandeling. Toch zijn het juist deze dossiers die het leerproces binnen de BVV gaande houden.

⁶ Via een kleine rekenom (61.498 aangetekende fiscale berichten tegen 4,50 EUR/stuk) komen we tot effectieve besparing van 276.741 EUR voor de notarissen. De calculatie houdt dan nog geen rekening met de besparing in papier, inkt, enveloppes en tijd (productietijd van het aangetekend schrijven, tijd voor de verplaatsing naar het postkantoor en wachttijd aan het postloket).

De onderstaande tabel geeft het detail van het aantal bezwaardossiers naar type, opgesplitst naar aanslagjaar.

Tabel - Type bezwaardossier - situatie op 31 december 2005								
KORTE OMSCHRIJVING	AJ 1999	AJ 2000	AJ 2001	AJ 2002	AJ 2003	AJ 2004	AJ2005	TYPE
vermindering bescheiden woning (25%)	31.380	9.277	4.892	4.921	3.255	3.560	2.170	BZWB
vermindering bescheiden woning (50%)	2.908	845	526	590	499	513	326	BZWV
gehandicapten (huurder)	329	108	71	109	52	73	52	BZHG
kinderen (huurder)	459	131	75	127	79	95	66	BZHK
kinderen en gehandicapten gecombineerd	1.578	664	403	411	330	283	178	BZKG
gehandicapten	18.980	11.059	10.293	8.480	5.608	5.108	3.370	BZWG
kinderen algemeen	22.202	9.391	6.420	5.585	6.300	3.673	2.645	BZWK
proportionele vermindering	6.822	4.051	3.687	3.919	3.815	3.786	2.752	BZWP
de hoogte van het K.I.	3.318	2.528	2.330	2.645	2.043	1.575	1.427	BZKI
eigendombetwisting	19.622	15.813	10.971	9.021	8.165	6.859	5.550	IBGE
vrijstellingen	3.903	2.999	2.419	2.372	1.658	1.805	1.079	BZWX
belastingkrediet VEN-gebied	-	-	-	-	4	41	12	BVEN
belastingkrediet rechtspersonen	-	-	-	-	-	6		BZRP
sociale huisvestingmaatschappijen	1.134	376	357	293	224	237	79	BZWS
meerdere verminderingen	607	52	27	19	33	30	87	BZWM
uitgaande van mandaathouders (voogd, e.d.)	919	1.764	1.871	2.448	2.443	2.376	1.512	MAND
nalatigheidinterest	516	478	493	645	477	396	300	INTR
adrescorrecties	3.180	2.850	2.192	1.701	1.241	66	47	BZWA
naamcorrecties	1.180	571	587	311	209	181	88	BZWN
diverse	438	299	265	356	390	1.201	920	diverse
TOTAAL	119.475	63.256	47.879	43.953	37.146	31.864	22.660	

Bron: Document Information System - DIS

Noot: het type 'diverse' bevat volgende soorten bezwaarschriften: kinderen en gehandicapten (huurder), vermindering huurder toegekend aan verkeerde eigenaar, bezwaren met betrekking tot kinderen (grensarbeiders), bezwaren groot-oorlogsverminkte en tenslotte de speciale bezwaren (type NFLO).

De totalen spreken voor zichzelf: 119.475 bezwaardossiers voor het aanslagjaar 1999, ..., 31.864 voor 2004 en nog slechts 22.660 dossiers voor 2005 (situatie op 31 december 2005). Natuurlijk zullen er in de loop van 2006 nog bezwaarschriften binnenkomen voor aanslagjaar 2005, zodat dat cijfer nog met ongeveer 25% zal stijgen. Het afnemend aantal bezwaardossiers weerspiegelt de algehele kwaliteitsverbetering. Daarnaast worden door de Dienst met Afzonderlijk Beheer - Autonome Vlaamse Fiscale Inning (DAB-AVFI) bijstellingen gedaan op een aantal voorgeselecteerde kohieren, waardoor preventief een significant aantal bezwaren wordt vermeden. Jaarlijkse programmatorische ingrepen optimaliseren het proces van de inkohiering.

Vanaf 2004 is een maximale behandeltermijn van 9 maanden bepaald voor alle dossiers. Voor bezwaren was er reeds vroeger een contractuele maximumtermijn afgesproken, namelijk 6 maanden. Het spreekt vanzelf dat vertragingen veroorzaakt door externe factoren, de opgelegde termijn verlengen. In het outsourcingcontract is er een boete voorzien bij het niet respecteren van de termijnen.

4.2.5.1. De bezwaardossiers met structureel karakter

Ongeveer de helft van de binnengekomen bezwaarschriften heeft een structurele oorzaak⁷ en dat leidt tot steeds weerkerende en niet te vermijden bezwaren. We geven enkele voorbeelden.

- Tussen de registratie van de verkoop van een onroerend goed en de input van die verkoop in de bestanden van de AKRED ligt een tijdspanne. Belast de BVV, op aangeven van de AKRED, nog de vorige eigenaar dan resulteert dat in een bezwaarschrift van het type 'IBGE' (ik ben geen eigenaar), goed voor ongeveer een kwart van alle bezwaardossiers.
- Bezwaarschriften met vraag naar *proportionele vermindering* (BZWP) zijn een jaarlijks gegeven en het gaat in de meeste gevallen over gebouwen die leeg staan. Het gaat om zo'n 10% van alle ingediende bezwaardossiers.
- Belastingplichtigen die niet akkoord gaan met het *vastgestelde K.I.* bij nieuwbouw of uitgevoerde verbouwingen, dienen veelal twee bezwaarschriften in: één bij de AKRED en één bij de BVV (code BZKI). De OV ligt dan niet aan de basis van het bij haar ingediende bezwaarschrift (ca. 5%).
- De aanvragen om *vrijstelling* (BZWX) zijn terugkerende onderzoeken die de BVV in samenwerking met de AKRED moet uitvoeren. Onnodig te zeggen dat zulke bezwaren tot complexe en tijdrovende onderzoeken leiden (ca. 4,5%).

De kwaliteitsverbetering van de BVV moet zich dus focussen op de andere vijftig procent van de ingediende bezwaarschriften.

4.2.5.2. De 'status' van een bezwaardossier

Dank zij het Document Information System is het mogelijk op elk ogenblik na te gaan in welke 'status' (de stand van het onderzoek) een bezwaardossier zich bevindt. Het dossier doorloopt immers alle fases, van fase B (begin en opening van het dossier) tot en met fase G (gesloten of afgehandeld dossier). De tussenliggende onderzoeksfases variëren in complexiteit en ook hun behandeltermijn verschilt.

De onderstaande tabel biedt een kijk op 7 jaar verwerking van bezwaardossiers.

Tabel - Bezwaardossiers en status - situatie op 31/12/2005									
status van het bezwaardossier	AJ 1999	AJ 2000	AJ 2001	AJ 2002	AJ 2003	AJ 2004	AJ 2005	TOTAAL	%
aangelegde bezwaardossiers	119.475	63.256	47.879	43.953	37.146	31.864	22.660	366.233	100,0
verwerkte bezwaardossiers	118.625	62.459	47.040	42.603	35.783	29.044	13.659	349.213	95,4
nog te verwerken bezwaardossiers	850	797	839	1.350	1.363	2.820	9.001	17.020	4,6
▪ waarvoor advies van derden wordt afgewacht	829	763	790	1.242	943	1.592	5.371	11.530	3,1
▪ waarvoor verwerking kan worden voortgezet	21	34	49	108	420	1.228	3.630	5.490	1,5
saldo in %	0,02	0,05	0,10	0,25	1,13	3,85	16,02		

Een analyse van de totaalcijfers laat toe volgende besluiten te trekken:

- op 7 jaar tijd legde de BVV 366.233 bezwaardossiers aan;
- daarvan zijn er 349.213 (95,4%) volledig verwerkt en gesloten;
- het saldo bestaat uit 17.020 dossiers (4,6 %);
- van die 17.020 dossiers wachten er 11.530 op een advies van derden (bvb. het advies van de AKRED, een antwoord van de belastingplichtige zelf op een vraag van de BVV of een vonnis);
- op 31 december 2005 waren er nog slechts 5.490 bezwaardossiers in verwerking bij de BVV. Dit lage cijfer mag beklemtoond worden.

⁷ Analyse gebaseerd op de stand van zaken op 31/12/2005 met betrekking tot de bezwaardossiers op het AJ 2003. We kozen voor deze analyse omdat de cijfers zich gestabiliseerd hebben en er quasi geen bezwaren meer moeten worden verwacht voor het aanslagjaar 2003.

4.2.5.3. Behandeltermijn van bezwaardossiers

Vanaf het aanslagjaar 2002 meet de BVV de behandeltermijn van bezwaardossiers, dit is de tijdspanne die ligt tussen de ontvangst van een bezwaarschrift en de beslissing die daarover valt.

In de tabel hieronder vindt men een overzicht.

Tabel - Behandeltermijn van bezwaardossiers uitgedrukt in kalenderdagen

BEZWAARDOSSIER	TYPE	2002	2003	2004	2005	index 2002=100
vermindering bescheiden woning (25%)	automatisch	195	49	64	78	40
vermindering bescheiden woning (50%)		103	51	62	46	45
gehandicapten (huurder)		69	18	28	31	45
kinderen (huurder)		62	15	35	20	33
kinderen en gehandicapten gecombineerd	automatisch	152	41	61	63	41
gehandicapten	automatisch	133	41	54	61	45
kinderen algemeen	automatisch	142	39	57	56	40
proportionele vermindering	complex	232	175	191	113	49
de hoogte van het K.I.	complex	186	139	159	89	48
eigendombetwisting	complex	215	123	121	74	34
vrijstellingen	complex	241	148	141	95	40
sociale huisvestingmaatschappijen	complex	143	82	83	81	57
meerdere verminderingen		165	40	34	70	42
uitgaande van mandaathouders (voogd, e.d.)		188	76	67	47	25
nalatigheidinterest		46	17	20	13	29
adrescorrecties		204	72	33	12	6
naamcorrecties		275	57	36	24	9

Bron: Document Informatie Systeem BVV-OV
De jaartallen hebben betrekking op kalenderjaren/werkingsjaren.

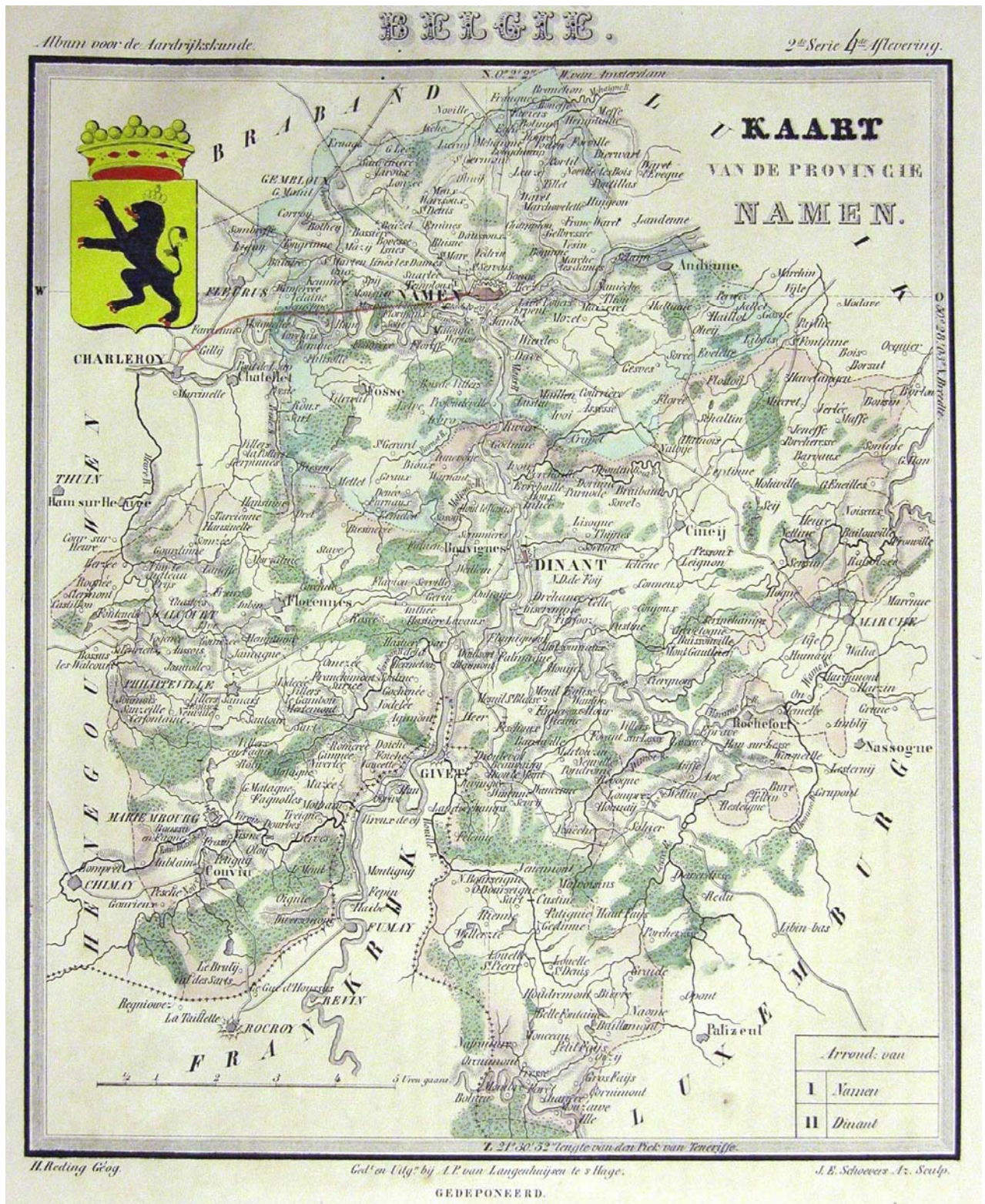
Voor alle types bezwaren werd een spectaculaire daling van de behandeltermijn gerealiseerd. Deze vaststelling geldt voor de zogenaamde automatische bezwaren (waar men de gegrondheid van het bezwaar vlug kan vaststellen) en zeker voor de complexe dossiers waarin opzoekingswerk en het wachten op het advies en de beslissing van derden een grote rol speelt. Voor de automatische bezwaren kan snel via consultatie van de Woningendatabank en in bepaalde gevallen door bijkomende bewijsstukken op te vragen bij de betrokken belastingplichtige, een beslissing worden genomen. Bij de complexe bezwaren valt het op dat met name de behandeltermijn van de bezwaren met betrekking tot de eigendombetwisting (type IBGE: ik ben geen eigenaar) nog slechts een derde bedraagt tegenover in 2002. Voor de complexe bezwaren mogen we zeggen dat de ervaring en de opgebouwde expertise bij de dossierbehandelaars en de teamleiders een cruciale rol spelen. Wij durven stellen dat in de toekomst de behandeltermijn nog lichtjes zou kunnen dalen. Voorwaarde is uiteraard dat men verder kan rekenen op voldoende ervaren personeelsleden.

De BVV is een samenspel van menselijke factoren en de weloverwogen automatisering van informatiegaring en -verwerking. Rekening gehouden met de voortdurende mutaties in de belastbare materie (gebouwen, gronden, ...), in de populatie (rechtstoestand van de belastingplichtige) en ook in de regelgeving, mogen we stellen dat een volledig (voor 100%) foutloze inkohiering en invordering een utopie is. Die stelling wint nog aan kracht wanneer we bedenken dat de belastingplichtige toch nog zelf bepaalde verminderingen moet aanvragen en die dus niet op voorhand zijn in te schatten.

4.2.5.4. MVG neemt eindbeslissing

Heeft het bezwaardossier zijn administratieve eindfase bereikt, dan wordt het resultaat van het onderzoek via een datalijn naar het MVG gezonden. De eindverantwoordelijkheid wordt genomen door een bevoegd ambtenaar van het ministerie, die de beslissing in een ondertekende brief meedeelt aan de indiener van het bezwaar. Naargelang de moeilijkheidsgraad van het dossier wordt een eenvoudige of meer omstandige verantwoording geformuleerd. Het MVG waakt ook van nabij over de motivering in de voorgelegde ontwerpen van beslissingsbrieven.

5. DATA WAREHOUSE

“De kans op succes bij een datawarehouse-project is groot als de specificaties duidelijk zijn geformuleerd, als de architectuur vanuit technisch oogpunt gezond is, als de te gebruiken gereedschappen van derden zorgvuldig zijn geselecteerd en als een implementatiemethodologie wordt toegepast die begint met bescheiden doelstellingen en voortbouwt op wat succesvol is.” Dat stond in 1996 te lezen in de Client/Server Gids voor Data Warehousing, een boek van Gill & Rao. Terugblikkend op wat de BVV op dit terrein heeft gerealiseerd, moeten we zeggen dat deze raadgevingen werden gevolgd maar dat het project zeker niet bescheiden was. Een datawarehouse bouwen voor een zo complexe materie als de onroerende voorheffing was een ronduit ambitieuze opgave. Het team kon gelukkig voortbouwen op de ervaringen die waren opgedaan met het reeds vroeger gestarte DWH van het kijk- en luistergeld, een fiscale materie die veel minder parameters bevatte.

Er mag geen twijfel over bestaan dat de denkoefeningen die zich binnen de projectgroep van het DWH afspeelden, nuttig waren voor de aanpak op het operationele vlak. De denktank moest zich immers diep ingraven in de inhoudelijke aspecten van de OV om de te leggen verbanden te zien en de koppelingen tussen de enorme operationele database en het DWH te kunnen leggen. Dat heeft in de leerfase de vertrouwdheid met het gehele dossier in de goede richting geduwd en kostbare expertise opgeleverd, zowel op ICT-vlak als fiscaal-inhoudelijk.

Het DWH is een dynamisch statistisch instrument dat continu blijft evolueren. Het is opgebouwd volgens de informatiebehoefte van de gebruikers. Aangezien deze behoeften steeds verder uitbreiden naar het domein van de documentenstroom, zal het DWH ook die richting inslaan. Momenteel zijn er twee nieuwe modules in ontwikkeling, namelijk « dossierverwerking op macroniveau » en « reacties » (bezwaren). Naast deze nieuwe ontwikkelingen zijn er nog twee modules in analysefase, namelijk « probleemvorderingen » (bijvoorbeeld wettelijke hypotheek) en « gerechtsdeurwaarders ».

Door voortdurend onderhoud, bijsturing en aanpassing aan de noden van de gebruikers, evolueerde het DWH en groeide het IT-kind tot volwassenheid.

Parallel aan die groei kwam ook de vraag opzetten naar een grotere beschikbaarheid. De oplossing werd gevonden in een beveiligde web-consultatie op een webportaal en aldus zijn de gegevens sinds 2003 'on line' beschikbaar.

De applicatie wordt beheerd en gestuurd door een gespecialiseerd 'data warehouse-team' bij CIPAL-Geel.

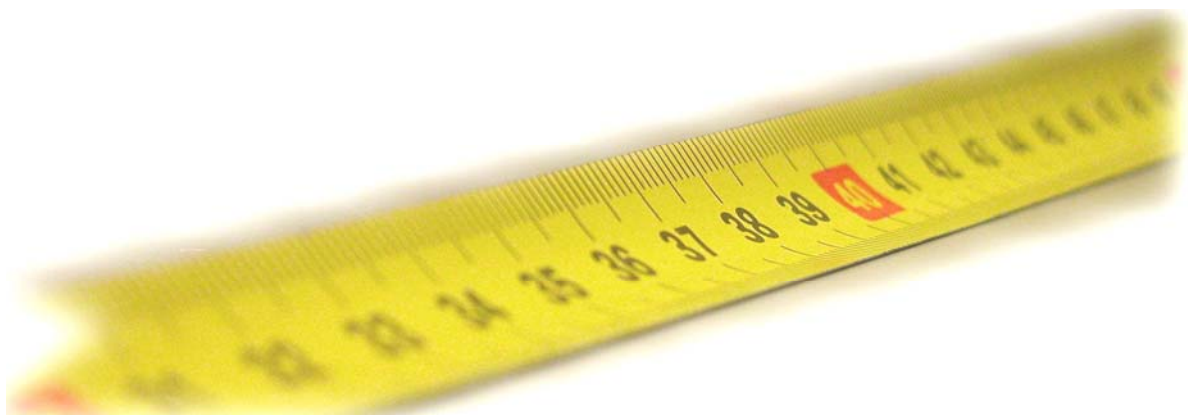
Standaardrapporten verschaffen de specifieke informatie aan het management en aan het overlegcomité. De standaardrapporten zijn gebaseerd op 8 'datakubussen' die gelinkt zijn aan het operationeel systeem:

- kubus inkohiering op het niveau van de aanslag;
- kubus inkohiering op het niveau van de artikellijn;
- kubus inkohiering op het niveau van de belastingplichtige;
- kubus inkohiering op het niveau van de NIS-gemeente;
- kubus verminderings;
- kubus doorstortingen naar gemeenten en provincies;
- kubus financiële verrichtingen;
- kubus verzonden documenten.

Belangrijk, naast de kubussen en de standaardrapporten, zijn de zogenaamde 'ad-hoc rapporten' die via een rechtstreekse (dus niet gepreconfigureerde) bevraging van de gegevens kunnen gemaakt worden. Daarbij staat de creativiteit van de vraagsteller voorop. Het spreekt vanzelf dat de aanmaak van dit type rapporten voorbehouden is aan de specialisten van de onroerende voorheffing.

In de toekomst zal de vraag naar concrete, gedetailleerde en snel beschikbare informatie uit de talloze databases die bij de overheid ontwikkeld zijn, toenemen. Binnen het overheidsapparaat moet dan een soort "Government Information Factory" - een begrip dat sinds 2003 opgang maakt - tot stand komen. Gezien de staatsstructuur van België vraagt zo'n evolutie een gestructureerd overleg over de gewestgrenzen heen, omdat tal van gegevens op het federale niveau gestockeerd zijn. Dat kan voor vertraging in de ontwikkelingen zorgen. Men moet goed voor ogen houden dat de uitbouw van een informatiefabriek begint bij het leggen van de fundamenteën, dat wil in dit geval zeggen bij goede afspraken omtrent de continuïteit en de kwaliteit van de aangeleverde IT-bouwmaterialen. Een overdracht van bevoegdheden terzake kan zich dan opdringen. Vanuit nationaal en zelfs Europees oogpunt mag daarbij een zekere standaardisatie van de gegevensvergaring en -verwerking niet achterwege blijven. Het is een problematiek die reeds lang bestaat, zelfs los van het IT-gebeuren. Adolphe Quetelet (1796-1874), de grondlegger van de Belgische openbare statistiek, heeft daarvoor reeds in de 19de eeuw een lans gebroken. De synchronisatie in de statistiek blijft ook vandaag nog een belangrijke voorwaarde voor goed Europees beleid. Om te meten heeft men immers een universele meter nodig.

6. PERSONEEL

Bij CIPAL

De manager OV leidt de dienst, die een onderdeel is van de Belastingdienst voor Vlaanderen.

De informaticacoördinator houdt toezicht op de ondersteunende ICT-afdeling. De manager OV en de informaticacoördinator zijn samen verantwoordelijk voor het goede verloop van alle werkzaamheden in Aalst.

Het directiesecretariaat en de juridische dienst zorgen voor de administratieve en juridische ondersteuning.

Voor de dagelijkse coördinatie van de operationele werkzaamheden wordt de manager OV bijgestaan door drie afdelingshoofden. De operationele taken worden gestuurd door zeven teamleiders die de dossierbehandelaars begeleiden.

De sectie ontvangsten en de postkamer staan onder het toezicht van een afdelingshoofd.

Op 31 december 2005 telde OV 86 personeelsleden, 14 minder dan eind 2004. In VTE uitgedrukt zijn er dat 82 tegenover 95,80 eind 2004. De grotere efficiëntie heeft zich vertaald in een kleinere maar hoger opgeleide ploeg. Het profiel van de werknemers in contractueel dienstverband wijzigde zich in de loop van de outsourcingperiode.

Het opleidingsniveau is gestadig hoger geworden (meer A1- en minder A2-gediplomeerden).

De verbeterde koppelingen tussen de kadastragegevens en het Rijksregister hebben er immers toe geleid dat het aantal eenvoudige bezwaren verminderde. Het relatief groter aandeel van de complexe bezwaren vergt een verwerking door hoofdzakelijk A1-gediplomeerden. De ploeg is jong en bestaat overwegend uit vrouwen.

24/7

De applicatie van e-taxes, die via het internet 24/7 ter beschikking staat van het publiek ontkoppelt de inflow van bezwaardossiers van de bureau-uren. Het is een facet van de 24-uren-economie waarvan de organisatie-deskundigen de mond vol hebben.

Tabel - Personeelsleden (31/12/2005)	mannen			vrouwen			totaal		
	Univ	A1	A2	Univ	A1	A2	Univ	A1	A2
leidinggevend	3	3	1	1	3	2	4	6	3
ondersteunend									
▪ contractuelen	5	8	10	4	17	28	9	25	38
▪ tijdelijk verband	0	1	0	0	0	0	0	1	0
totaal	8	12	11	5	20	30	13	32	41

Piekperiode

De eerste aanslagbiljetten kunnen in de maand mei worden verzonden. Daarna kent de dienst een piekperiode in de workload. De werkdruk is het hoogst tijdens de maanden juni tot en met oktober.

Ondersteuning

Het "Procedureboek", dat op het intranet permanent ter beschikking is, loodst het personeel door de behandeling van brieven en bezwaarschriften. Het is een praktische handleiding bij de ontwikkelde 'workflows'. Op gepaste tijden worden mini-opleidingen gegeven om bepaalde processen bij te sturen.

Bij het MVG

Bij ABAFIM staan ambtenaren - 25,5 voltijds equivalenten - in voor de uitvoering van de wettelijke taken en de taken van de DAB-AVFI.

Een deel van het proces inningen - nl. de eerste uitsortering van de fiscale berichten van de notarissen, mutaties van AKRED en het beheer van de voorschottenregeling voor de gemeenten en provincies - wordt ook intern bij ABAFIM uitgevoerd.

Tabel - Personeel ABAFIM en opleidingsniveau (31/12/2005)

	mannen	vrouwen	totaal
universitair	4,10	2,50	6,60
HOKT	1,00	1,00	2,00
hoger secundair	5,00	8,90	13,90
lager secundair	1,00	2,00	3,00
totaal	11,10	14,40	25,50

Drie ambtenaren, met ieder een eigen ambtsgebied, staan in voor de administratieve controle op toegekende vrijstellingen, de effectieve aanwending van het vrijgestelde onroerend goed, de statuten van rechtspersonen, adressen, enzovoort. Deze controleurs beschikken over een dienstwagen en de nodige ICT-apparatuur. Zij krijgen administratieve ondersteuning vanuit de kantoren te Brussel en te Aalst.

Deze ambtenaren controleren de taken die CIPAL heeft voorbereid en viseren met hun handtekening de noodzakelijke documenten. De rekenplichtige-ontvanger waakt over de correcte boeking van de binnenkomende gelden, de verdeling van de opbrengsten van de opcentiemen over de gemeenten en de provincies, de voorschottenregeling, de overeenstemming met de voorziene procedure van de voorgestelde afbetalingsplannen, enzovoort. De bezwaarbehandelaars beoordelen de voorstellen van beslissing en toetsen die aan de procedures.

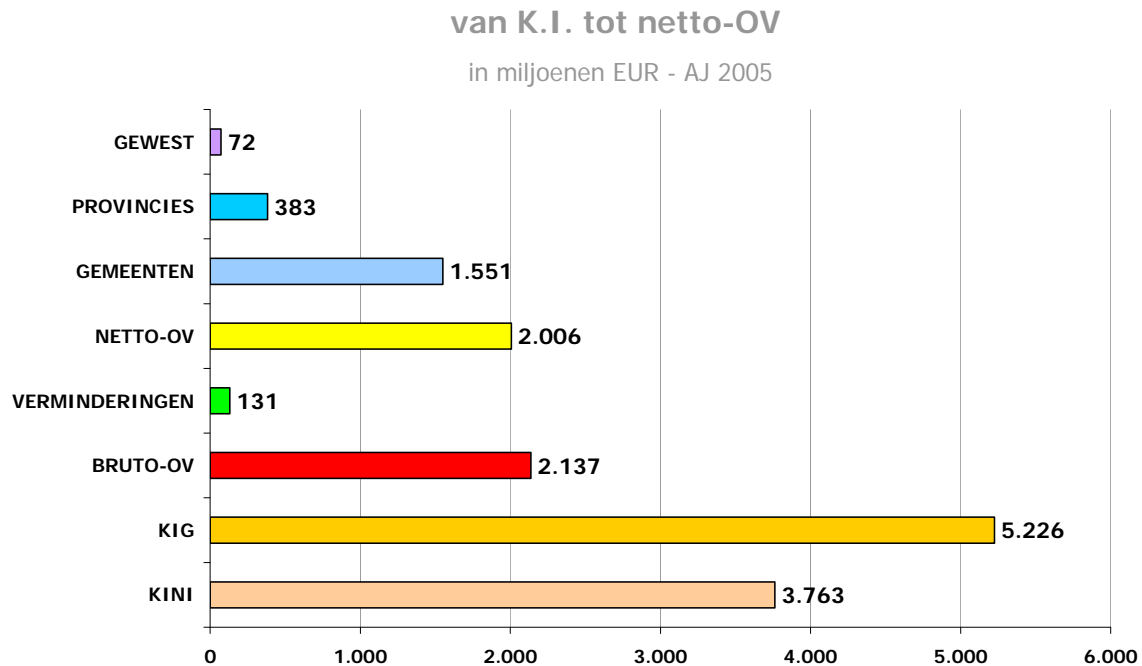
Een directeur coördineert de communicatie met het management van CIPAL. Hij geeft ook aanwijzingen inzake moeilijke dossiers en bewaakt, samen met de andere ambtenaren van het MVG, de gehanteerde procedures binnen het gehele proces van de OV. Daarnaast houden twee ambtenaren van de DAB-AVFI toezicht op de kwaliteit van de gegevens, o.a. door een voorafgaand nazicht van de kohieren (correcte toewijzing van de verminderingen).

7. ANALYSE VAN DE KOHIEREN

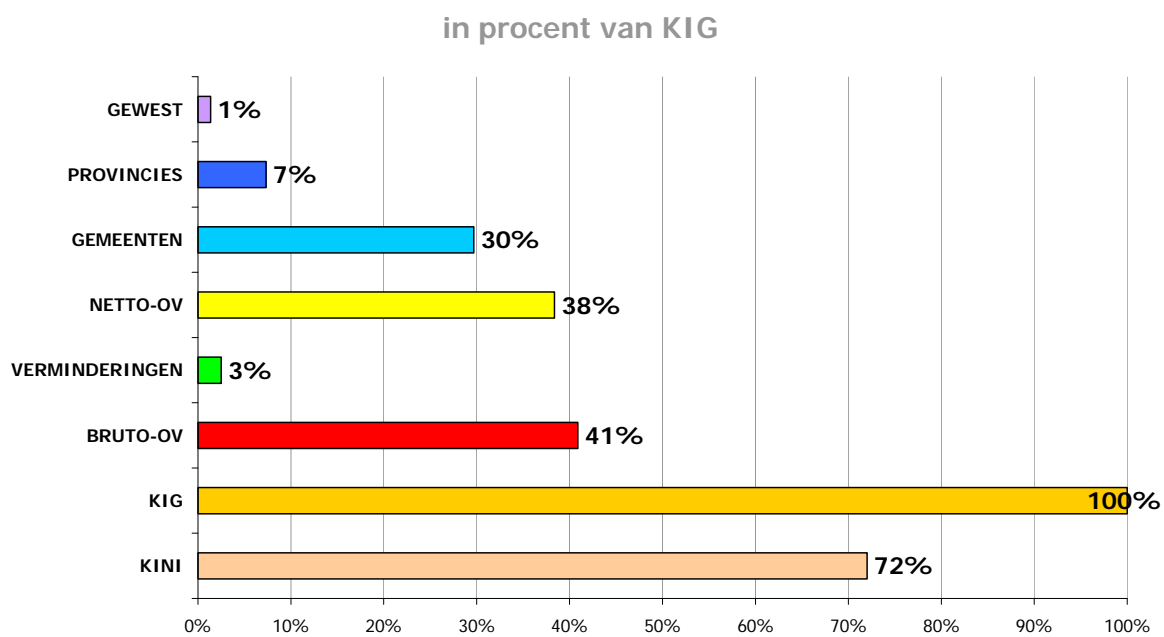
7.1. Een globaal overzicht

De kohieren die in 2005 voor het aanslagjaar 2005 uitvoerbaar werden verklaard, hadden betrekking op niet-geïndexeerde kadastrale inkomens (KINI) ter waarde van 3,763 miljard EUR. Geïndexeerd (KIG) betekent dit 5,226 miljard EUR. De bruto onroerende voorheffing of Bruto-OV* daarop bedraagt 2,137 miljard EUR. Na aftrek van de verminderingen voor 131,27 miljoen EUR, blijkt de netto te innen onroerende voorheffing (Netto-OV) goed voor 2,006 miljard EUR. De opbrengst van deze belasting komt voor het grootste gedeelte terecht bij de 308 gemeenten (1,551 miljard EUR) en de 5 provincies (382,81 miljoen EUR). Het Vlaamse Gewest incasseert 72,32 miljoen EUR.

***Opmerking:** Vanaf het aanslagjaar 2004 kwam er een wijziging in de berekening van de Bruto-OV. Vanaf dat jaar werden belastingkredieten toegekend aan belastingplichtige rechtspersonen en aan eigenaars van percelen gelegen binnen VEN-gebieden. Die kredieten zijn vanuit belastingtechnisch oogpunt als vrijstellingen en niet als verminderingen te beschouwen. Zodoende hebben zij een directe verlagende invloed op het bedrag van de Bruto-OV en daardoor komt er een nieuwe notie, de "Bruto-OV na BK", tot stand. Daarnaast worden vanaf 2004 opgesplitste aanslagbiljetten naar elke mede-eigenaar, die in het verleden om een opsplitsing van de aanslag heeft gevraagd, verzonden. Een toepassing van de eigendomsrechten van elke mede-eigenaar op de totale OV heeft geleid tot "opgesplitste aanslagbiljetten". Deze opsplitsing resulteert ook in een verlaging van de Bruto-OV en de nieuwe notie "Bruto-OV na BK en na opsplitsing" komt aldus tot stand. Het is onder deze laatste definiëring dat we "Bruto-OV" vanaf het aanslagjaar 2004 moeten verstaan. Aangezien in het aanslagjaar 2005 de genoemde aanpassingen geldig bleven, wijzigt de definitie niet.

Hieronder presenteren we de bedragen uit de vorige grafiek, nu voorgesteld als percentages van het geïndexeerd K.I. (KIG).

7.2. Gedetailleerd overzicht

Voor het aanslagjaar 2005 betreft het de toestand van inkohiering (alle kohlertypes) op 31 december 2005. Alle bedragen zijn uitgedrukt in euro.

7.2.1. Niet-geïndexeerd en geïndexeerd K.I.

Hieronder vindt men de bedragen van het niet-geïndexeerd kadastraal inkomen (KINI) waarop de aanslagen voor de aanslagjaren 1999 t.e.m. 2005 betrekking hadden. De provincie Antwerpen, met belangrijke havengerichte industriepolen, neemt 31 procent van het KINI voor haar rekening.

Aanslagjaar	ANTW	LIM	O-VL	VL-BR	W-VL	TOTAAL
AJ1999	1.129.536.016	418.495.501	747.143.265	679.891.266	648.174.422	3.623.240.470
AJ2000	1.142.291.140	428.763.303	755.947.304	688.131.398	658.397.393	3.673.530.538
AJ2001	1.163.532.872	434.129.590	759.081.327	698.448.920	666.239.206	3.721.431.915
AJ2002	1.180.727.674	446.212.128	768.623.297	709.427.874	675.868.747	3.780.859.720
AJ2003	1.197.509.502	456.102.922	773.693.210	728.059.175	687.590.443	3.842.955.252
AJ2004	1.183.904.277	451.425.690	770.321.790	705.777.267	682.467.617	3.793.896.641
AJ2005	1.166.688.128	447.015.003	767.865.348	706.715.484	674.251.958	3.762.535.921

Het geïndexeerd kadastraal inkomen (KIG) ligt voor het aanslagjaar 2005 38,9 procent hoger dan het KINI.

Aanslagjaar	ANTW	LIM	O-VL	VL-BR	W-VL	TOTAAL
AJ1999	1.400.477.317	518.849.159	926.354.790	842.970.793	803.661.130	4.492.313.189
AJ2000	1.432.245.002	537.622.623	947.870.783	862.825.628	825.553.312	4.606.117.348
AJ2001	1.495.951.288	558.152.105	975.936.055	897.984.787	856.580.506	4.784.604.741
AJ2002	1.555.605.056	587.886.744	1.012.657.237	934.667.972	890.453.330	4.981.270.339
AJ2003	1.603.567.080	610.752.259	1.036.031.384	974.928.626	920.743.495	5.146.022.844
AJ2004	1.610.574.361	614.111.583	1.047.939.489	960.134.283	928.426.509	5.161.186.225
AJ2005	1.620.430.484	620.869.037	1.066.511.766	981.572.511	936.490.927	5.225.874.725

7.2.2 De bruto onroerende voorheffing na aftrek van de belastingkredieten

Aangezien de belastingkredieten (toegekend aan belastingplichtige rechtspersonen en aan eigenaars van percelen gelegen binnen VEN-gebieden) vrijstellingen zijn en geen verminderingen, hebben zij een directe invloed op het bedrag van de Bruto-OV, dat daardoor verlaagt. De nieuwe notie "Bruto-OV na BK" komt hierdoor tot stand.

	ANTW	LIM	O-VL	VL-BR	W-VL	TOTAAL
AJ 2004 VEN-gebieden	15.834	14.845	19.357	27.314	14.022	91.372
AJ 2004 rechtspersonen	17.336.773	6.005.640	9.852.761	6.661.739	7.722.130	47.579.043
AJ 2004 totaal	17.352.607	6.020.485	9.872.119	6.689.053	7.736.152	47.670.416
AJ 2005 VEN-gebieden	16.620	15.341	21.124	29.568	15.057	97.710
AJ 2005 rechtspersonen	17.280.283	6.013.427	9.987.617	6.892.415	7.797.167	47.970.909
AJ 2005 totaal	17.296.903	6.028.768	10.008.741	6.921.983	7.812.223	48.068.618

Tabel - Het effect van de belastingkredieten						
	ANTW	LIM	O-VL	VL-BR	W-VL	TOTAAL
AJ 2004 Bruto-OV met bedrag BK en voor opsplitsing	626.776.460	268.099.918	434.665.028	358.123.839	473.363.808	2.161.029.053
AJ 2004 Belastingkredieten	17.352.607	6.020.485	9.872.119	6.689.053	7.736.152	47.670.416
AJ 2004 Bruto-OV na BK en voor opsplitsing	609.423.853	262.079.434	424.792.909	351.434.785	465.627.656	2.113.358.637
AJ 2005 Bruto-OV met bedrag BK en voor opsplitsing	630.476.825	270.242.071	443.875.417	365.824.903	475.000.759	2.185.419.975
AJ 2005 Belastingkredieten	17.296.903	6.028.768	10.008.741	6.921.983	7.812.223	48.068.618
AJ 2005 Bruto-OV na BK en voor opsplitsing	613.179.923	264.213.303	433.866.676	358.902.920	467.188.536	2.137.351.358

Zoals reeds vermeld heeft het verzenden van opgesplitste aanslagbiljetten aan alle mede-eigenaars volgens zijn/haar eigendomspercentage ook een invloed op het bedrag van de Bruto-OV. Deze opsplitsing heeft een diminutief effect van 214.044 EUR, wat resulteert in 2.137.137.314 EUR en de nieuwe notie "Bruto-OV na belastingkredieten en na opsplitsing" komt aldus tot stand. Het is onder deze laatste definitie dat we "Bruto-OV" moeten verstaan. Dit cijfer splitsen we in detail uit in de volgende paragraaf 7.2.3.

7.2.3. De bruto OV

In het datawarehouse werden zuiveringen uitgevoerd op alle aanslagjaren. Kohieren en vorderingen die oninbaar werden gesteld omdat ze niet mochten worden verzonden doordat foutieve gegevens werden aangeleverd door externe informatieleveranciers, werden geëlimineerd uit de tellingen.

In de tabellen vindt men per aanslagjaar de respectievelijke bedragen voor de bebouwde en onbebouwde onroerende goederen en voor materieel & outillage (M & O). Uiteraard genereren de belastingen op de bebouwde onroerende goederen de meeste opbrengsten.

Tabel - Bedrag bruto bebouwd 2,5%						
Aanslagjaar	ANTW	LIM	O-VL	VL-BR	W-VL	TOTAAL
AJ1999	383.183.676	142.663.944	264.316.041	242.847.595	292.551.118	1.325.562.374
AJ2000	389.162.657	147.445.581	271.275.852	248.882.074	300.858.723	1.357.624.887
AJ2001	426.038.756	178.825.062	298.369.068	280.132.165	347.775.948	1.531.140.999
AJ2002	457.401.482	203.968.961	327.322.991	309.236.787	383.634.977	1.681.565.198
AJ2003	481.766.449	214.225.338	347.054.579	326.548.055	399.678.390	1.769.272.811
AJ2004	494.242.408	215.405.265	352.270.150	325.419.369	407.323.441	1.794.660.633
AJ2005	506.422.447	220.426.856	362.429.638	333.739.674	410.349.158	1.833.367.773

Tabel - Bedrag bruto onboud						
Aanslagjaar	ANTW	LIM	O-VL	VL-BR	W-VL	TOTAAL
AJ1999	10.427.288	3.074.205	6.931.417	4.100.891	9.815.111	34.348.912
AJ2000	10.264.396	3.154.697	7.131.295	4.199.723	10.138.385	34.888.496
AJ2001	10.986.316	3.723.664	7.499.472	4.614.251	11.690.208	38.513.911
AJ2002	11.469.735	4.005.678	8.087.387	4.851.830	12.849.452	41.264.082
AJ2003	11.845.281	4.096.835	8.474.308	5.009.725	13.343.542	42.769.691
AJ2004	11.480.583	4.070.418	8.383.873	4.625.025	13.517.370	42.077.269
AJ2005	11.533.220	4.078.118	8.373.665	4.668.470	13.593.134	42.246.607

Tabel - Bedrag bruto materieel en outillage

Aanslagjaar	ANTW	LIM	O-VL	VL-BR	W-VL	TOTAAL
AJ1999	92.390.913	32.769.621	58.205.117	17.688.908	35.759.348	236.813.907
AJ2000	90.478.378	32.207.929	56.236.384	17.343.642	35.781.106	232.047.439
AJ2001	96.607.056	36.622.090	59.968.643	18.209.068	38.471.975	249.878.832
AJ2002	103.513.383	43.413.276	65.173.307	21.067.566	44.808.400	277.975.932
AJ2003	105.851.024	44.196.017	65.057.813	21.926.350	45.569.958	282.601.162
AJ2004	92.390.143	38.675.693	56.498.179	17.261.660	37.822.027	242.647.702
AJ2005	87.659.410	37.511.863	56.253.471	17.017.871	37.310.705	235.753.320

Tabel - Bedrag bruto bebouwd 1,6%

Aanslagjaar	ANTW	LIM	O-VL	VL-BR	W-VL	TOTAAL
AJ1999	5.596.876	2.446.895	4.150.416	2.726.561	4.013.719	18.934.467
AJ2000	9.662.219	4.341.600	5.931.900	3.048.952	5.140.694	28.125.365
AJ2001	9.775.471	3.325.426	6.072.139	3.358.917	5.687.799	28.219.752
AJ2002	9.614.333	3.758.895	7.312.679	3.731.664	5.933.457	30.351.028
AJ2003	9.977.712	3.940.631	7.630.146	3.909.280	6.262.255	31.720.024
AJ2004	11.087.881	3.766.275	7.468.813	3.792.399	6.171.751	32.287.119
AJ2005	7.552.113	2.196.466	6.802.806	3.475.806	5.742.423	25.769.614

Tabel - Totaal bedrag bruto beb., onbeb. en M&O

Aanslagjaar	ANTW	LIM	O-VL	VL-BR	W-VL	TOTAAL
AJ1999	491.598.753	180.954.665	333.602.991	267.363.955	342.139.296	1.615.659.660
AJ2000	499.567.650	187.149.807	340.575.431	273.474.391	351.918.908	1.652.686.187
AJ2001	543.407.599	222.496.242	371.909.322	306.314.401	403.625.930	1.847.753.494
AJ2002	581.998.933	255.146.810	407.896.364	338.887.847	447.226.286	2.031.156.240
AJ2003	609.440.466	266.458.821	428.216.846	357.393.410	464.854.145	2.126.363.688
AJ2004	609.201.015	261.917.651	424.621.015	351.098.453	464.834.589	2.111.672.723
AJ2005	613.167.190	264.213.303	433.859.580	358.901.821	466.995.420	2.137.137.314

7.2.4. De toegepaste verminderingen

De tabel hieronder geeft de geografische spreiding van de verminderingen over de provincies. Er valt te noteren dat het hier om de werkelijk toegekende verminderingen gaat. In totaal gaat het om een bedrag van meer dan 131 miljoen EUR voor het aanslagjaar 2005.

Tabel - Bedrag totaal werkelijke vermindering

Aanslagjaar	ANTW	LIM	O-VL	VL-BR	W-VL	TOTAAL
AJ1999	22.222.998	14.842.654	21.396.592	12.691.284	23.626.839	94.780.367
AJ2000	23.898.515	15.558.734	22.622.774	13.590.470	24.859.310	100.529.803
AJ2001	25.556.996	18.104.932	24.278.025	14.859.631	28.362.630	111.162.214
AJ2002	27.712.474	20.509.479	26.585.413	16.364.678	31.228.898	122.400.942
AJ2003	28.902.409	21.175.361	28.117.603	17.054.594	32.239.333	127.489.300
AJ2004	30.427.228	21.442.060	29.172.967	17.739.569	33.546.424	132.328.248
AJ2005	29.943.113	20.957.029	29.246.114	17.692.589	33.430.535	131.269.380

Er zijn ook nog de zogenaamde theoretische verminderingen, die eveneens door de belastingtoepassing worden berekend. Die verminderingen worden "theoretisch" genoemd omdat in een aantal gevallen de som van de toe te kennen verminderingen groter is dan de te betalen onroerende voorheffing. In zulke gevallen wordt het bedrag van de vermindering beperkt tot het bedrag van de onroerende voorheffing. Een negatieve onroerende voorheffing, die zou leiden tot een uitbetaling, komt niet voor.

Tabel - Bedrag totaal theoretische vermindering						
Aanslagjaar	ANTW	LIM	O-VL	VL-BR	W-VL	TOTAAL
AJ1999	22.623.767	15.111.193	21.854.427	12.806.804	24.081.517	96.477.708
AJ2000	24.309.648	15.801.648	23.088.360	13.716.636	25.322.847	102.239.139
AJ2001	25.945.760	18.337.649	24.734.644	14.976.343	29.302.125	113.296.521
AJ2002	28.144.561	20.801.104	27.092.421	16.497.528	31.768.867	124.304.481
AJ2003	29.340.483	21.462.947	28.633.843	17.189.746	32.787.565	129.414.584
AJ2004	30.908.106	21.746.929	29.735.798	17.885.761	34.147.672	134.424.266
AJ2005	30.417.372	21.252.012	29.799.264	17.838.632	34.011.226	133.318.506

De verminderingen voor kinderen en/of gehandicapte personen en die voor bescheiden woningen wegen in deze opsomming het zwaarst.

Tabel - Bedrag vermindering per aard					
Aanslagjaar	Kinderen/ Gehandicapten	Bescheiden woning 25%	Bescheiden woning 50%	Grootoorlogs- verminkte	TOTAAL
AJ1999	55.353.348	40.983.101	130.148	11.111	96.477.708
%	57,4	42,5	0,1	0,0	100,0
AJ2000	58.531.280	43.392.976	302.451	12.431	102.239.138
%	57,2	42,4	0,3	0,0	100,0
AJ2001	63.323.855	49.595.567	365.218	11.925	113.296.565
%	55,9	43,8	0,3	0,0	100,0
AJ2002	70.005.235	53.914.130	367.382	17.734	124.304.481
%	56,3	43,4	0,3	0,0	100,0
AJ2003	72.969.258	56.096.391	332.249	16.686	129.414.584
%	56,4	43,3	0,3	0,0	100,0
AJ2004	77.384.778	56.745.024	275.262	19.202	134.424.266
%	57,6	42,2	0,2	0,0	100,0
AJ2005	76.762.008	56.316.429	222.017	18.051	133.318.505
%	57,6	42,2	0,2	0,0	100,0

Hieronder vindt men voor de aanslagjaren 1999 t.e.m. 2005 het aantal artikels dat van een vermindering kon genieten, opgedeeld naar de reden van vermindering, zoals die op het aanslagbiljet werd vermeld.

Tabel - Aantal verminderingen per aard					
Aanslagjaar	Kinderen/ Gehandicapten	Bescheiden woning 25%	Bescheiden woning 50%	Grootoorlogs- verminkte	TOTAAL
AJ1999	534.024	677.895	768	121	1.212.808
%	44,0	55,9	0,1	0,0	100,0
AJ2000	563.921	706.700	1.791	130	1.272.542
%	44,3	55,5	0,1	0,0	100,0
AJ2001	544.053	718.374	1.910	115	1.264.452
%	43,0	56,8	0,2	0,0	100,0
AJ2002	555.270	717.389	1.755	154	1.274.568
%	43,6	56,3	0,1	0,0	100,0
AJ2003	560.811	717.869	1.527	142	1.280.349
%	43,8	56,1	0,1	0,0	100,0
AJ2004	580.512	711.129	1.243	152	1.293.036
%	44,9	55,0	0,1	0,0	100,0
AJ2005	564.886	689.982	989	139	1.255.996
%	45,0	54,9	0,1	0,0	100,0

7.2.5. De netto te innen OV en de verdeling ervan

In de onderstaande tabellen geven we per aanslagjaar de netto bedragen van de onroerende voorheffing en dat per provincie en per rechthebbende. In de tabellen wordt de situatie van de inkohiering op 31 december 2005 weergegeven¹. Zoals vermeld zijn de gemeenten de grootste rechthebbenden. In dit overzicht zijn eveneens de bedragen met betrekking tot faillissementen en navorderingen opgenomen.

Tabel - Bedrag netto te innen OV

Aanslagjaar	ANTW	LIM	O-VL	VL-BR	W-VL	TOTAAL
AJ1999	469.376.443	166.111.474	312.208.806	254.675.878	318.511.847	1.520.884.448
AJ2000	475.669.192	171.591.072	317.952.652	259.883.916	327.059.595	1.552.156.427
AJ2001	517.850.597	204.391.312	347.631.285	291.454.762	375.263.292	1.736.591.248
AJ2002	554.286.458	234.637.332	381.310.951	322.523.170	415.997.398	1.908.755.309
AJ2003	580.538.058	245.283.460	400.099.242	340.338.816	432.614.812	1.998.874.388
AJ2004	578.773.787	240.475.590	395.448.048	333.358.884	431.288.165	1.979.344.474
AJ2005	583.224.078	243.256.273	404.613.467	341.209.233	433.564.885	2.005.867.936

Tabel - Bedrag netto OV Gemeente

Aanslagjaar	ANTW	LIM	O-VL	VL-BR	W-VL	TOTAAL
AJ1999	361.465.193	119.775.211	239.256.293	179.396.667	255.376.806	1.155.270.170
AJ2000	366.088.348	123.815.525	243.658.007	182.838.295	262.257.973	1.178.658.148
AJ2001	383.587.919	154.954.296	260.289.776	200.706.037	293.620.189	1.293.158.217
AJ2002	415.000.198	169.415.691	290.704.715	227.761.878	330.698.575	1.433.581.057
AJ2003	437.019.197	177.400.837	307.142.322	241.768.387	344.433.667	1.507.764.410
AJ2004	450.958.012	177.678.354	311.330.447	242.492.036	347.951.128	1.530.409.977
AJ2005	454.104.260	179.508.259	318.930.923	248.279.014	349.907.747	1.550.730.203

Tabel - Bedrag netto OV Provincie

Aanslagjaar	ANTW	LIM	O-VL	VL-BR	W-VL	TOTAAL
AJ1999	74.992.253	34.649.663	51.659.146	55.400.918	44.701.191	261.403.171
AJ2000	76.161.826	35.736.879	52.621.811	56.709.248	45.889.477	267.119.241
AJ2001	99.612.615	36.990.440	65.084.684	69.636.899	62.069.404	333.394.042
AJ2002	103.563.727	52.174.859	67.664.478	72.810.108	64.981.339	361.194.511
AJ2003	106.712.845	54.302.817	69.420.541	75.738.116	67.178.830	373.353.149
AJ2004	107.867.610	55.013.294	70.138.856	74.924.172	69.822.806	377.766.738
AJ2005	108.801.849	55.790.307	71.402.109	76.697.946	70.125.359	382.817.570

Tabel - Bedrag netto OV Vlaams Gewest

Aanslagjaar	ANTW	LIM	O-VL	VL-BR	W-VL	TOTAAL
AJ1999	32.918.997	11.686.599	21.293.367	19.878.292	18.433.850	104.211.105
AJ2000	33.419.019	12.038.667	21.672.835	20.336.376	18.912.146	106.379.043
AJ2001	34.650.065	12.446.591	22.256.816	21.111.823	19.573.686	110.038.981
AJ2002	35.722.534	13.046.781	22.941.758	21.951.183	20.317.485	113.979.741
AJ2003	36.806.015	13.579.806	23.536.379	22.832.313	21.002.315	117.756.828
AJ2004	19.948.165	7.783.942	13.978.745	15.942.676	13.514.231	71.167.759
AJ2005	20.317.968	7.957.707	14.280.436	16.232.273	13.531.778	72.320.162

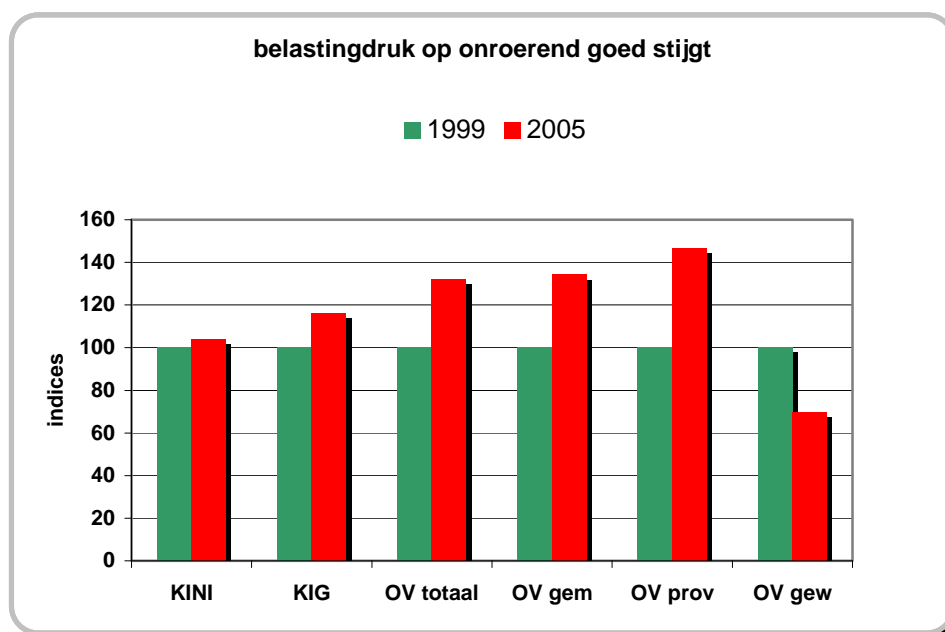
¹ De aandachtige lezer zal merken dat er bij de aftrekking Bruto-OV minus Werkelijke Verminderingen verschillen optreden met de hier gepubliceerde bedragen van de Netto-OV. Voor 1999 zijn die verschillen te wijten aan toenmalige onvolkomenheden in het toen nog jonge data warehouse. De minimale verschillen voor de andere aanslagjaren zijn te wijten aan de doorgevoerde Euro-conversie en afrondingen.

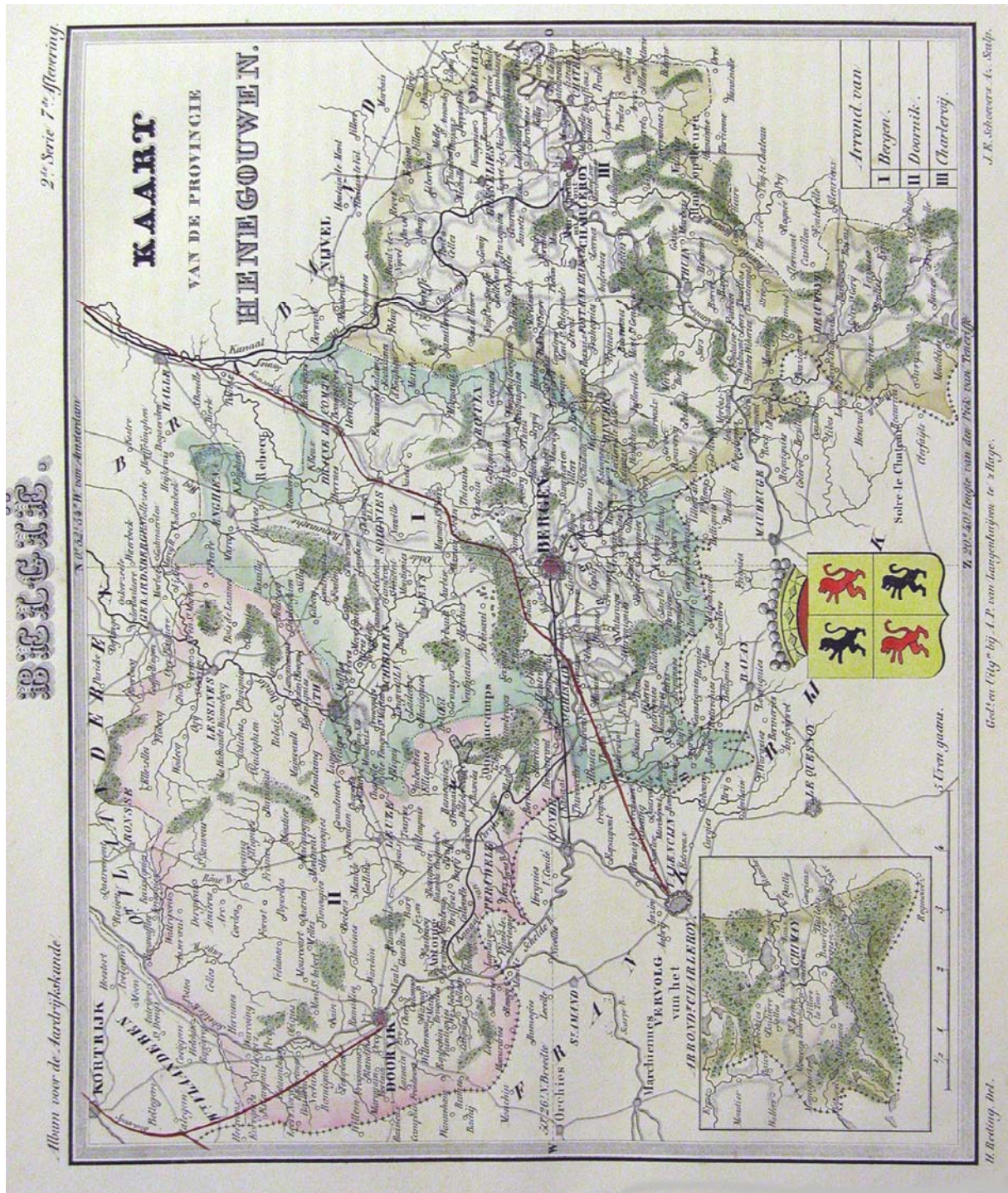
Het aandeel van het Gewest kent sinds 2004 een drastisch vermindering omdat zij het belastingkrediet voor rechtspersonen en dat voor de VEN-gebieden integraal te haren laste nam. Daarbij mogen we niet vergeten dat het Gewest de inningskosten voor de OV draagt.

7.2.6. Belastingdruk op onroerend goed neemt toe

In de beschouwde periode (1999-2005) nam het KINI, uitgedrukt in indices waarbij 1999 op 100 gesteld wordt, toe van 100 naar 103,8. Het geïndexeerd kadastraal inkomen evolueerde van 100 naar 116,3 punten. De netto te innen OV als totaal groeide van 100 naar 132 punten, terwijl de bedragen die ten goede komen aan de gemeenten stegen naar 134,2 punten, stegen deze voor de provincies zelfs naar 146,7 punten. Wegens de toegestane belastingkredieten kende het aandeel van het Vlaamse gewest een daling naar 69,5 punten.

We mogen hieruit besluiten dat de belastingdruk op eigendom fel gestegen is, en dat tengevolge van de sterke stijgingen van de gemeentelijke en provinciale opcentiemen. De grafiek hieronder illustreert die evolutie.

8. DE ONTVANGSTEN

8.1. Betaalratio

De hoge betaalratio's die de BVV kan presenteren, staan model voor de doelstellingen van de Vlaamse fiscale autonomie.

Van alle inbare bedragen over het aanslagjaar 1999 (1,481 miljard EUR) was op 31 december 2005 99,66% effectief ontvangen. Voor elk van de daaropvolgende aanslagjaren ligt de betaalratio telkens een fractie lager, aangezien de invorderingscyclus nog niet beëindigd is. De score voor het afgelopen aanslagjaar 2005 bedroeg op 31 december 2005 reeds 96,29%.

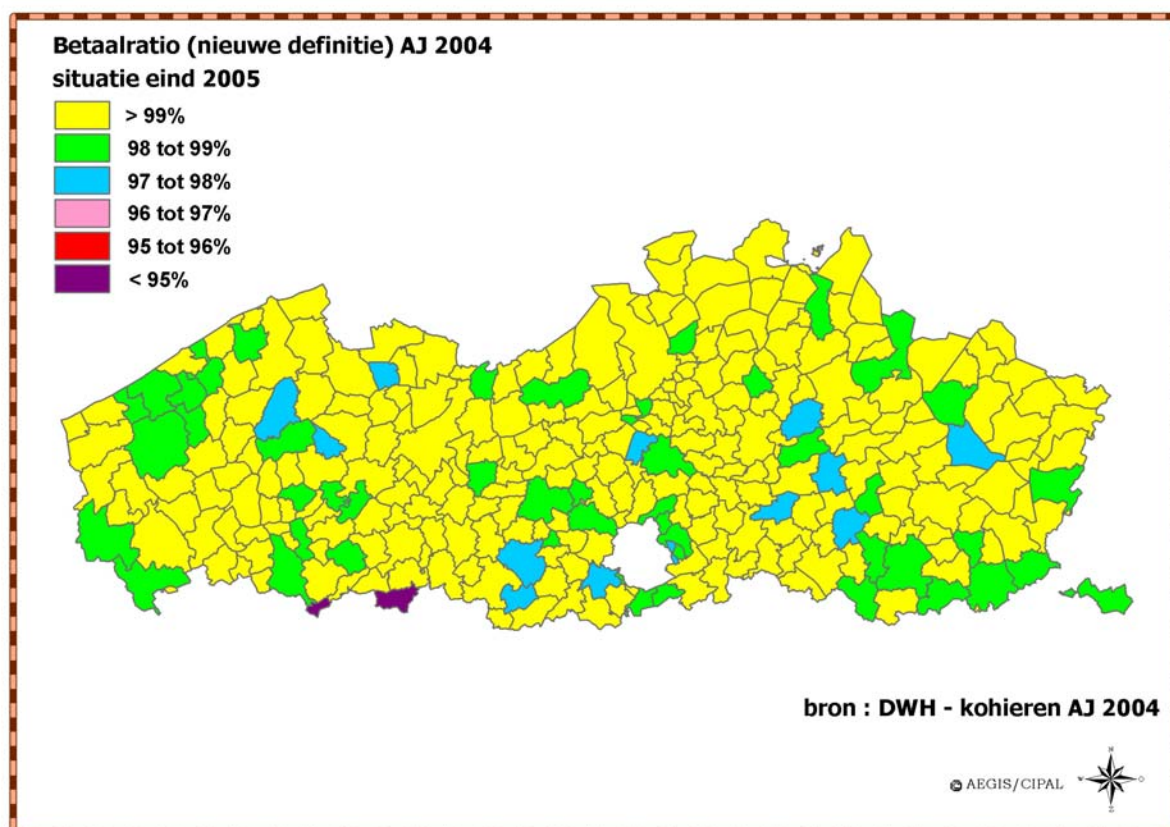
Tijdens de afgelopen zeven jaren werd er in totaal 12,702 miljard EUR ingekohierd. Na aftrek van de in onwaarde gestelde bedragen¹ ten belope van 202,84 miljoen EUR bleef er 12,500 miljard EUR netto inbare OV over. Daarvan is 98,94% ook effectief ontvangen. Het gaat hier wel degelijk om de geïnde bedragen op de hoofdsom. Dit resultaat is toch opmerkelijk te noemen en reflecteert tenvolle de inspanningen die werden geleverd om het inkohieringsproces te optimaliseren (correctere inkohiering en dus minder bezwaarschriften). Over het algemeen beseffen de eigenaars van onroerende goederen dat het betalen van de OV een onafwendbare schuld is. De verwerkingsprocedure van de retours (verhoging van de kwaliteit van de verzendadressen) heeft zeker ook bijgedragen tot een verhoging van de betaalratio. De gestroomlijnde invordering voert de druk op de onwillige debiteur gradueel op. In de onderstaande tabel vindt men het detail.

Aanslagjaar	Ingekohierd bedrag	In onwaarde	Inbare OV	Bedrag ontvangen hoofdsom	%
1999	1.520.884.447,77	39.950.849,76	1.480.933.598,01	1.475.843.544,00	99,66%
2000	1.552.156.419,50	32.809.119,96	1.519.347.299,55	1.512.716.796,76	99,56%
2001	1.736.591.248,21	29.331.604,65	1.707.259.643,56	1.698.844.845,15	99,51%
2002	1.908.755.309,30	30.924.718,33	1.877.830.590,97	1.869.589.024,11	99,56%
2003	1.998.874.387,31	35.066.299,91	1.963.808.087,40	1.950.117.645,61	99,30%
2004	1.979.344.475,50	22.891.414,89	1.956.453.060,61	1.940.112.816,11	99,16%
2005	2.005.867.935,39	11.867.842,97	1.994.000.092,42	1.919.954.629,03	96,29%
Totaal	12.702.474.222,99	202.841.850,47	12.499.632.372,52	12.367.179.300,77	98,94%

De betaalratio's verschillen wel van gemeente tot gemeente maar toch kunnen we zeggen dat voor bijna alle gemeenten de score hoger is dan 98%. De kleurkaart op de volgende pagina illustreert dat. De interpretatie van deze statistische informatie vergt enige nuance. De vastgestelde betaalratio, zoals op de kaart ingekleurd, doet geen uitspraak over het betaalgedrag van de inwoners van die gemeenten maar over betalingen van OV voor onroerende goederen die in die gemeenten gelegen zijn. De eigenaar kan immers in een andere provincie, een ander gewest of zelfs in het buitenland wonen.

¹ De definitie van 'betaalratio' verschilt licht tegenover de vorige jaren. Door een verfijning van de meetprocedure wordt rekening gehouden met onwaarden (voornamelijk als gevolg van goedgekeurde bezwaren, rechtzettingen en als definitief oninbaar te beschouwen bedragen). Onwaarden zijn immers sommen die niet eisbaar zijn. De gepresenteerde betaalratio's zijn dan ook zuiverder.

Deze kaart – opgemaakt volgens de nieuwe definitie (cfr. de voetnoot op de vorige bladzijde) - brengt de betaalaratio voor het aanslagjaar 2004 in beeld, en niet die voor 2005, omdat voor het aanslagjaar 2005 nog een aantal kohieren hun uiterste betaaldatum in 2006 hebben. De aanslagen van Spiere-Helkijn en Ronse zijn verzonden op latere datum met een uiterste betaaldatum begin 2006. Dat verklaart voor beide gemeenten de lagere betaalaratio einde 2005. Overigens kunnen we algemener stellen dat de verzenddatum van een kohier (die dus de uiterste betaaldatum vastlegt) voor een groot deel de differentiatie in de betaalaratio van de gemeenten verklaart. Alhoewel het niet ten gronde onderzocht is, moeten we zeker ook de socio-economische kenmerken (bvb. relatieve armoede) van de regio's in rekening brengen bij beschouwingen over het betaalgedrag.

8.2. Thesaurie

De ontvangsten uit de onroerende voorheffing komen terecht op rekening 096-2229404-74 bij Dexia, de kassier van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Gedurende het jaar 2005 werd er meer dan 2 miljard EUR ontvangen op deze rekening. De daling in 2004 was het gevolg van het toekennen van het belastingkrediet aan rechtspersonen, voor de eerste keer toegepast vanaf 2004, dat volledig door het Vlaamse Gewest wordt gedragen. Hetzelfde geldt voor de vrijstellingen in de VEN-gebieden. De OV-kasstroom van de Vlaamse Gemeenschap verloopt zeer gunstig wegens de snelle inkohiering, het strakke invorderingsproces en de betaaldiscipline van de belastingbetaler.

Voor rekening van gemeenten en provincies heeft het MVG 1,951 miljard EUR ontvangen en voor haar eigen algemene middelen ruim 81 miljoen EUR.

Tabel – Thesaurie: ontvangsten (duizenden €)	2000	2001	2002	2003	2004	2005
via eigen rekening MVG	1.595.963	1.635.130	2.049.466	2.037.495	1.982.481	2.032.221
verdeling:						
▶ voor de gemeenten en provincies	1.496.707	1.520.480	1.905.982	1.913.179	1.904.132	1.950.888
▶ voor het Vlaamse Gewest	99.281	114.651	143.484	124.316	78.349	81.333

8.3. Voorschottenregeling

De gemeenten en provincies kunnen, dankzij de regelgeving in het decreet van 6 juli 2001², genieten van voorschotten op het totaalbedrag waarop zij recht hebben. Het spreekt vanzelf dat een snelle inkohiering de thesaurie van de Vlaamse Gemeenschap minder belast. We stellen effectief vast dat jaar na jaar een groter bedrag wordt ingekohierd op een kortere termijn. De aanlevering van de gegevens door de externe informatieveranciers (AKRED, gemeenten, provincies, KSZ, enzovoort) speelt hierbij een grote rol: de zwakste schakel bepaalt de sterkte van de ketting.

Tot april 2005 ontving elke gemeente en provincie maandelijks een lijst van de voorschotten en de effectief ontvangen bedragen. Vanaf mei 2005 kunnen deze instanties die financiële informatie opvragen op de website van ABAFIM, www.vlaanderen.be/ovgem.

Hierdoor realiseert het MVG enkel een bescheiden kostenbesparing. Het voornaamste winstpunt van deze nieuwe procedure in de informatieverzetting is de onmiddellijke beschikbaarheid van de gegevens voor meerdere geïnteresseerden in een bestuur.

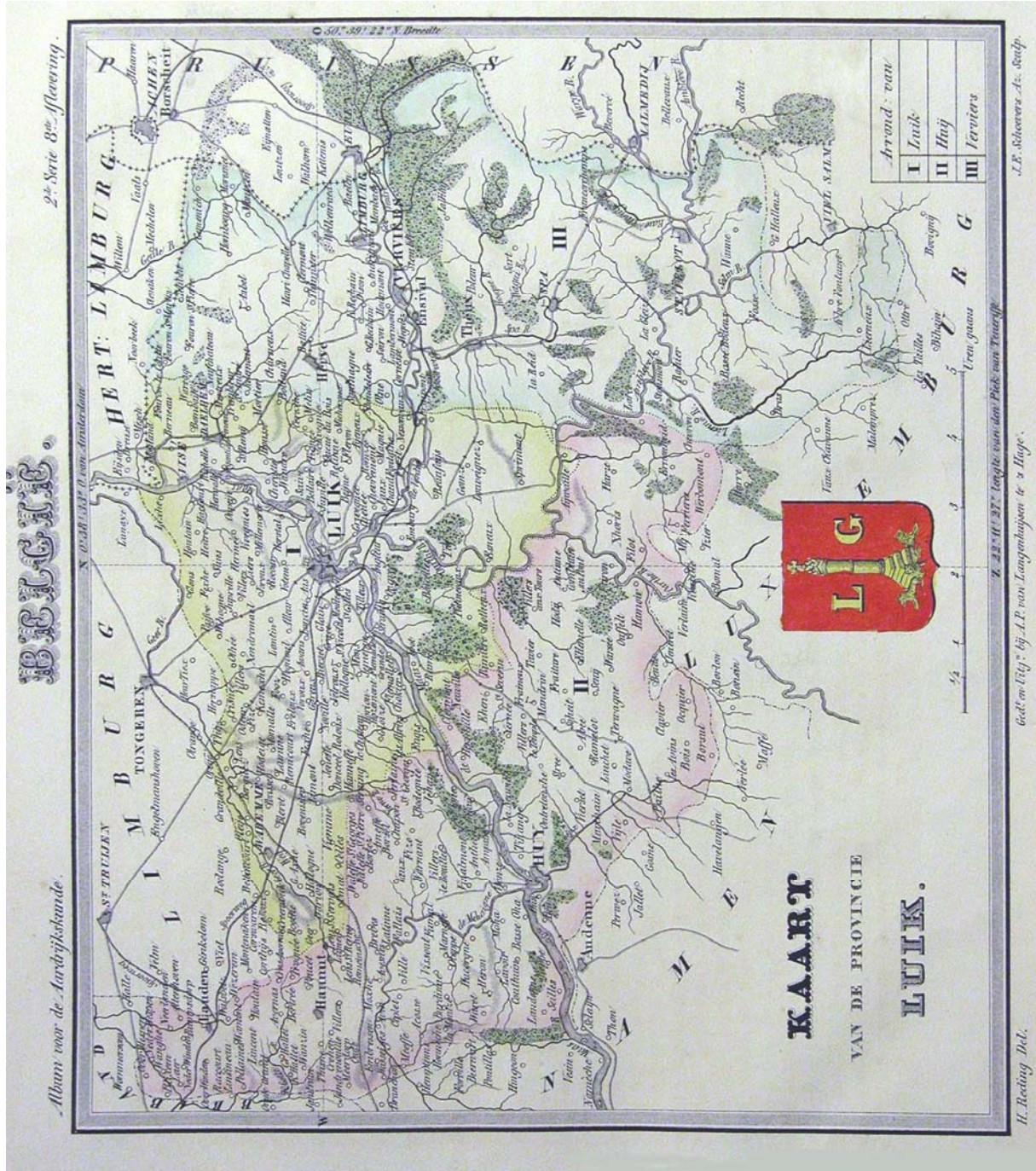
De berekeningswijze

De voorschotten worden berekend op 95% van de door de gemeente respectievelijk de provincie geraamde jaarontvangsten van de opcentiemen op de OV. Die raming moet ten laatste op 15 mei van het betrokken aanslagjaar aan het Vlaamse Gewest worden opgegeven. Is de raming dan niet ingediend dan wordt de berekening door het Vlaamse Gewest gemaakt. De voorschotten worden vanaf het tweede semester van het begrotingsjaar in zes maandelijke gelijke schijven uitbetaald met valuta op de vijfde bankwerkdag van iedere maand. Het saldo (zoals vastgesteld op 31 mei) wordt ten laatste gestort op de laatste bankwerkdag van de maand juli van het jaar volgend op het aanslagjaar. Mocht blijken dat er teveel is betaald, dan wordt het voorschot voor het volgende aanslagjaar overeenkomstig verminderd.

prent uit 1684 - privé-verzameling

² Decreet van 6 juli 2001 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2001, Belgisch Staatsblad van 10 juli 2001.

9. INNINGKOSTEN

Outsourcing betekent in wezen het maken van weloverwogen afspraken tussen partners waarbij ieders taak duidelijk afgelijnd is en er naar optimalisatie van de ingezette middelen wordt gestreefd. Op die manier komt een tweeledige kostenstructuur tot stand die elke overlapping uitsluit. Enerzijds zijn er de bedragen die CIPAL factureert aan het MVG, anderzijds zijn er de uitgaven die ABAFIM rechtstreeks voor zijn rekening neemt.

In onderstaande tabel¹ worden de door CIPAL gefactureerde bedragen weergegeven, toestand 31 december 2005.

Tabel - Facturen CIPAL aan MVG (in EUR)	
1999	7.323.528
2000	5.662.312
2001	11.017.951
2002	8.304.990
2003	8.826.545
2004	13.748.735
2005	12.630.757

Bron: audit facturatie

Voor een bespreking van de historiek van de kosten verwijzen we naar het jaarverslag 2004. De laatste jaren werd voor een meer projectmatige aanpak (zie het hoofdstuk "Werking") gekozen, wat de schommelingen in de facturatie verklaard.

Investeren en afschrijven

De overheidsfinanciën kennen het stelsel van activeren van investeringskosten en afschrijven daarvan over meerdere jaren niet. Publieke investeringen komen ten laste van het begrotingsjaar waarin ze gefactureerd worden. Bij outsourcing is het wel mogelijk de noodzakelijke investeringskosten tijdelijk te laten dragen door de externe partner (in casu CIPAL) waardoor de overheid (in casu het Vlaamse Gewest) kan ontkomen uit het keurslijf van het begrotingsjaar. Dat 'spreidingseffect' is een niet te onderschatten voordeel van de outsourcing want het maakt een continue en doorgedreven modernisering van de ingezette middelen mogelijk.

Portkosten dalen fors

Het verzenden van de aanslagbiljetten en de documenten die samenhangen met de invordering brengt aanzienlijke portkosten met zich mee. Tussen 1999 en 2004 stegen die kosten van 970.606 EUR naar 1.811.694 EUR (+87%). Enerzijds was er het groeiend aantal aanslagbiljetten door de uitsplitsing van de patrimonialia van de echtgenoten. Anderzijds werden vanaf 2003 de herinneringsbrieven aan late betalers aangetekend verstuurd, een maatregel² binnen het debiteurenbeleid die de betaalaratio op peil houdt. Voor 2005 stellen we een forse daling van de portkosten (- 237.034 EUR) vast. Dat heeft vooral te maken met het bekomen van een gunstiger posttarief voor de aangetekende brieven die vanuit Aalst worden verstuurd.

De 'andere kosten' betreffen de vergoeding aan de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (provisieel vastgelegde kosten), erelonen van advocaten, de vergoeding voor de telefonische ondersteuning van de Vlaamse Belastinglijn en de kosten verbonden aan de invordering via hypothecaire inschrijvingen. De kosten van het personeel van ABAFIM, werkend voor de Onroerende Voorheffing, zijn in de tabel niet opgenomen.

¹ Vanaf 2004 wordt geen opsplitsing meer gemaakt tussen personeelskosten en andere kosten omdat vanaf dat werkingsjaar een aantal facturen betrekking hebben op door CIPAL uitgevoerde projecten waarvoor een opsplitsing van deze kosten niet opportuun is.

² Wet van 5 december 2001 tot wijziging van art. 298 van het WIB 92 (BSB 8/1/2002): "(...) §1. Voor de belasting en voor de voorheffingen, in hoofdsom, opcentiemen en verhogingen, ten behoeve van de Staat, de gemeenschappen, de gewesten, de provincies, de agglomeraties, de federaties van gemeenten en de gemeenten, alsook voor de boeten, worden de kohieren opgemaakt en uitvoerbaar verklaard door de leidinggevende ambtenaar van de administratie bevoegd voor de vestiging van de belasting of de door hem gedelegeerde ambtenaar. §2. De dwangschriften worden uitgevaardigd door de ambtenaren belast met de invordering. Deze ambtenaren moeten een aangetekende herinneringsbrief sturen ten minste één maand voordat de gerechtsdeurwaarder een bevel tot betaling opstelt, behalve indien de rechten van de Schatkist in gevaar zijn. De kosten voor het aangetekend verzenden zijn ten laste van de belastingschuldige. (...)"

Jaar	De Post	Andere kosten	Totaal
1999	970.606	167.582	1.138.188
2000	1.049.626	458.127	1.507.753
2001	1.170.564	471.443	1.642.008
2002	1.277.257	642.851	1.920.109
2003	1.772.762	252.423	2.024.685
2004	1.811.694	222.503	2.034.197
2005	1.574.660	222.181	1.796.841

De portkosten voor het jaar 2004 werden tegenover het vorige jaarverslag herzien op basis van de werkelijke facturatie. De portkosten voor het jaar 2005 zijn volledig gebaseerd op facturatiegegevens.

De evolutie van de totale inningkosten (incl. BTW) over de zeven afgelopen werkingsjaren ziet er als volgt uit:

1999	8.461.716
2000	7.170.065
2001	12.659.959
2002	10.225.099
2003	10.851.230
2004	15.782.932
2005	14.427.598

Deze evolutie weerspiegelt de transformatie die de BVV in het jongste verleden onderging. Een belangrijk deel ging immers naar investeringen in know how en nieuwe beheerstechnieken die het aanzien van de BVV fundamenteel wijzigden. Dat deze tenvolle renderen bewijzen de geboekte resultaten.

10. SLOT

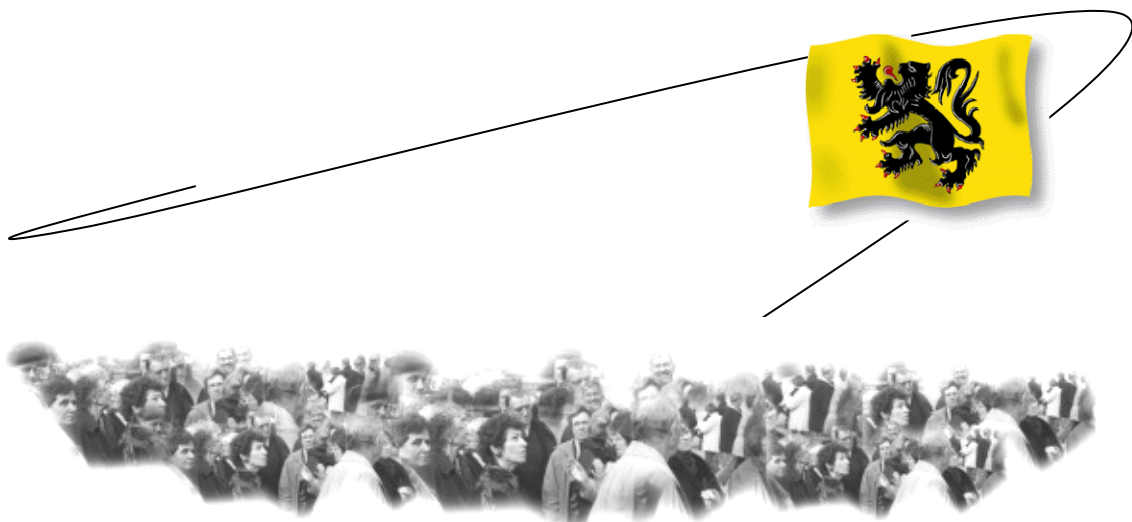
Een jaarverslag dient niet alleen ter verantwoording maar ook om te zien waar we vandaan komen, te kijken waar we staan en dan de richting te kiezen die we zullen uitgaan. In een wereld vol verandering vormt het innen van belastingen een essentiële rol: nemen bij elkeen om te kunnen geven aan allen, om de middelen te verzamelen die de toekomst vorm geven, om diepe ellende te verzachten en de weg te banen voor de toekomstige generaties. Zo beschouwd is het innen van belastingen een edele taak en de BVV maakt er een erezaak van het publiek voor te lichten over de genomen stappen en de nieuwe uitdagingen. Het is een kwestie van openbaarheid van bestuur, cruciaal in een democratische rechtstaat.

De inning van de onroerende voorheffing heeft het stadium van de maturiteit bereikt. Vlaanderen heeft een technologisch instrument in handen dat de vergelijking met de ons omringende landen moeiteloos doorstaat. In een aantal zaken loopt onze belastingdienst zelfs voorop.

De BVV is erin geslaagd om de grootste databank van Vlaanderen te bouwen: de Woningendatabank. Maar er is meer. Iedere belastingplichtige kan zijn belastingdossier beveiligd raadplegen via het internet. De notarissen kunnen via elektronisch dataverkeer snel en kostenbesparend te weten komen op welke onroerende goederen nog fiscale schulden rusten. De betaalratio – de verhouding tussen de sommen die te innen zijn en de sommen die werkelijk werden geïnd – overtreft aanslagjaar na aanslagjaar de 99%. De behandelingstermijn van bezwaardossiers is op vier jaar tijd gehalveerd. Het zijn enkele vaststellingen die in de vorige bladzijden ruim zijn gedocumenteerd en besproken.

Toch zijn cijfers en statistieken maar halve waarheden. De BVV wil benadrukken dat achter de cijfers een kundige personeelsstaf schuilgaat van mensen die in Aalst, in Geel en in Brussel de machine dag en nacht op gang houden. In die zin is een jaarverslag ook een hommage aan deze mensen voor hun inzet voor het algemeen belang.

De Vlaamse regering heeft beslist om de administratieve processen in verband met de inning van de onroerende voorheffing in eigen beheer uit te voeren (insourcing) vanaf 1 mei 2007. Het jaar 2006 zal om die reden een overgangsjaar zijn. Tijd dus om de overdracht van het administratief personeel en de opgebouwde expertise van CIPAL en de BVV aan de bevoegde administratie onder de beste voorwaarden voor te bereiden en te begeleiden. Het jaar 2007 is geen jaar van scheiding tussen het MVG en CIPAL. CIPAL zal immers verantwoordelijk blijven voor het ICT-gedeelte van de OV-inningen. De resultaten van de OV-inningen hebben ook bewezen dat de samenwerking tussen MVG en CIPAL voor dit OV-project, hetgeen de facto een 'publiek samenwerkingsverband' is, sinds 1999 goed heeft gefunctioneerd.

Bijlage 1 De gemeentelijke opcentiemen in 2005

Op de volgende bladzijden vindt men de *tabellen* en de *overzichtskaarten* van de gemeentelijke opcentiemen.

- ▶ De grote tabel geeft voor de periode 1995-2005 voor elke gemeente de evolutie van de opcentiemen.
- ▶ De eerste kaart geeft een overzicht voor het gehele Vlaamse Gewest.
- ▶ De vijf volgende kaarten geven de situatie per provincie.

De 308 gemeenten bepalen met een hoge graad van autonomie de opcentiemen op de onroerende voorheffing.

De tabel hieronder geeft voor de periode 1995-2005 weer hoeveel gemeenten er zich in elke klasse bevonden. Elke klasse kreeg in de kaarten een eigen kleurcode.

Tabel - Aantal gemeenten in klasse opcentiemen											
klasse OC	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
0-499	5	3	1	1	1	1	1	0	0	0	0
500-749	46	35	35	35	34	34	24	13	11	10	10
750-999	90	81	81	80	82	81	63	52	44	40	39
1000-1249	93	98	98	98	98	100	86	80	75	74	77
1250-1499	56	67	66	68	70	68	85	89	94	100	98
1500+	18	24	27	26	23	24	49	74	84	84	84

In 2005 verhoogden vijf gemeenten (Beersel, Herenthout, Linkebeek, Aalst, Torhout) hun opcentiemen. Vijftien gemeenten (Lint, Herentals, Wemmel, Boortmeerbeek, Boutersem, Haacht, Heuvelland, Anzegem, Deerlijk, Ninove, Erpe-Mere, Wichelen, Evergem, Peer, Tongeren) verlaagden die.

Het gemiddelde van de opcentiemen (1.305) bleef constant in vergelijking met 2004 maar ligt 296 opcentiemen hoger dan in 1995 (+ 28%).

Tabel - Het gemiddelde van de opcentiemen van de Vlaamse gemeenten											
1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
1.019	1.068	1.076	1.076	1.073	1.074	1.169	1.259	1.293	1.305	1.305	

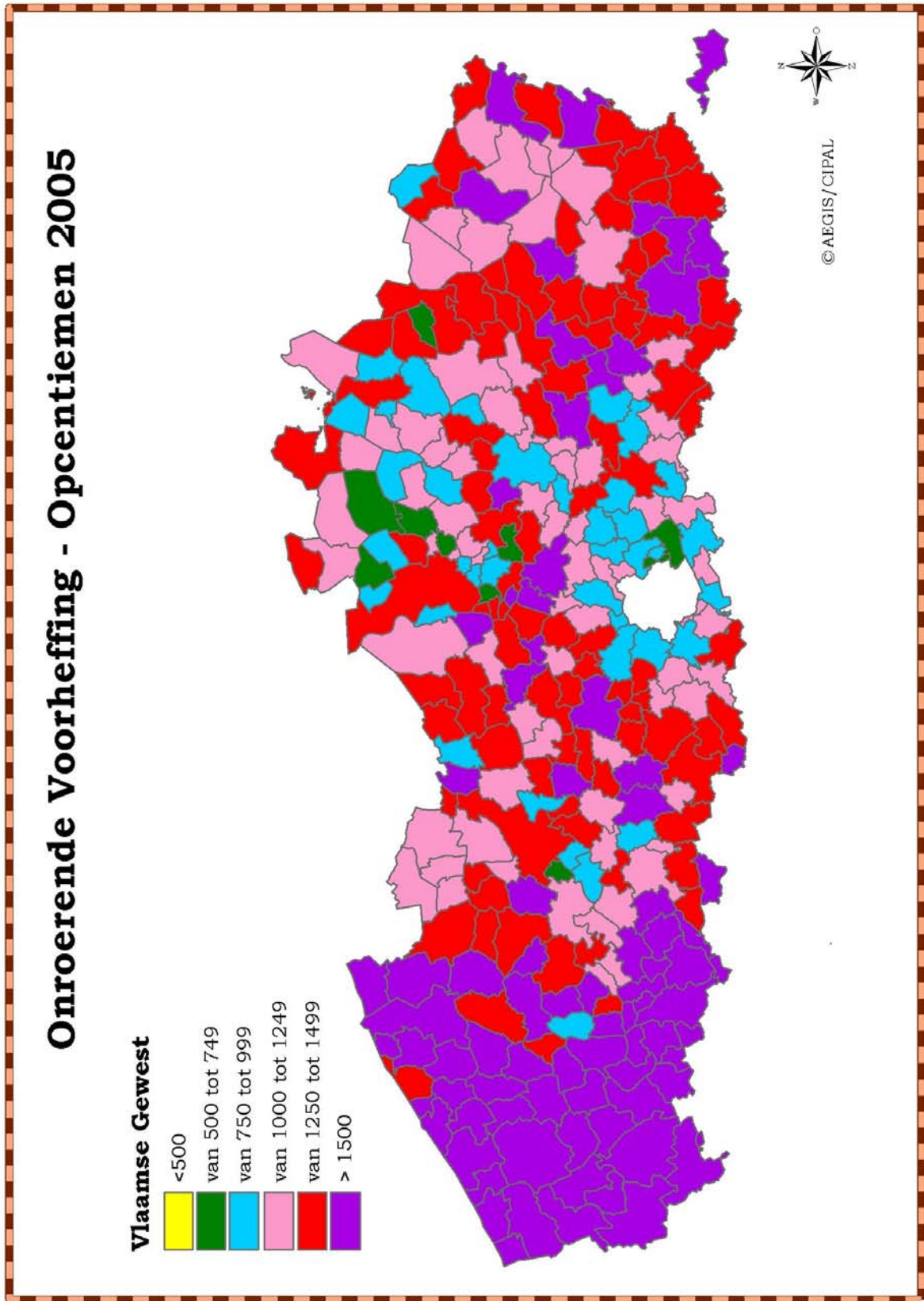
On n'aurait qu'une incomplète idée du système fiscal d'un pays, si l'on ne s'occupait que des impôts nationaux.

Paul Leroy-Beaulieu
1885

GEMEENTE	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ERPE-MERE	950	950	950	950	950	950	950	1.350	1.350	1.350	1.200
ESSEN	750	750	1.000	1.000	1.000	1.000	1.250	1.250	1.350	1.350	1.350
EVERGEM	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.190	1.190	1.100
GALMAARDEN	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
GAVERE	543	543	543	543	543	543	543	700	1.200	1.200	1.200
GEEL	870	870	870	870	870	870	870	1.170	1.170	1.170	1.170
GEETBETS	800	800	800	1.000	1.000	1.000	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250
GENK	1.050	1.050	1.050	1.050	1.050	1.050	1.050	1.100	1.100	1.100	1.100
GENT	1.175	1.175	1.175	1.175	1.175	1.175	1.295	1.450	1.450	1.450	1.450
GERAARDSBERGEN	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400
GINGELOM	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.450	1.450	1.450	1.450	1.450
GISTEL	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
GLABBEEK	830	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.200	1.200	1.200	1.200
GOOIK	950	950	950	950	950	950	950	950	1.150	1.100	1.100
GRIMBERGEN	775	775	775	775	775	775	775	775	775	775	775
GROBBENDONK	950	950	950	950	950	950	950	1.150	1.150	1.150	1.150
HAACHT	750	1.100	1.100	1.075	1.050	995	1.350	1.350	1.350	1.350	1.250
HAALERT	950	950	950	950	950	950	950	950	1.250	1.250	1.250
HALEN	925	925	925	925	925	925	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350
HALLE	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.300	1.300
HAM	850	850	850	850	850	850	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250
HAMME	1.500	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.750	1.750	1.750	1.750
HAMONT-ACHEL	625	625	625	625	625	625	625	900	900	900	900
HARELBEKE	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.550	1.550	1.550	1.550
HASSELT	1.575	1.375	1.325	1.275	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150
HECHTEL-EKSEL	750	750	750	750	750	750	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100
HEERS	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.600	1.600	1.600	1.600	1.600
HEIST-OP-DEN-BERG	938	938	938	938	938	938	938	938	938	938	938
HEMIKSEM	1.100	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.450	1.450	1.450	1.450
HERENT	600	600	600	600	600	600	600	950	950	950	950
HERENTALS	950	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.400	1.400	1.400	1.325
HERENTHOUT	700	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.200	1.200	1.400
HERK-DE-STAD	700	700	700	700	700	700	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350
HERNE	1.000	1.000	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.400	1.400	1.400	1.400
HERSELT	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.250	1.450	1.450	1.450	1.450
HERSTAPPE	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150
HERZELE	1.150	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.600	1.600	1.600	1.600
HEUSDEN-ZOLDER	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.300	1.300	1.550	1.550	1.550
HEUVELLAND	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.700	1.700	1.700	1.800	1.700
HOEGAARDEN	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.250	1.250	1.250
HOEILAART	850	850	850	850	850	850	850	1.000	1.000	1.000	1.000
HOESELT	1.000	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.450	1.450	1.450	1.450
HOLSBEEK	850	850	850	850	850	850	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
HOOGLEDE	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.600	1.600	1.600
HOOGSTRATEN	1.050	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350
HOREBEKE	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200
HOUTHALEN- HELCHTEREN	650	650	650	650	650	650	650	1.200	1.200	1.200	1.200
HOUTHULST	1.525	1.525	1.525	1.525	1.525	1.525	1.975	1.975	1.975	1.975	1.975
HOVE	885	885	885	885	885	885	885	1.150	1.150	1.150	1.150
HULDENBERG	750	750	750	750	750	750	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
HULSHOUT	900	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.200	1.200	1.200	1.200
ICHTEGEM	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.600	1.600	1.600	1.600
IEPER	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.500	1.500	1.500	1.500
INGELMUNSTER	1.100	1.100	1.100	1.250	1.250	1.250	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400
IZEGEM	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.600	1.600	1.600	1.600	1.600
JABBEKE	700	700	800	900	900	900	1.300	1.300	1.500	1.500	1.500
KALMTHOUT	450	450	500	500	750	750	750	750	1.100	1.100	1.100
KAMPENHOUT	950	950	950	950	950	950	950	950	950	950	950
KAPellen	700	700	700	700	700	700	700	700	700	700	700
KAPELLE-OP-DEN-BOS	1.075	1.175	1.175	1.175	1.175	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100
KAPRIJKE	800	800	800	800	800	800	800	1.200	1.200	1.200	1.200
KASTERLEE	675	675	675	675	675	675	675	925	925	925	925
KEERBERGEN	875	875	875	875	875	875	875	875	875	875	875
KINROOI	950	950	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350
KLUISBERGEN	1.100	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.250	1.250	1.250	1.250
KNESSELARE	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
KNOKKE-HEIST	975	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
KOEKELARE	1.450	1.450	1.450	1.450	1.450	1.450	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700
KOKSIJDE	1.350	1.450	1.450	1.450	1.450	1.450	1.850	1.950	1.950	1.950	1.950
KONTICH	638	638	638	638	638	638	750	750	750	995	995

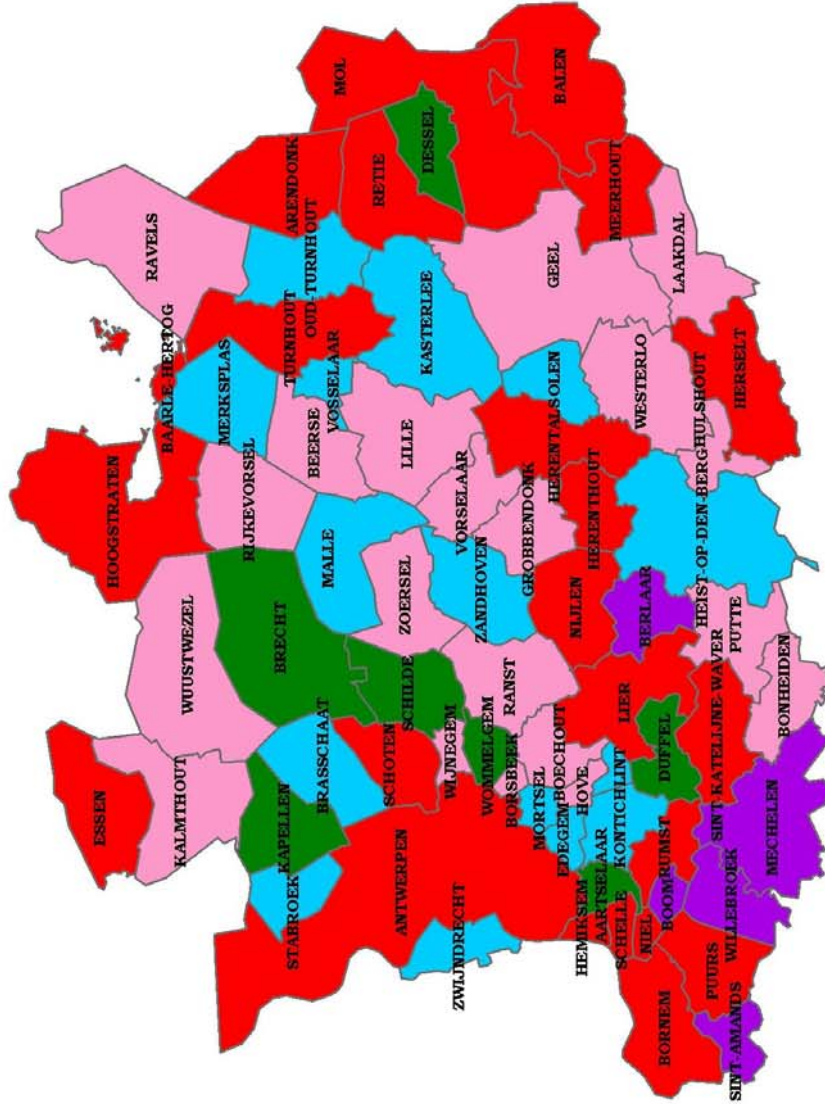
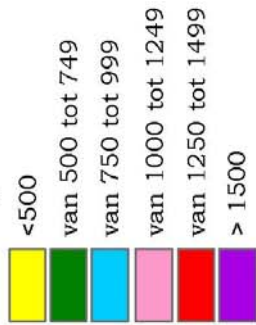
GEMEENTE	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
OOSTKAMP	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
OOSTROZEBEKE	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200
OPGLABBEEK	650	650	650	650	650	650	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150
OPWIJK	1.050	1.050	1.050	1.050	1.050	1.050	1.050	1.350	1.350	1.350	1.350
OUDENAARDE	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.200	1.200	1.200
OUDENBURG	1.450	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.900	1.900	1.900	1.900
OUD-HEVERLEE	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750
OUD-TURNHOUT	500	600	700	800	800	800	800	800	800	800	800
OVERIJSE	750	750	750	750	750	750	750	750	850	850	850
OVERPELT	588	588	588	588	588	588	1.176	1.176	1.176	1.176	1.176
PEER	975	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.350	1.650	1.650	1.600	1.550
PEPINGEN	800	800	800	800	800	800	800	1.100	1.100	1.100	1.100
PITTEM	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.300	1.625	1.625	1.625	1.625
POPERINGE	1.500	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.600	1.600	1.600	1.600	1.600
PUTTE	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.150	1.150	1.150
PUURS	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.300	1.300	1.300	1.395	1.395
RANST	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.120	1.120	1.120	1.120	1.120
RAVELS	875	875	875	875	875	875	875	1.000	1.000	1.100	1.100
RETIE	900	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.300	1.300	1.300	1.300
RIEMST	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400
RIJKEVORSEL	800	900	900	900	800	800	800	900	1.150	1.150	1.150
ROESELARE	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.525	1.625	1.625	1.625	1.625
RONSE	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.500	1.500	1.500	1.500
ROOSDAAL	900	900	900	900	900	900	1.050	1.050	1.050	1.050	1.050
ROTSELAAR	900	900	900	900	900	900	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200
RUISELEDE	1.100	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.500	1.500	1.500	1.500
RUMST	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250
SCHELLE	950	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350
SCHERPENHEUVEL- ZICHEM	750	1.400	1.400	1.250	1.250	1.250	1.250	1.450	1.450	1.450	1.450
SCHILDE	700	700	700	700	700	700	700	700	700	700	700
SCHOTEN	775	775	775	775	775	775	775	775	950	1.400	1.400
SINT-AMANDS	1.000	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.500	1.500	1.500
SINT-GENESIUS-RODE	825	835	835	835	835	835	835	835	835	835	835
SINT-GILLIS-WAAS	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.400	1.400	1.400	1.400
SINT-KATELIJNE-WAVER	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.400	1.400
SINT-LAUREINS	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200
SINT-LIEVENS-HOUTEM	1.265	1.415	1.415	1.350	1.350	1.350	1.450	1.450	1.495	1.495	1.495
SINT-MARTENS-LATEM	260	750	750	675	580	550	550	550	600	600	600
SINT-NIKLAAS	1.325	1.325	1.325	1.325	1.325	1.325	1.325	1.325	1.325	1.325	1.325
SINT-PIETERS-LEEUEW	625	750	750	750	750	750	750	800	800	800	800
SINT-TRUIDEN	943	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
SPIERE-HELKIJN	1.450	1.450	1.450	1.450	1.450	1.850	1.850	2.200	2.200	2.200	2.200
STABROEK	850	850	850	850	850	850	850	950	950	950	950
STADEN	1.150	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.600	1.600	1.600	1.600	1.600
STEENOKKERZEEL	500	750	750	750	750	750	750	900	900	900	900
STEKENE	1.000	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350
TEMSE	1.125	1.125	1.125	1.125	1.125	1.125	1.125	1.125	1.125	1.125	1.125
TERNAT	925	925	925	925	925	925	1.275	1.275	1.275	1.275	1.275
TERVUREN	650	650	650	650	650	650	650	650	700	700	700
TESSENDERLO	950	950	950	950	950	950	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250
TIELT	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250
TIELT-WINGE	1.000	1.000	1.000	950	950	950	950	950	950	950	950
TIENEN	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400
TONGEREN	1.250	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.250
TORHOUT	1.000	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.600	1.600	1.600	1.950
TREMELO	700	700	700	700	700	700	700	700	1.100	1.100	1.100
TURNHOUT	1.050	1.050	1.050	1.050	1.050	1.050	1.050	1.050	1.250	1.250	1.250
VEURNE	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700	1.950	1.950	1.950	1.950
VILVOORDE	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200
VLETEREN	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
VOEREN	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350	1.500	1.500
VORSELAAR	800	800	900	900	900	900	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200
VOSELAAR	800	800	800	600	600	600	600	900	900	900	900
WAARSCHOOT	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.450	1.450	1.450	1.450	1.450
WAASMUNSTER	1.000	1.000	1.100	1.100	1.100	1.100	1.450	1.450	1.450	1.450	1.450
WACHTEBEKE	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.500	1.500	1.500
WAREGEM	1.250	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.600	1.600	1.600
WELLEN	900	900	900	900	900	900	900	1.350	1.350	1.350	1.350
WEMMEL	625	625	625	625	625	625	625	850	850	850	750
WERVIK	1.350	1.350	1.350	1.500	1.500	1.500	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000

GEMEENTE	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
WESTERLO	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100
WETTEREN	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.500	1.500	1.500	1.500
WEVELGEM	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.800	1.800	1.800	1.800
WEZEMBEEK-OPPEM	650	650	650	650	650	650	650	750	750	750	750
WICHELEN	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.500	1.500	1.500	1.400
WIELSBEKE	1.245	1.245	1.245	1.245	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200
WIJNEGEM	700	700	700	850	850	850	850	850	850	1.175	1.175
WILLEBROEK	1.500	1.500	1.500	1.500	1.400	1.400	1.400	1.600	1.600	1.600	1.600
WINGENE	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.700	1.700	1.700	1.700
WOMMELGEM	500	500	500	500	500	500	500	700	700	700	700
WORTEGEM-PETEGEM	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
WUUSTWEZEL	775	875	875	875	875	875	875	1.075	1.075	1.175	1.175
ZANDHOVEN	875	875	875	875	875	875	875	975	975	975	975
ZAVENTEM	487	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750
ZEDELGEM	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.500	1.500	1.500	1.500
ZELE	850	850	900	900	900	900	900	1.150	1.150	1.150	1.150
ZELZATE	850	850	850	850	850	850	1.050	1.450	1.450	1.450	1.450
ZEMST	875	875	875	875	875	875	875	1.100	1.100	1.100	1.100
ZINGEM	1.125	1.125	1.125	1.125	1.125	1.125	1.125	1.125	1.425	1.425	1.425
ZOERSEL	745	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
ZOMERGEM	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.100	1.100	1.375	1.375	1.375
ZONHOVEN	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.500	1.500	1.500	1.350	1.350
ZONNEBEKE	1.425	1.425	1.425	1.425	1.425	1.425	1.425	1.725	1.900	1.900	1.900
ZOTTEGEM	1.375	1.375	1.375	1.375	1.375	1.375	1.375	1.375	1.600	1.600	1.600
ZOUTLEEUW	900	900	900	900	900	900	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250
ZUIENKERKE	1.400	1.800	1.800	1.800	1.800	1.800	1.800	1.800	1.800	1.800	1.800
ZULTE	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
ZUTENDAAL	950	1.050	1.050	1.050	1.050	1.050	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
ZWALM	950	950	950	950	950	950	950	950	950	950	950
ZWEVEGEM	1.200	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.800	1.800	1.800	1.800
ZWIJNDRECHT	800	900	900	900	900	900	900	900	900	900	900
<i>gemiddelde Vlaamse Gewest</i>	<i>1.019</i>	<i>1.068</i>	<i>1.076</i>	<i>1.076</i>	<i>1.073</i>	<i>1.074</i>	<i>1.169</i>	<i>1.259</i>	<i>1.293</i>	<i>1.305</i>	<i>1.305</i>

Onroerende Voorheffing - Opcentiemen 2005

Antwerpen

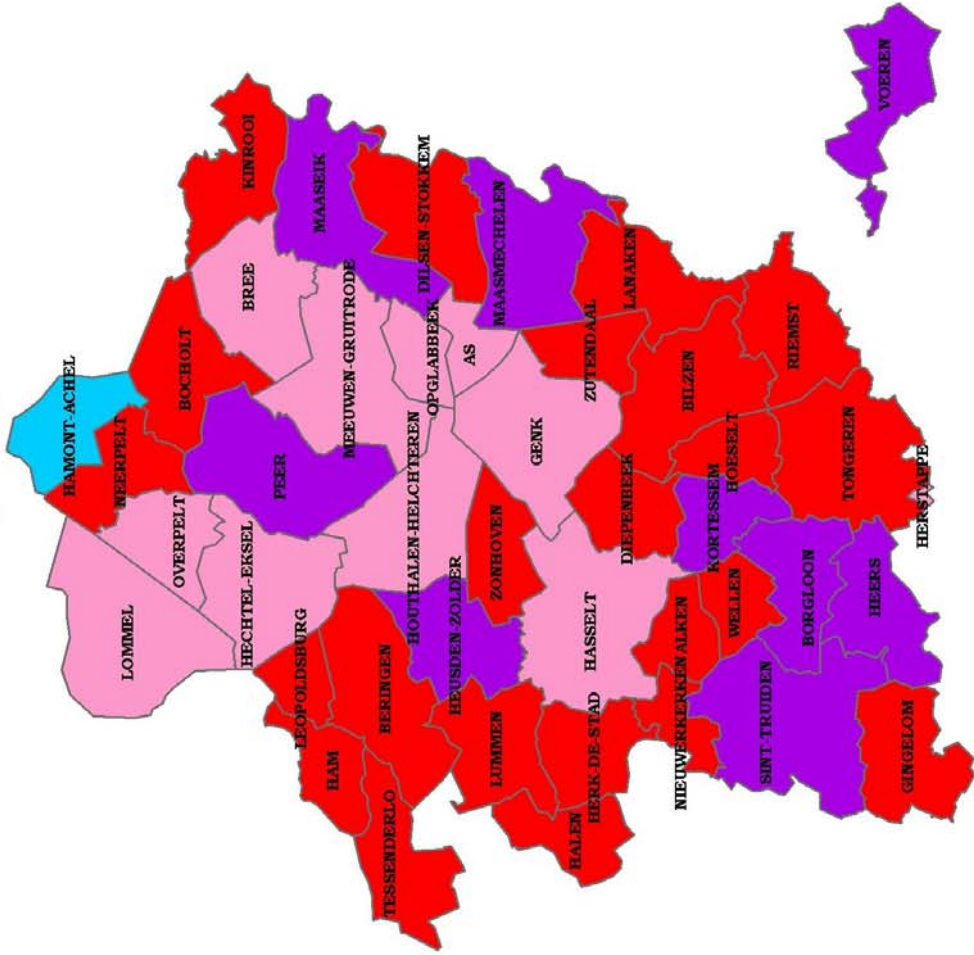
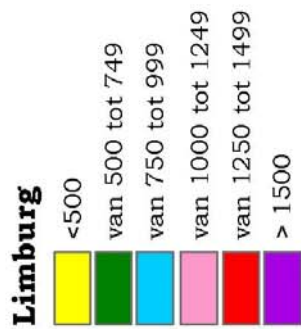

Provinciale opcentiemen : 290

© AEGIS/CIPAL

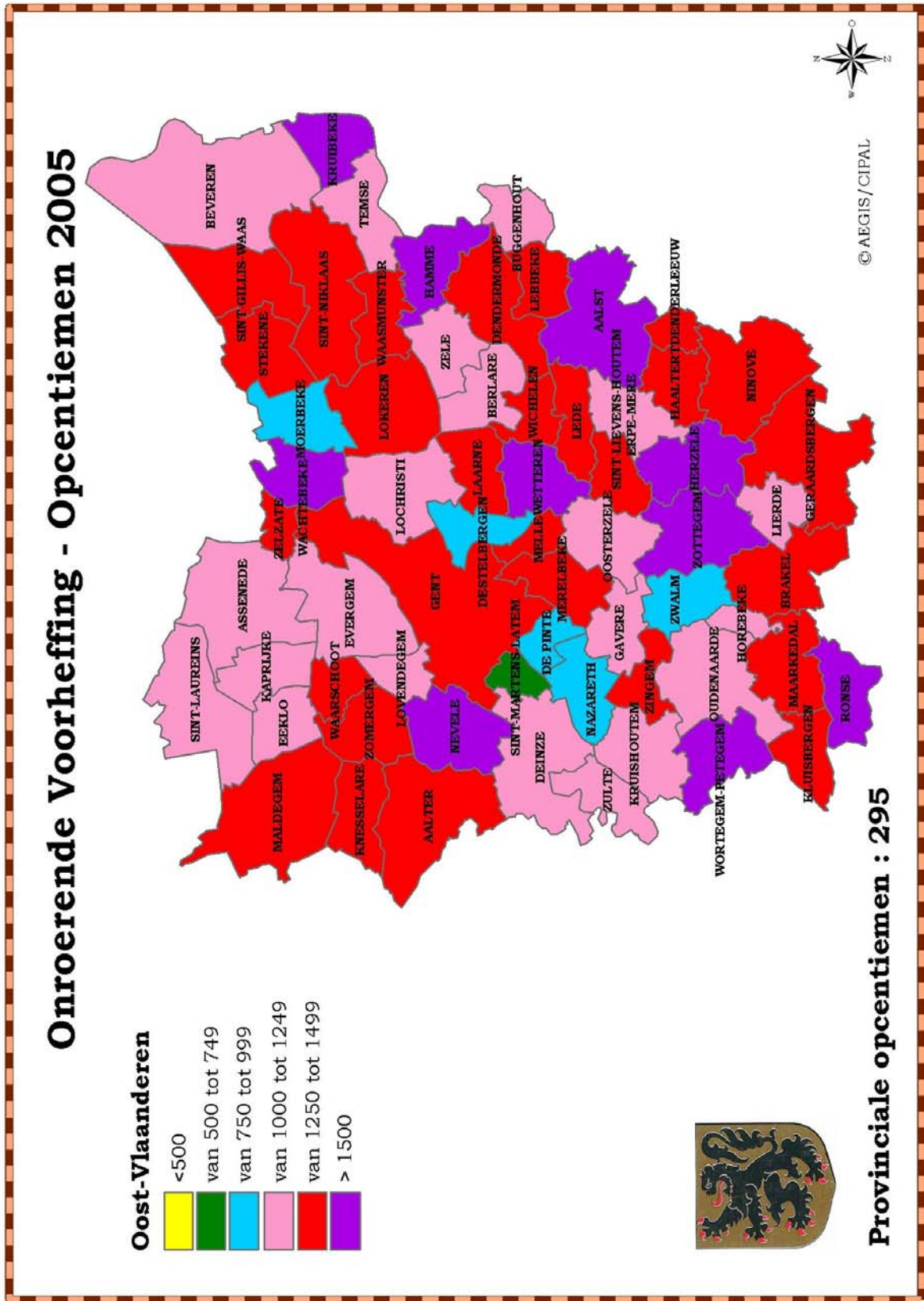
Onroerende Voorheffing - Opcentiemen 2005

Provinciale opcentiemen : 400

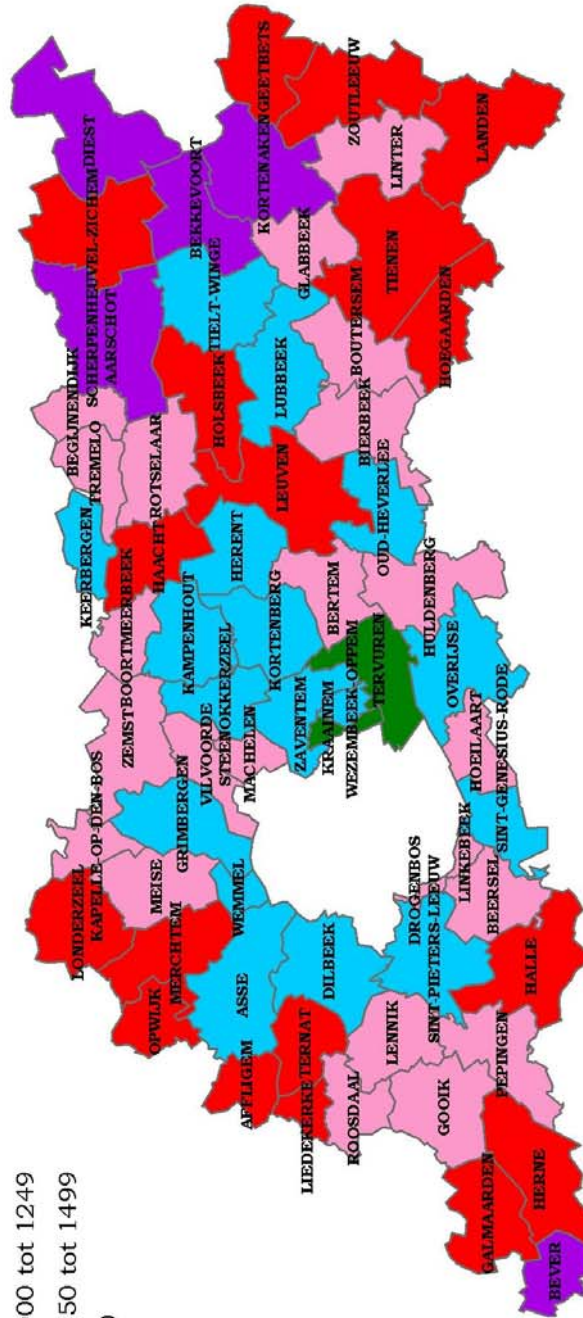
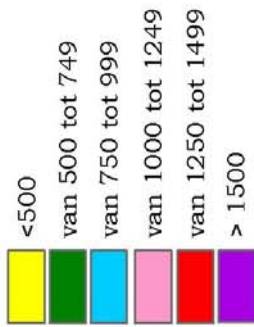

© AEGIS/CIPAL

Onroerende Voorheffing - Opcentiemen 2005

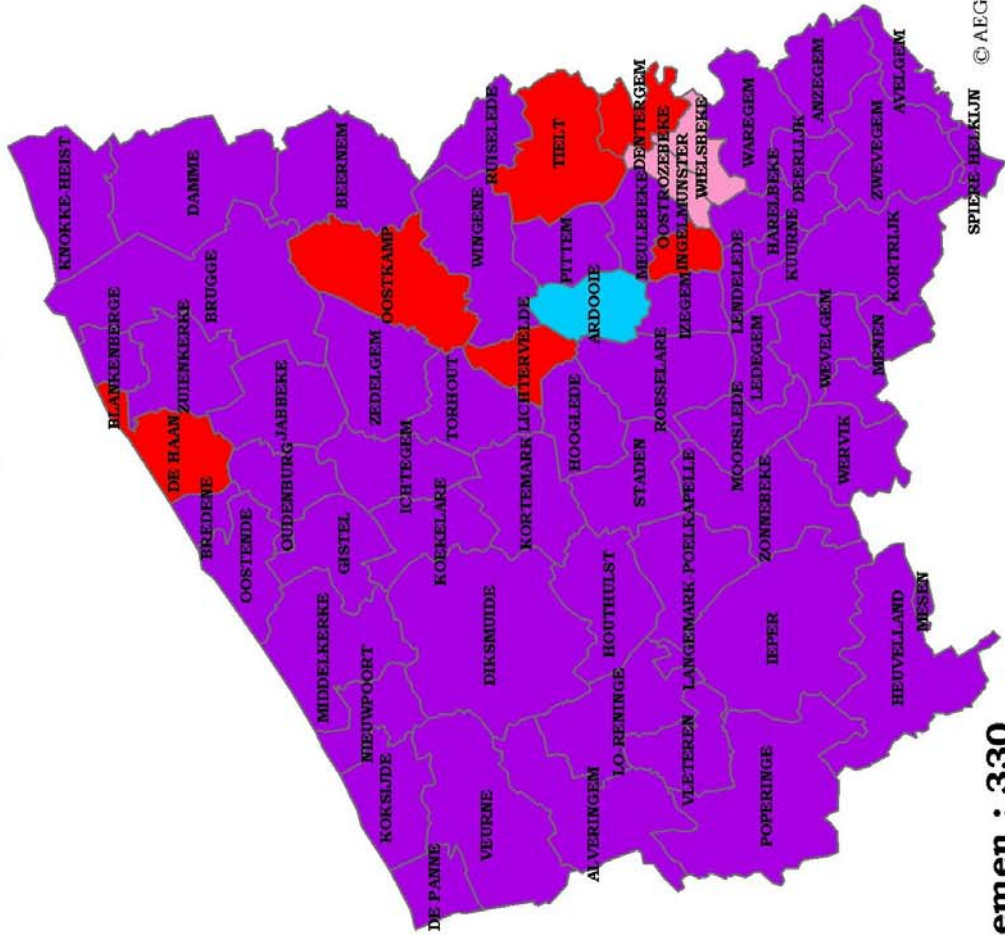
Vlaams-Brabant

© AEGIS/CIPAL

Provinciale opcentiemen : 332

Onroerende Voorheffing - Opcentiemen 2005

Provinciale opcentiemen : 330

SPITSE HEKKIJN © AEGIS/CIPAL

BIJLAGE 2

DE TWEEDE SCHEPPING - HET LANDSCHAP IN MUTATIE (1813-1865)

Lic. Lucas TESSENS

Tijdens de eerste helft van de 19de eeuw kwam de burgerlijke maatschappij tot stand. Deze bijdrage belicht vooral de veranderingen die optraden in de eigendomsstructuren en de mutaties in het landschap. In die tijd begon immers de verkenning, de verovering, het lineair maken en de opvulling van de open ruimte ... de tweede schepping.

Dit artikel vormt slechts de eerste neerslag van een breder opgezet onderzoek in teamverband. Daarvoor werd een centraal databestand, de zogenaamde 'Masterbase', aangemaakt waarin gegevens over wegen, kanalen en spoorwegen worden verzameld¹. Daarnaast werd een tekst-database ontwikkeld waarin ca. 8.000 historische feiten en citaten met bronvermelding zijn opgenomen. De daaraan gekoppelde software is in staat volautomatisch tijdlijnen te creëren en punten in de tijdsruimte te plotten. Op die manier komt een visueel referentiekader tot stand dat moet helpen om feiten in hun context te zien, verbanden en trends te ontdekken. De 'kennistool' laat ook toe anomalieën te ontdekken, bijvoorbeeld wanneer een feit (gevisualiseerd als een punt) zich buiten een afgebakende periode (tijdlijn) bevindt of wanneer twee of meer bronnen over hetzelfde feit, twee (of zelfs meer) punten genereren in de tijdsruimte. Dat leidt dan tot bronnenkritiek. Deze heuristische methode is geïnspireerd door de ervaring die wij mochten opdoen (en we beschouwen dat als een gelukkig voorrecht) bij het mee ontwikkelen van de datawarehouses van het Kijk- en Luistergeld en van de Onroerende Voorheffing, beide opgezet binnen de Belastingdienst voor Vlaanderen. Ook daar was en is het doel uit een massa gegevens zinvolle en correcte informatie te halen. Tot daar de methodologische achtergronden van dit artikel.

'Schets eener Grondwet'

In de jaren 1812-1813 werkt Gijsbert Karel van Hogendorp, in afwachting van de terugkeer van prins Willem Frederik van Oranje-Nassau, aan zijn 'Schets eener Grondwet'. Het is een compromis tussen Ancien Régime en de verworvenheden van de Franse Revolutie.

Wanneer de Britten Willem op 30 november 1813 in Scheveningen aan land zetten, heeft hij één dringende opdracht op zak: van de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden een hecht geheel vormen, een 'amalgam', een bufferstaat tegen de Franse territoriale pretenties.

De Hollandse notabelen en van Hogendorp merken al snel dat Willem despotische trekjes vertoont en absoluut geen rekening wil houden met een controle van de Staten-Generaal. De tekst van

de grondwet die tussen december 1813 en eind januari 1814 tot stand komt en op 29 maart 1814 de goedkeuring krijgt van een groep uitgezochte notabelen, geeft aan de koning zo'n uitgebreide bevoegdheden dat het eerder op een consecratie van het vorstelijk absolutisme neerkomt dan op een garantie voor medezeggenschap of controlebevoegdheid van de burgerij. Overigens is het de koning die zelf de leden van de Eerste Kamer benoemt. De Belgische industriëlen hebben snel begrepen dat de Nederlandse grondwet vroeg of laat ook op hen van toepassing zal zijn. Op 26 december 1813 komen Huyttens en Lieven Bauwens in Den Haag aankloppen met drie speciale verzoeken: de kopers van voormalige kloostergoederen (het zogenaamde zwartgoed) moeten in hun rechten worden gelaten, de nijverheid in het Zuiden verdient aanmoediging en in de disputen tussen de klerikalen en de Fransgezinden komt Willem best niet tussenbeide². Ziedaar de bekommernissen van de Belgische bourgeoisie. Vergeten we niet dat de Belgische industriëlen, zoals Cockerill, Tiberghien, de Heyder, Bauwens zelf en vele anderen, hun manufacturen in abdij- en kloostergebouwen hebben gevestigd³. Anders dan de Nederlandse topklasse heeft de Belgische elite haar kapitaal vooral in vastgoed geïmmobiliseerd en zij wist dat beschermd door de van oorsprong Franse wetten. Een groot deel van het beleid van Willem I beoogt de verhoging van de rotatiesnelheid van die activa, om kredieten los te maken ... om van grond verhandelbaar papier te maken.

Nederlandse topklasse heeft de Belgische elite haar kapitaal vooral in vastgoed geïmmobiliseerd en zij wist dat beschermd door de van oorsprong Franse wetten. Een groot deel van het beleid van Willem I beoogt de verhoging van de rotatiesnelheid van die activa, om kredieten los te maken ... om van grond verhandelbaar papier te maken.

¹ Daarin zijn op dit ogenblik de gegevens over 1.165 kanalen, spoorlijnen en wegen gestockeerd (naam, bouwperiode, locatie, afstand, verbonden plaatsen, bronnen, opmerkingen en anomalía).

² 19270010: 162

³ 19380024: 238. Voor afbeeldingen van industriële complexen raadplege men 19950072. Porceleinkaarten bevatten eveneens een schat aan visuele informatie over fabrieken en handelszaken; 19790038 geeft een goed overzicht. Zie eveneens 19810041.

Belastingen, Domeinen en staatsschuld

Artikel 117 van de Grondwet van 1814 bepaalt *“de belastingen bij het aannemen dezer Grondwet bestaande, blijven op denzelfden voet, tot dat er anders over beschikt worde bij wet.”*⁴ Dat wil dus zeggen dat ook de aanslagvoet van de grondbelastingen, van kracht tijdens het Franse bewind, behouden blijft. Die continuïteit aan de inkomstenzijde is nodig, al was het maar omdat Willem zichzelf zeker niet vergeten is. Artikel 30 bepaalt dat hij een jaarlijks inkomen van 2,4 miljoen gulden geniet. Dat inkomen vertegenwoordigt niet minder dan 10,9% van de totale ontvangsten aan grondbelastingen (22 miljoen gulden voor het jaar 1814) en betekent dus een fikse aderlating voor het staatsbudget.

Artikel 31 heeft alles met grondbezit te maken: *“Bij de wet kan worden bepaald, dat aan den tegenwoordigen koning Willem Frederik van Oranje-Nassau, des verkiezende, tot gedeeltelijke voldoening van het gemelde jaarlijksche inkomen, in vollen eigendom als patrimonieel goed zullen worden overgegeven zoo veel domeinen, als een zuiver inkomen van vijf tonnen gouds opbrengen.”* De Franse tekst luidt enigszins anders: *“Si le roi Guillaume-Frédéric d’Orange-Nassau actuellement régnant, en fait la proposition, il peut lui être assigné, par une loi, des domaines en toute propriété à concurrence de 500.000 florins de produit, lesquels seront déduits des revenus déterminés à l’article précédent.”* Deze bepalingen zullen grote gevolgen hebben voor het latere België.

Omdat het Nederlandse koninkrijk met een schuldenberg van 1,7 miljard gulden kampt en het beheersen van het budget dus van het allerhoogste belang is, wil Willem op het geheel van de inkomsten en uitgaven een strenge en vooral persoonlijke controle uitoefenen. Toch voert hij een politiek van ‘deficit spending’ en in dat opzicht is hij modern te noemen. In extremis wordt in de grondwet ingevoegd dat de Rekenkamer (een soort Rekenhof) naar aloude traditie wel opnieuw mag functioneren maar heel opmerkelijk is dat de Administratie der Domeinen nadrukkelijk buiten de controlebevoegdheid van de Rekenkamer valt (wet van 9 juli 1814).

Voor het beheersen van de staatsschuld worden diverse organismen in het leven geroepen: de Amortisatiekas (heden algemeen een ‘sinking fund’ genoemd, d.i. een fonds waarin opbrengsten worden gestort, dienend om de kapitaalaflossingen en de intrestbetalingen te doen), het syndikaat der Nederlanden, en andere. Weerom ligt de finale controle en de benoemingsbevoegdheid van de leden van die lichamen in handen van de koning. In de doolhof van instanties vindt alleen hij nog zijn weg terug en op die manier zet hij een systeem van communicerende vaten op en een strenge scheiding tussen de staatskas en het persoonlijk bezit van de vorst is dan ook compleet zoek.

Napoleon en de grond naast het slagveld

Napoleon’s mislukkingen in Spanje en de dure veldtocht naar Moskou (juni tot november 1812) hadden de ‘Trésor de l’Armée’, die in de vorige jaren zo rijkelijk gespijsd werd met de opbrengsten uit systematische plunderingen in de ‘bevrijde’ landen, fel aangetast. Na de slag bij Leipzig (16-19 oktober 1813), die de coalitie van de geallieerden meer vertrouwen geeft omdat Napoleon daar verliest, taant de ster van de Adelaar ook in Frankrijk. Bovendien ziet de keizer zich voor de eerste keer verplicht de grondbelastingen fors te verhogen⁵. Dat kost hem een deel van de steun van de bezittende klasse. Een beetje ironisch eigenlijk: een jaar na zijn coup op 14 april 1800, had hij zich geliefd gemaakt door de grondlasten te verlagen en een jaar vóór zijn val moet hij die noodgedwongen verhogen. Vanaf 1812-13 zien we spotprenten tegen Napoleon verschijnen. Zij alluderen op de tol aan mensenlevens die zijn oorlogen kosten. Op 31 maart 1814 marcheren de geallieerde legers Parijs binnen en Napoleon doet op 6 april afstand van de troon. Hij mag als dank voor de bewezen diensten, beladen met meerdere miljoenen en een schat aan diamanten, soeverein van het zonnige Elba gaan spelen⁶. Op het Congres van Wenen (1 november 1814 tot 9 juni 1815) wordt de kaart van Europa hertekend en de restauratie van de monarchie bevestigd. De terugkeer van Napoleon (1 maart 1815) zaait nog even verwarring in de financiële kringen, die op enkele dagen tijd zelfs 20 miljoen francs naar het buitenland versluizen. Waterloo is nog slechts een detailoperatie in de definitieve uitschakeling van de superlakei van de bourgeoisie. Willem I verleent Wellington, de grote overwinnaar, de titel van Prins van Waterloo én 1.083 hectaren bossen - gelegen langs weerszijden van de weg Nivelles-Namur (bois de Nivelles, bois de Hazois, bois de Bossut). Hij zal die in de 35 jaren nadien, met toelating, laten kaalkappen om er landbouwgrond van te maken⁷. De bossen moeten hem een jaarlijks inkomen van 20.000 gulden opleveren. Wij houden dat cijfer even in het achterhoofd want het is nog dienstig in het verdere verloop van de geschiedenis.

⁴ 18280002: 162

⁵ In 1828 maakt VAN BREUGEL een bijzonder interessante studie over de verdeling van de grondbelasting over de verschillende departementen van het Franse keizerrijk: ‘Esquisse historique et élémentaire sur la contribution foncière et le cadastre’ (18280002) Men raadplege ook 19440006: 23.

⁶ 19690056: 140. In dit werk maakt GUILLEMIN brandhout van de cultus die gedurende 150 jaar rond Bonaparte was opgebouwd.

⁷ 18740004: 1053; Recueil des Lois ..., 2ième série, T. 3: 251-254; 19000006: 163; 20040030: 186-187.

België bij Nederland: het amalgaam

In de zuidelijke Nederlanden is er na 1 februari 1814 een machtsvacuüm ontstaan dat de geallieerden opvullen met de installatie van een militair bestuur. Zo verward als de toestand al is, zo ideaal is hij voor een annexatie door Holland. Die wordt echter ingekleed als een “vereniging” en zelfs een “hereniging”, teruggaand op de historische banden tussen de Lage Landen. Dat het voorgeschotelde scenario geschiedkundig niet klopt, is van minder belang voor de machthebbers. In feite staat Willem wegens het eeuwenlange uiteengroeien van Noord en Zuid, voor een quasi onmogelijke taak. Op economisch, godsdienstig en constitutioneel vlak zijn er in het Zuiden en in het Noorden totaal andere achtergronden tot stand gekomen. We sommen er enkele op: de sluiting van de Schelde door de Hollanders had het Vlaamse land in ellende gebracht; tijdens het Franse Bewind was de wereldlijke macht van de kloosters en de abdijen in geheel het Zuiden gefnuikt en zij kregen daardoor op het politieke forum (wel in de publieke opinie) geen rol meer toebedeeld; een aanzienlijk deel van de burgerlijke elite had zich verregaand met de Fransen gecompromiteerd en was dus uitgerangeerd bij de ‘bevrijding’; de slechte ervaringen tijdens het samengaan van conservatieve en progressieve krachten in 1790 lagen nog vers in het geheugen. De historicus Demoulin noemt de vereniging dan ook artificieel en brutaal⁸. Colenbrander brengt het ontbreken van een nationaal besef in België in rekening⁹. Geyl benadrukt dat de vereniging wel kans op slagen had¹⁰.

De opgelegde grondwet

De grondwet van 1814 zal vanaf 1815 – weliswaar met enige obligate aanpassingen – van kracht worden in het gehele koninkrijk. In de commissie die voor de herziening van de Nederlandse basistekst moet instaan en die opnieuw onder de leiding van van Hogendorp vergadert, zegt de Belgische graaf de Mérode “*le peuple doit recevoir sa constitution d'en haut*”¹¹. Van een brede volksraadpleging kan geen sprake zijn: er wordt over beraadslaagd “*sans aucun mandat du peuple*”, stelt De Smet in 1832 vast¹². Van de 1.604 Belgische notabelen die over de aanvaarding van de grondwet mogen beslissen, komen er 1.323 opdagen, stemmen er 796 tegen en 527 voor. De “nee”-stemmen komen voor het merendeel uit de zeer katholieke Vlaamse provincies en 126 nee-stemmers hadden hun stem met godsdienstige redenen omkleed. Die motiveringen komen Willem zeer gelegen want in zijn visie op de Staat zijn godsdienst en politiek twee gescheiden (of althans te scheiden) werelden. Bijgevolg verwerpt hij die “nee”-stemmen en gaat hij ervan uit dat de afwezigen sowieso “ja” zouden hebben gestemd¹³. De grondwet is dus goedgekeurd en wordt op 24 augustus 1815 geproclameerd. Het is dus een opgelegde grondwet, “*une constitution imposée*” zoals De Smet ze in 1832 noemt¹⁴. Van de kant van de notabelen heeft koning Willem weinig tegenstand te vrezen; in wezen zijn hun belangen gelijklopend. Een oppositie vanuit de pers is waarschijnlijker omdat in die kringen een cocktail van liberale en republikeinse ideeën bestaat. Theo Luykx wijst met nadruk op de strenge repressiepolitiek tegen de Belgische pers¹⁵ en dat gedurende de gehele bewindsperiode van Willem I.

Voor Willem is wellicht het belangrijkste dat de Nederlandse staatsschuld over bijna driemaal zoveel onderdanen (het Noorden telt 2 miljoen en het Zuiden 3,5 miljoen inwoners) en tweemaal zoveel oppervlakte kan gespreid worden. De uitbreiding van de te belasten massa is welgekomen.

Het spreekt vanzelf dat het administratieve instrumentarium, in Den Haag ontwikkeld, eenvoudigweg wordt getransplanteerd op het Zuiden. Een aantal Belgische notabelen krijgt zitting in de Staten-Generaal en de administratie wordt eveneens met Belgen aangevuld. De zaken worden evenwel steevast in Den Haag en in Amsterdam beslist en de structuur van de staat is in feite even centralistisch als tijdens het Napoleontische keizerrijk.

⁸ 19380024: 358

⁹ 19270010

¹⁰ 19600067

¹¹ 19580059: 58

¹² 18320001, II: 287

¹³ Voor de uitslag van de stemming per kiesdepartement raadplege men 19780085, I: 274-275.

¹⁴ 18320001, II: 325

¹⁵ De kranten mochten dan al een repressie ondergaan, van hun belastinggelden onder de vorm van het dagbladzegel was het bewind niet vies. De zegelbelasting op de kranten is van Franse origine (1797) en heeft op de ontplooiing en de democratisering (in de 19de eeuw is dat een zeer relatief begrip) van periodieken gedrukt tot in het revolutiejaar 1848. LUYKX toont aan dat deze belasting tot 40% van de kostprijs van de krant kon belopen. (19560001: 3, 7 en 14)

Grondbelasting bevroren

De kadastrale opmetingen, opgestart onder Napoleon, gaan op uitdrukkelijk verzoek van Willem verder¹⁶. De werking van het kadaster met het oog op het heffen van belasting heffen past in het prioriteitenlijstje van de door geldzorgen geplaagde koning. De provincies en de gemeenten mogen dan wel indirecte belastingen heffen (bvb. op voeding), de opbrengst daarvan komt in de bodemloze en duistere centrale schatkist terecht. Hun financiële afhankelijkheid van de kroon is verpletterend. Van der Woud stelt het als volgt: *“Dure plannen vond men vroeg of laat terug in de voedselprijzen.”*¹⁷ Het zijn vooral de laagste klassen die aldus worden getroffen maar in die tijd is dat hoegenaamd geen politiek punt omdat het protest zich toch niet kan vertalen in een electorale afstraffing. De middenlaag komt onder sterke fiscale druk te staan en elke zware tegenslag slaat hun financiële reserves weg. Het overheidsbeleid begunstigt de toplaag. De overheid gaat er van uit dat de kracht van een natie afhankelijk is van de welvaart van een kleine elite. Het is een opinie die lang zal standhouden¹⁸.

Die attitude vinden we terug in de opvallende stabiliteit van de grondbelasting. De gebudgetteerde som blijft tussen 1816 en 1830 op 16 miljoen gulden bevroren. Crommelin verklaart dit in 1865 als volgt: *“Men erkende ten volle de bestaande ongelijkheid ten opzichte zoowel van de provinciën als van de bijzondere ingezetenen, maar vleide zich met de hoop onmiddellijk na afloop der kadastratie overal denzelfden voet van belasting in te zullen kunnen voeren en zodoende alle bezwaren en moeilijkheden uit den weg te ruimen.”*¹⁹

Economische uitdaging

Het nieuwe land dat Willem aantreft, houdt ook op economisch vlak een formidabele uitdaging in petto. Nederland heeft zich gedurende een paar eeuwen kunnen bekwamen in de overzeese handel en dat mede door de sluiting van de Schelde. De internationale handelsvaart was in handen van een oligopolie met de Britten in de rol van onbetwist heerser. In België is er, dankzij de steenkoolmijnen in Wallonië, langs de Maas een industriebekken in ontwikkeling en in Vlaanderen bestaat een belangrijke textielnijverheid. Het Waalse industriebekken is echter in de richting van Frankrijk gekeerd. Om het jonge koninkrijk te stabiliseren en te consolideren had Willem bij zijn aantreden in 1814 een protectionistische stelling gehuldigd. Die was echter niet gerealiseerd want met de Britten aan zijn zijde kon Willem die beleidslijn niet handhaven. Dat in die jaren een open economie moest leiden tot een zware crisis - gezien het overwicht van Engeland in de export van industriegoederen - was te voorzien. De afschaffing van de invoerbelasting op katoen (28 april 1814) betekende een felle klap voor de textielindustrie en haalde zelfs de manufacturen van Lieven Bauwens onderuit. Voor de Britten moet de economische wraak zoet gemaakt hebben. Had Bauwens immers niet hun industriële patenten geroofd?²⁰

Kanalenkoning

De eerste grote openbare werken die Willem moet laten uitvoeren - de verdragteksten verplichten hem daartoe - bestaan uit een verdedigingslinie aan de zuidelijke grens met Frankrijk. Er komen voor 80 miljoen gulden forten tot stand in volgende plaatsen: Mons, Tournai, Menen, Oudenaarde, Ieper, Charleroi, Namur, Huy, Liège, Mariembourg en Philippeville²¹. De bouw van de verdedigingslinie vormde geen belasting voor het budget want de financiering viel ten laste van het overwonnen Frankrijk²².

Willem staat ook wel bekend als de ‘kanalen-koning’ en daar is reden toe. Onder zijn bewind wordt er duchtig gegraven. Het kaartje²³ geeft een overzicht van de bestaande waterwegen, van de onder Willem’s bewind gerealiseerde kanalen en van de verbindingen die weliswaar van de tekentafel kwamen doch onuitgevoerd bleven.

¹⁶ 18280002: 159. Het zijn niet de enige opmetingen die doorgaan in onze gewesten; aan de Franse grens worden in de periode 1815-1818 door Hollandse en Franse militairen topografische werkzaamheden uitgevoerd met het oog op de grensbepaling; in de bezettingszones in Frankrijk en België (20/11/1815 tot 9/10/1818) worden eveneens opmetingen gedaan (zie 19900079: 33).

¹⁷ 19870070: 528-530

¹⁸ vergelijk 19380024: 246

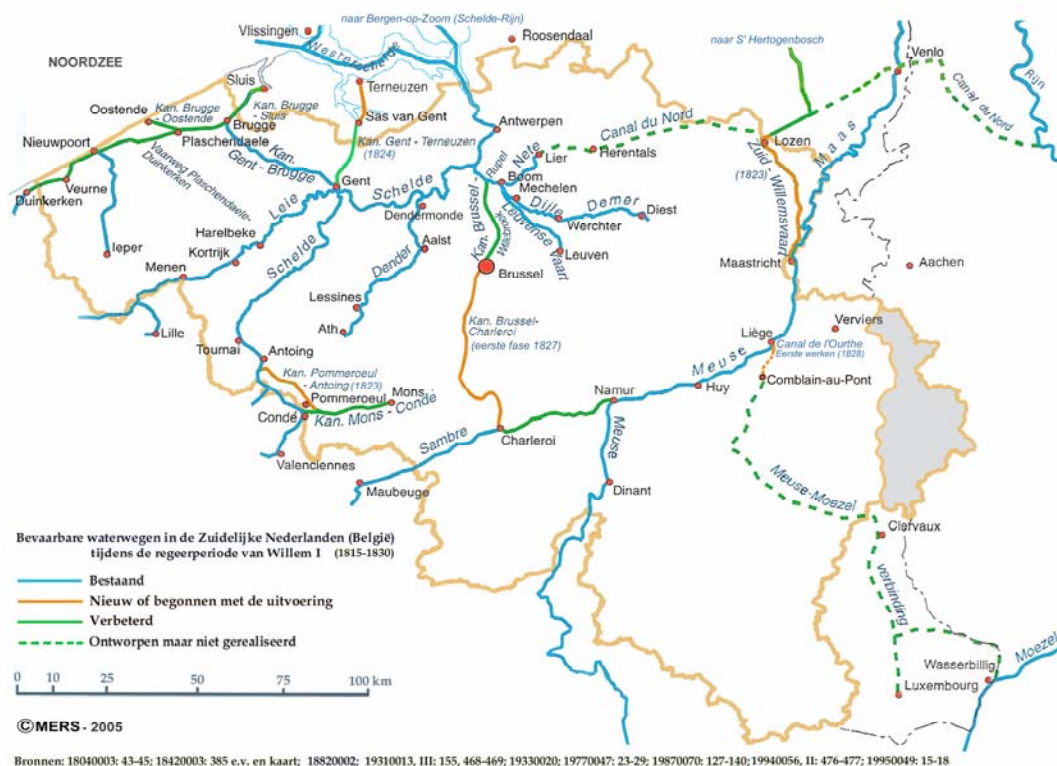
¹⁹ 18650002: 87

²⁰ 18850002: 90-91

²¹ 19380024: 105. Voor België was het eigenlijk een reconductie van het barrièretractaat dat van 1715 tot 1782 Hollandse en Oostenrijkse garnizoenen legerde in Namur, Tournai, Menen, Veurne, Warneton, Ieper, het fort ‘De Knokke’ (aan de samenvloeiing van de Ijzer en de Ieperlee). Dendermonde zat toen met een garnizoenrecht opgezaald; het tractaat werd in 1782 door keizer Jozef II opgezegd. (19010003: 30)

²² Hetzelfde geldt voor het geallieerde bezettingsleger van 150.000 man (Prusen, Russen, Engelsen en Oostenrijkers) - 19900079: 34.

²³ Voor het ontwerpen van de kanalen-kaart werd er gebruik gemaakt van talrijke bronnen: 1804:43-45;18420003: 385 e.v. en het in dat werk opgenomen kaartje; 18820002; 19310013, III: 155 en 468-469; 19330020; 19770047: 23-29; 19870070: 127-140; 19940056, II: 476-477; 19950049: 15-18.

Niet toevallig blijft Antwerpen verstoken van een verbinding met het Pruisische hinterland. Ten oosten van Antwerpen en in de provincie Limburg is de kaart opvallend leeg. Het ontwerp van het 'Canal du Nord', nog onder Napoleon uitgetekend, botst op de tegenkanting van de havenlobby's van Amsterdam en Rotterdam en die zitten natuurlijk dicht bij het koninklijk paleis. Tijdens de periode van de vereniging wordt de Rotterdamse haven bevoordeeld en de Antwerpse haven achtergesteld. Zo zijn de loodsrechten op de Schelde dubbel zo hoog als die voor Rotterdam en wordt de bebakening, de organisatie van sleepdiensten en de aangevraagde dedouanering van de import te Antwerpen (en niet te Vlissingen) op de lange baan geschoven. Daar staat tegenover dat boven Amsterdam het Noordhollands Kanaal reeds in 1824 is afgewerkt²⁴.

De Antwerpse haven blijft aangewezen op haar intrinsieke voordelen (de diepgang, de lagere lonen en de soepele goederenbehandeling) en die werpen hun vruchten af. Een sterk industriële pool groeit daar echter niet tijdens het Hollandse bewind. De Scheldestad blijft slechts een punt in de goederenstroom.

Bossen en gronden voor Willem en de Société Générale

Willem is zich bewust van de noodzaak financiële hefbomen te creëren, om de economie aan te zwengelen. Tijdens zijn verblijf in Engeland²⁵ had hij immers gezien hoe de Londense City eender welk industrieel of infrastructureel initiatief op gang kon trekken. De zogenaamde Britse 'kanalen-manie' is daarvan trouwens een treffend voorbeeld. In 1822, na de mislukte poging om een centrale Nederlandse Bank in het leven te roepen, acht hij de tijd rijp om de bepalingen van artikel 31 van de grondwet (zie hoger) in werking te stellen. De landerijen, hoeven en bossen (met bijhorende pachten en rechten) die hij uitkiest om tot 500.000 gulden jaarlijkse opbrengst te komen, vormen een reusachtige aderlating voor de Domeingoederen. De opsomming van deze immobiliën beneemt meer dan honderdvijftig bladzijden in de 'Recueil des Lois'. Deze transfer van eigendommen is, na de inbeslagname van de kloostergoederen ten voordele van de staat en de verkoop van die Nationale Goederen onder het Franse bewind (zie ons artikel in het Jaarverslag 2004), de derde grote beweging in de immobiliënsector in nauwelijke dertig jaar tijd. Profiteerden van de eerste twee operaties vooral de staat en de burgerij, dan is het nu de koning die zijn deel van de koek neemt.

²⁴ 19380024: 342-346

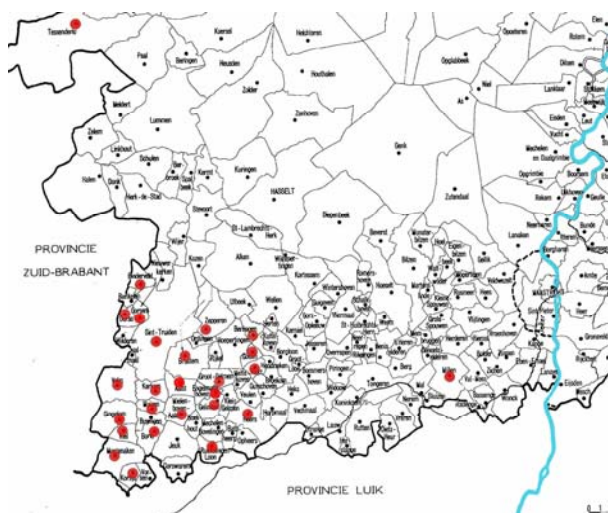
²⁵ 19870070: 118

De gronden die Willem uitkiest, liggen zowel in het Noorden als in het Zuiden. In het Noorden valt zijn oog op rijpgemaakte landbouwgronden en hoeven. Het gaat over een oppervlakte van meer dan **8.000 hectare**²⁶.

In het Zuiden gaat zijn voorkeur naar de twintig mooiste bossen van België en daarmee verwerft hij zijn plaats in de energiesector, aangezien houtskool nog heel belangrijk is als brandstof (ook voor de hoogovens²⁷). In de tabel geven wij een opsomming met de respectievelijke oppervlakte²⁸.

In totaal gaat het over **28.008 hectare** bos of 280 km² of bijna 1 procent van het huidige Belgische grondgebied²⁹.

De Vlaamse laagvlakte is minder in trek. Wel komt in zijn keuze nog een groot aantal rijke landbouwgronden – goed voor een bijkomende **700 hectaren** (20000060: 22) - voor rond Sint-Truiden, een streek die een wig vormt tussen de provincies Luik en Zuid-Brabant (zie het kaartje; de gronden waren gelegen in de gemeenten met rode stip).

Bossen	Opp. in bunders
Bos van Soignes (Zoniënwoud)	11.718
Bos van Marlagne (basse)	1.985
Bos van Marlagne (haut)	1.622
Bos van Entre-deux-Vooz	432
Bossen van Biert-Le-Roi en Fayat	857
Bos van Biert-l'Abbée	451
Bos van Hauway	300
Bos van Lerbois-Fays	138
Bos van Couvin	3.908
Bos van Pincemaille	391
Bos van le Comte en Fagne	2.133
Bos Sint-Jan	473
Bos van Cornillon	103
Bossen van Val-Saint-Lambert en 40 bunders	435
Bos Ramet-pied-Vache	199
Bos Chant-d'Oiseau	303
Bos van Harre	657
Bos van Herkenrade	250
Bos van Everboden	1.078
Bos van Sint-Truiden	575
Totaal aantal bunders of hectare	28.008

Meer bepaald gaat het om gronden, gelegen onder het ressort van het kantoor der registratie en domeinen te St-Truijen (sic), in volgende gemeenten: Aalst, Engelmanshoven (of Engelmanshove), Gorssum, Muizen, St-Truijen, Vilen, Zeppen, Brusthem, Borlo, Buvingen, Duras, Grand-Jamine (of Grand-Jamines), Milen, Montenaken, Runkelen, Velm, Wilré, Gingelom, Muijsen, Kerkom, Meelen, Voort, Bunderveld, Buvingen, Voort, Gelinden, Niel, Corthijs, Kerkom, Heers, Velm, Petit-Jamine, Berlingen, Gothen, Goyer (of Goijer), Borlo, Meelen.

²⁶ 5.531 morgen (= 4.710 ha), 815 bunders (= 815 ha) en 5.320 gemeten (= 2.288 ha) = circa 8.000 ha. 7.713 hectaren = het door ons berekende aantal hectaren zonder meetellen van de talrijke stukken grond die kleiner zijn dan 1 morgen/bunder/gemeten. Eigen berekeningen op basis van de 'Recueil des Lois'.

²⁷ De productie van 1 ton ijzer verbruikte 15 m³ houtskool en daar was 60 à 75 stère hout voor nodig. De tussenstap van houtskool was nodig omdat de verbranding van droog hout max. 650° C levert en houtskool tot 1.300° C hitte afgeeft (19970095: 116).

²⁸ Het probleem van de omzetting van oppervlaktematens stelt zich hier niet want sinds het Koninklijk Besluit van 29 maart 1817 kwam een bunder overeen met een hectare, een roede kwam overeen met 100 vierkante meter of een are.

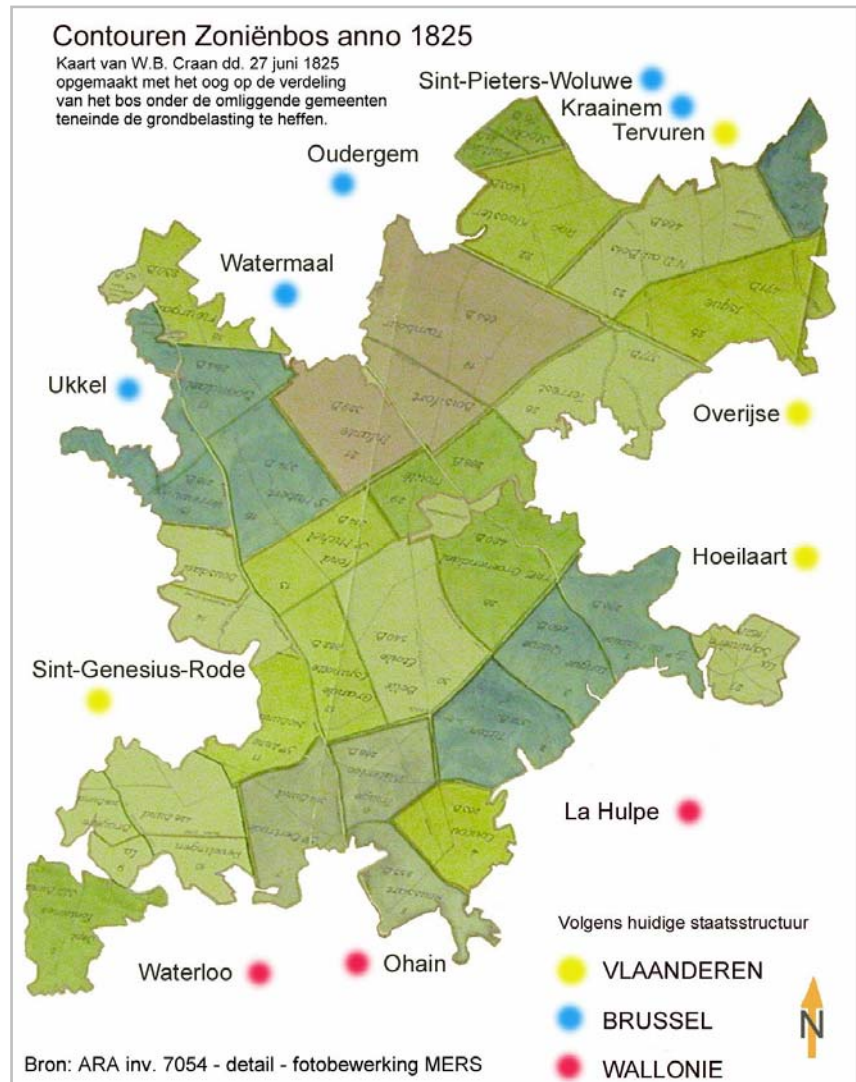
²⁹ Een kaart met de ligging van deze bossen vindt men in 20040030: 215.

Alle overschrijvingen in de registers dienden zonder kosten te geschieden: de koning moest geen registratierechten betalen. Zelfs bekeken vanuit de toenmalige rechtsleer is dat merkwaardig aangezien het op de keper beschouwd een overdracht betrof naar een private eigenaar.

Alhoewel het in de grondwet duidelijk was gestipuleerd dat de eigendommen Willem persoonlijk te beurt zouden vallen - en dus in geen geval een uitbreiding van het kroondomein zouden betekenen - zijn een aantal waarnemers toch verbaasd. Die verbazing neemt toe wanneer Willem de gronden nog hetzelfde jaar doorschuift naar de 'Algemeene Nederlandse Maatschappij ter Begunstiging van de Volksvlijt' (beter bekend als Société Générale, toen ook wel Banque de Bruxelles genoemd) en ze daarmee tot kapitaalgoederen, die de solvabiliteit van de bankinstelling ondersteunen, transformeert. De gronden worden op de koop toe beheerd door Nederlanders want Willem plaatst Repelaer en Beerenbroek als gewillige commiezen aan de top van de nieuwe bank³⁰.

De privatisering van de door de koning geselecteerde staatsgoederen is daarmee afgerond. Ze komen in het commerciële circuit terecht.

Meteen rijst dan de vraag aan welke gemeenten de private bankinstelling nu de grondbelastingen moet gaan betalen. Daarom meet men in 1825 geheel het Zoniënwoud op en komt er een kadastrale kaart tot stand die de reikwijdte van elke omliggende gemeente in het bos vaststelt (zie kaartje)³¹.

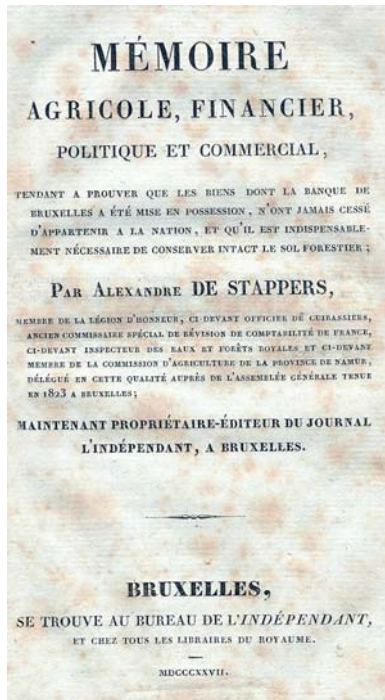

Die fiscale afbakening is niet zonder belang want toen werd een stukje van de grens tussen de latere Belgische gewesten afgepaald: het 'drie-gewesten-punt' ligt midden in het Zoniënwoud.

³⁰ 19350024: 124

³¹ De originele kaart is zuid-georiënteerd, waarschijnlijk omdat de Hollanders zo het Zoniënwoud vanuit hun gezichtspunt beter konden situeren, maar wordt hierboven met de gangbare noordelijke oriëntatie afgedrukt.

Waardering gronden slordig of dubieus?

Dat de waardering van de gronden in 1822 niet heel serieus gebeurt, begrijpen slechts enkelingen. Eén ervan is een Belg, met name Alexandre de Stappers. Hij is inspecteur van Waters en Bossen te Philippeville en wordt later de eigenaar van "L'Indépendant", een krant uitgegeven te Brussel. Jarenlang voert hij een ware kruistocht tegen de mammoetoperatie. Zo publiceert hij in 1827 een argumentarium onder de lange titel '*Mémoire agricole, financier, politique et commercial, tendant à prouver que les biens dont la Banque de Bruxelles a été mise en possession, n'ont jamais cessé d'appartenir à la nation, et qu'il est indispensablement nécessaire de conserver intact le sol forestier.*' (zie de titelpagina³² hiernaast)

Zelfs een aandachtige lezing van dit werkstuk laat twijfels na over de ware drijfveren van de auteur. Dat het niet om een milieu-activist 'avant la lettre' gaat, staat zo goed als vast. Aannemelijker is het hierachter een lobby van grootgrondbezitters en bankiers te zoeken, die - verontrust door de dimensie van de tot stand gekomen financiële groep - hun eigen belangen willen verdedigen.

Wat er ook van zij, een vergelijkingspunt inzake de waardering van de gronden bestaat wel. Wellington ontving in 1815 1.083 hectare bos (zie hoger) en die moesten hem een jaarlijks inkomen van 20.000 gulden garanderen. De 28.008 ha bos van Willem, berekend volgens de

'Wellington-evaluatie', leveren reeds 517.230 gulden op. Rekenen we daarbij alle landbouwgronden die Willem verwerft én alle tienden die hij mag innen, dan komen we tot een jaarlijks inkomen dat het grondwettelijk bepaalde maximum van 500.000 gulden ruim overtreft³³. Verder commentaar is overbodig.

De bossen van België

De aandacht van de historici ging slechts sporadisch en dan nog fragmentarisch naar deze toch heel bijzondere episode uit de onmiddellijke voorgeschiedenis van het onafhankelijke België. De tribulaties rond één bos - het Zoniënwoud - kregen de meeste aandacht. Dat is verklaarbaar door de strategische ligging nabij Brussel en de implicaties voor de groei van de hoofdstad. Historici hebben het thema met terughoudendheid behandeld. Emile Vandervelde brengt in 1900 het verhaal voor het voetlicht (19000006). Sander Pierron kwam in 1905 met zijn interessante 'Histoire de la forêt de Soigne' (19050012) maar besteedde niet meer dan enkele paragrafen aan het thema. Graaf Goblet d'Alviella schreef in 1927 weliswaar de 'Histoire des Bois et Forêts de Belgique' (19270007) maar besloot zijn beschouwingen (om diplomatieke redenen?) bij het Oostenrijkse tijdvak. In 1981 wijdde Michel Maziers onder de titel 'La Forêt de Soignes et la Société Générale (1822-1843)' een onuitgegeven doctoraat aan dit thema en in 1987 kwam mede onder zijn impuls een tentoonstelling over het Zoniënwoud tot stand in het kader van Europalia. (19880092) Het is wachten tot 1994 - de auteur vindt niet onmiddellijk een uitgever! - vooraleer Maziers' 'Histoire d'une Forêt périurbaine: Soignes: 1822-1843. Sous la Coupe de la Société Générale' verschijnt in boekvorm en het brede (?) publiek kennis kan nemen van de gehele historie. Het boek is nooit in het Nederlands vertaald en overigens kreeg de gehele problematiek in nederlandstalige historische studies weinig aandacht. Dat is jammer want het kan een ander licht werpen op het tot stand komen van (en de drijfveren voor?) de Belgische onafhankelijkheid. Het doctoraal proefschrift van Pierre-Alain Tallier, 'Forêts et propriétaires forestiers en Belgique, 1814-1914' (ULB, 1997), betekende een doorbraak in het onderzoek naar de verkoop van domaniale bossen onder het Hollandse bewind en in 2000 nam de Koninklijke Academie van België een synthese hiervan op in haar reeks 'Bulletin de la Commission Royale d'Histoire'. (20000060) In 2004 verscheen dan de indrukwekkende thesis van Tallier in boekvorm bij de Académie. (20040030)

Wij vermelden nog dat van de huidige oppervlakte van het Zoniënwoud (4.383 ha) 56% wordt beheerd door het Vlaamse Gewest, 38% door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 6% door het Waalse Gewest.

Amortisatiesyndicaat privatiseert gronden

Op het einde van het jaar 1822 wordt ook het restant van de staatsdomeinen geparkeerd in een nieuwe instelling: het Amortisatiesyndicaat (A.S.), een fusie van de Amortisatiekas en het Syndicaat der Nederlanden. Het A.S. verkrijgt ingevolge de wet van 27 december 1822 de beschikking over alle nog resterende staatsdomeinen en heeft het recht die te vervreemden. De operatie past in de verdere herschikking en de afbouw van de staatsschuld. De Staten-Generaal zouden pas in 1839 inzage krijgen in

³² 18270001 (uit privé-verzameling). Signé par l'auteur au Château de Tromcourt, près de Mariembourg, le 29 janvier 1827. Het hier getoonde exemplaar berustte tot voor kort in de bibliotheek van de 2de Kamer van de Nederlandse Staten-Generaal, wat een aanduiding is dat de kwestie de Nederlandse parlementairen wel degelijk heeft bezig gehouden.

³³ Anecdootisch: de verkoop van eikels uit het Zoniënwoud, gebruikt als varkensvoeder, brengt in 1818 de niet onaardige som van 4.450 gulden op.

de rekeningen van het A.S. en, zo poneert Colenbrander³⁴ onomwonden, "de Koning had het lang begeerde middel in handen gekregen tot manipulatiën met 's lands gelden buiten medeweten der Staten-Generaal".

Binnen de grenzen van het huidige België worden tussen 1825 en 1829 **69.049 hectaren** geprivatiseerd, goed voor een totaalbedrag van meer dan 38 miljoen gulden³⁵.

Bekijken we de evolutie³⁶ van de totale oppervlakte van de domeinbossen over een iets langere periode dan moeten we vaststellen dat die afneemt van 130.000 ha in 1809 tot 26.985 ha in 1929.

Oorlog tussen België en Nederland duurt 9 jaar

De onafhankelijkheidsstrijd van België is geen kwestie van een paar dagen maar duurt in werkelijkheid bijna negen jaar! De gewapende strijd duurt meer dan twee jaar. De troepen van Willem I houden immers de Antwerpse citadel bezet, blokkeren de Schelde en bombarderen op 27 oktober 1830 de stad. Het grote entrepot is een mikpunt en daarmee willen de Hollanders de transitohandel³⁷ met Pruisen ontwrichten. Het bombardement van een weerloze stad ondermijnt de mogelijke verzoening en schaadt de reputatie van koning Willem bij de grootmachten³⁸. De Belgen leggen op 24 november 1830 een 'cordon sanitaire' rond het Nederlandse koningshuis en sluiten bij decreet de leden van de stam Oranje-Nassau voor altijd uit van macht of gezag in België.³⁹

Het Decreet nr 5 van 24 november 1830 stipuleert:
"... leden van het stamhuys van Oranje-Nassau voor altyd uyt alle magt of gezag in België uitgesloten zyn."

In de periode daarna weigert Willem halsstarrig het door de grote mogendheden uitgewerkte verdrag van Londen van 20 januari 1831 te ondertekenen en voert zelfs een oorlog tegen het jonge België. Deze Tiendaagse Veldtocht (2-12 augustus 1831) vormt een bedreiging voor de vrede op het Europese vasteland en België kan slechts via een riskante interventie van het Franse leger het tij keren⁴⁰. Het militaire schaakspel levert toch territoriale winst op voor Nederland want in het verdrag der XXIV artikelen (14 oktober 1831) verliest België eerder toegezegde gebieden: enkel het franssprekende deel van Luxemburg blijft behouden, terwijl het duitstalige deel alsook Maastricht en noordelijk Limburg over de Maas, Roermond en Venlo, naar Nederland gaan. Van een toewijzing van de linker Scheldeoever is al helemaal geen sprake meer. Het is pas op 23 december 1832 dat de Hollanders hun greep op Antwerpen moeten lossen na weerom een gewapende interventie van de Fransen en een belegering (29 november tot 23 december 1832) van de citadel⁴¹. Deze late bevrijding onderstreept nog maar eens het economische facet van de oorlogvoering - "a question of business and balances" zoals de Engelse staatsman Palmerston het noemde⁴² - tussen de beide staten en het belang van de Antwerpse haven daarin. Op 21 mei 1833 wordt te Londen een wapenstilstand gesloten maar voor een vredesverdrag is het wachten tot 1839. De tussenliggende periode wordt gevuld met druk diplomatiek overleg waarbij Palmerston de rol van go-between op zich neemt op de zogenaamde Londense Conferentie. Het is ook hij die Leopold van Saxe-Coburg in april 1831 naar voor schuift als de ideale kandidaat voor het koningschap van België. Kenneth Bourne, de biograaf van Palmerston, evalueert de onderhandelingen over de scheiding als volgt: "(...) it was one of the most difficult, complicated and prolonged disputes with which he ever had to grapple, for the Dutch and the Belgians were insanely obstinate and the powers full of dangerous intrigue and disagreement. (...) the most difficult negotiation ever known in our history."⁴³

³⁴ 19350024: 125

³⁵ 20000060: 42; vergelijk ook 19000006: 255.

³⁶ 20040030: 287

³⁷ 19380024: 338 wijst op de specialisatie van Antwerpen in die handel.

³⁸ 18320001, II: 323

³⁹ Het is een interessant gegeven dat in de tekst een onderscheid wordt gemaakt tussen 'macht' en 'gezag'. Het decreet is nog steeds van kracht. In 2001 werd in de Kamer van Volksvertegenwoordigers een voorstel van verklaring neergelegd om het decreet vatbaar voor herziening te verklaren (DOC 50 1113/001). Hetzelfde voorstel werd in 2003 neergelegd in de Senaat (document met referentie 3-342/1).

⁴⁰ Deze interventie wordt goed beschreven door André Martinet, die zich baseert op archieven en brieven (19050021).

⁴¹ 19050013: 28-30; 19490004: 88 preciseert dat de Franse hulp ditmaal wél de officiële goedkeuring van Londen genoot.

⁴² 19820014: 348

⁴³ 19820014: 333

Een beredeneerde koppigheid

De langdurige oorlogssituatie tussen België en Nederland (1830-1839) en de zogenaamde koppigheid⁴⁴ van Willem I om compromissen te sluiten moet o.i. vooral in verband worden gebracht met zijn betrachting om de financiële malversaties lang genoeg te maskeren. Een snelle overeenkomst met het onafhankelijke België zou immers te vroeg de kwestie van de "contentieux" (o.a. het overeen te komen Belgische aandeel in de staatsschuld) aan de orde brengen én dus ook het licht laten schijnen in de duistere boekhouding van het Amortisatiesyndikaat én bijgevolg het vertrouwen in de Nederlandse munt ondermijnen. Het is naar onze mening beslist geen toeval dat de onderhandelingen tot in 1839 duren en dat in datzelfde jaar de Nederlandse Staten-Generaal voor de eerste keer inzage krijgen in de rekeningen van het Amortisatiesyndikaat. Dat Palmerston de liquidatie van het A.S. – en dus de openbaarmaking van de boekhouding – als drukingsmiddel heeft aangewend in de onderhandelingen over de Scheldekwestie wordt ook door Smit vermeld⁴⁵.

HET BELGISCHE FEIT

De zenuwslopende onderhandelingen te Londen laten de 'haute finance' in België niet onberoerd. De Société Générale, beschuldigd van orangistische sympathie, realiseert tussen 1831 en 1840 voor circa 35 miljoen goudfrank van haar vastliggende activa⁴⁶. Met name het Zoniënwoud⁴⁷ wordt geofferd in de liquidatie van het grondareaal van de bank.

De jonge Belgische staat verkeert in financiële moeilijkheden en moet zijn toevlucht nemen tot leningen⁴⁸. Vanaf 22 oktober 1830 tracht men een 'patriotische lening' van 5 miljoen gulden te plaatsen tegen 6%. In feite gaat het om een kortlopend krediet want met de effecten kan de burger de belastingen van 1831 betalen. De lening is een mislukking (er wordt slechts 299.000 gulden opgehaald) en dat is tekenend voor het wantrouwen waarmee de notabelen tegen 'het Belgische feit' aankijken. Het bewind legt dan maar gedwongen leningen op: een eerste van 12 miljoen op 8 april 1831 en een tweede van 10 miljoen gulden op 21 oktober 1831. In beide gevallen vormen de *grondbelastingen* de basis voor de berekening van ieders deel in het verplicht te lenen bedrag. In de jaren nadien verschaffen de bankiers de Rothschild kredietfaciliteiten aan de Belgische schatkist. De Société Générale wordt pas vanaf 1840 bij de voorfinanciering van de staat betrokken.

⁴⁴ Het naar voor schuiven van een karakteriële of zelfs pathologische eigenschap (schizofrenie, megalomanie, invloed van de duivel, koppigheid, ...) van een staatshoofd als verklaringsgrond voor zijn politiek handelen, doet afbreuk aan het feit dat de persoon als het ware gevangen zit in een web van belangen(groepen). Het demoniseren van de (overwonnen) vijand behoort tot de gemakkelijke propagandamiddelen en laat de socio-politieke context buiten beschouwing.

⁴⁵ 19660077: 38

⁴⁶ 19000006: 169.

⁴⁷ Een kaartje van de door de Société Générale verkochte delen van het Zoniënwoud, goed voor een opbrengst van 8,1 miljoen gulden, vindt men in 19970087:77.

⁴⁸ Een goed gedocumenteerde analyse van de eerste Belgische leningen vindt men in 19900080: 11-37.

Grootgrondbezit in kaart gebracht

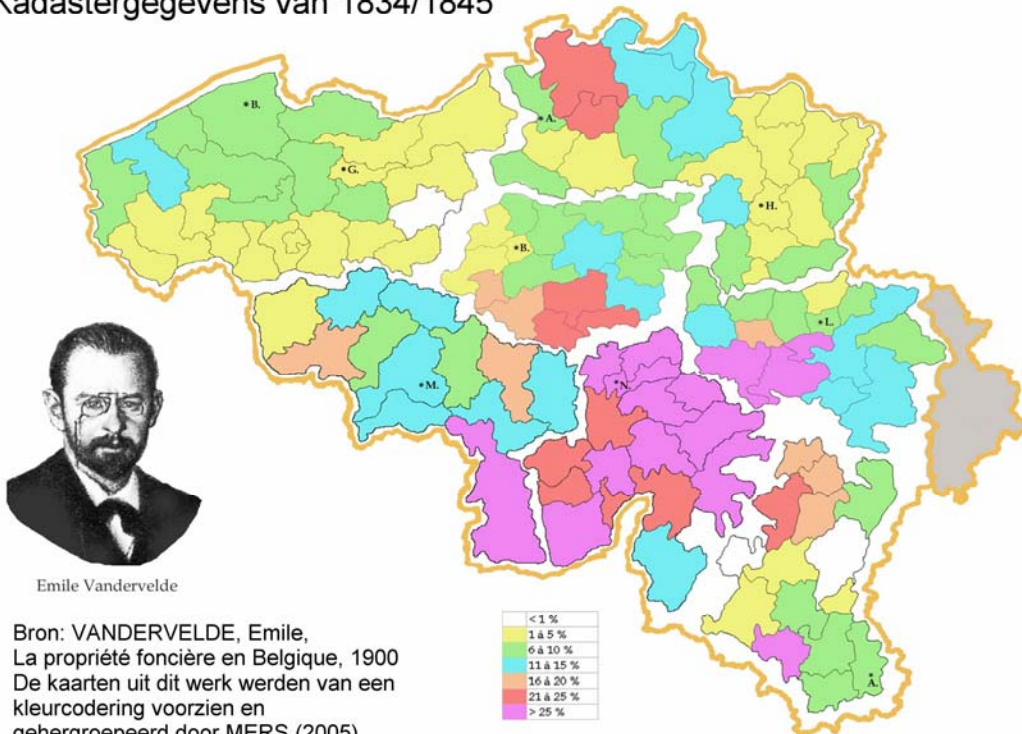
De Belgische natie die in 1830 moeizaam uit de startblokken komt, is een land van grootgrondbezitters. De informatie uit het kadaster van 1834 bewijst dat overduidelijk en de tabel hieronder geeft een overzicht per provincie. Dit cijfermateriaal werd op het einde van de 19de eeuw door niemand minder dan Emile Vandervelde bijeen gegaard in een ophefmakende studie onder de titel 'La Propriété Foncière en Belgique', die haar plaats vindt in de strijd voor het algemeen stemrecht.

Tabel - Grootgrondbezit in België in 1834/1845			
provincie	kadastrale opp. in ha	opp. v/d aanslagen van > 100 ha	%
Antwerpen*	269.165	34.184	12,7 %
Limburg (1845)	241.230	15.298	6,3 %
Oost-Vlaanderen	300.020	14.833	4,9 %
West-Vlaanderen	323.480	22.574	7,0 %
Brabant	328.289	38.963	11,9 %
Hainaut	372.166	55.258	14,8 %
Liège	289.186	48.660	16,8 %
Luxembourg (1845)	441.836	55.911	12,7 %
Namur	366.026	106.672	29,1 %
België	2.931.398	392.453	13,4 %

Bron: 19000006: onze tabellering op basis van cijfermateriaal daaruit
 *Vandervelde geeft voor de provincie Antwerpen enkel een percentage (12,7%) en niet de kadastrale oppervlakte; het betreft hier bijgevolg een door ons berekende kadastrale oppervlakte.

Procentueel aandeel van private grondeigendommen, groter dan 100 ha, in het omschreven grondgebied.

Kadastergegevens van 1834/1845

Emile Vandervelde

Bron: VANDERVELDE, Emile,
 La propriété foncière en Belgique, 1900
 De kaarten uit dit werk werden van een
 kleurcodering voorzien en
 gehergroepeerd door MERS (2005).
 Omdat EV geen uniforme schaal gebruikte
 in zijn werk, werden de gebieden niet herschaald.

Meetprocedures

De methode van meting van het grootgrondbezit bepaalt sterk de uitslag. Het *gecumuleerd* bezit van zeer veel kleine stukken grond ontsnapt in de gehanteerde methode immers aan het oog. De van oudsher grotere versnippering van de grondpercelen (grondverbrokkeling) in Vlaanderen, vertekent de onderzoeksresultaten. Die vertekening wordt door Vandervelde zelf uitdrukkelijk onderkend.

De methode van Vandervelde vandaag hanteren, heeft weinig zin. In de 19de eeuw vormde het grondbezit, uitgedrukt in oppervlakte, een dominante factor in de vermogensmassa. De industrialisatie, het ontstaan van vennootschappen op aandelen, het krediet en de hoogbouw (in de 20ste eeuw), hebben de samenstelling van het vermogen complex gemaakt. Iedere component vergt een specifieke meetprocedure. Voor het meten van het onroerend vermogen kan men het kadastraal inkomen hanteren. Voor zover het onroerend vermogen transnationaal gespreid is, kan enkel internationaal onderzoek soelaas bieden. In de federale staat die België is, kan men zich geen idee vormen van de verdeling van het onroerend vermogen van de Belgen, tenzij men hun onroerende bezittingen in elk van de drie gewesten (plus die in het buitenland) in rekening brengt. Het nationale luik van de analyse kan enkel de federaal beheerde kadastragegevens gebruiken. Bij een poging om drie deelanalyses - uitgevoerd op de data van de gewestelijk geïnde onroerende voorheffing - met elkaar te verbinden, zou men onmiddellijk geconfronteerd worden met problemen van 'matching'.

Hongersnood, plattelandsvlucht en verpaupering

In de 19de eeuw voert de stad de boventoon. De ontvolking van het platteland heeft niet zozeer te maken met de aantrekkingskracht van de steden maar vooral met de situatie op het platteland zelf, waar het werkvolume, geregeld door de seizoenen, onvoldoende inkomensstabiliteit verzekert om er te overleven⁴⁹. Bovendien hebben steden een differentiële aantrekkingskracht op bevolkingsgroepen (arbeiders, intelligentsia, kunstenaars, ambachtslui, renteniers, ...) ⁵⁰ en bij boeren heeft de stad een slechte reputatie. Er is dan is er nog het probleem van de afstand. Wie dagelijks te voet naar de stad moet gaan om er te werken, kan niet in een rechte lijn marcheren. Vaak moeten de arbeiders kilometers om het uitgestrekte landgoed van de grootgrondbezitter heen trekken omdat het recht van overgang hen ontzegd is.

De situatie in gebieden met veel grootgrondbezit lijkt op die welke in het begin van de 19de eeuw ontstaat in Groot-Brittannië, waar enkele General Enclosure Acts⁵¹ de nog bestaande kleine percelen in handen doen vallen van de landlords. Kleine boeren krijgen ook daar geen kansen meer. In Ierland⁵², waar de grootgrondbezitters niet wonen en zich laten vertegenwoordigen door rentmeesters, is de toestand rampzalig en leidt tot hongersnood in 1821-1823 en 1844-1850 én een massale emigratie naar de Verenigde Staten. Het drama is zonder meer één van de zwartste bladzijden uit de Britse geschiedenis en leeft voort in het Ierse collectieve geheugen⁵³. Dat de crisis er zo ongenadig zwaar kon toeslaan en op weinig mededogen van de Engelse elite moest rekenen, heeft veel te maken met het besef dat mogelijke opstanden moeilijk van het geïsoleerde eiland naar Engeland konden overslaan.

Heel anders werd de hongersnood (1846-1847) en de vlascrisis in Vlaanderen (1840-1850) ingeschat. Vergeten we niet dat de industriële revolutie zich tot dan toe bijna uitsluitend in het Waalse landsgedeelte heeft afgespeeld. Tussen 1798 en 1847 ging 85 procent van de private investeringen naar de Waalse industrie⁵⁴. De Belgische overheid raakt ervan overtuigd dat, wil men in Vlaanderen opstanden vermijden, een staatsinterventie nodig is⁵⁵. Als crisismaatregelen vermelden we geldinzamelingen ter bestrijding van de armoede, verlaging van de kiescijns, de oprichting van een landbouwkolonie te Lommel, afschaffing van het dagbladzegel, oprichting van een burgerwacht, uitvoering van openbare werken, voedselbedelingen. Daarnaast wordt een beroep gedaan op de grondbezitters die moeten inschrijven op een lening ter waarde van twintig maanden grondbelasting⁵⁶. Er wordt dus niet structureel ingegrepen in de tarifiering van de grondbelasting, ze dient enkel als criterium voor het bepalen van ieders bijdrage in de lening.

⁴⁹ 19030008: 113

⁵⁰ Zo heeft Sophie DE SCHAEPDRIJVER in haar studie 'Elites for the Capital?' aangetoond dat Brussel in de 19de eeuw een zeer specifiek immigratieproces (nogal wat Engelsen kozen Brussel als vaste verblijfplaats) kende, dat niet op een industrialisatie geënt was maar wel op een hang naar een bepaalde 'life style'. (19900077)

⁵¹ 19490004: 32

⁵² 19840048: 611; 19670042: 263-274; 19320009: 109; 19370020: 41-49; 19990073.

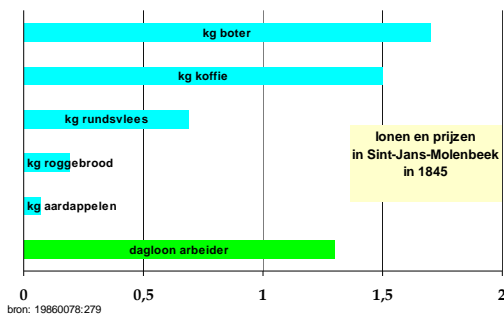
⁵³ De parallellen tussen de Ierse en de Vlaamse geschiedenis werden wel vaker getrokken. Zie bvb. 19540006.

⁵⁴ 19790050: 662

⁵⁵ 20030033

⁵⁶ 18450002, VII: 442

De verpaupering heeft vele gezichten en tast alle facetten van het bestaan aan: de huisvesting (vaak niet meer dan een slaapplek), lage lonen⁵⁷ (1 à 2 frank per dag), cholera in twee grote golven over Europa (1830-1837 & 1848-1849),

analfabetisme, promiscuïteit, apathie, geweld in het gezin, stank wegens het ontbreken van riolering, ondervoeding, alcoholisme (2 maandlonen gingen op aan drank), kinderarbeid, ... Ze vormen een draaikolk die de ontwortelde massa naar beneden zuigt. Emile Zola beschrijft in 'Germinal' het uitzichtloze van de situatie. De rozige elitecultuur, zich wentelend in schilderachtige romantiek en vertier, werkt als een façade waarachter de

duale maatschappij schuilt en het bikkelharde kapitalisme zijn gangen kan gaan. Overigens wordt het pauperisme gecriminaliseerd: de arme heeft schuld aan zijn situatie en mag zelfs opgepakt, gestraft en opgesloten worden.

Onteigeningen voor kanalen: tot 60 maal het kadastraal inkomen uitgekeerd

Na de Belgische onafhankelijkheid ligt de nadruk op het aanleggen van spoorlijnen. Toch valt de kanaalgraverij, zo sterk gestimuleerd door Willem I, niet stil. In de periode 1830-1865 worden nog volgende kanalen gegraven⁵⁸: het kanaal van de Schelde (Spiere) over Roubaix naar Lille (1841-1843), het kanaal Bocholt-Herentals (1843-1846), het kanaal Dessel-Turnhout (1844-1846) dat in 1866 wordt verlengd tot Schoten, het aansluitingskanaal (op het kanaal Bocholt-Herentals) naar het kamp van Beverlo/Leopoldsburg (1854-1857) wegens het militaire belang, het kanaal Dessel-Kwaadmechelen (1854-1858), het Netekanaal tussen Viersel en Duffel (1859-1861), het kanaal Bossuit-Kortrijk (1858-1863) dat de verbinding tussen Leie en Schelde realiseert.

Naast de statistische informatie zochten we naar de omstandigheden waarin de kanalen werden gegraven maar die informatie ligt niet voor het oprapen.

Hugo Van Den Abele schreef in 1940 de geschiedenis van het kanaal van Schipdonk⁵⁹. We putten hier uit deze kleine maar voortreffelijke studie om te illustreren hoe het er in de kanaalgraverij aan toe ging.

Het kanaal van Schipdonk vormde een nieuwe waterweg tussen de steden Deinze en Brugge (Schipdonk/Merendree) en verminderde de afstand, die voorheen over de bochtige Leie moest worden afgelegd, met 32 kilometer. Daarnaast had het kanaal een welgekomen afwateringsfunctie voor de vaak overstromde kantons Deinze en Nevele. Het tracé bestond uit twee secties: een eerste van de Hulbeek op de grens tussen Nevele en Vosselare (7,9 km) tot Merendree en een tweede van Deinze tot Nevele (6,2 km). De graafwerken startten op 20 maart 1847 en waren op 6 oktober 1849 voltooid. Op het toppunt van de werkzaamheden waren er 1.530 man met spade en kruiwagen aan het delven; in totaal werd een grondverzet van 822.000 kubieke meter gerealiseerd. Na die datum bouwde men nog tot in 1851 verder aan de kunstwerken: 4 bruggen voor wegen en een spoorwegbrug te Landegem, staketsels, afwateringsbuizen, etcetera. De onteigeningen⁶⁰ hadden betrekking op 160 hectare (met daarop 47 gebouwen en 7.361 bomen), opgedeeld in 335 percelen en afkomstig van 247 eigenaars die daarvoor samen iets meer dan 628.000 frank ontvingen. In zijn totaliteit kostte het kanaal de staat bijna 2 miljoen frank.

⁵⁷ "D'après le recensement de 1846, le salaire moyen était de fr. 1,15 par jour. En 1856, il était de fr. 1,36 (...). Ce dernier chiffre ne doit être admis que dans le cas où l'ouvrier pourvoit lui-même à sa nourriture, car, lorsqu'il est nourri à la ferme, la rémunération qu'il reçoit ne s'élève plus en moyenne qu'à 78 centimes. A ce taux, la valeur de la nourriture de l'ouvrier serait représentée par la différence entre les deux salaires, soit 60 centimes, chiffre évidemment trop faible, surtout depuis le renchérissement des denrées alimentaires, et l'on conçoit que l'habitude de nourrir les ouvriers tend à disparaître, surtout dans les districts où les travaux agricoles s'exécutent, autant que possible, à la tâche. Ce dernier mode, avantageux autant qu'équitable, permet de proportionner la rémunération au service rendu et encourage l'ouvrier laborieux et honnête." (18740004: xxiv-xxv).

⁵⁸ De opsomming is niet exhaustief. Bovendien werden nog secties van rivieren gekanaliseerd.

⁵⁹ 19400026. De geciteerde passage is te vinden op pp. 44-46. Het gaat hier dus om het afleidingskanaal van de Leie (Deinze) tot het kanaal Gent-Oostende (1846-1853), later doorgetrokken tot Balgerhoeke (1853-1859) en verder tot Eeklo. Voor een technische en toeristische beschrijving van dit kanaal verwijzen wij naar 19900078: 157-159.

⁶⁰ De onteigeningen waren in België geregeld bij Besluit van 18 juli 1832 op de openbare werken en de specifieke wet van 17 april 1835 (die verwijst naar de Franse wet van 8 maart 1810, art. 3 & 4) (bron: 18350004: 609-618). Zie ook 19970048: 40.

Wij laten nu Van Den Abeele aan het woord:

<<Welke groote dankbaarheid wij het toenmalige landsbestuur daarvoor ook mogen verschuldigd zijn, toch dient dienaangaande een opmerking gemaakt, zoniet zouden wij alle zedelijke waarde aan deze historische bijdrage benemen. Wij bedoelen de grievende ongelijkheid in het optreden der regering tegenover de groot-eigenaars en de arme werklieden. Het moet u allen immers opgevallen zijn dat, in tegenstelling met wat gebeurde voor het werkpersoneel der te dien tijde ingevoerde nijverheden, de lastkohieren betreffende het delven van de vaart van Schipdonk, geen enkele bepaling vermelden, die het loon der arbeiders regelt. Daarentegen werd uitzonderlijk tegemoetkomend onderhandeld met de bezitters. Sommigen ontvoingen namelijk volgens den bevoegden minister zelf, zestigmaal (onderlijning HVDA, LT) het kadastraal inkomen zoodat, volgens het verslag van den h. Van den Peerenboom, het eigendom in zijn algeheele schatting overtroffen werd 'de la somme considérable de fr. 229.216,69'. (...) Het is een eer voor de stad Deinze, dat het voorstel om een minimumloon vast te stellen, uitging van haar ingezetene, den h. Bernard Callier, op een vergadering van ingenieurs en grondeigenaars; jammer genoeg werd hij echter niet aanhoord. Neen, de werkmán, te dien tijde, werd niet geacht en hij bleef verplicht een hongerloon te aanvaarden, wilde hij niet van honger sterven. Op dien betreurenswaardige toestand werd in de Hooge Kamer, zitting van 15 april 1848, door den h. senator markies de Rodes met nadruk gewezen. De rechtschape man die hij moet geweest zijn, drukte zich als volgt uit: "... Nous ne pouvons nous le dissimuler, ces malheureux ouvriers sont souvent fort à plaindre avec le système à forfait. Malgré les précautions prises, l'ouvrier est à la merci de l'entrepreneur; et tel ouvrier, qui, dans sa pensée, croit légitimement avoir droit à fr. 1.25 c., a dû se contenter, d'après le métré de l'entrepreneur, à ne recevoir que 75 à 80 centimes par jour. C'était une immense différence, puisqu'elle s'élevait à 33 p. c. Et qui peut s'établir le juge entre l'entrepreneur et les ouvriers? Il ne reste à ces malheureux qu'à ce taire, et à passer condamnation puisqu'ils risquent d'être renvoyés. Le système des adjudications est déplorable sous ce rapport; il simplifie à la vérité la comptabilité, mais je crois que l'économie est très contestable; et alors, il est déplorable que les bénéfices soient pour un seul homme, pour l'entrepreneur, au lieu d'être réparti sur des milliers de pères de famille, d'une manière équitable. Le but de la législature n'est donc pas atteint, celui de donner, non seulement du travail à la classe ouvrière, mais de lui assurer une juste rémunération de ce travail. Pour atteindre ce but, il faut revenir, comme jadis, au système en régie.">>

De tekst bevat alle elementen om het grauwe levenslot van de grondwerkers en de dominantie van de grootgrondbezitters in de 19de eeuw te typeren. De toespraak van senator markies de Rodes⁶¹ had evengoed uit de pen van Marx kunnen vloeien en wijst op een (aarzelende) attitudewijziging bij sommige leden van de elite. Dat de kwestie de senaat beroerde, mag tot het besluit leiden dat de geschetste situatie tot de excessen behoorde maar toont niettemin aan hoe schrijnend de levensomstandigheden doorgaans wel waren⁶².

Reizen over de weg: een oefening in traagheid

uren gaans	Amsterdam	Antwerpen	Brussel	Groningen	Liège	Luxembourg	Maastricht	Mons	Oostende
Amsterdam									
Antwerpen	30								
Brussel	38	8							
Groningen	44	62	70						
Liège	44	23	19	70					
Luxembourg	73	47	40	97	30				
Maastricht	38	20	18	64	6	35			
Mons	48	18	11	80	25	40	27		
Oostende	52	22	21	84	40	60	38	26	

Afstanden worden in 1817 nog uitgedrukt in 'uren gaans'. De tabel⁶³ geeft een overzichtje van de onmetelijkheid van het land: Amsterdam ligt bijvoorbeeld 38 uur ver van Brussel.

De bareelrechten⁶⁴ worden reeds op 1 april 1814 terug in voege gesteld ter vervanging van de zoutbelasting. Het bareelrecht is afhankelijk van het aantal wielen van de wagen en het aantal paarden. Voor een kar met 4 wielen, bespannen met 2 paarden, moet aan elke slagboom 16 centiem betaald worden. De bareelrechten hadden weliswaar een fiscaal doel maar hielden natuurlijk ook verband met het politieel toezicht op de verplaatsingen van goederen en personen. Plaatselijk verkeer is vrijgesteld van de taksen. De landbouw en de lokale industrie hebben er dus niet van te lijden.

⁶¹ De markies en katholieke senator staat in de annalen van de Senaat geboekstaafd onder de naam Rodriguez de Evora y Vega Charles, 12/6/1799 - 26/9/1868. Hij vervulde zijn mandaat van 1831 tot 1835 voor het kiesarrondissement Gent en daarna, tot 1868 voor het arrondissement Oudenaarde.

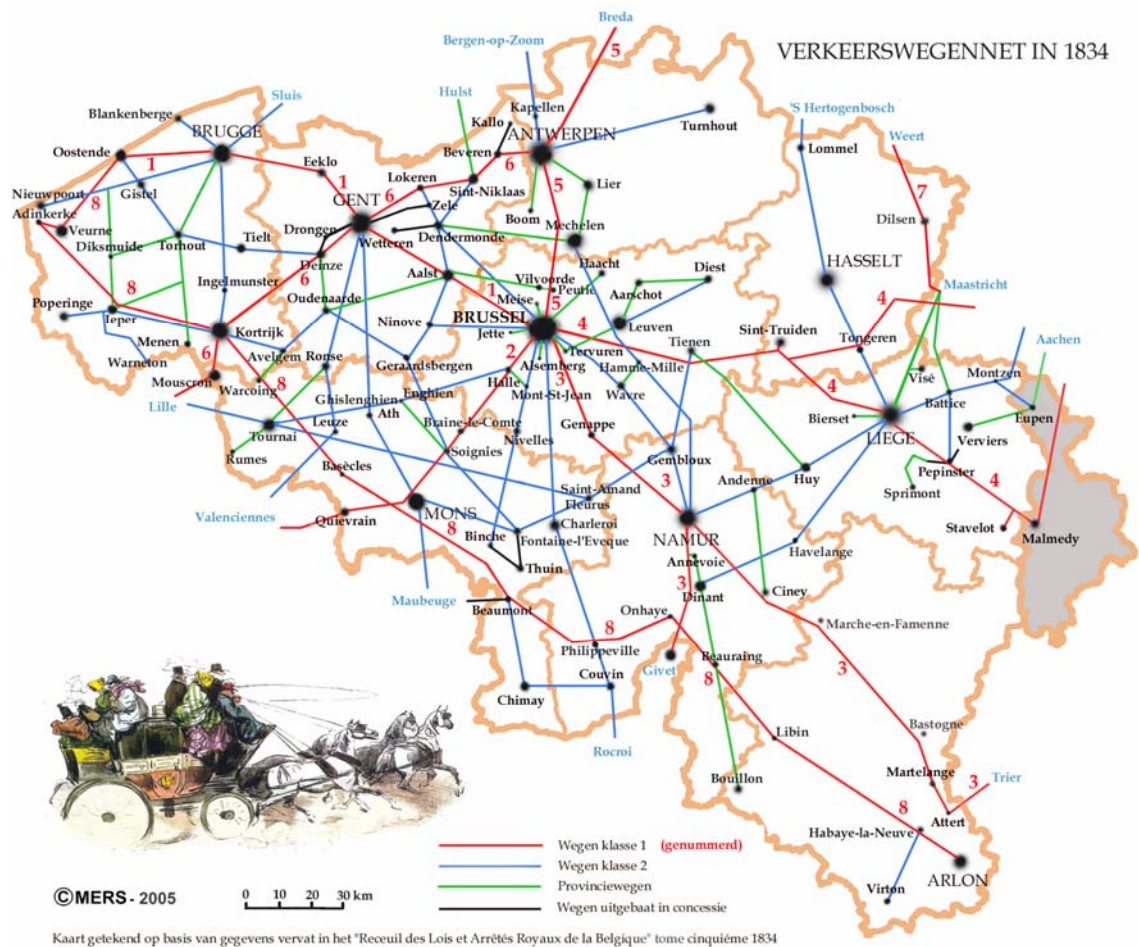
⁶² Het is overigens in deze periode dat in de schilderkunst een realistische stroming tot leven komt; zie 19950068: 35.

⁶³ Selectie van afstanden uit 20050024: 74-75. Een gelijkaardige tabel vindt men in 18230001.

⁶⁴ Recueil des Lois ...

De reistijd, of de traagheid zo men wil, bepaalt ook de mentale afstand tussen de provincies in het Koninkrijk der Nederlanden. Wat achter de horizon ligt, is vreemd, onbekend en zeker vijandig. Om verder dan de einder te kijken is men op het platteland aangewezen op de verhalen van de rondtrekkende ketellapper of die van de oude soldaten van Napoleon.

Voor het wegennetwerk in 1834 verwijzen we naar de kaart.

De dichtheid van het netwerk garandeert geenszins een vlotte en snelle verplaatsing want er zijn vele obstakels: de staat van vele wegen is afhankelijk van de seizoenen, in de winter zijn bepaalde bestemmingen gewoon onbereikbaar, slechts een klein aantal kilometers hebben goed onderhouden bestrating, de barrelen zorgen voor een frequent oponthoud. Toch is de toestand van het wegennet in België veel beter dan in Nederland⁶⁵, waar men zweert bij de trekschuit als ideaal vervoermiddel. De Oostenrijkse en de Franse regimes hebben in onze gewesten voor bestrating (vooral Brabant is goed voorzien) en 'une manière de penser' gezorgd⁶⁶. Maar er zijn natuurlijk de duistere, onontgonnen heidegebieden, door Hendrik Conscience zo beeldend beschreven in 'De Loteling' en 'Blinde Roza'. Philippe Vandermaelen getuigt van de staat der wegen in de provincie Antwerpen in 1834: "Il y a peu de grandes routes dans cette province; presque toutes la partie orientale est sans débouché; il y a tres-peu de chemins tracés dans les bruyères, aussi ne peut-on s'y conduire qu'en s'orientant, à moins qu'on n'ait une parfaite connaissance des lieux."⁶⁷ Uit deze bron leren we nog dat de weg van Antwerpen naar Bergen-op-Zoom in de zomer onbruikbaar is vanwege het mulle zand. De Kempense buurtwegen zijn zwaar beschadigd door het vervoer van boomstammen. Het wegennet van de Kempen bleef onderontwikkeld omdat de

⁶⁵ Voor de historiek van de wegen en de bestrating daarvan in Nederland verwijzen wij naar het recente werk van Horsten (20050024). Hij wijst erop dat door de aanleg van straatwegen alternatieve routes spoedig hun betekenis verloren en het doorgaande verkeer zich concentreerde op een veel kleiner aantal wegen. Het is een vaststelling waaraan tal van conclusies kunnen worden verbonden en niet in het minst op het vlak van de ontwikkeling van gehele streken. In ons land kwam de ontsluiting van de provincie Limburg pas goed op gang in de twintigste eeuw (Albertkanaal in de jaren 30 en Boudewijnsnelweg in de jaren 60). Dat leidde tot een heel eigen profiel met zeer specifieke socio-economische en culturele kenmerken.

⁶⁶ In 19900053: 70 vindt men een belangrijk kaartje, getekend door Juffrouw Lejour, dat het wegennetwerk en de barelen in Brabant voor het jaar 1780 weergeeft. Een vergelijking met bovenstaande kaart dringt zich op maar valt buiten het bestek van deze bijdrage.

⁶⁷ 18340004: 271-274

Belgische regering het aantal grensoverschrijdende verbindingen om militair-technische redenen tot een minimum beperkte⁶⁸.

De spoorwegen: snelheid maakt het land kleiner

Met de 'ijzeren weg' ontstaat er een revolutie in de begrippen tijd, snelheid en laadvermogen. De spoorwegwet van 1 mei 1834 straalt door haar helderheid en voluntarisme: *"Il sera établi dans le royaume un système de chemins de fer ayant pour point central Malines, et se dirigeant à l'est vers la frontière de Prusse par Louvain, Liège et Verviers; au nord par Anvers; à l'ouest sur Oostende par Termonde, Gand et Bruges; et au midi sur Bruxelles et vers les frontières de France par le Hainaut."*⁶⁹

België kent een fenomenale spoorwegexpansie⁷⁰, ongeëvenaard in de geschiedenis. In 1840 liggen er 333 km rails, in 1865 zijn dat er 2.254 km. Wie het spoorwegennetwerk van Engeland vergelijkt met het onze, merkt dat België zelfs een hoger ritme in de uitbouw bereikt.

De spoorweglijnen bedekken het land als een spinnenweb en voor de eerste keer wordt reizen een zekere en comfortabele gebeurtenis. Toch is het goederenvervoer over het spoor de belangrijkste troef voor een kleine natie die het op economisch vlak moet hebben van zijn hinterland. De aanhoudende oorlogstoestand met Nederland laat niet toe verder te denken dan Antwerpen, maar in het oosten ligt Pruisen te wachten, in het zuiden lonkt Frankrijk. Zoals de Duitse econoom Friedrich List (1789-1846) had voorspeld, schenkt de verbinding met Pruisen en het Zollverein de haven van Antwerpen de uitweg uit zijn eeuwenlange verstikking. De "Ijzeren Rijn" naar Keulen, het centrum van het industriegebied, wordt ingehuldigd op 13 oktober 1843⁷¹. Per trein kan Antwerpen in 36 uur worden bereikt; per binnenschip zijn de goederen naar Rotterdam minstens acht dagen onderweg. De scheepvaart over de Rijn is bovendien afhankelijk van de seizoenen: de lage waterstand in de zomer en ijs in de winter bepalen mee het ritme. Snelheid en dus tijd worden dominante factoren in het economisch ruilverkeer. Met de trein komt de notie van het tijdverlies bovendrijven en Auke van der Woud heeft het prachtig verwoord: *"Men verliest alleen tijd wanneer men weet dat de handeling sneller of beter gekund had, of dat een meer productieve handeling*

⁶⁸ 19800076: 28

⁶⁹ 18340002: 217-218

⁷⁰ 19740075: 45; 19840048: 453. De wet van 19 juli 1832 voorzag in de mogelijkheid om spoorlijnen in concessie te geven; vele concessies werden vanaf 1845 aan Britse maatschappijen verleend. (19830067:253)

⁷¹ 19860069: 242; 18450002, VII: 428 geeft 15/10/1843 als inhuldigingsdatum op.

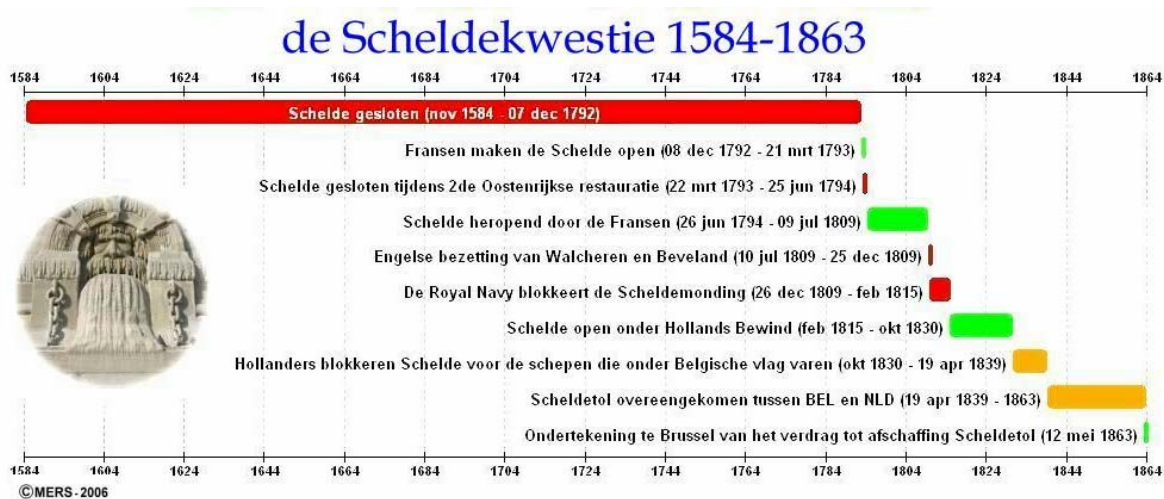
verricht had kunnen worden.⁷² Dat productiviteitstreven, het klokvaste en rechtlijnige van-A-naar-B-willen is na de opkomst van de spoorwegen niet meer weg te branden uit het westerse denken.

De Ijzeren Rijn geeft Antwerpen vanaf het midden van de 19de eeuw zelfs de leiding onder de continentale zeehavens⁷³. De ontsluiting van de economische ruimte was dankzij de spoorweg een feit: het gehele steenkoolbekken was bereikbaar geworden en de staalindustrie zou België op het voorplan plaatsen.

De trein brengt ook Parijs dichterbij. Op 13 juni 1846 wordt die verbinding officieel ingehuldigd en zij vormt meteen een culturele as Parijs-Brussel waarlangs de ideeën zich sneller dan ooit tevoren kunnen verplaatsen.⁷⁴ De Parijse republikeinse opstandelingen nemen in 1848 trouwens de trein richting Brussel. Mits een sterk leger en een strenge repressie van de republikeinse beweging in België, kan het koninkrijk zich in zijn neutraliteit handhaven. In de periode van maart tot juli 1848 tellen we slechts 18 sociale conflicten, voornamelijk in het Brusselse en in Henegouwen⁷⁵. Over de snelle beteugeling van de rellen is koning Leopold bijzonder verheugd en hij schrijft in een brief dat de Belgische staat na die bedwongen dreiging sterker is geworden⁷⁶.

De afschaffing van de Scheldetol

De spoorwegen mogen België dan al uit zijn keurslijf gehaald hebben, toch blijft de uitweg⁷⁷ naar de zee belemmerd door de Scheldetol. In de tijdlijn⁷⁸ hieronder geven we in een notendop een overzicht van de situatie van de Scheldemonding.

Het verdrag van 12 mei 1863 waarbij de Belgische staat de Scheldetol van Nederland afkoopt, is een mijlpaal in de Belgische, de Vlaamse en de Antwerpse geschiedenis. Na 1863 bloeit de haven open en komt de industrialisatie er op gang. In combinatie met de spoorweg naar Essen en verder naar Roosendaal oefent Antwerpen een aantrekkingskracht uit op de plattelandsbevolking van de provincie. De afschaffing van de Scheldetol is ook een diplomatieke overwinning in de moeilijke verhouding met onze noorderburen. De haven, poort tot de wereldzeeën, speelt in de volgende decennia een cruciale rol in de Belgische koloniale politiek. Maar dat is een ander verhaal.

⁷² 19870070: 114

⁷³ 19930068: 39

⁷⁴ 19730062: 404. Voor het belang van de culturele as Brussel-Parijs-Brussel verwijzen wij naar 19970097.

⁷⁵ 19860078: 277

⁷⁶ 19730062: 404 en 369. In de Troonrede van 9/11/1847 benadrukt de koning dit nogmaals (zie 19650019: 299, item 1151).

⁷⁷ Ook Gent, via het kanaal Gent-Terneuzen met de Schelde verbonden, leed onder de sluiting.

⁷⁸ De tijdlijn werd opgemaakt na raadpleging van tal van bronnen: 19850092:45-49, 99990075 (diverse prenten), 19890036: 225, 19380024:332, 19930068:33 en 39, 19580055:33, 19730050: 25 en 101, 19890057:16, 19660072:19, 19450002: 229 en 397-398, 19770047:29, 18450002,VII:397, 19050013:28-30, 18340002:17, 19340004:19, 18380001, 19750049:33, 19770032:130, 99990037:23, 19050010:45 en 49 en 163, 19450038, 19360029, 19650019: 313-315, items 1202-1212 en speciaal item 1210. Een speciale vermelding verdient een paper van PEARSALL, The Unknown Fleet (19920051:126-127), waarin deze wijst op de blokkade van de Schelde door de Royal Navy in de periode 1810-1814, dus na de mislukte bezetting van Walcheren en Beveland door de Engelsen. Uit ons onderzoek bleek dat de juiste draagwijdte van de restricties van de doorvaart op de Schelde in de periode oktober 1830 tot 19 april 1839 minder gekend is. Het zal voor de lezer wel duidelijk zijn dat er een onderscheid te maken is tussen de bevolen sluitingen en de praktijk. De sluiting van een riviermonding of een embargo is immers nooit waterdicht.

METAMORFOSE

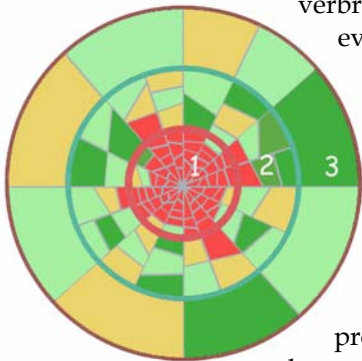
De woeste gronden en de bebossing van de Kempen

Van 16 tot 21 juli 1823 komt te Brussel een speciale Landbouwcommissie bijeen om “maatregelen te beramen tot bevordering van de ontginning van eenige honderd-duizende bunders woeste gronden; maatregelen, strekkende zoowel om de verkrijging van deze gronden, en den overgang van gemeenten- en markten-gronden in partikulieren eigendom gemakkelijk te maken, als om de bebouwing derzelve, door krachtdadige aanmoedigingen van het Gouvernement en ontheffing van lasten, te bevorderen.”⁷⁹ Het is een weerkerend thema dat bij ontginningen naast een staatssubsidie een ontheffing van de grondbelasting vooropstaat. In Vlaanderen gaat het vooral over de woeste gronden in de achtergebleven Kempen⁸⁰. De wet van 25 maart 1847 regelt de privatisering van de gemeentegronden en de ontginning van de woeste gronden⁸¹. Omdat de uitvoering van de wet niet opschiet ontstaat in 1849 het plan van kolonel Eenens om de Kempen door het leger te laten ontginnen⁸². Tien jaar later volgt het KB van 7 juni 1859⁸³ tot inrichting van de ‘Dienst van de bebossing en de ontginning der heiden in de provincies Antwerpen en Limburg’ en de bebossing met de snelgroeïende Noorse pinus sylvestris start nog datzelfde jaar en gaat door tot 1889. De insectenwerende eigenschappen van de boom hebben zeker bijgedragen tot de sanering van de Kempen maar de bebossing (voor de productie van stutbalken voor de Waalse mijnen) gaat ten nadele van de landbouw. De resultaten van de massale aanplantingen zijn ook vandaag nog zichtbaar en ruikbaar. Het is de meest grootschalige ingreep in het Vlaamse landschap geweest. Van het oude landschap kan men vandaag nog iets zien rond Geel-Bel en vooral op de Kalmthoutse heide⁸⁴.

Men schat dat in de periode 1846-1866 in Vlaanderen ruim 30.000 ha land wordt gewonnen. Maar meestal zijn het rijke grootgrondbezitters die de gemeentegronden opkopen en hebben de kleine boeren er geen deel aan⁸⁵.

Het uitdijen van de stad en grondspeculatie

De cirkel geeft een stad en haar omgeving schematisch weer. In het centrum (Sector 1, de ‘city’) is de verbrokkeling extreem en zijn de percelen klein. In de periferie (Sector 2) is er eveneens sterke verbrokkeling. In het buitengebied (Sector 3) heerst het grootgrondbezit en zijn de percelen beduidend groter⁸⁶. Bij uitdijning van de centra (stedelijke, gemeentelijke of industriële) naar de periferie (Sector 2) tengevolge van de bevolkingstoename, kan de grootgrondbezitter, mits een relatief kleine verkaveling, enorme winsten maken en die kan hij herinvesteren in Sector 3. De factor tijd, de ‘tijd van wachten’, is cruciaal in deze strategie. Een andere belangrijke factor is de (voor)kennis van de richting die de groei zal aannemen. Expertise, geholpen door nauwkeurige cartografie, laat toe om voorspellend en dus pro-actief tewerk te gaan. In een maatschappij waar slechts weinige spelers het politiek voor het zeggen hebben (in de 19de eeuw zorgt het cijnskiesstelsel ervoor dat de politieke macht in handen is van de grootgrondbezitters) is die richting van de stedelijke expansie (langs wegen, spoorwegen en kanalen of een combinatie daarvan in een breed gemeenschappelijk tracé) bovendien stuurbaar⁸⁷. De aanleg van een rioleringsstelsel of het ontbreken daarvan heeft grote invloed op de socio-economische karakteristieken van de betrokken wijken.⁸⁸

⁷⁹ 19060001: 155

⁸⁰ De schuldpositie van de Antwerpse en Limburgse gemeenten was in de periode 1831-1840 zeer slecht. De verkoop van heidegronden zorgde voor een vrij snelle sanering van de financiën. Zie 19900080:13.

⁸¹ 18790002: 121-126. Ingevolge art. 14 van deze wet krijgen burgemeesters en schepenen de speciale toelating om als particulier gemeentegronden in te kopen, wat hen normaliter door art. 1596 van het Burgerlijk Wetboek verboden was.

⁸² 19060001: 157-158

⁸³ Vermeld in 18920015: 266.

⁸⁴ 19310021 biedt een historisch overzicht van het Kalmthoutse heidelandschap en van de strijd voor de klassering. Zeer interessant is het artikel van GOOSSENS (19840071), die de illegale inbezitname van gemeentegronden (‘bouwen met de lichte maan’) aanduidt als rem op de verpaupering en tevens de rol van de spoorweg belicht. Zie ook 19970096: 29 (zandwinning, kaart).

⁸⁵ 19570059, I: 172; 19840071: 223; 19850104: 8; 20040036: 101-104.

⁸⁶ BAETENS & BLONDE (19910058: 69) wijzen op de functie van het buitengoed van stedelingen als kern en uitvalbasis voor het grootgrondbezit en als veilige belegging en besluiten: ‘Deze inplanting bleef in de 19de eeuw inwerken op het landschap en de sociale structuur van het platteland.’ Voor de historische evolutie van de urbanisatie (met tabellen en kaartjes) verwijzen wij naar 19850063: 41-62. Dat kwalitatieve aspecten van (landbouw)gronden steeds een rol hebben gespeeld, wordt besproken in 20000070: 313-324.

⁸⁷ Voor andere parameters die bij grondspeculatie een rol speelden en spelen, raadplege men 20040030: 445. Voor de invloed van de krijgsmogelijkheden of militaire servituten ingevolge de wet van 4/2/1815 raadplege men 19970048: 45-48.

⁸⁸ Een goed voorbeeld is de sanering van de Zenne te Brussel (zie 19860081: 3-42). Men kan de stelling ook omdraaien.

In het verleden hadden de feodale vorsten via politiek geïnspireerde huwelijken hun grondbezit weten te vermeerderen. De adel en later de (hoge) burgerij volgden dit voorbeeld door het sluiten van verstandshuwelijken. Dat het huwelijksvermogensrecht was geënt op een patriarchaal en tegelijkertijd patrimoniaal model⁸⁹, waarin de vrouw handelingsonbekwaam was, versterkte de samensmelting van de vermogens.

Grondbelasting: een rigiede materie

Alhoewel het landschap en de infrastructurele en industriële kenmerken ervan (wegenbouw, kanalen en spoorwegen) in de periode 1830-1865 een metamorfose ondergaan, wijzigt de wetgeving op de grondbelastingen niet. Het is pas met de wet van 7 juni 1867, in voege tredend vanaf het aanslagjaar 1868, dat de fiscus voor de inning van de grondlasten overschakelt van het traditionele repartitiestelsel naar een systeem met evenredige belasting. Vóór dat jaar stelde de overheid vooraf een bedrag vast dat jaarlijks aan grondbelastingen moest worden geïnd. Via een vaste verdeelsleutel werd dat ene nationale opbrengstcijfer verdeeld over alle provincies en vervolgens over alle gemeenten. In laatste instantie werden de grondlasten dan op lokaal niveau onder de inwoners van die gemeenten verdeeld. Kenmerkend voor deze omslagbelasting was dat ze telkens volgens een vast stramien verliep en dat de verdeelsleutel inclusief het voorgeschreven bedrag aan fiscale inkomsten nauwelijks werd aangepast. Tussen 1830 en het einde van de jaren 1860 zien we de opbrengsten dan ook bijna niet stijgen⁹⁰.

Binnen België, waar Wallonië dank zij de industrialisatie het voortouw nam en het rurale Vlaanderen wegwijnde, had de rigiditeit der grondlasten (en vooral het niet herzien van de provinciale verdeelsleutel) voor gevolg dat deze belasting in Vlaanderen dieper in het krimpand gezinsbudget van kleine eigenaars en boeren sneed. Het onevenwicht qua belastingheffing tussen de beide gewesten bestond ook op andere terreinen⁹¹.

De tweedeling van de ruimte

De wiskundige beheersing van de ruimte (land- en driehoeksmetkunde, eenvormigheid van oppervlaktematen, kartering, beschrijvende statistiek, ...) vormt ontegensprekelijk een voorwaarde bij het ontwikkelen van de ideeën die het fysische landschap zullen structureren en bijgevolg de lasten (fiscale en andere) zullen verdelen over private en publieke eigenaars. Uit de meetbaarheid volgt de berekening en daaruit dan weer het plan en tenslotte, na de economische en politieke weging, de realisatie. Het is een procesgang die de gehele 19de eeuw kenmerkt. Met de aanleg van kanalen en spoorwegen wordt de rechte lijn hét criterium in het maakbare landschap⁹².

De verdeling van de ruimte werkt als een tweesnijdend zwaard: de afbakening van het ene domein draagt de erkenning van het legitieme karakter van het andere domein in zich. Met de begrenzing van het publieke territorium erkent men het private en met de aanmaak van de 'Atlas der Buurtwegen' (wet van 10 april 1841) in de periode 1842-1845 bereikt men die dualiteit. In feite gaat het om meerdere atlassen, één per gemeente, waarin elke buurtweg met zijn afmetingen en de namen van de aangelanden zijn opgetekend. Het zijn drukke tijden voor landmeters. We kunnen stellen dat daarmee het volledige grondgebied in twee gedetailleerde kadasters is vastgelegd en die prestatie is een wereldprimeur, die in 1853 op het eerste internationale congres voor de statistiek⁹³, ruime erkenning geniet.

⁸⁹ 19840070: 13-21 wijst op het rigiede karakter van het huwelijksvermogensrecht.

⁹⁰ 19600061: 9; 19900035: 213. Die starheid was niet typisch Belgisch, ook in Nederland werd de grondbelasting tussen 1830 en 1865 bevroren op circa 8,5 miljoen gulden en bleven de eigenaars dus grotendeels buiten schot. Voor Nederland is de vaststelling, gezien de schuldenberg waaronder het land gebukt ging, toch nog merkwaardiger en we mogen besluiten dat de staatsschuld via leningen werd afgewenteld op de volgende generaties.

⁹¹ zie HANNES in 19950066: 167-194.

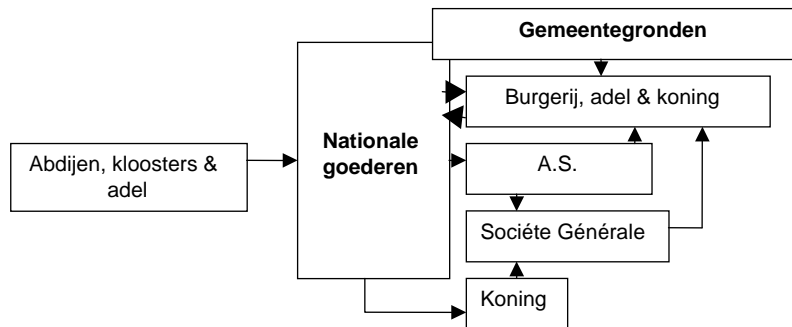
⁹² Steenwegen volgen nog vaak het slingerend tracé van de aloude landwegen. Tot op vandaag is dit te merken in het Brabantse secundaire wegennet. Het rechtlijnige tracé van de autostrade is een fenomeen uit de 20ste eeuw.

⁹³ 19740030: 118

Artikel 538 van het Burgerlijk Wetboek voorzag en voorziet nog steeds in die tweedeling: *“De wegen, banen en straten die ten laste zijn van de Staat, de bevaarbare of vlotbare stromen en rivieren, de stranden, aanwassen en gorzingen van de zee, de havens, ook getijhavens, de reden en, in het algemeen, alle gedeelten van het Belgisch grondgebied die niet vatbaar zijn voor bijzondere eigendom, worden beschouwd als behorend tot het openbaar domein.”* We vermelden nog dat voor de onbevaarbare waterlopen in 1877 de ‘Atlas der Waterlopen’ tot stand komt. Zo zal de gracht dienst doen als zichtbare grens tussen de private eigendom en de openbare weg. Voor het onderhoud van die scheidslijn is de private eigenaar verantwoordelijk.

Tot slot. Een schema: 70 jaar nationalisering en privatisering van gronden

De grote verschuivingen in het grondbezit gedurende een periode van ongeveer 70 jaar (1795-1865) laten zich in volgend zeer algemeen schema vatten.

- ▶ Onder het Franse bewind ontstond een dubbele beweging⁹⁴: in een eerste fase een nationalisatie van (voornamelijk) abdij- en kloosterpatrimonia en adellijke immobiëlen; in de tweede fase een partiële verkoop (tegen lage prijzen) daarvan ('Vente des Biens Nationaux') aan de gegoede burgerij en de 'gezuiverde' adel⁹⁵. Het saldo (vooral bossen) behoorde tot de Nationale Goederen, de Domeinen.⁹⁶
- ▶ Onder het Hollandse bewind - een restauratie van de quasi absolute monarchie wegens het ontbreken van effectieve parlementaire controle op het budget - verkrijgen koning, adel en hoge burgerij grote stukken van het grondgebied, afkomstig van de Domeinen.
- ▶ Na de Belgische onafhankelijkheid zet die trend zich verder en de wet van 1847 neemt de gemeentegonden in de privatiseringsbeweging op. De kleine boeren kunnen slechts in beperkte mate een lapje grond verwerven. De lege en ongestructureerde ruimte evolueert snel naar een meetkundige en door rechte lijnen doorsneden natie waar geld, tijd en snelheid de dominante factoren worden. Om de verkeersinfrastructuur uit te bouwen, zijn onteigeningen nodig waardoor stukken grond (vaak tegen hoge prijzen) terugvloeien naar het openbaar domein. Het kapitalisme viert hoogtij. De lange strijd om van die natie een democratie met stemrecht voor allen te maken, moet dan nog beginnen.

⁹⁴ Voor een bespreking van de bedoelde periode verwijzen we naar TESSENS L. & DEBAETS E., De herschikking van het onroerend goed op het einde van de 18de en het begin van de 19de eeuw, in: Jaarverslag Onroerende Voorheffing pp. 70-86 (ref. 20050015 in de bibliografie). De bijdrage bevat een uitslaande kaart van de afschafte kloosters en abdijen onder Jozef II en tijdens de Franse Revolutie.

⁹⁵ Hiermee bedoelen we de leden van de adel die zich aan de omstandigheden wisten aan te passen of die door de machthebbers van het ogenblik werden gerehabiliteerd.

⁹⁶ De eigendoms kwestie zal de jurisprudentie inzake de noties 'possession de fait' (de bezitter wordt geacht de eigenaar te zijn) en 'propriété' in de eerste helft van de 19de eeuw bezighouden. (zie 18420004: 37, voetnoot 1)

De tweede schepping BIBLIOGRAFIE chronologisch gesorteerd

We geven achtereenvolgend: Boek- of documentnummer (acht cijfers waarvan de eerste vier het jaartal van de eerste uitgave weergeven). Auteur(s). Titel. Jaar van de geconsulteerde uitgave. De kleur van de pijltjes vormt de taalcode (N/F/E).

►17830001. BECKFORD, William. Een dromer op reis - Een Grand Tour (vert. van Dreams, Waking Thoughts and Incidents). 1991 ►18020001. REES, Abraham; COSSONS, N. Rees's Manufacturing Industry, (1819-20). 1972 ►18040003. DOULCET-PONTECOULANT. Exposition de la Situation Administrative du Département de la Dyle au 1er Germinal an 8, et au 1er Germinal an 13. Mémoire remis par - à son successeur M. de Chaban, et au Conseil-Général du Département. 1804 ►18160001. CORVETTO Comte. Liquidation de la Caisse d'Amortissement au 1er Octobre 1815. Manuscript signed by G. d'Audiffret on the first page and dated on the first page 16 Janvier 1816, and followed by a 'Note sur la Liquidation de la Caisse d'Amortissement au 1er Octobre 1815', signed 'Le premier Commis des Finances, G. d'Audiffret', and dated 17 Janvier 1816. 1816 ►18190001. DRAULT J.-J., Jurisconsulte. Recueil des lois et actes généraux du Gouvernement, en vigueur dans le Royaume des Pays-Bas. 1819 ►19210005. VLIBERGH E. Prof Dr. Het Hageland - Bijdrage tot zijn economische geschiedenis in de XIXe en in 't begin der XXe eeuw. 1921 ►18230001. VAN LENNEP, Jacob en VAN HOGENDORP, Dirk. (KLUIT Elisabeth - inleiding). Nederland in den goeden ouden tijd. Zijnde het dagboek van hunne reis te voet, per trekschuit en per diligence van Jacob van Lennep en zijn vriend Dirk van Hogendorp door de Noord-Nederlandsche provinciën in den jare 1823. Volgens het nagelaten manuscript van Mr. Jacob van Lennep verzorgd door M. Elisabeth Kluit. 1942 ►18270001. DE STAPPERS Alexandre. Mémoire agricole, financier, politique et commercial, tendant à prouver que les biens dont la Banque de Bruxelles a été mise en possession, n'ont jamais cessé d'appartenir à la nation, et qu'il est indispensablement de conserver intact le sol forestier. 1827. ►18280001. RICHARD (= Jean-Marie-Vincent AUDIN). Guide Classique du Voyageur en France, dans les Pays-Bas et en Belgique; Comprenant La Manière de Voyager; les Tableaux des Routes, des Relais, des Communications; l'Etat Général des Postes; la Description des Villes, Bourgs, Villages, Antiquités, Monuments, Etablissements, Curiosités de la Nature et de l'Art; la Notice des Eaux Minérales; la Liste des Diligences, Voitures Publiques, Auberges, etc. Orné d'une Belle Carte Routière, etc. Guide Indispensable à l'Artiste, à l'Etranger et aux Curieux. 1828-1829 ►18280002. VAN BREUGEL, R. Esquisse historique et élémentaire sur la contribution foncière et le cadastre. 1828. ►18300001. LIPMAN MR. J.P. (advokaat te Amsterdam). De scheiding van België in derzelver gevolgen getoetst. 1830 ►18300002. NN. Procès porté devant la cour d'assises du Brabant méridional contre L. De Potter, F. Tielemans, A. Barthels, J.J. Coché-Mommens, E. Vanderstraeten, et J.b. Nève accusés d'avoir excité directement a un complot ou attentat ayant pour but de changer ou de détruire le gouvernement du royaume des Pays-Bas contenant la correspondance saisie chez les accusés et leurs interrogatoires donnant l'explication des dénominations insultantes par lesquelles sont désignés de hauts personnages, d'éminens fonctionnaires, et autres, etc., ainsi que nombres de pièces diverses des plus intéressantes; orné de deux lithographies, etc. 1830 ►18320001. DE SMET J. J. Histoire de la Belgique. 1832 ►18340001. DE PUYDT R. Mémoire sur la canalisation de la Sambre en Belgique. 2000 ►18340002. NN. Recueil des lois et arrêtés royaux de la Belgique. Tome cinquième. 1834 ►18340003. NN. Bedenkingen over den IJzeren Spoorweg van Amsterdam naar Keulen. 1834 ►18340004. VANDERMAELEN Philippe, MEISSER Docteur. Dictionnaire géographique de la Province d'Anvers. 1834 ►18350004. DE RIVE, B.-L. Précis historique et statistique des canaux et rivières navigables de la Belgique et d'une partie de la France. 1835 ►18370003.

HUGO Victor. België (vert. van Belgique). 1986 ►18380001. ANDRIES J.O. Abbé. Recherches historiques sur les voies d'écoulement des eaux des Flandres à l'occasion du projet de loi relatif à la construction du Canal de Selzaete à la Mer du Nord. Avec une carte. 1838 ►18390002. HILDEBRAND (pseudoniem van BEETS Nicolas). Camera Obscura (naar de 3de uitgave van 1851). ca. 1960 ►18420003. VIFQUAIN J.-B. Des Voies Navigables en Belgique. Considérations Historiques suivies de propositions diverses ayant pour objet l'amélioration et l'extension de la navigation. Ouvrage rédigé par ordre du Département des Travaux Publics. 1842 ►18420004. GARNIER F.X.P. Traité des actions possessoires. 1842 ►18430001. REDING H. Atlas van het Koninkrijk België. 1843 ►18430002. DRAPIEZ M. Notice sur l'établissement géographique de Bruxelles. 1843 ►18450002. MERTENS F.H., TORFS K.L. Geschiedenis van Antwerpen sedert de stichting der stad tot onze tyden, uitgegeven door de Rederykkamer De Olyftak. (8 volumes). 1976-1977 ►18470003. MARX Karl, ENGELS Friedrich (voorwoord). De armoede van de filosofie. 1986 ►18490001. CONSCIENCE Hendrik. Flämisches Stilleben in drei kleinen Erzählungen. 1849 ►18530002. DICKENS Charles. Moeilijke Tijden (vertaling van Hard Times) & Schetsen uit Italië. 1960 ►18590006. TARLIER J. et WAUTERS A. La Belgique ancienne et moderne. Géographie et Histoire des Communes Belges. Arrondissements de Nivelles et de Louvain. 1963 ►18650002. CROMMELIN C.A. Beschouwingen over de grondbelasting. 1865 ►18660003. HAGEMANS G. Histoire du Pays de Chimay. 1866 ►18690001. MARX Karl, ENGELS Friedrich. De achtthiende Brumaire van Louis Bonaparte. 1987 ►18730004. PRAT G.F. Histoire d'Arlon. Tome 2: Les Institutions. 1873 ►18740003. GILLE HERINGA, S. Aardrijkskundig handwoordenboek van Nederland of alphabetische opgave van gemeenten, steden, dorpen, gehuchten, buitenplaatsen enz. en verder de volksbenaming enz. en eindelijk het cijfer der bevolking v. elke gemeente op 1-1-1873 en gezondheidswijze naar de laatste algemeene volkstelling. 1874 ►18740004. JOURDAIN Aug. Dictionnaire encyclopédique de géographie historique du Royaume de Belgique ou description de ses neuf provinces et de ses 2558 communes, sous le rapport topographique, statistique, administratif, judiciaire, industriel, commercial, militaire, religieux, historique, littéraire, biographique et monumental avec la population d'après le dernier recensement décennal. 1874 ►18760002. NOTHOMB baron J.-B. Essai historique & politique sur la Révolution Belge. 1876 ►18790002. HOUBA Eugène. Code belge à l'usage des ingénieurs, entrepreneurs, industriels, conducteurs, architectes, conducteurs, agents voyers et propriétaires. 1879 ►18800006. NN. Album-Souvenir des Fêtes Royales de Tournai. 1880 ►18810004. PEELEN Pieter. De Regeling Van Het Grondbezit In Engeland. 1881 ►18820002. WAUTERS Alphonse. Documents concernant le canal de Bruxelles à Willebroeck précédés d'une introduction contenant un résumé de l'histoire de ce canal, 1882. 2000 ►18850003. TREUB M.W.F. Ontwikkeling en verband van de Rijks-, Provinciale- en Gemeentebelastingen in Nederland. 1885 ►18900010. NN. Het boek der uitvindingen, ambachten en fabrieken. De bouwkunst. 1890 ►18920015. Provinciebestuur Antwerpen. Algemene inhoudstafel van het Bestuurlijk Memoriaal der Provincie Antwerpen 1815-1891. 1892 ►18980002. MOLEMA E. Ons kadaster voor oningewijden geschetst. 1982 ►18990009. VANDERVELDE Emile. Les villes tentaculaires. 1899 ►18990010. VANDERVELDE Emile. L'Influence des villes sur les campagnes. 1899 ►19000006. VANDERVELDE Emile. La propriété

- foncière en Belgique. 1900 ►19010003. HUBERT Eugène Prof. Les garnisons de la Barrière dans les Pays-Bas autrichiens (1715-1782). 1901 ►19020001. VAN NECK Léon. 1830 illustré Avant, pendant et après la révolution. 1902 ►19030008. VANDERVELDE Emile. L'exode rural et le retour aux champs. 1903 ►19030009. VANDERVELDE Emile. Essais sur la question agraire en Belgique. 1903 ►19050010. ROBIANO André Cte. Le Baron Lambermont. Sa vie et son oeuvre. 1905 ►19050012. PIERRON Sander. Histoire de la forêt de Soigne. 1905 ►19050013. F.H. Notes sur le Siège de la Citadelle d'Anvers en 1832. Etude rétrospective. 1905 ►19050021. MARTINET André. Léopold Ier et l'intervention française en 1831. 1905 ►19060001. VLIBERGH E. Prof Dr. De landelijke bevolking der Kempen gedurende de 19de eeuw. Bijdrage tot de economische geschiedenis. 1906 ►19060009. BERTRAND Louis. Histoire de la démocratie et du socialisme en Belgique depuis 1830. 1906 ►19130010. SLUYS A. Geschiedenis van het onderwijs in de drie graden in België tijdens de Fransche overheersching en onder de regering van Willem I. 1913 ►19130013. V.H.F. De Schelde. L'Escaut. Eenige geschiedkundige aantekeningen betreffende hare Sluitingen en hare Vrijmaking. Afkoop van het Tolrecht. 1863 - 21 Juillet - 1913. Quelques annotations historiques concernant ses Fermatures et son Affranchissement. Rachat du Droit de Péage. 1913 ►19130014. VAN DE PERRE A. Dr. Het Rijnkanaal. 1913 ►19190004. CLAVIER Charles. Histoire des impôts en Belgique, précédée d'un aperçu général de l'évolution fiscale. 1919 ►19190011. BANNING Emile. Les traités de 1815 et la Belgique. 1919 ►19210009. Stad Antwerpen. Alphabetische benamingen der Openbare Wegen met aanduiding der oude en nieuwe wijken. Ville d'Anvers. Dénominations Alphabétiques des Voies Publiques avec indication des anciennes et nouvelles sections. 1921 ►19240015. DE WITTE Pol. Alles is omgekeerd. Hoe de werklieden vroeger leefden 1848-1918. 1986 ►19250010. VAN DE PUTTE Luc., SIFFER A. Uitbreiding der Zeevaartinrichtingen langsheen het Kanaal van Terneuzen. Vertoog ter verdediging van het standpunt der Stad Gent. Extension des Installations maritimes le long du Canal de Terneuzen. Exposé du point de vue de la Ville de Gand. 1925 ►19270010. COLENBRANDER H.T. Dr. Vestiging van het Koninkrijk (1813-1815). 1927 ►19290016. JACQUEMYS G. Prof. Dr. Histoire de la crise économique des Flandres (1845-1850). 1929 ►19290021. BLINK H. Prof. Dr. Woeste gronden, ontginning en bebossing in Nederland voormaals en thans. 1929 ►19300015. VANDER VAEREN J. De voornaamste feiten uit eene eeuw geschiedenis van den Belgischen landbouw 1830-1930. 1930 ►19300034. DAYE Pierre. La Belgique Maritime. 1930 ►19310013. PIRENNE Henri. Geschiedenis van België 4 Vols. 1939 ►19310019. COLENBRANDER, H. T. Prof. Dr. Willem I Koning Der Nederlanden Eerste deel 1772-1815. 1931 ►19310021. DE RIDDER G., STANSEN K., MULS Jozef, HAVERMANS Aug., GILTAY Louis Dr, DE LATTIN Amand. De Calmpthoutse Heide een nationaal natuurpark. 1931 ►19310022. VAN DER DUIN M. 1830 - Een verhaal uit den tijd van den Belgischen opstand. 1931 ►19320009. TIERNEY Michael (editor). Saorstát Éireann - Irish Free State Official Handbook 1932. 1932 ►19350020. RIEMENS H. Dr. Het amortisatie-syndicaat. Een studie over de staatsfinanciën onder Willem I. 1935 ►19350024. COLENBRANDER H.T. Prof Dr. Willem I Koning der Nederlanden. Tweede deel 1815-1830. 1935 ►19350027. LEURS Stan Dr Ir (o.l.v.). De Kempen. 1935 ►19360027. JANSSEN J.E. Kanunnik O. Prem. Westerloo en de Prinselijke Familie de Merode. 1936 ►19360029. GERRETSON C. Dr. Mouterij en scheuring 1830 delen I en II. 1936 ►19360030. PINXTEN K. Het Albertkanaal - zijn economische betekenis voor Vlaanderen. 1936 ►19370020. MACARDLE, Dorothy [Preface by Eamon de Valera]. The Irish Republic. A Documented Chronicle of the Anglo-Irish Conflict and the Partitioning of Ireland, with a Detailed account of the Period 1916-1923. 1951 ►19370025. JOURET Georges. Histoire économique de la Belgique I + II. 1937 ►19380024. DEMOULIN, Robert. Guillaume Ier et la transformation économique des Provinces Belges (1815-1830). 1938 ►19390025. VANDERVELDE Emile. Souvenirs d'un militant socialiste. 1939 ►19400026. VAN DEN ABEELE Hugo. Het Kanaal van Schipdonk. 1940 ►19410022. DE IONGH J.H. Ir. Van Kaninefaat tot Duizendkustenaar. 1941 ►19420020. BAEKELMANS Lode. Onze voorouders in den hollandschen spiegel. Een bloemlezing uit reisbeschrijvingen van 1787 tot 1846. 1942 ►19420021. CRETEN Frans. De niet bevaarbare noch vlotbare Waterloopen. Verzameling der wettelijke bepalingen, verklaringen en praktische gegevens op dit gebied. 1942 ►19430005. LAMALLE Ulysse. Histoire des Chemins de Fer Belges. 1943 ►19430009. VAN HOUTTE J.A. Prof. Esquisse d'une histoire économique de la Belgique. 1943 ►19430028. SABBE Etienne. De Belgische vlasnijverheid. Delen 1 en 2. Deel I: De Zuidnederlandse vlasnijverheid tot het verdrag van Utrecht (1713). Deel II: Van het verdrag van Utrecht (1713) tot het midden van de XIXe eeuw. 1975 ►19430029. GERRETSON C. Dr. De tusschenwateren 1839-1867. Diplomatieke documenten. 1943 ►19440006. BAUDHUIN Fernand Prof. Le financement des guerres. 1944 ►19440029. VAN ROY Frans. Industriële perspectieven in het Kempenland. 1944 ►19450013. WALRAET Marcel Dr. Emile Banning - Un grand Belge - 1836-1898. 1945 ►19450025. DELATTE Ivan. Les classes rurales dans la principauté de Liège au XVIIIe siècle. 1945 ►19450038. BINDOFF S.T. The Scheldt Question to 1839. 1945 ►19460040. SOUTHEY Robert. Wij schreven 1815. Dagboek van een rondreis in de Nederlanden in den herfst van 1815 (vert. van 'Journal of a Tour in the Netherlands in the autumn of 1815'). 1946 ►19480049. GENICOT, Léopold Prof. Histoire des routes belges depuis 1704. 1948 ►19480052. BEAUFORT Henriette L.T. de. Gijbert Karel van Hogendorp. Grondlegger van het Koninkrijk. 1979 ►19490004. VROMAN Jean. Un siècle de gouvernement parlementaire. L'Angleterre de 1814 à 1914. 1949 ►19490015. PEYRET Henry. Histoire des chemins de fer en France et dans le monde. 1949 ►19490031. VERSTRAELEN Jules. De grauwe revolutie: inleiding tot de geschiedenis van de arbeidersbeweging. 1965 ►19490037. PRIMIS Floris. Antwerpen onder Jean Marassé (1792-1793). 1949 ►19520049. BONDER H. De archieven van Inspecteurs en Commissies van de Waterstaat in Nederland voor 1850. 1952 ►19530051. MOUSNIER R., LABROUSSE E. Le XVIIIe siècle. L'époque des Lumières (1715-1815). 1985 ►19540006. DE BRUYNE Arthur. Eamon De Valera en de Ierse republiek. 1954 ►19540032. VERSTRAELEN J. Geschiedenis van de Westeuropese Arbeidersbeweging 1789-1914. 1954 ►19560001. LUYKX Theo. Een halve eeuw zegelbelasting op de Belgische Pers (sept. 1797 - mei 1848). 1956 ►19560053. NUYENS Th.W. Dr Em. De Staatkundige Geschiedenis der Provincie Limburg vanaf haar ontstaan tot aan haar uiteenvallen in 1839. 1956 ►19560054. BODLAENDER, M.L. Dr (Editor). Politieia. Grote mannen over staat en maatschappij. 1956 ►19570038. AELVOET H. Honderd vijftig jaar verfransing in de agglomeratie en het arrondissement Brussel (1830-1955). 1957 ►19570041. BOUSSARD J. Atlas historique et culturel de la France. 1957 ►19570055. LEPER J. Kunstmatige inundaties in maritiem Vlaanderen 1316-1945. 1957 ►19570059. BROECKX J.L., DE CLERCQ C., DHONDT J. & NAUWELAERTS M.A. (eds). Flandria Nostra - Ons land en ons volk, zijn standen en beroepen, door de tijden heen (5 volumes). 1957 ►19580059. GILISSEN John. Le régime représentatif en Belgique depuis 1790. 1958 ►19580062. SIMON, A. Aspects de l'unionisme. Documents inédits 1830-1857. 1958 ►19580068. SCHOONHOVEN Etienne. Anvers son fleuve et son port. Coupe d'oeil sur les principales étapes de son histoire économique et maritime. 1958 ►19590061. JAPPE ALBERTS,W. & VAN WINTER J.M. Nederland voor honderd jaar. 1967 ►19600066. ELSHOUT J. Beschrijving van Westeuropese vaarwegen met 9 kaarten en 119 tekeningen. 1960 ►19600067. GEYL P. Prof. Dr. Noord en Zuid. Eenheid en tweedheid in de Lage Landen. 1960 ►19610059. MOLS Roger. Bruxelles et les Bruxellois. 1961 ►19620054. ROPPE L. Een omstreden huwelijk. Koning Willem Frederik, Graaf van Nassau en de Gravin van Nassau geboren Henriette d'Oultremont de Wégimont. 1962 ►19620072. CONNELL B. Regina v. Palmerston. The correspondence between Queen Victoria and Her Foreign and Prime Minister, 1837-1865. 1962 ►19630027. BOLLE Jacques. Solvay. L'Homme, la découverte, l'entreprise industrielle. 1968 ►19630056. COUVEE, D.H. & PIKEMAAT, G. 1813-15, ons koninkrijk geboren. 1963 ►19630059. BRUNIN Lucienne. Geschiedenis van het kostuum. 1963 ►19640042. ARNOULD Maurice-A., e.a. L'Impôt dans le cadre de la ville et de l'état. De belasting in het raam van stad en staat. 1966 ►19640046. VAN DEN EERENBEEMT H.F.J.M. DR. PROF. Sporend Naar Welvaart. De betekenis van de eerste lijn der Staatsspoorwegen voor de economische ontwikkeling van Midden-Brabant en de Baronie van Breda. 1964 ►19650019. Leopold I en zijn tijd (catalogus van de tentoonstelling, ingericht door de Regering t.g.v. de 100ste verjaardag van de dood van de Koning). 1965 ►19650035. GEVAERT Fr. Dr. De

Republikeinse Kalender En De Volledige Vergelijkingstabellen Met De Gregoriaanse Kalender. 1965 ▶19650063. CADFRYN-ROBERTS John. Coaches and trains. 1965 ▶19660030. PIKE Royston E. Human Documents Of The Industrial Revolution In Britain. 1966 ▶19660072. SMEKENS Frans, SERVAIS Max. Schelde en Antwerpen. Getuigenissen van een opgang. 1966 ▶19660077. SMIT, C. Mr Dr. De Scheldekwestie. 1966 ▶19670042. MOODY T.W. & MARTIN F.X. (Edit.). The Course of Irish History. Revised and enlarged edition! 1984 ▶19680060. GIELE, DRS. J.J. De Pen in Aanslag. Revolutionairen rond 1848. 1968 ▶19680062. WAALWIJK H.P. Drs. Het Britse parlement. 1968 ▶19690048. TEN BRINK, E.A.B.J. Dr. De geschiedenis van het postvervoer. 1969 ▶19690056. GUILLEMIN Henri. Napoléon tel quel. 1969 ▶19700063. VERMEERSCH, A.J. Drs. Vereniging en Revolutie. De Nederlanden 1814-1830. 1970 ▶19710061. SAINT MARC Philippe Prof. Socialisatie van de natuur. Natuur en samenleving. Natuureconomie. Natuurbeleid. (vert. van Socialisation de la Nature). 1979 ▶19720056. DE VOS Alex. Bibliografie van de Belgische binnenscheepvaart (2 volumes). 1972-1974 ▶19720064. VAN MECHELEN Frans Prof Dr, Minister van Nederlandse Cultuur (inleiding). Beschermde landschappen (luchtfotografie). 1972 ▶19720065. NOCK O.S. The Dawn of World Railways 1800-1850. 1972 ▶19730050. FLEISCHMAN Theo. L'Expédition anglaise sur le continent en 1809. Conquête de l'île de Walcheren et menace sur Anvers. 1973 ▶19730061. HOEKVELD G.A., JOBSE R.B., VAN WEESEP J., DIELEMAN F.M. Geografie van stad en platteland in de westerse landen. 1975 ▶19730062. PURAYE Jean, LANG Hans-Otto (Traduction & édition critique). Lettres de Léopold Ier à sa sœur la princesse Sophie; à son beau-frère Emmanuel, comte de Mensdorff-Pouilly; à son neveu Alphonse, comte de Mensdorff-Pouilly, 1804-1864. 1973 ▶19730063. DALEM, Robert et NELISSEN, André. Mille ans de navigation sur l'Ourthe et ses affluents. 1973 ▶19730064. KLEP P.M.M. Drs. Groeidynamiek en Stagnatie in een Agrarisch Grensgebied. De economische ontwikkeling in de Noordantwerpse Kempen en de Baronie van Breda, 1750-1850. 1973 ▶19740030. FAIDER-FEYTMANS G. Adolphe Quetelet 1796-1874. 1974 ▶19740075. DAGANT André. 125 ans de construction de locomotives à vapeur en Belgique. 1974 ▶19740077. ROWLAND K.T. Eighteenth Century Inventions. 1974 ▶19740078. COLL. Adolphe Quetelet 1796-1874. 1974 ▶19750049. BINNEMANS Roger, VAN CAUWENBERGH George, BRUERS Henk. Atlas van Antwerpen. Evolutie van een stedelijk landschap van 1850 tot heden. 1975 ▶19750054. LEJEUNE Rita, STIENNON Jacques, VANELDEREN Francis, HASQUIN Hervé. La Wallonie. Le Pays et les Hommes. Série I. Lettres, Arts, Culture. Série II. Histoire, économies, sociétés. (6 vols.). 1975-1981 ▶19770032. LUYKX Theo Dr. Politieke geschiedenis van België I (van 1789 tot 1944) en II (van 1944 tot 1977). 1977-1978 ▶19770047. DECAVELE J. Honderdvijftig jaar kanaal Gent-Terneuzen. 1977 ▶19770052. NN. Wat zoudt gij zonder 't werkvolk zijn? Anderhalve eeuw arbeidersstrijd in België. Deel I: 1830-1966. 1977 ▶19770053. SCHAMA Simon. Patriotten en bevrijders. Revolutie in de Noordelijke Nederlanden, 1780-1813. 1989 ▶19780021. VAN ISACKER Karel s.j. Mijn land in de kering. Deel I: Een ouderwetse wereld 1830-1914. 1978 ▶19780085. MAES Th. L. Dr & VAN SANTBERGEN R. Dr. Documents Illustrating the History of Belgium. Vol. I: From Prehistoric Times to 1830. Vol. II: Modern Belgium from 1830 up to the Present Day. 1978 ▶19790021. ZOETE A. De documenten in omloop bij het Belgisch Kadaster (1835-1975). 1979 ▶19790038. RENOY Georges. Bruxelles Sous Leopold Premier. 25 Ans De Cartes Porcelaines 1840-1865. 1979 ▶19790050. LEBRUN P., BRUIER M., DHONDT J., HANSOTTE G. Essai sur la révolution industrielle en Belgique, 1770-1847. 1979 ▶19790051. NOCK, O.S. Wereldspoorwegatlas (vert. van World Atlas of Railways). 1979 ▶19790059. LOSCHBURG WINFRIED. Het grote reisboek. Lust en last van het reizen door de eeuwen heen. 1979 ▶19800003. DE MAESSCHALCK Edward. 150 jaar Belgen. 1980 ▶19800008.

DHONDT, R. & HOCHEPIED G. België 1830-1880. 1980 ▶19800075. VAN OOSTENDORP Johannes. Een fuselier in de Belgische opstand. Aantekeningen van Johannes van Oostendorp over de jaren 1830-1832. 1980 ▶19800072. MACZAK Antoni. De ontdekking van het reizen. Europa in de vroeg-moderne tijd. 2001 ▶19800076. DIRX H. & DE KOK H. Aan de rand van het land. 150 jaar Kempen in woord en beeld. 1980 ▶19810013. VOLMULLER, H.W.J. Nijhoffs Geschiedenislexicon - Nederland en België. 1981 ▶19810041. VAN DER WEE Herman (intro). De industrie in België: twee eeuwen ontwikkeling 1780-1880. 1981 ▶19810055. VANDENBROEKE Chris. Sociale geschiedenis van het Vlaamse volk. 1984 ▶19810057. VAN BEYLEN J. Vlaamse Maritieme Achterglasschilderijen. 1981 ▶19810061. VANHECKE Leo, e.a. Landschappen in Vlaanderen vroeger en nu. Van groene armoede naar grijze overvloed. 1981 ▶19820014. BOURNE Kenneth. Palmerston: The Early Years 1784-1841. 1982 ▶19820065. RIALS Stéphane. Textes constitutionnels français. 1999 ▶19820066. DECONINCK Mireille. Ontstaan en ontwikkeling van de groenzones in de Brusselse agglomeratie vanaf het einde van de 18de eeuw, in: Tijdschrift van het Gemeentekrediet, jg 36, nr 141, juli 1982. ▶19820067. DE HAAN, MR. P. e.a. Op goede gronden. Een bundel opstellen ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de Dienst van het Kadaster en de Openbare Registers. 1982 ▶19820070. DAGANT A. & VANBELLINGEN P. Les canaux et chemins de fer charbonniers dans le Centre. Tome I : Les Canaux. Tome 2 : Les chemins de fer. 1982-1986 ▶19830052. SMITS A. Dr. 1830 Scheuring in de Nederlanden - Vol. 1 en 2. 1983 ▶19830067. VAN DEN ABBELE Andries. Negentiende-eeuwse ondernemers te Brugge. Georges en William Chantrell. in: Tijdschrift van het Gemeentekrediet van België, jg 37, nr 146, pp. 241-268, oktober 1983. ▶19830069. VAN LOOVEREN E. De privatisering van de gemeentegronden in de provincie Antwerpen: vier case-studies. in: Bijdragen tot de Geschiedenis, jg 66, pp. 189-219. 1983 ▶19840048. MORGAN Kenneth O. The Oxford Illustrated History of Britain. 1989 ▶19840058. ELLIS, C.Hamilton. The Lore Of Steam. 1984 ▶19840060. VANDENBROEKE Chris. Vlaamse koopkracht gisteren vandaag en morgen. 1984 ▶19840063. MELCHIOR-BONNET Bernardine. Napoléon consul et empereur 1799-1815. 1984 ▶19840065. BERENDS, R. e.a. Arbeid ter disciplinering en Bestrafing. Veenhuizen als onvrije kolonie van de maatschappij van weldadigheid. 1823-1859 ▶19840070. GYSELS Monique, e.a. Man en vrouw op weg naar gelijkheid? Een confrontatie van huwelijkswetgeving en gezinsrealiteit. 1984 ▶19840071. GOOSSENS M. Een negentiende eeuws heidedorp in transformatie, Kalmthout 1835-1910. De mutatie van de activiteitsstructuur. in: Bijdragen tot de Geschiedenis, jg 67, afl. 3-4, pp. 197-263. 1984 ▶19850063. MARTIGNY G., e.a. De Belgische Stad van Vandaag. Waarheen? 1985 ▶19850089. GOOSSENS M., e.a. België in E.G.-perspectief. 1985 ▶19850092. DE NAVE Francine, DENIJS L., e.a. Antwerpen & de scheiding der Nederlanden 1585-1985. Tentoonstellingen, voordrachten, historische en folkloristische manifestaties. 1985 ▶19850096. BERG André, GERARD Hervé, BRONNE Carlo, e.a. Les dessous historiques de la haute finance belge. 1985 ▶19850100. VANTIGHEM J.-P. (samenstelling). 150 jaar spoorwegen in België. Aspecten van een dagelijkse realiteit. 1985 ▶19850102. SILLEVIS, J., KRAAN, H. (editors). De School van Barbizon. Franse meesters van de 19de eeuw. 1985 ▶19850104. WOUTERS Bie. De toponiemen van de Kalmthoutse Heide. 1985 ▶19860063. DHAENE Leon. Boeren en Burgers. Sociale geschiedenis van het negentiende eeuwse platteland. Zingem 1796-1900. 1986 ▶19860069. VAN ISACKER, Karel, VAN UYTVEN, Raymond. Antwerpen. Twaalf eeuwen geschiedenis en cultuur. 1986 ▶19860076. CLAUDON Francis. De romantische reis (vert. van Le voyage romantique). 1988 ▶19860078. X. Bruxelles: un canal, des usines et des hommes. 1986 ▶19860080. MAES Hugo. Fort Liefkenshoek: exponent van het verzet tegen de vrije Scheldevaart, in: Jaarboek Cornelis Floris. 1986 ▶19860081. LEBLICQ Yvon. Politiek, pers en openbare werken: de eerste initiatieven van de stad Brussel

met het oog op de sanering van de Zenne (1863-1864). in: Tijdschrift van het Gemeentekrediet, jg 40, nr 157, pp. 3-42, juli 1986 ►19870032. SELS Alain Edit. Geef aan de keizer - Geschiedenis van de belastingen. 1987 ►19870050. WATELET Marcel. Cartografie en politiek in het België van de 19de eeuw. 1987 ►19870054. GUEDJ Denis. Het meten van de wereld. De Meridiaan. (vert. van La mesure du monde. La Méridienne). 1999 ►19870070. VAN DER WOUDE Auke. Het lege land. De ruimtelijke orde van Nederland 1798-1848. 1987 ►19870078. DELVAUX Georges, DURIEU Jean-Luc, SERE HERMAN. Honderd jaar sociaal recht in België 1886-1887. 1987 ►19880011. Larousse [MITCHELL James]. Larousse encyclopédie de l'univers en couleurs. T. 1. Les Techniques. T.2. L'Histoire du XVIIIe siècle à nos jours. 1988 ►19880055. PRADE Marcel. Ponts et viaducs au 19ième siècle. 1988 ►19880086. ROTTIER Honoré, ARNOLDUS Henri, e.a. Onderdak. 5000 jaar wonen in de Lage Landen. 1988 ►19880092. MAZIERS Michel (intro), EVERAERT Leo, NOTEBAERT Alexandre, LEMOINE-ISABEAU Claire. Het Zoniënwood. Kunst en geschiedenis van oorsprong tot 18de eeuw. 1988 ►19880093. CRAENEN G., DEWACHTER W. De Belgische Grondwet van 1831 tot heden. 1988 ►19880095. KOERT M.H. Rechtsvergelijkende studie naar de kenbaarheid van de publiekrechtelijke rechtstoestand van onroerend goed in Engeland, Frankrijk, België en West-Duitsland. 1988 ►19880100. MILES Rosalind. Stiefdochters van de tijd. De vrouw als paria van de geschiedenis. (vert. van The Women's History of the World). 1989 ►19890042. TRAUSCH Gilbert. Luxemburg - Opkomst van een Staat en van een Natie. 1989 ►19890057. LOMBAERDE Piet (editor). Antwerpen tijdens het Franse Keizerrijk 1804-1814. Marine-Arsenaal, Metropool en Vestingstad. 1989 ►19890068. DE MEY J.R. Het Belgische papiergegeld van 1822 tot heden. 1989 ►19890073. SMOLAR-MEYNART Arlette & STENGERS Jean (edit.) Voorwoord door W.J. Ganshof van der Meersch. Het Gewest Brussel. Van de oude dorpen tot de stad van nu. Brussel. 1989 ►19890075. DE JOODE, Ton, BERNARD P. De Mens en het water. Bruggen, Sluizen en Kanalen in Nederland en België. 1989 ►19890081. WIELAND, J.H.M. (Edit.). Kleine atlas voor de geschiedenis van beide Limburgen. 1989 ►19890083. MARGRY, P.J. (Edit.). Van Camere vander Rekeninghen tot Algemene Rekenkamer. Zes eeuwen Rekenkamer. Gedenkboek bij het 175-jarig bestaan van de Algemene Rekenkamer. 1989 ►19890090. SCHÖFFER, PROF. DR. I. E.A. Eenheid en scheiding van de beide Limburgen. 1989 ►19890092. MARCK, E.M. VAN DER (editor). Atlas du notariat. Le notariat dans le monde. Huit siècles de notariat latin, quatre décennies d'Union Internationale. Atlas van het notariaat. Het notariaat in de wereld. Acht eeuwen Latijns notariaat, vier decennia Internationale Unie. 1989 ►19890093. BAETENS R. & BLONDE B. (editors). Nouvelles approches concernant la culture de l'habitat - New approaches to living patterns. Acta Colloque International, UFSIA, 24-25/10/1989. 1989 ►19900033. DE VOS Luc. Les 4 jours de Waterloo 15-16-17-18 juin 1815. 1990 ►19900035. JANSSENS Paul Prof. Dr, VERBOVEN Hilde Drs, TIBERGHIEN Albert Prof Dr. Drie Eeuwen Belgische Belastingen. Van contributies controleurs en belastingconsulenten. 1990 ►19900053. HOHENBERG, VAN UYTVEN, BRUNEEL, e.a. Het stedelijk netwerk in België in historisch perspectief (1350-1850). Een statistische en dynamische benadering. Le réseau urbain en Belgique dans une perspective historique (1350-1850). Une approche statistique et dynamique. 1992 ►19900071. VANREUSEL Jef, LOMBAERDE Piet. Antwerpen ontwerpen. 1990 ►19900073. VAN IMPE H. Prof. De Staat, wat is dat eigenlijk? Staat, democratie en recht. 2de herwerkte uitgave. 1990 ►19900077. DE SCHAEPDRIJVER Sophie. Elites for the capital? Foreign migration to mid-nineteenth-century Brussels (doctoraal proefschrift Universiteit van Amsterdam). 1990 ►19900078. DE CLERCQ Ludo. Vaargids voor Vlaanderen & Wallonië. 1990 ►19900079. WATELET Marcel. De militaire topografische cartografie van de Geallieerden in Frankrijk en België (1815-1818). Cognitieve benadering en overzicht van de fondsen en verzamelingen. in: Tijdschrift van het Gemeentekrediet, jg 44, nr 174, pp. 33-49. 1990 ►19900080. BRUWIER Marinette en VAN AUDENHOVE Marcel. De leningen aan gemeenten tussen 1830 en 1860, vóór de oprichting van het Gemeentekrediet. in: Tijdschrift van het Gemeentekrediet, jg 44, nr 173, pp. 11-37. 1990 ►19900081. DE BIE Mark. De Coburger. Leopold I, een monoloog als zelfportret. 1990 ►19910023. DA RIOS Giovanni (Edit). Roads in Italy from unification to the present (1861-1987). 1991 ►19910050. MAK Geert. Ooggetuigen

van de vaderlandse geschiedenis in meer dan honderd reportages. 2002 ►19910058. VAN DER STOCK Jan (coördinator). Stad in Vlaanderen. Cultuur en Maatschappij 1477-1787. 1991 ►19910059. KOCKELKOREN, J.H.M., e.a. Kadaster in Perspectief. Bundel opstellen aangeboden aan Prof. Mr. Ir. J.L.G. Henssen ter gelegenheid van zijn 65e verjaardag. 1991 ►19910062. ADRIAENS Veronique. Liberalisme op het Zuid-Oostvlaamse platteland in de 19e eeuw. 1991 ►19920031. STENGERS Jean. L'action du roi en Belgique depuis 1831, pouvoir et influence. Essai de typologie des modes d'action du Roi. 1992 ►19920039. ALLEN Phillip. Atlas der Atlanten - De kaartenmakers en hun wereldbeeld. 1999 ►19920051. LOMBAERDE Piet (editor). Naval bases townplanning and fortification during the first French Empire in Europe and United States. - Marine-Arsenaal, stedeboouw en vestingbouw tijdens het Franse Eerste Keizerrijk in Europa en de Verenigde Staten. - L'Arsenal Maritime, l'Urbanisme et la Fortification durant le Premier Empire en Europe et aux Etats-Unis. (Congress Proceedings, Antwerp 2-3/8/1989). 1992 ►19920063. AUGUSTYN Beatrijs Dr. Zeespiegelrijzing, transgressiefasen en stormvloed in maritiem Vlaanderen tot het einde van de XVIde eeuw. Een landschappelijke, ecologische en klimatologische studie in historisch perspectief (2 volumes). 1992 ►19920064. WATELET Marcel. Patrimoine cartographique de Wallonie. Paysages de frontières. Tracés de limites et levés topographiques. XVIIe-XIXe siècle. 1992 ►19920066. TAMSE, C.A. en Witte, E. (editors). Staats- en Natievorming in Willem I's Koninkrijk (1815-1830). 1992 ►19920074. VAN LENNEP Jacques. Catalogue de la Sculpture. Artistes nés entre 1750 et 1882. Musées royaux des Beaux-Arts de Belgique. 1992 ►19930068. DE NAVE F. Dr (edit.). Antwerpen, een geschenk van de Schelde. De Antwerpse haven door de eeuwen heen. 1993 ►19930076. TACK Guido, VAN DEN BREMPT Paul. Bossen van Vlaanderen. 1993 ►19930087. TIJS Rutger. Tot cieraet deser Stadt. Bouwtrant en bouwbeleid te Antwerpen van de middeleeuwen tot heden. Een cultuurhistorische studie over de bouwtrant en de ontwikkeling van het stedeboouwkundig beleid te Antwerpen van de 13de tot de 20ste eeuw. 1993 ►19940056. SILVESTRE M., e.a. Inventaire raisonné des collections cartographiques Vandermaelen. Vols I-IV. 1994-2000 ►19940063. THEWES Guy. Route et administration provinciale au siècle des lumières: l'exemple des états du duché de Luxembourg (1748-1795). 1994 ►19940066. MAZIERS Michel. Histoire d'une Forêt périurbaine: Soignes: 1822-1843. Sous la Coupe de la Société Generale. 1994 ►19940080. STUBBE Lieven, VANDAMME Ludo, e.a. Het verhaal van een Oude Vaart. Geschiedenis en toekomst van het kanaal Ieper-Komen. 1994 ►19950011. JANSSENS Philippe. Op dood spoor. De NMBS en het reizigersleed. 1995 ►19950049. FILARSKI R. Kanalen van de Koning-Koopman: goederenvervoer, binnenscheepvaart en kanalenbouw in Nederland en België in de eerste helft van de negentiende eeuw. 1995 ►19950054. FRANÇOIS Luc, LENDERS Piet, VANCOPPENOLLE Chantal. Entre mission publique et intérêts privés. Histoire des chambres de commerce en Belgique (XVIIe - XXe siècle). 1995 ►19950065. WATELET Marcel. Patrimoine cartographique de Wallonie. Le terrain des ingénieurs. La cartographie routière en Wallonie au XVIIIe siècle. 1995 ►19950066. VERHULST A. & PAREYN L. (red.). Huldeboek Prof. dr. Marcel Bots. Een bundel historische en wijsgerige opstellen. 1995 ►19950067. MAES Trui, e.a. De gemeente in kaart. Draaiboek voor de opbouw van een gemeentelijke planologische databank. 1995 ►19950068. DEWILDE Jan, DUVOSQUÉL Jean-Marie (edit.). Charles Degroux 1825-1870 en het realisme. 1995 ►19950070. ERKENS Michel en VANDE PUTTE Guy. Beleggen in het Zoniënwood en Waals-Brabant in de 19e eeuw, in: Zoniën, Jaargang XIX (1995), nr. 1, p. 40-50. 1995 ►19950071. POLASKY, JANET L. Prof. The democratic socialism of Emile Vandervelde: between reform and revolution. 1995 ►19950072. VAN der HERTEN, Bart; ORIS, Michel, ROEGIERS, Jan (Editors). Nijver België. Het industriële landschap omstreeks 1850. 1995 ►19950074. JENKINS Roy. Gladstone. 1995 ►19960042. BALTHAZAR H., BLOCKMANS Wim, e.a. De Gouden Delta der Lage Landen. Twintig Eeuwen Beschaving tussen Seine en Rijn. 1996 ►19960047. MORELLI Anne (editor). De grote mythen uit de geschiedenis van België, Vlaanderen en Wallonië. 1999 ►19960057. POLDERMAN Tiny, BLOM Peter. Veere, van vissersbuurt tot vestingstad. Bouwstenen voor een stadsgeschiedenis. 1996 ►19960064. PLANKEEL, DRS. H.J. Kadastrale atlas van Zeeland 1832. Breskens. Serie West Zeeuwsch-Vlaanderen.

Deel 2. Waarin opgenomen het historisch kadaster 1610-1832 door drs. H.J. Plankeel. 1996 ▶19960066. BRUWIER Marinette. Industrie et société en Hainaut et en Wallonie du XVIIIe au Xxe siècle. Recueil d'articles de Marinette Bruwier. 1996 ▶19970048. LOMBAERDE Piet (Editor). Vesting Antwerpen. De Brialmontforten. 1997 ▶19970081. DESPY-MEYER Andrée, DEVRIESE Didier (edit.). Ernest Solvay et son Temps. 1997 ▶19970083. JANSSENS Freddy. De kartering in België tijdens het Hollands bewind (1815-1830): de werking van de afdeling Militaire Verkenningen en een nauwkeurighedsanalyse van haar kaartencollectie. 1997-1998 ▶19970084. VAN DER WEE H. en VERBREYT M. De Generale Bank, 1822-1997. Een permanente uitdaging. 1997 ▶19970087. VAN DER BEN Dick. Het Zoniënwoud. Een natuurmonument en zijn geschiedenis. 1997 ▶19970091. BAUWENS E.C.G. Het Nationaal Gerechtshof 1802-1811. 1997 ▶19970092. PAS Wouter, e.a. De Grondwet. 1997 ▶19970096. DE BLUST Geert & SLOOTMAEKERS Marc (fotografie). De Kalmthoutse Heide. 1997 ▶19970097. PINGEOT ANNE & HOOZEE Robert. Parijs-Brussel, Brussel-Parijs. Realisme, impressionisme, symbolisme, art nouveau. De artistieke dialoog tussen Frankrijk en België, 1848-1914. 1997 ▶19980001. BRION, R., MOREAU, J.-L. De Generale Maatschappij van België 1822-1997. 1998 ▶19980020. VAN DE MEERSCHÉ Paul. Internationale politiek 1815-1945. Overzicht en interpretaties. 1998 ▶19980066. WATELET Marcel. Chemins impériaux & voies royales. Essai sur la cartographie et l'ingénierie routières en Wallonie au début du XIXe siècle. 1998 ▶19980074. LINTSEN PROF.DR.IR. H.W. Twee eeuwen Rijkswaterstaat 1798-1998. 1998 ▶19990042. HASQUIN Hervé Prof Dr. La Wallonie, son histoire. 1999 ▶19990065. VAN ACKER Frank. Hitting a stone with an egg? Cambodia's rural economy and land tenure in transition. 1999 ▶19990067. POULS H.C. Een nuttig en profijtelijk boekje voor alle geografen. Gemma Frisius. 1999 ▶19990072. LAUREYS Véronique, e.a. De geschiedenis van de Belgische Senaat 1831-1995. 1999 ▶19990073. D'ARCY Frank. The Story of Irish Emigration. 1999 ▶19990074. VERBRAEKEN Paul (editor). Après & d'après Van Dyck. La récupération romantique au XIXe siècle. 1999 ▶20000048. HASQUIN Hervé Prof Dr (dir.). Dictionnaire d'histoire de Belgique. Les hommes, les institutions, les faits, le Congo Belge et le Ruanda-Urundi. 2000 ▶20000060. TALLIER Pierre-Alain. La vente des forêts domaniales des provinces méridionales du Royaume des Pays-Bas par le Syndicat d'Amortissement (1824-1830). 2000 ▶20000061. ADRIAENSSENS Annik. Bethune & fils. Linnenhandel Kortrijk, 1735-1856. Voorbereidend onderzoek ter ontsluiting van het handelsarchief, bewaard op het kasteel De Bethune te Marke. 2000 ▶20000062. VAN WIJNEN Harry. De macht van de kroon. 2000 ▶20000063. COLL. De complete geschiedenis van de 19e eeuw. 2002 ▶20000069. VANDEGOOR Gust. Het kanaal Leuven-Mechelen in heden en verleden (1750-2000). 2000 ▶20000070. VAN DER WOUDE Ad Dr. Leven met geschiedenis. Theorie, praktijk en toepassing van historische kennis. 2000 ▶20010043. VAN DER HERTEN Bart, Michelangelo VAN MEERTEN, Greta VERBEURGT (editors). Sporen in België - 175 jaar spoorwegen - 75 jaar NMBS. 2001 ▶20010048. HALLEUX, Robert, e.a. Geschiedenis van de wetenschappen in België 1815-2000. 2 delen. 2001 ▶20010049. GODDEERIS, IDESBALD & LIERNEUX, PIERRE (Editors). 1830. Insurrection polonaise. Indépendance belge. Poolse opstand - Belgische onafhankelijkheid. 2001 ▶20020061. HOSTE Stéphane, LOYEN Reginald. Sauvons Anvers! De maritieme toegangsweg van de haven van Antwerpen vanuit bedrijfshistorisch perspectief (1870-1940). 2002 ▶20020063. DECKMYN Sam. Tussen Comte en Spencer. Guillaume De Greef, Emile Vandervelde en het sociaal darwinisme. 2002

▶20020064. COLL. Napoléon. Le vrai père de l'Europe. Frontières, économie, droit, arts: l'Héritage impérial. 2002 ▶20020065. CRAWFORD Rachel. Poetry, Enclosure, and the Vernacular Landscape, 1700-1830. 2002 ▶20020068. JANSSENS Anke. Cultuur en politiek in een moeilijke tijd. Het republikeinse feest te Antwerpen. 2002 ▶20020069. GAY Peter. De eeuw van Schnitzler. De opkomst van de burgerij in Europa. (vert. van Schnitzler's Century). 2003 ▶20030028. LIVET Georges. Histoire des routes et des transports en Europe: Des chemins de Saint-Jacques à l'âge d'or des diligences. 2003 ▶20030033. RAATS Jonas. De kijk van de Belgische volksvertegenwoordigers op de 'Ellende der Vlaanders'. Analyse van de parlementaire debatten over de crisis in de vlasnijverheid 1840-1850. 2003 ▶20030040. PARREN P. & DE CHARLEROY D. Visstandsonderzoek en studie naar vismigratie doorheen de sluisen op het kanaal Leuven-Dijle. 2003 ▶20040020. VAN UYTVEN R. Prof. em. Dr., BRUNEEL C. Prof. Dr, KOLDEWEIJ A.M. Prof Dr, VAN DE SANDE A.W.F.M. Prof Dr (edit.). Geschiedenis van Brabant van het hertogdom tot heden. 2004 ▶20040025. VAN DER HERTEN Bart. België onder stoom. Transport en communicatie tijdens de 19de eeuw. 2004 ▶20040029. DRÖGE Philip. Het Oranjekapitaal. Een onderzoek naar het vermogen van de invloedrijkste familie van Nederland. 2004 ▶20040030. TALLIER Pierre-Alain. Forêts et propriétaires forestiers en Belgique de la fin du XVIIIe siècle à 1914. Histoire de l'évolution de la superficie forestière, des peuplements, des techniques sylvicoles et des débouchés offerts aux produits ligneux. 2004 ▶20040031. KAIN Roger J.P., CHAPMAN John, OLIVER Richard R. The Enclosure Maps of England and Wales 1595-1918. A Cartographic Analysis and Electronic Catalogue. 2004 ▶20040032. DEMUYNCK Guido. Fiscale bronnen in de 19de eeuw. 2004 ▶20040033. HANIN Yves. Mutations spatiales et recompositions territoriales. Les processus territoriaux dans le cas de Court-Saint-Etienne (Belgique). 2004 ▶20040034. VAN OPSTAL Elise. België heeft ... Politieke misdrijven voor de Assisenhoven van Antwerpen en Brabant (1830-1849). 2004 ▶20040036. VERBOVEN Hilde, VERHEYEN Kris, HERMY Martin. Bos en hei in het Land van Turnhout (15de-19de eeuw). Een bijdrage tot de historische ecologie. Eindrapport 3 december 2004. ▶20050015. TESSENS Lucas & DEBAETS Eddy. De herschikking van het onroerend goed op het einde van de 18de en het begin van de 19de eeuw. in: Jaarverslag 2004 van de Belastingdienst voor Vlaanderen/Onroerende Voorheffing, pp. 70-86. 2005 ▶20050021. GOUJON Bertrand. Le grand domaine aristocratique dans le monde rural en France et en Belgique au 19e siècle: l'exemple de trois propriétés de la famille d'Arenberg (1820-1919). 2005 ▶20050024. HORSTEN Frits H. De doorgaande wegen in Nederland van de 16de tot de 19de eeuw. Een historische wegenatlas. 2005 ▶20050026. LEEN Frederik, e.a. De romantiek in België. Tussen werkelijkheid, herinnering en verlangen. Tentoonstellingscatalogus. 2005 ▶20050027. NN. Bibliografie van het Zoniënwoud, Forêt de Soignes, Zoniënbos. 2005 ▶20050029. ONKELINX Thierry, e.a. Methodiek en proefdigitalisatie van historisch kaartmateriaal met het oog op analyse van de evolutie van habitats in Vlaanderen en toepassingen en het gebiedsgericht natuurbeleid. 2005 ▶20050030. FALTER Rolf. 1830 - De scheiding van Nederland, België en Luxemburg. 2005 ▶20050031. NN. www.diplobel.org. 2005 ▶20050044. RIETBERGEN Peter & VERSCHAFFEL Tom. Broedertwist. België en Nederland en de erfenis van 1830. Tentoonstellingscatalogus. 2005 ▶20060003. TEMPEL Benno. Het Romantiek Boek. 2006 ▶20060006. DEREZ Mark, VANDEKERCHOVE Veronique, VELDEMAN Piet, VERSCHAFFEL Tom, e.a. Vrijgevochten stad. Leuven en de Revolutie van 1830-1831. 2006

LIJST VAN AFKORTINGEN

€	Euro
AB	aanslagbiljet
ABAFIM	Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management
ADP	Administratie der Pensioenen
AJ	aanslagjaar
AKRED	Administratie van het kadaster, de registratie en de domeinen (MvF)
APA	Algemeen Plan van Aanleg
APB	Aanvullende Personenbelasting
BBP	Bruto Binnenlands Product
BEF	Belgische frank
BK	Belastingkrediet
BPA	Bijzonder Plan van Aanleg
BVV	Belastingdienst voor Vlaanderen
DAB-AVFI	Dienst met Afzonderlijk Beheer – Autonome Vlaamse Fiscale Inning
DIS	Document Informatie Systeem
DWH	Data warehouse
DWH-OV	Data warehouse Onroerende Voorheffing
EWBL	Departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse Aangelegenheden en Landbouw
EUR	internationale code voor de Euro, de Europese munt
FAO	Fonds voor Arbeidsongevallen
FAQ	Frequently Asked Questions – Veel gestelde vragen
FBZ	Fonds voor de Beroepsziekten
FOD	Federale Overheidsdienst
GIA	Gemiddeld inkomen per aangifte (personenbelasting)
GRS	Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan
HG	Hoofdstedelijk Gewest
HOKT	Hoger Onderwijs van het Korte Type
ICT	Informatica, Communicatie & Technologie
KB	koninklijk besluit
Kbit	Kilobit
KBO	Kruispuntbank van Ondernemingen
KFBN	Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen
K.I.	kadastraal inkomen
KIG	kadastraal inkomen (geïndexeerd -)
KINI	kadastraal inkomen (niet-geïndexeerd -)
KJ	kalenderjaar
KSZ	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid
M&O	Materieel en outillage
Mbit	Megabit
MER	Milieueffectenrapportering
MSZ	Ministerie voor Sociale Zaken
MvF	Ministerie van Financiën (federaal)
MVG	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
NBA	niet belastbare artikels
NBB	Nationale Bank van België
NIC	Nationaal Intermutualistisch College
NIS	Nationaal Instituut voor de Statistiek
NPM	Nationaal Pensioenfonds voor Mijnwerkers
OC	opcentiemen
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OLAP	on line analytical processing
OV	Onroerende Voorheffing
PB	personenbelasting
RKW	Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers
RR	Rijksregister
RSVZ	Rijksdienst voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen
RUP	Ruimtelijk Uitvoeringsplan
SHM	sociale huisvestingmaatschappij
UVV	uitvoerbaarverklaring
VBL	Vlaamse Belastinglijn
VEN	Vlaams Ecologisch Netwerk
VHM	Vlaamse Huisvesting Maatschappij
VKP	verkoopprijs
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VTE	Voltijds Equivalenten (personeel)
WIB 92	Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992

COLOFON

Dit jaarverslag van de Belastingdienst voor Vlaanderen – Onroerende Voorheffing is een gezamenlijke uitgave van

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Algemene Zaken en Financiën
Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management - ABAFIM
Koning Albert II-laan 19 bus 7
1210 Brussel

CIPAL
CIPALstraat 1
2440 Geel

Verantwoordelijk uitgever: A. Philips, CIPALstraat 1, 2440 Geel

Research, redactie, fotografie en opmaak: MERS bvba, Antwerpen, www.mers.be
Portretfoto's op pagina 8: Els Helsen, CIPAL
Cartografie: AEGIS/CIPAL en MERS

Kopij afgesloten op 29 maart 2006

Gedrukt op chloorvrij milieuvriendelijk papier

Belastingdienst voor Vlaanderen
Onroerende Voorheffing
Bauwensplaats 13 bus 2
9300 Aalst
Vlaamse Belastinglijn: 078/15 30 15
Fax: 053/72 23 75
www.onroerendevoorheffing.be
E-mail: info@onroerendevoorheffing.be

Ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap

CIPAL

Belastingdienst voor Vlaanderen

Onroerende Voorheffing

Bauwensplaats 13 bus 2

9300 Aalst

Vlaamse Belastinglijn: 078/15 30 15

Fax: 053/72 23 75

www.onroerendevorheffing.be

E-mail: info@onroerendevorheffing.be

Verantwoordelijke uitgever: A. Philips, CIPALstraat 1, 2440 Geel